

ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಂ

(ನಿರವಧ್ಯಾನ್ವಯ ಶ್ರೀವಿಜಯನ ಕೃತಿ)

■ ಸಂ. ಸೀತಾರಾಮ ಜಾಗೀರದಾರ್

ನಿರವಧ್ಯಾನ್ವಯ ಶ್ರೀವಿಜಯನಕೃತಿ
ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಂ

ಸಂಪಾದಕರು :
ಸೀತಾರಾಮ ಜಾಗೀರ್‌ದಾರ್

ಕವಿಕುಂಚ ಪ್ರಕಾಶನ
ಗೋಗಿ (ಪೇಠ)- ಖಲಖಿ ೩೦೯
ತಾ: ಶಹಾಪುರ, ಜಿ : ಯಾದ್‌ಗೀರ

KAVIRAJMARGGAM : Book on Alankaara Sastra, Ed. Sitaram Jagirdar

Pages : xx + 116

Publisher: Kavi Kuncha Prakashana
Gogi (Petha) - 585 309
Taluk : Shahapur
Dist : Yadgir
Mob : 94485 77898

First Ediction : 2015

ಮೊದಲ ಮುದ್ರಣ : ೨೦೧೫

© ಲೇಖಕರದು

ಪ್ರತಿಗಳು : 1000

ಬೆಲೆ : ೧೨೫/-

Rate : 125/-

Printed by :

KEERTHAN GRAPHICS

No.1093, N-5, Tank Bund Road, Ittegegud
Nazarbad Mohalla, Mysore - 570 010

ಪ್ರಕಾಶಕರ ನುಡಿ

ನಮ್ಮ ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಪ್ರಕಟಣೆ ಈ "ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಂ" ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥ. ಕನ್ನಡನಾಡು ಕಂಡ ಅಪರೂಪದ ಗ್ರಂಥ, ಇದರ ರಚನೆಗೆ ಕಾರಣರಾದ ಮಹಾರಾಜ ನೃಪತುಂಗ ನಮ್ಮ ಪ್ರದೇಶದ ಮಳಬೇಡ (ಮಾನ್ಯಖೇಟ) ನಗರದಿಂದ ಆಳಿದ ಚಕ್ರವರ್ತಿ. ಇದನ್ನು ಅದು ಬರೆದ ಕಾಲದ ಲಿಪಿರೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಜನತೆಗೆ ನೀಡುವುದು ನ್ಯಾಯವಾದ ಮಾರ್ಗ. ಅದು ಗ್ರಂಥ ಸಂಪಾದನಾ ಶಾಸ್ತ್ರದ ನಿಯಮ. ಅಂತೆಯೇ ಅದರಲ್ಲಿ ಪರಂಪರೆಯ ಉಳಿವು ಇದೆ ; ಭಾಷೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ನಿಜ ಸ್ವರೂಪವೂ ಇದೆ. ನಾಡಿನ ಜನತೆ ನಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ನೀಡಿದಂತೆ ಈ ಕೃತಿಗೂ ಎಂದಿನಂತೆ ಭೆಂಬಲ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಕೋರಿಕೆ. ಓದುಗ ಆಭಿಮಾನಿಗಳು ಈ ಕೃತಿಯನ್ನೂ ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ಹರಸುವರೆಂದು ನಂಬಿರುವೆ.

ಸೌ|| ಸುಮಂಗಲಾ, ಡಿ. ಅಕ್ಕಿ

ಕವಿಕುಂಚ ಪ್ರಕಾಶನ

ಗೋಗಿಪೇಠ - ಜಲಜಿ ೩೦೯

ತಾ|| ಶಹಾಪುರ

ಜಿ || ಯಾದ್‌ಗೀರ್

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

೧.	ಪ್ರಕಾಶಕರ ನುಡಿ	iii
೨.	ಪೀಠಿಕೆ	v
೩.	ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು	xix
೪.	ದಿ. ಕೆ.ಬಿ. ಪಾಠಕರ ಇತಿವೃತ್ತ	1
೫.	ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಂ	36-116
	(ಪಠ್ಯ)	
	ಪ್ರಥಮ ಪರಿಚ್ಛೇದ	36-58
	ದ್ವಿತೀಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ	59-80
	ತೃತೀಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ	81-114

ಪೀಠಿಕೆ

"ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಂ" ಕನ್ನಡದ ಉಪಲಬ್ಧ ಮೊದಲ ಗ್ರಂಥ. ಇದೊಂದು ಲಕ್ಷಣ ಗ್ರಂಥ. ಲಕ್ಷಣ, ಲಕ್ಷ್ಯಗಳ ನಿರ್ಮಾಣದ ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅದುದರಿಂದ ತತ್ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಗ್ರಂಥಗಳು ಹುಟ್ಟಿದ್ದವು. ಅವು ನಮಗೆ ಉಪಲಬ್ಧ ಆಗಿಲ್ಲ. ಆತನೇ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ :

ಮಿಗೆ ಕನ್ನಡಗಬ್ಬಂಗಳೊ
ಳಗಣತಗುಣ ಗದ್ಯಪದ್ಯ ಸಮ್ಮಿಶ್ರಿತಮಂ
ನಿಗದಿಸುವರ್ಗದ್ಯ ಕಥಾ
ಪ್ರಗೀತಿಯಿಂ ತಚ್ಚಿರಂತನಾಚಾರ್ಯಕೃತ್ || I - 27

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಗದ್ಯ, ಪದ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಮ್ಮಿಶ್ರಿತ (ಚಂಪೂ ಕಾವ್ಯಗಳು) ಬಗೆಯ ಕೃತಿಗಳಿದ್ದವು. ಅವು ಕಾಲನಕಡಲಲ್ಲಿ ಅಡಗಿವೆ. ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಕಾರನಿಗೆ ಪದ್ಯದ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೀತಿ; ಅಂತೆಯೇ

ಪದ್ಯಂ ಸಮಶ್ಚ ಜನತಾ
ಹೃದ್ಯಂ¹ ಪದವಿವಿಧ ಪಾದನಿಯಮನಿವೇದ್ಯಂ
ವಿದ್ಯಾಪಾರ ಪರಾಯಣ-
ಮಾದ್ಯಂ ಸದ್ಭೂತಿ ವೃತ್ತ ಜಾತ್ಯಾಯತ್ತಂ || I - 30

ಆತ ಕವಿಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ : ಗುಣಸೂರಿ (ಗುಣಾಡ್ಯ ?), ನಾರಾಯಣ (ಭಟ್ಟ ನಾರಾಯಣ?), ಭಾರವಿ, ಕಾಳಿದಾಸ, ಮಾಘ (—) ಮೊದಲಾಗಿ ಮಹಾಕವಿಗಳು. ಮತ್ತೆ ಶ್ರೀವಿಜಯ², ಕವೀಶ್ವರ, ಪಂಡಿತಚಂದ್ರ, ಮತ್ತು ಲೋಕಪಾಲ - ಇವರ ಕೃತಿಗಳು ಕಾವ್ಯ ಕಟ್ಟುವದಕ್ಕೆ ಮಾದರಿ; ಅದರ್ಶ ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆದು ಕನ್ನಡದಗಲ್ಲಿ

1. ಹಳಗನ್ನಡವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ಮುದ್ದಣ ಇದನ್ನೆ ತಿರುಚಿ ಹೇಳಿದ: ಪದ್ಯಂ ವದ್ಯಂ, ಗದ್ಯಂ ಹೃದ್ಯಂ ಹೃದ್ಯಮಪ್ಪ ಗದ್ಯದೊಳಿಪೇಳ್ವುದು - ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧ
2. ಇಮ್ಮಡಿ ನಾಗವರ್ಮನ ವರ್ಧಮಾನ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಿಜಯನು 'ರಘುವಂಶ ಪುರಾಣ' ಬರೆದುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ.

'ಚಿತ್ತಾಣ' ಹಾಗೂ 'ಬೆದಂಡೆ' ಎಂದು ಎರಡು ಬಗೆಯ ಕಾವ್ಯಗಳಿವೆ ಎಂದಿದ್ದಾನೆ, ವಿವರಣೆ ನೀಡಿದ್ದಾನೆ :

ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ

ಚಿತ್ತಾಣ ³	ಬೆದಂಡೆ ⁴
(i) ಕಂದಗಳು	(i) ಕಂದಗಳು
(ii) ವೃತ್ತಗಳು	(ii) ವೃತ್ತಗಳು
(iii) ಅಕ್ಕರ	(iii) ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು
(iv) ಚವುಪದಿ	ಚಾತಿ ಪದ್ಯಗಳು
(v) ಗೀತಿಕೆ	(ಮಾತ್ರಾಭಂದದ ಪದ್ಯಗಳು)
(vi) ತಿವದಿ (ತ್ರಿಪದಿ)	

ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಬಗೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಆ ಕಾವ್ಯಗಳು ಹುಟ್ಟಿದ ನಾಡಿನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ; ಆ ವಿಸ್ತಾರ-

ಕಾವೇರಿಯಿಂದಮಾ ಗೋ

ದಾವರಿವರಮಿದ್ದ ನಾಡದಾ ಕನ್ನಡದೊಳ್

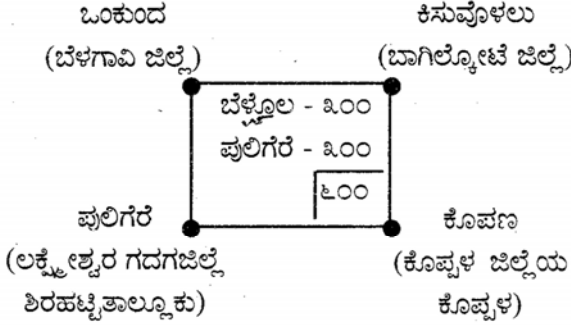
ಭಾವಿಸಿದ ಜನಪದಂ ವಸು

ಧಾವಳಯ ವಿಲೀನ ವಿಶದ ವಿಷಯವಿಶೇಷಂ

|| I-36

- 3 ಅ) ಕಂದಗಳು - ಚತುರ್ ಮಾತ್ರಾ ಘಟಿತ ಗಣಗಳ ಪದ್ಯಗಳು
ಆ) ವೃತ್ತಗಳು - ವರ್ಣವೃತ್ತಗಳು (ಉಕ್ತಾದಿಗಳ ವೃತ್ತಗಳು).
ಇ) ಅಕ್ಕರ, ಚವುಪದಿ, ಗೀತಿಕೆ ಹಾಗೂ ತಿವದಿ ಇವು ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಹಾಡುಗಳು - ಚಿತ್ರ ಚಿತ್ರವಾದ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ತಾಳದ ಲಯಗಳು - ಇವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹಾಡುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವು. ಅಕ್ಕರಕ್ಕೆ ಪ್ರಥಮಸ್ಥಾನ, ಗಮನಾರ್ಹ. I - 32,35
- 4 'ಬೆದಂಡೆ' ಎಂದರೆ 'ವೈದಂಡಿಕ' = ವೀಣೆ; ವೀಣೆಯ ಶ್ರುತಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ - ಗಮಕಕ್ಕೆ - ಹೊಂದುವ ಕೃತಿಗಳು. I - 34
ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಒಂದು ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ 'ಚಿತ್ತಾಣ' ಬಗೆಯ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಚಾತಿಯ ವಿವಿಧ ಬಗೆಗಳಿಲ್ಲ. ಈ ವಿವಿಧ ಬಗೆಗಳನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆನ್ನುವವರು ವಿರಹಾಂಕನ "ವೃತ್ತ ಚಾತಿ ಸಮುಚ್ಚಯ" ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿರಿ. ಅವು ಬೆದಂಡೆ ಬಗೆಯ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬರಬೇಕು.

ಕಾವೇರಿಯಿಂದ ಗೋದಾವರಿಯವರೆಗೆ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ದೇಶೋವಿಶಾಲ ಪ್ರದೇಶ. ಅದರಲ್ಲೂ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ತಿರುಳು ಕಿಸುವೊಟಲ್ (ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು), ಕೊಪಣನಗರ (ಕೊಪ್ಪಳ), ಪುಲಿ(ರಿ)ಗೆರೆ (ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ವರ) ಮತ್ತು ಒಂಕುಂದ (ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೈಲಹೊಂಗಲ ತಾಲೂಕಿನ ಗ್ರಾಮ ಒಕ್ಕುಂದ) ನಗರಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಇದ್ದಿತು.

ಇದರಲ್ಲಿ ನೃಪತುಂಗನ ರಾಜಧಾನಿ ಇದ್ದ ಮಾನ್ಯಖೇಟವೇ ಇಲ್ಲ !

ಮಾನ್ಯಖೇಟ (ಮಳಖೇಡ) ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಎಂದರೆ ಮೇಲ್ಕಾಣಿಸಿದ ತಿರುಳ್ಕನ್ನಡ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ಮುನ್ನೂರು ಮೈಲುಗಳ ಅಂತರವಿದೆ, ಮಳಖೇಡದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಕನ್ನಡ ಇದ್ದಿತು. ಕೃತಿಕಾರನ ಆತ್ಮೀಯ ಸಂಬಂಧದ ಸವಿ ಮಾತುಗಳು ಅಷ್ಟೆ; ಅವನ ಜನ್ಮಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಯ ನುಡಿ. ಆ ನಾಡಿನ ಜನರ ಚಾಣ್ಮೆಯ ಬಗೆಗೂ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನೇ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ :

- 5 ಗೋದಾವರೀ ಮತ್ತು ಕಾವೇರೀ ನದಿಗಳ ಮಧ್ಯ ಪ್ರದೇಶ ಎಂದರೂ ತಲುಗು ತಮಿಳು ದೇಶಗಳು ಭಾಗಗಳೂ. ಇದರಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದನ್ನು ನಾವು ಹೇಗೆ ಮರೆಯಬಹುದು? ಅವುಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿದ ಪ್ರದೇಶ ಎಂದರೂ ಗಡಿಗರೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಸಂದಿಗ್ಧ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ದಂಡಿಯ ಕಾವ್ಯಾರ್ಥಗ್ರಂಥ ಇನಿತು ಬೆಳಕನ್ನು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ-

ಚೋಲಾಃ ಕಾಲಾಗುರು ಶ್ಯಾಮ ಕಾವೇರೀ ತೀರ ಭೂಮಯಃ|

ಇತಿ ದೇಶವಿರೋಧಿಸ್ಯಾ ವಾಚಃ ಪ್ರಸ್ಥಾನಮೀ ದೃಶಮ್ || III-166

ಚೋಳರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾವೇರೀ ತೀರದಲ್ಲಿ ಕಾಲಾಗುರು (ಚಂದನ) ವೃಕ್ಷಗಳಿರುವ ಕಪ್ಪು ಭೂಭಾಗ ಇದೆ ಎಂದರೆ ದೇಶ ವಿರೋಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಅರ್ಥಾತ್ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಇತ್ತ ಕೃಷ್ಣಗಿರಿ ಅತ್ತ ಕೊಯ್ಲುತ್ತೂರು ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಕೃಷ್ಣ ಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಿಂದ ಹಾಗೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಗೋದಾವರಿವರೆಗಿನ ಪ್ರದೇಶ ಆಗಬಹುದು.

ಪದನಜ್ಞಿದು ಸುಡಿಯಲು ಸುಡಿ
 ದುದನಜ್ಞಿದಾರಯಲುಮಾರ್ಪುರಾ ನಾಡವರ್ಗ್ಗಳ್
 ಚದುರರ್ಗ್ಗಜದಿಂ ಕುಜಿತೋ
 ದದಯುಂ ಕಾವ್ಯಪ್ರಯೋಗ ಪರಿಣತಮತಿಗಳ್ || I - 38

ಆ ಜನತೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಕೃತ (ಪಾಗದ) ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ತತ್ಯಾವ್ಯ
 ಲಕ್ಷ್ಯಲಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣತರಾಗಿದ್ದರು. 'ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಂ' ಕೃತಿಯ ಕರ್ತೃ
 ಶ್ರೀವಿಜಯ ಎಂಬ ನಿಲವಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರೂ ಅದು ಈಗ ಇನ್ನಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ;
 ಸ್ಫಟಿಕಶಲಾಕೆಯಂತೆ ಪಾರದರ್ಶಕವಾಗಿದೆ. ಬಾದಾಮಿಯ ಚಾಳುಕ್ಯವಂಶದ ಚಕ್ರವರ್ತಿ
 'ನಿರವದ್ಯಾಪರನಾಮಧೇಯನಪ್ಪ ವಿಜಯಾದಿತ್ಯ ಭಟ್ಟಾರಕ' ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ವಂಶದಲ್ಲಿ
 - ನಿರವದ್ಯನ ಅನ್ವಯದಲ್ಲಿ - ಹುಟ್ಟಿದ ವ್ಯಕ್ತಿ :

ನಿರವದ್ಯಾಪ್ರಯನುದ್ಧಮುದ್ಧತ ಮ್[ಹಾಕ್ಷೇ] ರಾಜ್ಯದಿಂದೀರ ಪಾಂ
 ದುರಮಾತ್ರಾಂತ್ ಸು[ಶೈಲಸಾಗರಧರಾಶಾಚಕ್ರವಾಳಾಂಬರಂ
 ಪರಮ ಶ್ರೀವಿಜಯಪ್ರಭೂತಿಜಯಶಂ ಪ್ರೀಬಾಲ ವೃದ್ಧಾ ಹಿತಂ
 ಪರಮಾನಂದಿತ ಲೋಕಮೋಪ್ಪನೇಶೋಚಂದ್ರ ತಾರಂಬರಂ || II-236

ನಿರವದ್ಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ವಂಶಸ್ಥ ಶ್ರೀವಿಜಯ. ಆತ ಪುಲಿಗೆರೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ.
 ತಾನು ಒಡೆಯನಾಗಿದ್ದ ಎರಡರುನೂರರ (ಪುಲಿಗೆರೆ-೩೦೦ ಮತ್ತು ಬೆಳ್ಳೋ-೩೦೦)
 ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ಕೊಟ್ಟು ಕೃತಿ ರಚಿಸಿದ⁶. ಕೃತಿಯ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ. 802-816ರ
 ಮಧ್ಯೆ.

ಮೇಲ್ಕಾಣಿಸಿದ ಕಾಲ ನೃಪತುಂಗನಿಗಿರುವ ಬಿರುದು 'ಅತಿಶಯ ಧವಳ'
 ನಿರ್ಣಯಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಡಾ. ಹಾ.ಮಾ.ನಾ. ಸಂಶೋಧನ ಕೇಂದ್ರ ಪತ್ರಿಕೆ "ಶೋಧ"ದಲ್ಲಿ
 ಈ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಣಯ ಬಂದಿದೆ.⁷ 'ಧವಳ' ಬಿರುದು ನೃಪತುಂಗನ ಸಾಮನ್ಯ ಸಾಂತರರಾಜ
 ಜಯಕೇಶಿಗೆ ಇದ್ದಿತು. ಮಹಾಸುಮನ್ತ ನೃಪತುಂಗನಿಗೆ 'ಅತಿಶಯ ಧವಳ' ಹಾಗೂ
 ಆತನ ತಂದೆ, ಚಕ್ರವರ್ತಿ, ಮುಮ್ಮಡಿ ಗೋವಿಂದನಿಗೆ 'ತ್ರಿಭುವನಧವಳ' ಎಂಬ

6 ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿಗೆ ವಿವರಣೆಗೆ - ನೋಡಿ:

೦) ಕವಿರಾಜ ಮಾರ್ಗ (ಕಿರು ಪ್ರಸ್ತುತ, ಮೈ.ವಿ.ವಿ. ಪ್ರಕಟಣೆ)

ಆ) ಡಾ. ಹಾಮಾನಾ ಸಂಶೋಧನ ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಷಣ್ಮಾಸಿಕ ಪತ್ರಿಕೆ:
 'ಶೋಧ' ಸಂಪುಟ - 4, ಸಂಚಿಕೆ - 2, ಪು. 1-28

7 i) ಶೋಧ (ಸಂ. ಡಾ. ಎಸ್.ಡಿ. ಶೆಟ್ಟಿ) ಸಂಪುಟ - 4, ಸಂಚಿಕೆ - 2, ಜನವರಿ - 2015, ಪು.
 24-25.

ii) ಕ.ಸಾ.ಪ. ಪತ್ರಿಕೆ (ಸಂ. ಪ್ರೊ. ಜಿ. ಅಬ್ದುಲ್ ಬಷೀರ್) ಸಂಪುಟ - 92, ಸಂಚಿಕೆ - 2, ಪು.
 13-18

ಬಿರುದುಗಳಿದ್ದುವು. ಇವನ್ನು 'ಧವಲ' ಕೃತಿರಚಿಸಿದ ಮಹಾ ಆಚಾರ್ಯ ವೀರಸೇನ-
ಜೀನಸೇನಯತಿನಿವಹ ಕೊಟ್ಟಿತ್ತು. ವೀರಸೇನಾಚಾರ್ಯರು ಕ್ರಿ.ಶ. 816ರಲ್ಲಿ 'ಧವಲ'
ಕೃತಿಯನ್ನು ಸಮಾಪ್ತಿ ಗೈದಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಅನತಿ ದೂರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಾಣವನ್ನು
ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ.

ನೃಪತುಂಗನ ಜನನ : ಕ್ರಿ.ಶ. 802ರಲ್ಲಿ; ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಕ್ರಿ.ಶ. 814ರಲ್ಲಿ.
ಆತನಿದ್ದ ಬಿರುದುಗಳು:

ಅತಿಶಯಧವಳ (I - 2, 5, 24, 148 ; II - 29, 55, 153; III - 11,
106, 155)

ಅಮೋಘವರ್ಷ (III-1, 217)

ಅಪ್ರತಿಹತ ವಿಕ್ರಮ (I - 2)

ಉದಾರ ಚರಿತ (II - 17, 18)

ಕೃತಕೃತ್ಯಮಲ್ಲ (I - 2, 62, II - 30)

ಗುಣೋದಯ (I - 142, 146; II - 111; III - 39, 173, 224, 228)

ನರಲೋಕಚಂದ್ರ (I - 23, III - 181)

ನಿತ್ಯಮಲ್ಲವಲ್ಲಭ (II - 11)

ನೀತಿ ನಿರಂತರ (I - 1; II - 101)

ನೃಪತುಂಗ (I, 144, 147; II - 2, 100, 107; III - 98, 107, 207, 224 & 230)

ಪರಮ ಗುಣೋದಯ (III - 155, 158)

(ಪರಮೋದಯ & ಗುಣೋದಯ - ಛಂದಸ್ಸಿಗಾಗಿ ಬಿರುದುಗಳು
ಭಿನ್ನವಾಗಿವೆ)

ವಿವೇಕ ಬೃಹಸ್ಪತಿ (I - 6)

ವೀರನಾರಾಯಣ (I - 2, III - 180)

ಶ್ರೀಶಂ = ವಿಷ್ಣು (< ವೀರನಾರಾಯಣ) (III - 181)

ಇವುಗಳಲ್ಲಿ 'ಅತಿಶಯಧವಳ' ಬಹಳ ಸಲ ಬಂದಿದೆ. ಹೊಸದರಲ್ಲಿ ಯಾವೊಂದು
ಬಿರುದು ಜನರಿಂದ ಬಹಳ ಬಳಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಕ್ಲಿಷೆ ಆದಮೇಲೆ, ವಾಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ
ವಿರಳವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದ ಕಾಲಮಿತಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಥಮ ಪರಿಚ್ಛೇದವು ದೋಷಾನುದೋಷಗಳ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.
ಈ ದೋಷಗಳು - ವ್ಯಾಕರಣ, ಛಂದಸ್ಸು, ಪರಂಪರಾಗತ ಲೋಕಾನುಭವಗಳು,

ಸಮಯ ಸಂಗತಿಗಳು (ಧರ್ಮ, ದರ್ಶನ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ : ನ್ಯಾಯ, ವೈಶೇಷಿಕ, ಸಾಂಖ್ಯ ಬೌದ್ಧ ಇತ್ಯಾದಿ) ಕವಿ ಇವನ್ನು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಾರದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. 'ದೋಷಗಳು' ಎಂಬ ಸಂಗತಿಗಳು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ನುಸಳದಿದ್ದರೆ ಆ ಕಾವ್ಯ ಜಾಣರಿಗೆ - ವಿವೇಕಕ್ಕೆ - ಸುಂದರವಾಗಿರುತ್ತದೆ.⁸

ಅತಿಶಯಧವಳೋರ್ವಿಪೋದಿತಾಳಂ

ಕೃತಿಮತಿ ನೀತಿನಿರಂತರ ಪ್ರತೀತಂ

ಶ್ರುತಿಯುವತಿ ಕೃತೋಪಚಾರ ಸಾರ

ಸ್ವತಃ ಗುಣದಿಂ ಕೃತಕೃತ್ಯ [ಮಾರ್ಗಮಕ್ಕುಂ] || 1-147

II

ಎರಡನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಶೋಭಾಕರವಾದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಕೃತಿವಧು (=ಕಾವ್ಯ)

ಶರೀರ

ಗುಣಗಳು10

ಅಲಂಕಾರಗಳು

(ಶ್ಲೇಷ, ಪ್ರಸಾದ, ಸಮತೆ, ಮಾಧುರ್ಯ,

ಸೌಕುಮಾರ್ಯ, ಅರ್ಥವೈಕ್ರಿ, ಉದಾರತ್ವ,

ಓಜಸ್ಸು, ಕಾಂತಿ, ಸಮಾಧಿ)

ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರ

ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರ

ಕವಿಯಾದವನು ಮಾಲೆಕಾರನು ಮಾಲೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವಾಗ ಹೂಗಳನ್ನು ಆಯ್ದು ಆಯ್ದು ಕಟ್ಟುವಂತೆ ಪದಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಆರಿಸಿ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂದಿದ್ದಾನೆ:

ಇಲ್ಲಿಗಿದು ತಕ್ಕುದಿಲ್ಲಿಗೆ

ಪೊಲ್ಲದಿದಂದಜಿದುಸಮಜೆ ಬಲ್ಲಂತೆಲ್ಲಂ

ನೆಲ್ಲಂ ಮೊಸರುಂಗುಡಿದಂ

ತಲ್ಲದೆ ತಲ್ಲಣಸದಲಸದಿದು ಮೃದುಪದಮಂ ||

8 ಗೃಹೀತದೋಷಂ ಯತ್ಕಾವ್ಯಂ ಜಾಯತೇ ತದ್ವೀ ಮನೋಜ್ಞಂ | - ಜಿನಸೇನಾಚಾರ್ಯರ ಪೂರ್ವ ಪುರಾಣಂ, 1-45, ಪು. 18

9 ಈ ಪದ್ಯದ ಪಾಠ ಪರಿಷ್ಕರಣ 'ಎಂ.ವಿ.ಸಿ' ಹಾಗೂ 'ಕೆ.ಕೆ.' ಅವರ ಆವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಟ್ಟು ನಿಂತಿದೆ. ಮತ್ತೆ KBP ತಿದ್ದುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಲ್ಲ. ಇವು ಕೃತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಮಾತುಗಳು.

'ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಂ' ಮೂಲತಃ ದಂಡಿಭಾಮಹರ ಕೃತಿಗಳ ಆಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಹೊಸ ಕೃತಿ. ಈ ಪದ್ಯದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧ ಭಾಮಹನದು ಉತ್ತರಾರ್ಧ. ಅವನದು.¹⁰

ಸಂಸ್ಕೃತ ಲಾಕ್ಷಣಿಕರು ಹೇಳಿದ 'ವೈದರ್ಭಿ' ಹಾಗೂ 'ಗೌಡೀ' ಮಾರ್ಗಗಳಿಗೆ 'ದಕ್ಷಿಣ ಮಾರ್ಗ' ಹಾಗೂ 'ಉತ್ತರ ಮಾರ್ಗ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಮಾರ್ಪಾಟಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಉತ್ತಮಿಕೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಆಭಾಸವೇ ಆಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಮಾರ್ಗಗಳೇ ಇದ್ದಿಲ್ಲ.

I-74ರಲ್ಲಿ ಯತಿಯನ್ನು ಅತಿಶಯವೆಂದು ಹೇಳಿ ಆ ಕವಿಗಳು ದೇಶೀ ಪದ್ಧತಿ ಆದ 'ಖಂಡಪ್ರಾಸ' ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರೆಂದು ಹೇಳಿ ಆ ಪ್ರಾಸ ವಿವರಗಳನ್ನು II-28 ರಿಂದ 43ರವರೆಗೆ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ. 'ಪ್ರಾಸ' ಇದು ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ನುತಶಬ್ದಾಲಂಕಾರದೊ
ಳತಿಶಯಮೀಕೃದಕ್ಕೆ ಸತತಂ ಪ್ರಾಸಂ |
ಕೃತಕೃತ್ಯಮಲ್ಲವಲ್ಲ ಭ
ಮತದಿಂದದ [ಜಾ] ಪ್ರಪಂಚಮೀ ತಜನಕ್ಕಂ || II - 28

ವಿನುತಪ್ರಾಸಂ ಶಾಂತೋ
ಪನತಂ ವರ್ಗೋದಿತಂ ಸಮೀಪಗತಂ ಮ
ತ್ತನುಗತಮಂತಗತಂ ಸಂ
ಜನಿತ ವಿಭೇದೋಕ್ತಿಯಿಂದಮಂತಾಜುತಜಂ || II-29

ಈ ಆರಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವೇ ಸಿಕ್ಕಲಿಲ್ಲ. ಛಂದೋಂಬುಧಿಯ ನಾಗವಮ್ಮನು ಹೇಳಿದ -

ಹರಿ, ಕರಿ ವೃಷಭ ತುರಂಗಂ
ಶರಭಮಜಂಗಳುಮೆನಿಪ್ಪ ಜಟ್ಟಾಸಕ್ಕಂ |
ತರುಣ ನಿಜ ದೀರ್ಘ ಬಿಂದುಗ
ಳಿರದೊತ್ತುಂ ವ್ಯಂಜನಂ ವಿಸರ್ಗಂ ಬಕ್ಕುಂ || I-47

10 ಭಾಮಹನ 'ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರ' -
ವಿತಕ್ರಾಹ್ಯಂ ಸುರಭಿ ಕುಸುಮಂ ಗ್ರಾಮ್ಯಮೇತನ್ನಿಧೇಯಂ
ಧತ್ತೇಶೋಭಾಂ ವಿರಚಿತಮಿದಂ ಸ್ಥಾನಮಸ್ತೇತದಸ್ಯ
ಮಾಲಾಕಾರೋ ರಚಯತಿ ಯಥಾ ಸಾಧು ವಿಜ್ಞಾಯ ಮಾಲಾಂ
ಯೋಜ್ಯಂ ಕಾವ್ಯೇಷ್ಯವಹಿತಧಿಯಾ ತದ್ವದೇವಾಭಿಧಾನಮ್ ||

* ಈ ಕಾಲದ ಎಲ್ಲ ಕವಿತೆಗಳಿಗೆ ಈ ಮಾತು ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಎಲ್ಲೋ ಕೆಲವು ಛಂದೋಬದ್ಧ.

(ಹರಿ = ಸಿಂಹ; ಕರಿ = ಗಜ; ವೃಷಭ; ತುರಂಗ=ಹಯ; ಶರಭ ಹಾಗೂ ಅಜ)
- ಈ ಆರೇ ಇಂದಿಗೂ ಜನಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. 'ವಿನುತ' ಹಾಗೂ ಸಿಂಹ ಇವು ಸ್ವಲ್ಪ
ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಮಾನ ರೂಪದ್ದಾಗಿವೆ.¹¹

ನವರಸಗಳನ್ನು - ವೀರ, ಕರುಣ, ಅದ್ಭುತ, ಶೃಂಗಾರ, ಪ್ರಶಾಂತ, ಹಾಸ್ಯ,
ಭೀಭತ್ಸ, ಭಯಾನಕ ಹಾಗೂ ರೌದ್ರ ರಸಗಳನ್ನು - ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಚಿತ್ರ ಕಾವ್ಯ ನಿವರಣೆ
ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿಯೇ ಬಂದಿದೆ. 'ಗೋಮೂತ್ರಿಕೆ', 'ಯಮಕ', 'ಗೋಪಿತಕ್ರಿಯಂ',
'ಆರ್ಧಭ್ರಮ', 'ಚಕ್ರ' 'ಮುರಜಬಂಧ' ಇತ್ಯಾದಿ 'ದುಷ್ಕರಕಾವ್ಯಗಳು' ಎಂದಿದ್ದಾನೆ.
'ಏಕಾಕ್ಷರ' 'ದ್ವ್ಯಕ್ಷರಗಳು', 'ಆತಾಲವ್ಯ', 'ನಿರೋಷ್ಠ', 'ಸರ್ವತೋಭದ್ರ', 'ನಿರುತ್ತರ'
ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ವಿವರಣೆ ಇದೆ. 'ಯಮಕ' ಅದರ ವಿವಿಧ ಬಗೆಗಳು - ಪದ, ಪಾದಾರ್ಥ,
ಆದ್ಯಂತ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ವಿವರಣೆ - ಇದೆ. ಚಿತ್ರಕಾವ್ಯ ರಚನೆ - ಆಟ - ಸಂಸ್ಕೃತಭಂಡ
ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ (16 ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ) ಸುಗಮವಾಗಿ ಜರುಗಬಲ್ಲದು. ಒಂದು
ಉದಾಹರಣೆಯಿಂದ ಇದನ್ನು ವಿವರಿಸಬಹುದು. ಎಪಿ.ಕ. ಸಂಪುಟ - 9ರಲ್ಲಿ ಒಂದು
ಪದ್ಯ ಹೀಗಿದೆ:

ಸಹಿತೋಧನಿನಾಂ ಲೋಕೇ ಶಿವೋಯಸ್ಯ ಹೃದಿ ಸ್ಥಿತಃ
ಸಹಿತೋ ಧನಿನಾಂ ಲೋಕೇಶಿವೋಯಸ್ಯಹೃದಿ ಸ್ಥಿತಃ ||

ಇದರಲ್ಲಿ ಗೋಮೂತ್ರಿಕಾಬಂಧ ಇದೆ ಎಂದು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಸ ಹಿ ತೋ ಧ ನಿ ನಾಂ ಲೋ ಕೇ ಶಿ ವೋ ಯ ಸ್ಯ ಹೃ ದಿ ಸ್ಥಿ ತಃ

ಸ ಹಿ ತೋ ಧ ನಿ ನಾಂ ಲೋ ಕೇ ಶಿ ವೋ ಯ ಸ್ಯ ಹೃ ದಿ ಸ್ಥಿ ತಃ ||¹²

ಇದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಶ್ಲೋಕದ ಮೊದಲ ಪಂಕ್ತಿಯನ್ನು
ಪುನರಾವರ್ತಿತವಾಗಿ. (Repeated totally). ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ
ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದ ಪಾಠ ಉಪಲಬ್ಧ ಎಲ್ಲ ಹಸ್ತ ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ - ಅಚ್ಚಾದ
ಆವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ (MVS & KKM) 'ಗೋಮೂತ್ರಿಕೆ' ಕೆಟ್ಟು ನಿಂತಿದೆ. (II-126 /
MVS - 127 KKM. 128) ಅದರ ಶುದ್ಧ ಪಾಠ ಹೀಗಿರಬೇಕು:

ಜಲದಾಗಮದಿಂ ಚಿತ್ರಸ್ಥಲಿತಂ ಕೇಕೇ ನರ್ತನಂ
ಜಲದಾಗಮದಿಂ ಚಿತ್ರಸ್ಥಲಿತಂ [ಕೇಕೇ ನರ್ತನಂ] ||

11 ಛಂದೋಬುಧಿ (ಸಂ. HSS & H.S.R.) I - 47 (1967)

12 ಎಪಿ.ಕ. ಸಂಪುಟ - 9 (1990), ಪೀಠಿಕೆ, ಪು. Lxxxi

ಇಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾದ ಎರಡನೆಯ ಪಂಕ್ತಿಯ ಪಾಠ 'ಕೇಕಿನರ್ತ್ತನಂ' ಪ್ರತಿಕಾರರ ಕೈಯಲ್ಲಿ 'ಕೇಳನಲ್ಲನಂ' ಆಗಿದೆ. ಇದು ಸರಿಯಲ್ಲ, 'ಎತ್ತು ಉಚ್ಚೆ ಹೊಯ್ದಹಾಗೆ' ಎಂಬ ಜನೋಕ್ತಿ ಇದನ್ನೇ ಕುರಿತಾಗಿದೆ (ಎತ್ತು = ಪಶು (>ಹಸು) = ಗೋಮೂತ್ರಿಕೆ).

III

ಮೂರನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರಗಳನ್ನು (III - 1, 2, 3, 4) ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಅವು ದಂಡಿ ಹಾಗೂ ಭಾಮಹರು ಹೇಳಿದುವೆ ಆಗಿವೆ:

ಶ್ರೀ ವಿಜಯ	ದಂಡಿ	ಭಾಮಹ
೧. ಚಾತಿ	ಸ್ವಭಾವೋಕ್ತಿ	ರೂಪಕ
೨. ರೂಪಕ	ಉಪಮಾ	ದೀಪಕ
೩. ಅರ್ಥಾಂತರ ವಿನ್ಯಾಸ	ರೂಪಕ	ಉಪಮಾ
೪. ಅತಿರೇಕ	ದೀಪಕ	ಆಕ್ಷೇಪ
೫. ಯಾಥಾಸಂಖ್ಯಾ	ಆವೃತ್ತಿ	ಅರ್ಥಾಂತರನ್ಯಾಸ
೬. ದೀಪಕ	ಆಕ್ಷೇಪ	ವ್ಯತಿರೇಕ
೭. ಉಪಮಾ	ಅರ್ಥಾಂತರನ್ಯಾಸ	ವಿಭಾವನಾ
೮. ಅತಿಶಯ	ವ್ಯತಿರೇಕ	ಸಮಾಸೋಕ್ತಿ
೯. ಸದೃಶಯೋಗಿತಾ	ವಿಭಾವನಾ	ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿ
೧೦. ಆಕ್ಷೇಪ	ಸಮಾಸ	ಯಾಥಾಸಂಖ್ಯೆ
೧೧. ಶ್ಲೇಷ	ಅತಿಶಯ	ಉತ್ಪೇಕ್ಷಾ
೧೨. ಉತ್ಪೇಕ್ಷಾ	ಉತ್ಪೇಕ್ಷಾ	ಪ್ರೇಯಸ್ಸು ¹⁴
೧೩. ಸೂಕ್ಷ್ಮ	ಹೇತು	ರಸವದ್
೧೪. ಸಮಾಹಿತ	ಸೂಕ್ಷ್ಮ	ಊರ್ಜಸ್ವಿ
೧೫. ಸಮಾಸ	ಲವ (ಲೇಶ) ¹³	ಪರ್ಯಾಯೋಕ್ತಿ
೧೬. ಪರ್ಯಾಯೋಕ್ತಿ	ಕ್ರಮ	ಸಮಾಹಿತ

13 ಕಾವ್ಯ. II. 5ರಲ್ಲಿ 'ಲವ' ಎಂದು ಹೇಳಿ II 265ರಲ್ಲಿ 'ಲೇಶ'ವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ - ದಂಡಿ. ಹೀಗೆಯೇ II. 7ರಲ್ಲಿ 'ಸಂಕೀರ್ಣ' ಎಂದು ಹೇಳಿ II. 358ರಲ್ಲಿ 'ಸಂಸ್ಕೃತಿ' ಎಂದು ಬೇರೆಯ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೆ 'ಸಂಕೀರ್ಣ', 'ಸಂಸ್ಕೃತಿ' ಒಂದೇ !

೧೭.	ಅನ್ವೇಷ	ಪ್ರೇಯಸ್ಸು	ಉದಾತ್ತ
೧೮.	ವಿರೋಧ	ರಸವತ್	ಶ್ಲಿಷ್ಠ
೧೯.	ಅಪ್ರಸ್ತುತ	ಊರ್ಜಸ್ವಿ	ಅಪಹ್ನುತಿ
೨೦.	ನಿದರ್ಶನ	ಪರ್ಯಾಯೋಕ್ತ	ವಿಶೇಷೋಕ್ತಿ
೨೧.	ಸಹೋಕ್ತಿ	ಸಮಾಹಿತ	ವಿರೋಧ
೨೨.	ಸಂಕೀರ್ಣ	ಉದಾತ್ತ	ತುಲ್ಯಯೋಗಿತಾ
೨೩.	ಪರಿವೃತ್ತಿ	ಅಪಹ್ನುತಿ	ಅಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರಶಂಸೆ
೨೪.	ವ್ಯಾಜಸ್ತುತಿ	ಶ್ಲೇಷ	ವ್ಯಾಜಸ್ತುತಿ
೨೫.	ಹೇತು	ವಿಶೇಷೋಕ್ತಿ	ನಿದರ್ಶನ
೨೬.	ವಿಭಾವನಾ	ತುಲ್ಯಯೋಗಿತಾ	ಉಪಮಾರೂಪಕ
೨೭.	ಲವ	ವಿರೋಧ	ಉಪಮೇಯೋಪಮೆ
೨೮.	ಉದಾತ್ತ	ಅಪ್ರಸ್ತುತ	ಸಹೋಕ್ತಿ
೨೯.	ಅಪಹ್ನುತಿ	ವ್ಯಾಜಸ್ತುತಿ	ಪರಿವೃತ್ತಿ
೩೦.	ರಸವತ್	ನಿದರ್ಶನ	ಸಸಂದೇಹ
೩೧.	ಊರ್ಜಿತ	ಸಹೋಕ್ತಿಃ	ಅನನ್ಯಯ
೩೨.	ವ್ಯಾವೃತ್ತಿ	ಪರಿವೃತ್ತಿ	ಉತ್ಪೇಕ್ಷಾವಯವ
೩೩.	ಪ್ರಿಯತರ	ಆಶೀ	ಸಂಸೃಷ್ಟಿ
೩೪.	ಆಶೀ	ಸಂಕೀರ್ಣ (ಸಂಸೃಷ್ಟಿ)	ಭಾವಿಕತ್ವ
೩೫.	+ ಭಾವಿಕ	ಭಾವಿಕ	ಆಶೀ ¹⁵
೩೬.	+ ಧ್ವನಿ	—	—

ಪ್ರಾಸ, ಛಂದ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಕಾರಣದಿಂದ ಒಂದೇ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮೂವರಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಅಲಂಕಾರಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 36

14 ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಭಾಮಹ ಮೊದಲ ಹನ್ನೊಂದು ಅಲಂಕಾರಗಳವರೆಗೆ ಏನನ್ನೂ ಹೇಳದೆ ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಯೋಲಂಕಾರದಿಂದ 'ಭಾವಿಕತ್ವ' ಅಲಂಕಾರದವರೆಗೆ ಒಂದು ಪಟ್ಟಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.

15 ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರ III. 55ರಲ್ಲಿ "ಆಶೀರಪಿಚ ಕೇಷಾಂಚಿದಲಂಕಾರ ತಯಾಮತಾ" ಎಂದು ಮತ್ತೊಂದನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಕಂಡರೂ 'ಜಾತಿ' ಅಲಂಕಾರದಲ್ಲಿ 'ಜಾತಿ ಸ್ವಭಾವಾಖ್ಯಾನ', 'ಕ್ರಿಯಾ ಸ್ವಭಾವಾಖ್ಯಾನ', 'ಗುಣ ಸ್ವಭಾವಾಖ್ಯಾನ' ಮತ್ತು 'ದ್ರವ್ಯ ಸ್ವಭಾವಾಖ್ಯಾನ' ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಒಳಭೇದಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗೆಯೇ 'ರೂಪಕ' (Metaphor) ಅಲಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಒಳಭೇದಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಅರ್ಥಾಂತರನ್ಯಾಸ ಮುಂತಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಅಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:¹⁶

ಹೆಚ್ಚಿನ ಭೇದಗಳ ಪಟ್ಟಿಕೆ

1. ಜಾತಿ	-	4
2. ರೂಪಕ	-	14
3. ಅರ್ಥಾಂತರನ್ಯಾಸ	-	8
4. ವ್ಯತಿರೇಕ	-	2
5. ಯಾಥಾಸಂಖ್ಯಾ	-	2
6. ದೀಪಕ (ಆದಿ, ಮಧ್ಯ ಮತ್ತು ಅಂತ)	-	12
4 x 3 = 12		
7. ಉಪಮೆ	-	26
8. ಆಕ್ಷೇಪ	-	6
9. ಅಪಹ್ನುತಿ	-	3
10. ರಸವದಲಂಕಾರ	-	9
ಒಟ್ಟು		86

ರಸವದಲಂಕಾರದಲ್ಲಿ 'ವೀರ', 'ಅದ್ಭುತ', 'ಕರುಣ' ಶೃಂಗಾರ, ಭಯಾನಕ, ರೌದ್ರ, ಬೀಭತ್ಸ, ಹಾಸ್ಯ ಮತ್ತು ಶಾಂತ ಎಂಬ ಒಂಬತ್ತನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. (III-188). ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಮಾಲಿನೀ ವೃತ್ತ (ನನಮಯಯ) ಬಂಧದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಷ್ಟಕ ರಚಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಅಷ್ಟಾದಶ ವರ್ಣನೆಗಳನ್ನು ಕವಿತೆಯಲ್ಲೇ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ದಂಡಿಸೂತ್ರಪ್ರಾಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:

ಇತಿವಾಸ ಕಥೋದ್ಯೋತಮಿತರದ್ವಾ ಸದಾಶ್ರಯಮ್

ಚತುರ್ವರ್ಗ ಫಲಾಯತ್ತಂ ಚತುರೋದಾತ್ತನಾಯಕಮ್ ||

16 ಕವಿ ರಾಜಮಾರ್ಗಕಾರನು ಕೊಟ್ಟ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ 'ಪ್ರಾಸ' ಹಾಗೂ ಭಂದ್ಯನ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಹೊಂದುವಂತೆ ಬರೆಯುವಾಗ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಾಧೆ ಬರದಂತೆ ಕಿಂಚಿದ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದ್ಧತಿಗೇ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಭೇದಗಳು ನಮಗೆ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ದಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಿಲ್ಲ.

ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಇದು ಗೀತಿಕೆಯಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ಇದು ಚತುರ್ ಮಾತ್ರಾಗತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಿಲ್ಲ; (ಕಂದದಂತೆ ಲಯದಲ್ಲಿರಬೇಕು). ಡಾ. ಕೆ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯವರು -

ಕೂಡಪೇ | ಬ್ಬಿ ನುತ | ಕಾವ್ಯಮ | ನಿಂತಭಿ | ಮಾನಿತಾಂ |

(ರನಭಭರ) ಗಣಗಳ ಲಕ್ಷಣದಿಂದ ಇದು ಮಣಿವಿಭೂಷಣ ವೃತ್ತ, ಎಂದು ಸರಿಯಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿ ಪದ್ಯವನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ:

ಕೂಡ ಪೇಬ್ಬಿ ನುರು ಕಾವ್ಯಮನಿಂತಭಿಮಾನಿತಾಂ

[ನಾಡಿ] ಗೀಡಿತ - ಮಹಾ - ಪುರುಷ - ಪ್ರತ ನಿಶ್ಚಿತಂ |

ಕೂಡದಂತೆ ಪೇಜರಚ್ಚಿ ನೋಳೇತೇಜನಪ್ಪೊಡಂ

ನೋಡದಂ [ತಪೇಜತಂ] ಕುಷಿತಾವನುಮೇನಮಂ ||¹⁸ III - 224

ಅಚ್ಚರಿಯ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ ಡಾ. ಕೆ.ಕೆ. ಅವರು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಶುದ್ಧ ಪಾಠ 'ನುತಕಾವ್ಯ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ 'ಉರುಕಾವ್ಯ' ಮತ್ತು 'ನೀರಗೀಡಿತ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ 'ನಾಡಿಗೀಡಿತ' ಎಂಬ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದುದು. ಈಗ ಇದ್ದಂತೆಯೇ ಎರಡನೆಯ ಪಂಕ್ತಿ ಭಂದಸ್ಸಿಗೆ ಸರಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ; ನೋಡಿ:

ರ ನ ಭ ಭ ರ

ನೀರಗೀ | ಡಿತಮ | ಹಾಪುರು | ಪವ್ರತ | ನಿಶ್ಚಿತಂ |

ಸತ್ಯಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ 'ನೀರಗೀಡಿತ' ಆಗಲಿ 'ನಾಡಿಗೀಡಿತ' ಆಗಲಿ ಶುದ್ಧ ಶಬ್ದಗಳೇ ಅಲ್ಲ; ಇವು ನಮಗೆ ಯಾವ ಕೋಶದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣದೊರೆಯವು. 'ನೀರಗೀಡಿತ' ಆಗಲಿ 'ನೀರಗೀಡಿತ' ಆಗಲಿ ಇವು ವಿಕೃತಗೊಂಡ ರೂಪಗಳು. ಮಹಾಪುರುಷವ್ರತ¹⁹ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಬಳಸಿದ ಜೈನ ಮನೋಭಾವದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇಲ್ಲಿ ಬೇರೆಯ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಬಳಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಪುರುಷವ್ರತದ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಾದ ಭಾವ ಧರ್ಮದ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಮಣಿವಿಭೂಷಣ ವೃತ್ತಬಂಧದಲ್ಲಿ ಇದ್ದೇ ಇರಬೇಕು. ಆಗ ಈ ಪದ್ಯದ ಪರಿಷ್ಕರಣೆ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಇರುತ್ತದೆ:

18 ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಂ (ಸಂ. ಡಾ. ಕೆ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ) ಪು. 163 (1983) ಭಂದಸ್ಸಿನ ತಪ್ಪನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರುವುದು ಸರಿಯಾಗಿದೆ. ಇತರ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿಲ್ಲ; ಶ್ರೀಯುತರು ಅಭಿನಂದನೀಯರು.

19 ಪುರುಷವ್ರತ = ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ' ಮತ್ತು ಪುರುಷರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ಸ್ವದಾರ ಸಂತೋಷ' ಪಂಚಾರವ್ರತಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. - ಡಾ. ಆ.ನೇ. ಉಪಾಧ್ಯೆ ಅವರ ಕನ್ನಡ ವಾಚ್ಯಯ, ಪು. 142-146 'ಪುರುಷ ವ್ರತದ ನಿಶ್ಚಿತ ಅರ್ಥ' ಲೇಖನ ನೋಡಿ.

ಕೂಡೆಪೇಟ್ಟ ನುತಕಾವ್ಯಮನಿಂತಘಮಾನಿ ತಾಂ
 [ನೀಡಜೆಂದೆಬ್ಬ] ಮಹಾಪುರುಷವ್ರತ ನಿಶ್ಚಿತಂ
 ಕೂಡದಂತೆ ಪೆಜರೊ [ಳ್ಳನ] ಮೆಚ್ಚಿನೊಳಪ್ಪೊಡಂ
 ನೋಡದಂ [ತೆನುಡಿವಂ] ಕುಱಿತಾವನುಮೇನುಮಂ ||

ಅನನ್ಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಕಾವ್ಯ ಹೇಗಿರುತ್ತದೆಯೆಂದರೆ ಅನಂತಕಾಲ
 ಅರ್ಥಾತ್ ಬಹಳಕಾಲ ಬಳಲಿನೊಂದವ ಎಚ್ಚಿತ್ತು ಉತ್ತಮ ವ್ರತದಲ್ಲಿ ವ್ರತ
 (ಅಣುವ್ರತ)ಸ್ಥನಾಗಿ ಎಷ್ಟೇ ತೆರದ ಆಮಿಷಗಳು ಬಂದರೂ, ಮನ ಮೆಚ್ಚಿದರೂ ಪುರುಷ
 ವ್ರತವನ್ನು ಹಿಡಿದವನು ದೃಢಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅತ್ತ ಇತ್ತ ಹರಿವ ಚಂಚಲ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ
 ಬಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ - (ಕಾವ್ಯವನ್ನು) ಕುರಿತು ಯಾರೂ ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ತಮ
 ತಮಗೆ ಇಷ್ಟ ಬಂದಂತೆ ನುಡಿದರೂ - ಅದು ತನ್ನ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು (ಉತ್ತಮ ಗುಣವನ್ನು)
 ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಶುದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ನೀಡಜ್ = Infinite suffering ಅನಂತ ದುಃಖಗಳು - ಕಿಟ್ಟೆಲ್ ಕೋಶ
 ಸಂಪುಟ - 3, ಪು. 939 - ಈ ಶಬ್ದ ರಾಮಚಂದ್ರ ಚರಿತಪುರಾಣಂ (ಅಭಿನವ ಪಂಪ
 ಅಥವಾ ನಾಗಚಂದ್ರ) ಹಾಗೂ ವಡ್ಡಾರಾಧನೆಯ 'ಸುಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ
 ಬಂದಿದೆ. ಮತ್ತೆ 'ನೀರಗೀಡಿತ' ಆಗಲಿ. 'ನಾಡಿಗೀಡಿತ' ಆಗಲಿ ಇವು ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ -
 ಪ್ರಯೋಗದ ಪ್ರಮಾಣ ಇಲ್ಲದ - ಶಬ್ದಗಳು. ಅರ್ಥಾತ್ ಸದ್ಯದ ಪಾಠ ಕೆಟ್ಟು
 ನಿಂತಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಸಾಕು; ಶುದ್ಧ ಪಾಠದ ಕಡೆಗೆ ಓದುಗನ ಮನಸ್ಸು
 ಹರಿಯುತ್ತದೆ; ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತದೆ.

* * * * *

ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು

ಈ ಪ್ರಸ್ತುತದ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ, ಅನೇಕರ ಸಹಾಯ ಸಹಕಾರ ದೊರೆತಿದೆ.

ಕವಿಕುಂಚ ಪ್ರಕಾಶನದ ಶ್ರೀಮತಿ ಸುಮಂಗಲಾ ಹಾಗೂ ಅವರ ಪತಿ
ಶ್ರೀ ಡಿ.ಎನ್. ಅಕ್ಕಿ ಅವರಿಗೆ;

ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಡಾ. ಅರವಿಂದ ಮಾಲಗತ್ತಿ, ಡಾ. ನೀಲಗಿರಿ
ತಳವಾರ, ಡಾ. ಗಂಗಾನಾಯಕ ಹಾಗೂ ಡಾ. ಆರ್. ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಅವರಿಗೆ;

ಎಪಿ.ಕೆ. ವಿಭಾಗದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಡಾ. ಎಂ.ಜಿ. ಮಂಜುನಾಥ ಅವರಿಗೆ;

ಪುರಾತತ್ವ ಅಭಿಲೇಖಿ ಕಾರ್ಯಾಲಯದ ಶ್ರೀ ನಾಗರಾಜಪ್ಪ,
ಶ್ರೀ ಅನಿಲಕುಮಾರ, ಡಾ. ಮುನಿರತ್ನಂ ಹಾಗೂ ಡಾ. ಡಿ.ಎಂ. ನಾಗರಾಜ ಅವರಿಗೆ;

ಪ್ರೊ. ಜಿ. ಅಬ್ದುಲ್ ಬಷೀರ್, ಡಾ. ಎಸ್.ಡಿ. ಶೆಟ್ಟಿ ಹಾಗೂ
ಶ್ರೀ ಎಸ್. ಕಾರ್ತಿಕ ಅವರಿಗೆ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಮನೆಯ ಬಂಧುಗಳಿಗೆ;

ನನ್ನ ವಂದನೆಗಳು, ಧನ್ಯವಾದಗಳು.

ಡಿಟಿಪಿಗಾಗಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಮೀನಾವತಿ ಸುರೇಶ ಅವರಿಗೂ ಮತ್ತು ಮುದ್ರಣಕ್ಕಾಗಿ
ಕೀರ್ತನ್ ಗ್ರಾಫಿಕ್ಸ್‌ನ ಶ್ರೀಮತಿ ಮಂಜುಳಾ ಮುರಳಿ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಮುರಳಿ ಅವರಿಗೂ
ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ಸೀತಾರಾಮ ಜಾಗೀರ್‌ದಾರ್

ಶ್ರೀ ಕೆ. ಬಿ. ಪಾಠಕ

(ಇತಿವೃತ್ತ)

ಕಾಶೀನಾಥ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಪೂಜ್ಯ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಶೀನಾಥ ಪೂಜ್ಯ. ಪ್ರಾತಃಸ್ಮರಣೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿ; ಕನ್ನಡದ ಉಪಲಬ್ಧ ಮೊದಲ ಕೃತಿ “ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಂ” ಎಂಬ ಪ್ರಾಚೀನಕೃತಿಯ ಸಂಪಾದಕ, ಜನನ: 13-10-1850 ಮರಣ: 02-09-1932. ಜಾತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ; ಶಾಖಾ: ಶುಕ್ಲ ಯಜುರ್ವೇದ ವಾಜಸನೇಯೀ. ಪಾಠಕರ ಪೂರ್ವಜರು ಸೋಲಾಪುರದಿಂದ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಸೋಲಾಪುರದಲ್ಲಿ ಅವರದು ಜೋಯಿಸರ ಮನೆತನ. ಮರಾಠೀ ಕವಿ ರಾಮಜೋಶಿ ಅವರ ಪೂರ್ವಜರಲ್ಲಿ ಓರ್ವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಪಾಠಕರ ತಂದೆ ಬಾಪೂಶಾಸ್ತ್ರಿ ಅವರು ವೈದಿಕ ಮನೆತನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ “ಫನಪಾಟಿ” ವಿದ್ವಾಂಸರಾಗಿದ್ದರು. ಆಗಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಕುಲಪರಂಪರೆಗೆ ಹೊಂದುವರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಮಗನೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ವಿದ್ವಾಂಸನಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದರು. ಆದರೆ ಆ ಮಗ ಲೌಕಿಕ ವಿದ್ಯೆಯ ಕಡೆಗೆ ತಮ್ಮ ಗಮನ ಹರಿಸಿದರು; ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕಲಿಯಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸಿ ಬೆಳಗಾಂವಿಗೂ ಅನಂತರ ಕೋಲ್ಹಾಪುರಕ್ಕೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಜನೆಗಾಗಿ ಹೋದರು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1877ರಲ್ಲಿ ಬಿ.ಎ.ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ತೇರ್ಗಡೆ ಹೊಂದಿದರು ಅನಂತರ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಬೆಳಗಾಂವಿಯ ಸರ್ದಾರ್ ಹೈಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಸಹಾಯಕ (First Assistant Master) ಶಿಕ್ಷಕ ಎಂದು ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಿಯಮಿತರಾದರು. ಈ ಹೈಸ್ಕೂಲಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಪಾಠಕರು ಸುಮಾರು ಐದು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಆರಂಭವಾದ ಇಂಡಿಯನ್ ಆಂಟಿಕ್ವೇರಿ ಪತ್ರಿಕೆಯ (Copies of Indian Antiquary) ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡರು. ಅವುಗಳನ್ನು ಓದಿದ ಅವರು ಆ ಬರಹಗಳಿಗೆ ಮೋಹಿತರಾಗಿ ತಾವೂ ಆ ಬಗೆಯ ಬರಹಗಳನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛೆಪಟ್ಟರು, ತನ್ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಬಾಳಿನ ಬಟ್ಟೆ ಯಾವುದೆಂದು ಕಂಡುಕೊಂಡರು. ಭವಿಷ್ಯದ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಆಲಿಸಿ ಆ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ದಾರಿಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡರು; ಗುರಿತಿಸಿಕೊಂಡರು. ಆ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಬೆಳಗಾಂವಿ

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಆಗಿದ್ದ ಫ್ಲೀಟರ್ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಓದಿದ ಅವರು ಅಂತಹದೇ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆಯಬಹುದೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಅವರಿಗಿಂತ ಚೆನ್ನಾದ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವೆಡೆ ಅವರು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ನಿರೂಪಿಸಿದ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿಯ ತಪ್ಪು ತಪ್ಪು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಸಾಧಾರವಾಗಿ ತಿದ್ದಿ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಆ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದ ಅವರ ಅನೇಕ ಜೈನ ಸ್ನೇಹಿತರ ಮುಖಾಂತರ ಆಗಿನ ಆ ದಕ್ಷಿಣ ಮರಾಠಾ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಜೈನ ಗ್ರಂಥಭಂಡಾರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಆ ಸಲಗಕ್ಕೆ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ ಹತ್ತಾರು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಭಂಡಾರದ ಬಾಳೆಯ ತೋಟಗಳು-ಕಬ್ಬಿನಗದ್ದೆಗಳು-ದೊರಕಿದವು. ಆಭಾಗದಲ್ಲಿ ದಿಗಂಬರ ಜೈನ ಮಠಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿವೆ, ಅಲ್ಲಿನ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆ ಪಂಥಕ್ಕೇನೇ ಸೇರಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ಅಪ್ರಕಟಿತ ಹಾಗೂ ಅಪರೂಪದ ಅಜ್ಞಾತಕೃತಿಗಳು. ಆ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು-ಸುಷ್ಪಿಕೆಗಳು (Eulogy and Colophons) ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹೊಸಹೊಸ ದಿಗಂತಗಳನ್ನು ತೆರೆದವು. ಬೆಳಗಾವಿ ಕೊಲ್ಹಾಪುರ ಮುಂತಾಗಿ ಆ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಜೈನ ದಿಗಂಬರ ಹಾಗೂ ಈಗ ಅಸ್ತವಾದ ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಅತ್ಯಂತ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಯಾಪನೀಯ ಪಂಥದ¹ - ಸಂಘಗಳ ಕೃತಿಗಳ ವಾಗ್ದೇವೀಭಂಡಾರಗಳು ಅವರ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ದೊರಕಿದವು. ಹಲಸಿ ತಾಮ್ರಪಟಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ “ತುಂಗಗಂಗಕುಲೋತ್ಪಾದಿ” ಪಲ್ಲವ ಪ್ರಲಯಾನಲಃ ಸ್ವಾಯ್ಯಕೇನೃಪತೌ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಕಾರಾಯಿತ್ವಾ ಜಿನಾಲಯಂ ಶ್ರೀ ವಿಜಯ ಪಲಾಶಿಕಾಯಾಂ ಯಾಪನೀಯ ನಿಗ್ಗಂಥಕೂರ್ಚ್ಚಕಾನಾಮ್” ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಮೃಗೇಶವರ್ಮ ಮಹಾರಾಜ ಗಂಗ ತುಂಗ (ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ) ರಾಜರನ್ನು ಮೂಲೋತ್ಪಾಟನ ಮಾಡಿದವನು ಮತ್ತೆ ಪಲ್ಲವರಿಗೆ ಪ್ರಲಯಕಾಲದ ಅಗ್ನಿಯಂತಿದ್ದವನು ತಮ್ಮ ಗೆದ್ದ ಊರು ಪಲಾಶಿಗೆ (ಹಲಸಿ)ಯಲ್ಲಿ ತಂದೆಯ ಮೇಲಿನ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಯಾಪನೀಯ ನಿಗ್ಗಂಥ (ದಿಗಂಬರ) ಹಾಗೂ ಕೂರ್ಚ್ಚಕ ಜೈನ ಪಂಥದ ಸಂಘಗಳಿಗೆ ಜಿನಾಲಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಕೊಟ್ಟನು.

1. ಪೂರ್ವಕದಂಬರ (Early Kadambas) ಕಾಲದ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, (ಮೃಗೇಶವರ್ಮ, ರವಿವರ್ಮ ಹಾಗೂ ದೇವವರ್ಮ ರಾಜರಶಾಸನಗಳನ್ನು ನೋಡಿ) Corpus of Kadamba Inscriptions (CKI) Ed. Dr. B.R. Gopal. pp. LXXii; 50-52; 94,96,
2. “ತುಂಗರಾಜಕುಲ” ಎಂದರೆ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟವಂಶದ ರಾಜರೆಂದರ್ಥ. “ಶುಬತುಂಗ” (ಕೃಷ್ಣ I ಇತ್ಯಾದಿ) “ನೃಪತುಂಗ” ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ.

ಆ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಏನೆಲ್ಲ ಜೈನ ಪಂಥಗಳ ಜ್ಞಾನ ಶ್ರೀ ಪಾಠಕರಿಗೆ ಲಭಿಸಿತು. ದಿವಂಗತ ಜೆ.ಎಫ್.ಫ್ಲೀಟ್ ಸಾಹೇಬರ ಪರಿಚಯಕೂಡ ಆಗಿತ್ತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಲೇಖನಗಳ ಮುಖಾಂತರ ; ಆರ್ಥಾತ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಆ್ಯಂಟಿಕ್ವೇರಿ ಸಂಪುಟಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರು. ಅಂತೆಯೆ Journal of the Bombay Branch of the Royal Asiatic Society ಕೂಡ ಅವರ ಪರಿಚಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಎರಡು ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಇಬ್ಬರ ಲೇಖನಗಳು ಆಗಾಗ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದವು; ಒಬ್ಬರನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರತ್ತ ಸೆಳೆಯಲು ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದವು. ಪಾಂಡಿತ್ಯದ ಎರಡು ಸ್ತೋತಗಳು-ಗಂಗೇ ಯಮುನೆಯರು ಹರಿಯುವಂತೆ ಆ ಪತ್ರಿಕಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು; ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಅವೆರಡೂ ಕೂಡಿದ್ದವು. ಆದರೂ ತನಿಯಾಗಿಯೆ ಹರಿದವು, ಪ್ರಾಯಃ ಇದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ಮುಂದೆ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಶಾಸನ ಇಲಾಖೆಯ ಮುಖ್ಯಶಾಸನತಜ್ಞರಾದಾಗ ಡಾ.ಫ್ಲೀಟರು ಫಾಠಕರನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಸಂಬಳವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಶಾಸನ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ನಿಯಮಿಸುವುದಾಗಿ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಪಾಠಕರು ತಾವಿದ್ದ ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆಯ ಶಿಕ್ಷಕ ವೃತ್ತಿಯ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯುಕ್ತ ಹಾಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರು. ಪ್ರಾಯಃ ಪರಿಸರ ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಅವರನ್ನು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಜೈನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡಲು ಅದು ಹೆಚ್ಚು ಸಹಾಯಕ ಎಂದು ತೋರಿತು. ಅವರು ಆ ಪರಿಸರದಿಂದ ದೂರ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ದುಡ್ಡು ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತೆ ವಿನಾ ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ ಗ್ರಂಥದ ಪರಿಚಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಆಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಕ್ರಿ.ಶ.1883ರಲ್ಲಿ ಇಂಡಿಯನ್ ಆ್ಯಂಟಿಕ್ವೇರಿ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ ಅಥವಾ 'ಉಪಸರ್ಗಕೇವಲಿಗಳ ಕಥೆ' ಗ್ರಂಥದಿಂದ (ವಿದ್ಯುಚ್ಛೋರನ ಕಥೆಯಿಂದ ಕಥಾಭಾಗ) 'ಪಂಚಮಹಾಶಬ್ದ' ಹಾಗೂ 'ಪಾಲಿಧ್ವಜ' ಶಬ್ದಗಳ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಿವರಣೆಯನ್ನು ನೀಡುವಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದಾಗ ಆಕೃತಿಯ ವಿಚಾರ ಅನಾವರಣಗೊಂಡಿತು. ಅದರ ಕಾಲ ಸು.ಕ್ರಿ.ಶ.1100 ಎಂದು ಹೇಳಿದುದನ್ನೇ ಕವಿಚರಿತೆಯ ಭಾಗ-1ರಲ್ಲಿ ದಿ.ಆರ್.ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.⁴

3. ಒಬ್ಬರನ್ನು ಕಂಡು ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಎಷ್ಟೇ ವಿರೋಧ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಮತ್ತರಪಡಬಾರದು, ದ್ವೇಷಿಸಬಾರದೆನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಇಬ್ಬರಜೋಡಿ ಒಳ್ಳೆಯ ನಿದರ್ಶನ.

4. ಕರ್ಣಾಟಕ ಕವಿಚರಿತೆ, ಭಾಗ -1, ಪು.313 (1961)

ವಡ್ಡಾರಾಧನೆಯ ಸಂಗತಿ ಕವಿಚರಿತೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದರೂ ಕೆ.ಬಿ.ಪಾಠಕರ ಹೆಸರನ್ನು 'ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ' ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹಲವು (DLN ಸುಮಾರು 9-10, ಹಂಪನಾ. ಒಂದು) ಆವೃತ್ತಿಗಳು ಆಗಾಗ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದ್ದರೂ ಒಮ್ಮೆಯು ಈ ಸಂಪಾದಕರು ಒಂದು ಸಲವಾದರೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಠಕರಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದ ಗೌರವ ಸಂದಿಲ್ಲ. ಡಾ|| ರಂ.ಶ್ರೀ.ಮುಗಳ ಅವರು ಕೇವಲ ಪಾಠಕ ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದರೆ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಷಯ ವಿಶ್ವಕೋಶ ಮತ್ತು ಅದೇ ಲೇಖನ 'ಇತಿಹಾಸ ಹಾಗೂ ಪುರಾತತ್ವ' ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ G.S.ಪಾಠಕ್ ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾಗಿದ್ದಾರೆ ! (B.L.Rice ರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಲೇಖನ). ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಕೋಶದಲ್ಲಿ K.B. ಪಾಠಕರನ್ನು ಕುರಿತೇ ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಬರಹ ಬರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಬಿ.ಎಲ್. ರೈಸ್ ಅವರಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂದರೆಂದೂ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.⁵ ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಅವರು ನಿಯೋಗದ (Deputation) ಮೇಲೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಿ (Lent hand) ಬಂದವರು. ಅವರ ಸಂಶೋಧನೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕೆಲಸ (Thankless job task) ಅಥವಾ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಲ್ಲದ ಗೌರವ ಪಡೆಯದ ಕೆಲಸ ಆಯಿತು! ಇದು ನನ್ನ ಅನುಭವವೂ ಆಗಿದೆ.

ಶ್ರೀ ಪಾಠಕರು ಕ್ರಿ.ಶ. 1884ರಲ್ಲಿ ಮಿರಜ್ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಹಿರಿಯ ದೊರೆಗೆ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ಅಥವಾ ಮನೆ ಮೇಷ್ಟರೆಂದು ನಿಯಮಿತರಾದರು (In 1884 Mr. Pattak was appointed Tutor to the Senior Chief of Miraj.) ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಕೊಲ್ಹಾಪುರದಲ್ಲಿ ಇರಲೇಬೇಕಾಯಿತು. ಅದು ಅವರನ್ನು ಕೊಲ್ಹಾಪುರದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಜೈನ ಮಠದ ಸರಸ್ವತೀ ಭಂಡಾರದೊಂದಿಗೆ ನಿಕಟ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಯಿತು, ಎಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಇದ್ದಿತು. ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರು ಆಯಾ ಜೈನಮಠಗಳ ಯತಿಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ಆಯಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ. ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲೇ ಲೇಖನಗಳ ಮುಖಾಂತರವೇ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲು ಪರಿಚಿತ ಸರ್.ಆರ್.ಜಿ.ಭಂಡಾರ್ಕರ್ ಅವರ ಸಂಪರ್ಕ ಬಂದಿತು; ಕಂಡಾಗ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಕುದುರಿತು. ಪುಣೆಯ ಡೆಕ್ಕನ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚ್ಯಭಾಷೆಗಳ ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಹಾಗೂ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿದ್ದ ಅವರಿಗೆ

5. ಜಿ.ಎಸ್. ಪಾಠಕ್ ಭಾರತದೇಶದ ಒಬ್ಬ ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು; ಅವರಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಓದಲು- ಬರೆಯಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ.

6. ಹೊಸಗನ್ನಡ ಅರುಣೋದಯ (ಲೇ.ಡಾ.ಶ್ರೀನಿವಾಸಹಾವನೂರು) ಪು.160.

ಪಾಠಕರು ಅನೇಕ ಪ್ರಮುಖ ಹಾಗೂ ಮಹತ್ವದ ಜೈನ ಶಾಸ್ತ್ರ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಅವುಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನೂ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನೂ ನೀಡಿದರು. ಜೈನ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದರು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮ ಮುಂದೆ ಕ್ರಿ.ಶ.1889ರಲ್ಲಿ ಡೆಕ್ಕನ್ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿ Asst. Professor of Oriental Languages ಹುದ್ದೆ ಖಾಲಿ ಆದಾಗ ಸರ್.ಭಂಡಾರ್ಕರರು ಆ ಕೆಲಸ (ಪೋಸ್ಟನ್ನು) ವನ್ನು ಪಾಠಕರಿಗೆ ನೀಡಲು ಆಶೆಪಟ್ಟು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದರು. ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆ ಅವಕಾಶಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಸಿಕ್ಕುತ್ತವೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಕೂಡಲೇ ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಪುಣೆ ನಗರ ಅವರ ಕಾರ್ಯಭೂಮಿ ಆಯಿತು. ಅವರು ಬರೆದ ಅನೇಕ ಲೇಖನಗಳು ಇಂದಿಗೂ ನಿರ್ಣಯಾತ್ಮಕವಾಗಿವೆ. ಈ 120 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಹೊಸ ಹೊಸ ಶಾಸನಗಳು ಮಹತ್ವದ್ದೂ ದೊರಕಿವೆ ಮತ್ತು ವಿಪುಲ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲೂ ದೊರೆತಿವೆ. ಇತಿಹಾಸದ ಪುಟಗಳು ಆಗಾಗ ಮಾಪ್ಪಳಿವೆ. ಮತ್ತು ಮಾಪ್ಪಳಿವೆಕಾಕಿವೆ. ಪಾಠಕರ ಅನೇಕ ಲೇಖನಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮೈಲಿಗಲ್ಲಾಗಿನಂತಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಕಾಲ; ದಿಗಂಬರ ಜೈನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುಮಾರಿಲರ ಸ್ಥಾನ, ಯಾವುದನ್ನು ಅವರು ಕ್ರಿ.ಶ.1893ರಲ್ಲಿ ಲಂಡನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ 9ನೆಯ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪ್ರಾಚ್ಯವಿದ್ಯಾ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ (Ninth International Congress of Orientalists held in London in 1893) ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಿದ್ದರು. ಆಸಭೆಗೆ ಪ್ರೊ ಮಾರ್ಕ್ಸಮಲ್ಲರ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ಆ ಸಂಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಜೆ.ಎಫ್.ಫ್ಲೀಟ್ ಡಾ.ಲ್ಯೂಮನ್ (Dr.Leumann) ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಉತ್ತಮ ಪ್ರಬಂಧವೆಂದು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದರು; ಅರೆಕೊರೆಗಳಿಲ್ಲದ ಲೇಖನವೆಂದರು.

ಡಾ. ಪಾಠಕರ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ದಿ. ಡಾ. ಬಿ. ಎಲ್. ರೈಸ್ ಅವರ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯುವಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥವಾದವು. ಅವರು ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರಸಿಡೆನ್ಸಿಯ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿದ್ದವರನ್ನು ಕಡದ ಸೇವೆ ಕರಾರಿನ ಮೇಲೆ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪುರಾತತ್ವ ಇಲಾಖೆಗೆ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡರು. ಎರಡು ವರುಷ ಸೇವೆ ಮಾಡಿ ಪುನಃ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ ಸೇವೆಗೆ

7. Dr. E. Leumann ದೊಡ್ಡ ಫ್ರೆಂಚ್ ವಿದ್ವಾಂಸರು; 'ದಶವೈಕಾಲಿಕಸೂತ್ರ ಹಾಗೂ ನಿಯುಕ್ತಿ' ಇತ್ಯಾದಿಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಹೋದರು, ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಕ್ರಿ.ಶ.1898ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಉಪಲಬ್ಧ ಮೊದಲ ಕೃತಿಯಾದ “ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಂ” ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಆ ಕಾರ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ಬಹಳದಿನ ಇರಲಿಲ್ಲ; ಇದ್ದ ಅಲ್ಪಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ‘ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಂ’ ಗ್ರಂಥದ ಜೊತೆಜೊತೆಗೆ ಬಿ.ಎಲ್.ರೈಸ್ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಪಂಪಭಾರತವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಗೈದರು. ಪಂಪಭಾರತ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ “ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯಂ” ಗ್ರಂಥದ ಮೊದಲ ಆವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಗೆ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಹೆಚ್ಚು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ದೊರಕಿ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಪರಿಷತ್ತಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದ ದಿ.ಬೆಳ್ಳಾವೆ ವೆಂಕಟನಾರಾಯಣನಪ್ಪನವರು “ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯಂ” ಕಾವ್ಯದ ಉತ್ತಮ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತರುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿ ಆದರು. ಆದರು ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ತರಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಪಂಪನಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶ-ಕನ್ನಡರಾಜ್ಯ - ಅಂದಿನ ದ್ವಿಭಾಷಾವಲಯದ ನೆಲ ಮುಂದೆ ಕಾಕತೀಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ತೆಲುಗು ದೇಶವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಆನಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪಂಪನ ಕಾಲದ ಕನ್ನಡ ಮಾತುಗಳು (ಶಬ್ದಗಳು) ಪಳೆಯುಳಿಕೆಯಾಗಿ ಉಳಿದಿವೆ. ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯಿಂದ ವಿವರಿಸುವೆ.

ಪೊಗಡದ ಪೊಸವೂವಿನ ತುಡು
ಗೆಗಳ್ಳಮಧರದ ಪೊದಟ್ಟು “ತನಿಗಂಪಿಂಗಂ”
ಮೃಗನಯನೆಯರನೆ|| ಬಿಡದೋ
ಲಿಗಿಸಿದುವಳಿನಿಕರಮವರನಾರೋಲಗಿಸರ್||

(ಆದಿಪುರಾಣ, ಅ.11-104)

ಪಂಪನ ‘ಪೊಗಡದ’ ಹೂ ಬುಗುಡೆಹೂ ಎಂದು ಇಂದಿಗೂ ಗುಲ್ಬರ್ಗ, ಬೀದರ್, ನೈಜಾಂಬಾದ್ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ, ಬಕುಲದ ಹೂ ಎಂದರೂ ಇದೆ. ‘ಬುಗುಡೆ ಚೆಟ್ಟು’ ಎಂದು ಈ ಮರಕ್ಕೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಅಂತೆಯೇ ‘ತಣ್ಣಂಪು’ ಎಂಬುದೇ ಸರಿಯಾದ ಪಾಠ ‘ತನಿ’ ಈ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಇರುವ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ‘ತಣ್ಣಂಪು’ ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಪಂಪ ವಿ.ವಿ.ಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದ್ದಾನೆ:

* “ತಣ್ಣಂಪಿಂಗಂ” ಎಂಬ ಪಾಠಾಂತರವು ‘ನ’ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಡಾ. ಟಿ.ವಿ.ವಿ. ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಹಾಗೂ ಪಂ.ಪ. ನಾಗ ರಾಜಯ್ಯನವರ ಆವೃತ್ತಿಗಳ ಪಾಠ.(ಅ.11-104 ಅ. 11.101).

ತನಿಗುತುವೆರಸು ಬತ್ತಿಸೊಗಯಿಸುವ ಬೆಳವಾಳು
 ಕೊಳಂಪಂ ತಾಳಿಪೊಜಮಡುವ ತಣ್ಣಂಪುಗ
 ಕುಮಮೃತಬಿಂದುಗಳಂತೆ ನೆಗಟ್ಟು⁸

* * * * *

ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪುರಾತ್ನ ಇಲಾಖೆಗೆ ನೆರವಿನ ಕೈ (Lent hand) ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಅವರು ಮರಳಿ ತಮ್ಮ ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸೀಸರ್ವಿಸಿಗೆ ಹೋದರು. ಆಗ ಅವರು ಒಂದಷ್ಟು ಕಾಲ ಕಾರವಾರದಲ್ಲಿ ಹೆಡ್‌ಮೇಸ್ತರರಾಗಿ ಅನಂತರ ಠಾಣಾ ಹಾಗೂ ಸೊಲ್ಡಾಪುರ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡಿದರು. ಕ್ರಿ.ಶ.1901ರಲ್ಲಿ ಡೆಕ್ಕನ್ ಕಾಲೇಜು ಪುಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಎಂದು ನೇಮಕಗೊಂಡರು. ಆ ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿ 1908ರ ವರೆಗೆ ನಿವೃತ್ತರಾಗುವವರೆಗೆ ಕಾರ್ಯಗೈದರು. ಅದೇ ವರ್ಷ ಮುಂಬಯಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ದಾಸ ಇಂದ್ರಾಜಿ ಲೆಕ್ಚರರ್ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ (ಪೋಸ್ಟಿಗೆ) ನೇಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಆರಿಸಿಕೊಂಡ ಯೋಜನೆಯ ವಿಷಯ “Incriptions in the Kanarese Districts of the Bombay Presidency” ದಿ.ಜೆ.ಎಫ್‌ಎಫ್.ಫ್ಲೀಟರು ಇದನ್ನೇ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಈ ವಿಷಯ ಕುರಿತು ಮುಂಬಯಿ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ “The Dynasties of the Kanarese Districts (Bombay Gazettees I. ii) ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಗ್ರಂಥಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳೆನಿಸಿವೆ. ಸರ್ಕಾರಿ ಕೆಲಸದಿಂದ ನಿವೃತ್ತರಾದರೂ ಲೇಖನ ಬರೆಯುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಜೀವನದ ಅಂತ್ಯಕಾಲದವರೆಗೂ ನಿವೃತ್ತರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಬರೆದು ನಾಡಿನ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭಂಡಾರ್‌ಕರ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಪತ್ರಿಕೆಯ (B.O.R.I.Journal) ಸಂಚಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ದಿ.ಫಾಟಕ್ ಅವರು ಬರೆದು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಲೇಖನಗಳ ಪಟ್ಟಿ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಇರುತ್ತದೆ;

ಗ್ರಂಥಗಳು ಎರಡು:

1. ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಂ (1898 A.D.)*
2. ಕಾಳಿದಾಸನ ಮೇಘದೂತ (ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯಭೃದಯಲ್ಲಿ ವೇಷ್ಣನಗೊಂಡಂತೆ) ಸಂಸ್ಕೃತ (ಆವೃತ್ತಿ 1. 1894 ಆವೃತ್ತಿ 2. 1916)

8. ವಿಕ್ರಮಾಭ್ಯಾಸನವಿಷಯಂ ಆ. 4-88ವ ಪು. 114 ಮೈ.ವಿ.ವಿ. ಪ್ರಕಟಣೆ. 2013.

* ಪುಸ್ತಕಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಬಹಳಿರುವುದು ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ; ಅವುಗಳಲ್ಲಿನ ಸತ್ವ ಮುಖ್ಯ

LIST OF WORKS OF PROF. K.B. PATHAK

A. Independent Publications

1. The Meghaduta of Kalidasa as embodied in the Parsvabhyudaya of Jinasena, 1st ed. 1894; 2nd ed. 1916.
2. Nrpatunga's Kavirajamarga, Bibliotheca Carnatica, V, 1898.

B. Papers in the Indian Antiquary

3. On the Date of Sankaracarya, XI, 174
4. A Kadamba Inscription at Siddhapur, XI, 273.
5. Pujiyapada and the Authorship of the Jainendra Vyakarana, XII, 19,
6. On the Date of Mahavira's Nirvana as determined in Saka 1175, XII, 21.
7. An Old-Kanarese Inscription at Toragal XII, 95.
8. The Date of Trivikrama, XII, 150.
9. An Old -Kanarese Inscription at Hadali XIII, 91.
10. A Note on the Early Kadamba Inscription XIV, 12.
11. An Old Kanarese Inscription at Terdal, XIV, 14,
12. A Copper Plate Grant of the Yadava King Kçuòã, found at Bendigiri, XIV, 68.
13. The Explanation of the Term Palidhvaja, XIV, 104.
14. A Passage in the Jain Harivamsa relating to the Guptas, XV, 141.
15. Mallikarjuna-Mahapurana, XL, 46.
16. Kumaragupta, the Patron of Vasubandhu, XL, 170.
17. The Ajjivikas, a Sect of Buddhist Bhiksus, XLI, 88.
18. A Gupta-Vakataka Copper Plate Grant, XLI, 214.
19. Dandin, the Nyasakara and Bhamaha, XLI, 232.
20. On Buddhmitra, the teacher of Vasubandhu, XLI 244.

21. Kalidasa and the Hunas of the Oxus Valley, XLI, 265.
22. Matachi, a Dravidian word in Vedic Literature, XLII, 235.
23. Sankaracarya's references to Jayaditya, XLII, 235.
24. Jain Sakatayana, Contemporary with Amoghavarsa I, XLIII, 205.
25. The Nyasakara and the Jain Sakatayana, XLIV, 275; XLV, 25.
26. New light on the Gupta era and Mihirakula, XLVI, 287; XLVII, 16.

C. Papers in the Epigraphia Indica

27. Kendura Plates of Kirtivarman II, Saka 672, IX, 200.
28. Abhona Plates of Samkaragadga Kalacuri, Samvat 347, IX, 296. *24*
29. Rayagada Plates of Vijayaditya, Saka 625, X, 14.
30. Pimpri Plates of Dharavarsa Dhruvaraja, Saka 697, X, 81.
31. Spurious Islampur Plates of the Ganga King Vijayaditya, the 30th year, XII, 48.

D. Papers in J.B.B.R.A.S.

32. Dharmakirti and Sankaracarya, XVIII, 88. *8*
33. Bhartrhari and Kumarila, XVIII, 213.
34. Was Bhartrhari a Buddhist? XVIII, 341.
35. On the date of Kalidasa, XIX, 35.
36. On the Authorship of the work Nyayabindu, XIX, 47.
37. Nrpatunga's Introduction to the Kavirajamarga, XX, 22.
38. On the date of the poet Magha, XX, 303.
39. On the Jain Poem Raghava-Pandaviya: a reply to Prof: Max Muller, XXI, 1.
40. Apastamba and Baudhayana, XXI, 19.
41. On the age of the Sanskrit Poet Kaviraja, XXII, 11.
42. Nrpatunga and the Authorship of the Kavirajamarga: A Reply to Dr. Fleet, XXII, 81.

43. Bhamaha's Attacks on the Buddhist Grammarian Jinendra buddhi, XXIII, 18.
44. The Divine Vasudeva different from Kshatriya Vasudeva in Patanjali's opinion, XXIII, 96.
45. Amarasimha and his Commentator Kshirasvamin, XXIII, 275.
46. Kumaragupta the Patron of Vasubandhu, XXIII, 185.

E. Papers in the Annals of the Bhandarkar O.R. Institute

47. Sakatayana and the Authorship of the Amogha-vritti, I, pp. 7-12.
48. Panini and the Authorship of the Unadi-sutras, IV, pp. III-136.
49. The age of Panini and Sanskrit as a Spoken Language, XL pp. 59-83.
50. Were the Vajasaneyi Samhita and Satapatha Brahmana unknown to Panini? XI. pp. 84-89.
51. Further Remarks on the Uṇādi Sutras of Panini, XI pp. 90-93.
52. On the Date of Samantabhadra, XI pp. 149-154.
53. Santaraksita's Reference to Kumarila's Attacks on Samantabhadra and Akalankadeva, XI pp. 155-164.
54. Dharmakirti's Trilaksanahetu, attacked by Patrakesari and defined by Santaraksita, XII pp. 71-80.
55. Santaraksita, Kamalasila and Prabhacandra, XII pp. 81-83.
56. Samkaracarya attacked by Vidyananda, XII p.84.
57. Kumarila's verses attacking the Jain Buddhist Notions of an Omniscent Being, XII pp. 123-131.
58. Jinendrabuddhi, Kaiyata, and Haradatta, XII pp. 246-251.
59. Dharmakirti and Bhamaha, XII pp. 372-395.
60. On the Text and Interpretation of some passages in the Mahabhasya of Patanjali, XIII pp. 17-24.

61. The Text of the Jainendra – Vyakarana and the Priority of Candra to Pujyapada, XIII pp. 25-36.
62. On the Uṛādi Sutras of Jaina Sakatayana, XIII pp. 154-156.
63. On the Date of Akalankadeva, XIII pp. 157-160.

F. Papers contributed elsewhere

64. The Position of Kumarila in Jain Literature; Transactions of the Ninth International Congress of Orientalists held at London.
65. An Analysis of the Pampa-Bharata, in Mr. Rice's edition of the work in Bibliotheca Carnatica.
66. On the text of the Meghaduta as found in the Parsvabhyudaya.
67. A Silahara grant of Saka 1049.

ಭ.ಪ್ರಾ.ವಿ.ಸಂಸ್ಥೆ ಕ್ರಿ.ಶ. 1924ರಲ್ಲಿ (BORI) ಪ್ರೊ.ಪಾಠಕ್‌ರಿಗೆ ಗೌರವ ಸದಸ್ಯತ್ವವನ್ನು ನೀಡಿ (Elected Prof. Pathak as its Honorary Member) ಗೌರವಿಸಿತು. ಅದೇ ವರ್ಷ ಜರ್ಮನಿಯ ಟುಬಿಂಗನ್ (Tubingen) ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಅವರಿಗೆ ಗೌರವ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ ಪದವಿಯನ್ನು ನೀಡಿ ಸನ್ಮಾನಿಸಿತು. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಕಾರಣ ಅವರ ಅಗಾಧ ವಿದ್ವತ್ತು. ಅವರ 80ನೇ ವರ್ಷದ ಹುಟ್ಟು ಹಬ್ಬವನ್ನು ಅಭಿನಂದನ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ ಭ.ಪ್ರಾ.ವಿ.ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸದಸ್ಯರು ಮತ್ತು ಸ್ನೇಹಿತರು ಉತ್ಸವವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದರು. ಆ ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ 51 ಲೇಖನಗಳಿದ್ದವು. ಅದು ಇನ್ನೂ ಪ್ರಿಂಟ್ ಆಗಿದ್ದಿಲ್ಲ ಪಾಠಕ್ ಅವರು ದಿ. 2-9-1932ರಲ್ಲಿ ನಿಧನ ಹೊಂದಿದರು. ದುರ್ದೈವ ಅಚ್ಚಾದ ಸಂಪುಟ ಸ್ಮರಣಸಂಪುಟ (Commemorative volume) ಆಯಿತು. 1934ರಲ್ಲಿ ಆ ಸಂಪುಟವನ್ನು ಭ.ಪ್ರಾ.ವಿ.ಸಂಸ್ಥೆ “K.B.Phatak Commemoration Volume” ಎಂದು ಪ್ರಕಟಿಸಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿತ ಲೇಖನಗಳ ಲೇಖಕರ ವಿವರ ಹೀಗಿದೆ:

1. Prof. V.K.(ವೈಜನಾಥ ಕಾಶೀನಾಥ) Rajavade
2. Prof. Bhaveschandra Banerji
3. Sri Bhagava Datta
Supd. Research, Dept, Dayanand Anglo-Vedic College, Lahore
4. Prof. Hemchandra Ray Chaudhari M.A.Ph.D., Calcutta University.

5. Prof. Haridas Dhattacharya Dean of the Faculty of Arts,
Dacca University
6. Dr. Lovis DE Lavallee Poussin
7. Mrs. C.A.F.Rhys Davids, M.A.D.Litt.
8. Dr. BimalChurn Law M.A.BI. Ph.D
9. Dr. B.Bhattacharyya, M.A.Ph.D., Director O.I.Baroda
10. Prof. P.B. Bagchi
11. Prof. K.Rangachar
12. ಮಹಾಮಹೋಪಾಧ್ಯಾಯ ಶ್ರೀಧರ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಪಾಠಕ, ಡಿ.ಸಿ.ಪುಣೆ.
13. Dr. E.W.Ruben, Bonn (Germany)
14. ಪ್ರೊ. ಮಾಧವದಾಸ, ಸಾಂಖ್ಯತೀರ್ಥ
15. Dr. R, Samasastry, O.R.I. Mysore
16. Prof. M.Hiriyanna, Mysore
17. Prof. Kokilleshwar sastr
18. Sri S, Subha Rao
19. Dr. Umesha Misra
20. Sri Prahlad, C. Divanji M.A. LL.M. Balsar
21. Prof. Umesh Chandra Bhatta charyaji
22. Sri Chintatharan Chakravarthi
23. Dr. R.C. Mjumdar, Dacca University
24. Dr. Sir Jivanji Jamashedji Modi
25. Dr. A. Banerji Sastri
26. Prof. Stenkonow
27. Dr. D.R. Bhandarkar
28. Prof. Dr. Radhakumud Mookerji
29. Prof. V.R. Ramchandra dixitar
30. Dr. D.B. Diskalkar
31. Prof. Mahamohopadhyaya D.V. Potdar

32. Prof. A.B. Keith
33. Dr. I.J.S. Taraporewala.
34. Prof. Devendrakumar Banerji
35. Prof. Sunitikumar Chatarji
36. Dr. S.K.De.
37. Prof. V.V. Mirashi
38. Prof. E.V.Vira Raghavacharya
39. Dr. S. Krishnaswami Aiyangar
40. Prof. P.V.Kane, Bombay
41. Prof. N.Venkata Rao
42. Prof. P.V. Ramanujaswami
43. Prof. Sukumar Sen
44. Prof. R. Vasudeva-sarma
45. Dr. Lakshaman Sawrup
46. Dr. Narendranath Law, M.A. BL. Ph.D.
Editor: Indian Historical Quartaly Calcutta
47. Dr. A.S. Altekar, M.A. LL. B. D. Litt.
48. Vidhyasagar Prof. P.P.S, Sastri
49. Prof. P.K. Gode
50. Sri R.V. Patavardhana
51. Prof. Paramesvara Prasad Sarma

ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾತವ್ಯಕ್ತಿಗಳು, ಸಾಹಿತ್ಯ ಬಾಂಧವರ ತೋರ ತಾರೆಗಳು. ಇಷ್ಟು ಜನ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅವರ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿ ಇಟ್ಟು ಅದೂ ನಿವೃತ್ತರಾದ 22 ವರ್ಷಗಳ ಮೇಲೆ ಬರೆದಿದ್ದಾರಲ್ಲ, ಇದು ಶ್ಲಾಘನೀಯ.*

* ಈ ಬರೆಹಕ್ಕೆ ದಿ. ಪ್ರೊ. ಎಸ್.ಕೆ. ಬೆಳ್ಳಳ್ಳಿ ಅವರು ಬರೆದಿರುವ ಬರೆಹಕ್ಕೆ ಋಣಿ ಆಗಿದ್ದೇನೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಷಯ ವಿಶ್ವಕೋಶದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ 'ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಪುರಾತತ್ವ' ಕೋಶದಲ್ಲಿ ದಿ. ಕೆ.ಬಿ. ಪಾಠಕರು ದಿ. ಜಿ.ಎಸ್. ಪಾಠಕ್ ಆಗಿದ್ದಾರೆ! ಇದು ವಿಷಾದನೀಯ. ಮುಂದಿನ ಆವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ತಪ್ಪನ್ನು ತಿದ್ದಬೇಕು.

ಕವಿರಾಜ ಮಾರ್ಗ ಕೆಲವು ಹೊಸ ಸಂಗತಿಗಳು

1

ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ ಗ್ರಂಥ ಉಪಲಬ್ಧ ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಗ್ರಂಥ. ಇದರ ಕರ್ತೃ, ಕಾಲ, ದೇಶ, ಮತ್ತು ಹೆಸರು ಮೊದಲು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ ವಾದ ಗ್ರಸ್ತವಾದ ಸಂಗತಿಗಳಾಗಿವೆ.

‘ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ’ ಹೆಸರನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಇದೊಂದು ಲಕ್ಷಣಗ್ರಂಥ ಎಂದು ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಿಂದಲೇ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಜನು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವನ ಜೊತೆಗೆ ಆತನ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಏನೆಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗಲು ಮಾರ್ಗಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿ ಶುಭ್ರವಾಗಿ- ಅಡೆತಡೆಗಳಿಲ್ಲದೆ - ಹೋಗಲು ಬೇಕಾದ ದಾರಿಯಾಗಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವೆಲ್ಲವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಬೇಕಾದ ಮಾರ್ಗ - ರಾಜಮಾರ್ಗ. ಈ ಹೆಸರನ್ನು ಕೊಡಲು ಪ್ರೇರಣೆ ಆತ ಆಲೋಡನೆ ಮಾಡಿದ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳು:

1. ದಂಡಿಯ ‘ಕಾವ್ಯದರ್ಶ’
2. ಭಾಮಹನ ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರ

ಕಾವ್ಯದರ್ಶದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕಾರಿಕೆ:

ಆಸ್ತನೇಕೋಗಿರಾಂ ಮಾರ್ಗಃ

ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಭೇದಃ ಪರಸ್ಪರಮ್

ತತ್ರ ವೈದರ್ಭಗೌಡಿಯೌ

ವರ್ಣ್ಯತೇ ಪ್ರಸ್ತುತಾಂತರೌ || ¹

ಮಾತುಗಳ (speech \ voice) ಮಾರ್ಗ ಅನೇಕ. ತೊಂದರೆಗಳಿಲ್ಲದೆ ಹೋಗಬಹುದಾದ ಹೈವೇ. (Highway)ಗಳೇ ರಾಜಮಾರ್ಗಗಳು. ಇದರಲ್ಲಿ “ದೋಷಾದೋಷಾನು ವರ್ಣನ ನಿರ್ಣಯಂ” “ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರವರ್ಣನಾನಿರ್ಣಯಂ” ಹಾಗೂ “ಅಲಂಕಾರ ಪ್ರಕರಣಂ” ಎಂಬ

ಮೂರು ಪರಿಚ್ಛೇದಗಳಿವೆ, ದಂಡಿಯ ಕೃತಿಯೂ ಮೂರೇ ಪರಿಚ್ಛೇದಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡಿದೆ. ಎರಡರ ಗಾತ್ರವೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಸಮಾನವೆ ಆಗಿದೆ.

ಕೃತಿ	ಪರಿಚ್ಛೇದಗಳು	ಪದ್ಯಗಳು
ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಂ	I	150
	II	155
	III	231+5
		ಒಟ್ಟು 541
ಕಾವ್ಯದರ್ಶ	I	105
	II	368
	III	187
		ಒಟ್ಟು 660
ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗೆ ಮೀಸಲಾದ ಪದ್ಯಗಳು : 124 ಒಟ್ಟು 660-124=536		

ದಂಡಿಯ ಕೊನೆಯ ಪದ್ಯ 'ಮಾರ್ಗ' ಎಂಬ ಮಾತಿನಲ್ಲೇ ಕೊನೆಗೊಂಡಿದೆ:

ವೃತ್ತನ್ನಬುದ್ಧಿರಮುನಾವಿಧಿದರ್ಶಿತೇನ

ಮಾರ್ಗೇಣ ದೋಷಗುಣಯೋ ವಶವರ್ತಿನೀಭಿಃ

ವಾಗ್ಭಿಃ ಕೃತಾಭಿಸರಣೋ ಮದಿರೇಕ್ಷಣಾಭಿಃ

ಧನ್ಯೋ ಯುವೇವ ರಮತೇ ಲಭತೇ ಚ ಕೀರ್ತಿಮ್ ||

ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದ್ವಯ ಅಷ್ಟೇ :

ಪರಿವೃತ ನೃಪತುಂಗದೇವ ಮಾರ್ಗಾಂ

ತರಗತಬೋಧ ವಿಶೇಷ ಯಾನ ಪಾತ್ರಂ

ಪರಮಗುಣಪರಿತ ಕಾವ್ಯಾರತ್ನಾ

ಕರದುರುಪಾರಮನೆಯ್ದುಗುಂ ಮಹಾತ್ಮಂ||²

ಸಗರ್ಭಾವ ಶೈಲರ್ಚು ಚಂದ್ರಾರ್ಕೋದಯ ವರ್ಣನೈಃ
ಉದ್ಯಾನ ಸಲಿಲ ಕ್ರೀಡಾಮಧುಪಾನರತೋತ್ಸವೈಃ ||

ವಿಪ್ರಲಂಛೈ ವಿವಾಹೈಶ್ಚ ಕುಮಾರೋದಯ ವರ್ಣನೈಃ
ಮಂತ್ರದೂತ ಪ್ರಯಾಣಾಜನಾಯಾಚಾಭ್ಯುದಯೈರಪಿ ||¹⁷

[ಕೃತಿಯ ವಸ್ತು ಇತಿಹಾಸವಾಗಲಿ, ಬೃಹತ್ಕಥಾ ಪ್ರಪಂಚದ ಕಥೆಯಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಇತರ ಸತ್ಪುರುಷರ ಚರಿತ್ರೆಯಾಗಲಿ ಆಗಿರಬೇಕು. ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ ಹಾಗೂ ಮೋಕ್ಷ ಎಂಬ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಆಗಬೇಕು. ನಾಯಕನು ಚತರನೂ ಉದಾತ್ತನೂ ಆಗಿರಬೇಕು.

1. ಊರು, 2. ಸಮುದ್ರ, 3. ಬೆಟ್ಟ, 4. ಋತು, 5. ಚಂದ್ರೋದಯ, 6. ಸೂರ್ಯೋದಯ - (ಅಸ್ತಗಳ) - ವರ್ಣನೆ ಇರಬೇಕು, 7. ವನವಿಹಾರ, 8. ಜಲಕ್ರೀಡೆ, 9. ಮಧುಪಾನವಿನೋದ, 10. ಸುರತೋತ್ಸವ, 11. ಶೃಂಗಾರದ ಒಂದು ಭಾಗವಾದ ವಿಪ್ರಲಂಛ (ವಿಯೋಗ), 12. ವಿವಾಹ, 13. ಕುಮಾರಜನನ (ವರ್ಣನೆ), 14. ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆ, 15. ದೂತಕಾರ್ಯ, 16. ವಿಜಯಯಾತ್ರೆ, 17. ಯುದ್ಧ ಹಾಗೂ 18. ನಾಯಕನ ಜಯಪ್ರಾಪ್ತಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರಬೇಕು.]

ಕನ್ನಡ ಕೃತಿ ಸೂಕ್ತಿ ಸುಧಾರ್ಣವದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಈ ಹದಿನೆಂಟನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ:

ವಾರಿಧಿ ಪರ್ವತಂ ಪುರಮಧೀಶ್ವರನುದ್ವಹನಂ ಕುಮಾರನಂ
ಭೋರುಹ ವೈರಿಮಿತ್ರರುದಯಂ ಋತು ನಂದನಮಂಬು ಕೇಳಿ ಕಾಂ
ತಾರತಿ ಚಿಂತೆ ಮಂತ್ರ ಚರಯಾನ ವಿರೋಧಿ ಜಯಂಗಳಿಂಬಿವಂ
ಸೂರಿಗಳಂಗಮೆಂದು ಕೃತಿಯೋಳ್ ಪದಿನೆಂಟುಮನೆಯ್ನೆ ಬಗ್ಗೆ ಪರಾ ||¹⁷

ಒಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ ಸೂತ್ರಪ್ರಾಯವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಮಾಲಿನಿ ವೃತ್ತ ಅಷ್ಟು ಬಗ್ಗಿಲ್ಲ.

ಮೂರನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪದ್ಯ ಹೀಗಿದೆ:

ಗೀತಿಕೆ :

ಕೂಡ ಪೇಜ್ಜಿ ಸುತಕಾವ್ಯಮನಿಂತಭಿಮಾನಿತಾ ನಿರ |
ಗೀಡಿತ ಮಹಾಪುರುಷವೃತ್ತನಿಶ್ಚಿತಂ ||
ಕೂಡದಂತ ಪೇಜ್ಜಿಗೊಳ್ (ಳ್ಳಿ) ಚ್ಚಿನೋಳಿತೆಜನಪ್ಪೊದಂ |
ನೋಡದಂ ಕುಜಿತಾವನಮೇನುಮಂ || III - 223, KPB

17 ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಾರ್ಥ (ಸಂ.ಡಾ. ಕೆ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ), ಪು. 18

18 ಸೂಕ್ತಿ ಸುಧಾರ್ಣವ (ಸಂ. ಎನ್. ಅನಂತರಂಗಚಾರ್) ಪು. 14 (೧-೭೬), ೧೯೭೨

ಕೃತಿಯ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ. 815-877ರವರೆಗೆ ಎಂದು 62 ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ದೀರ್ಘ ಅವಧಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.⁴ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಕ್ರಿ.ಶ. 850 ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇಷ್ಟು ದೀರ್ಘ ಅವಧಿ ಸರಿಯಲ್ಲ. ನೃಪತುಂಗನ ಬಿರುದುಗಳಾದ “ಅಶಿಶಯಧವಳ” ಹಾಗೂ “ಅಮೋಘವರ್ಷ” ಇವು ಈ ಗ್ರಂಥದ ಕಾಲವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಕೆಳಗಿನ ಶಾಸನವನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಇನಿತು ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕು.

ಶಾಸನಪಾಠ :

E.C.Vol. 14 \ S.K. 413 (VII ಶಿಮ283)

ಸಾಲೂರು (ಮುಗುಳಗೆರೆ ಹೋಬಳಿ)

ಗ್ರಾಮದ ಕೆರೆಯ ಎರಿಮೇಲೆ ನೆಟ್ಟ ಕಲ್ಲು

This inscription pertains to the reign period of the emperor Nripatungadeva Amoghavarsha (I) of Rashtrakuta dynasty; when the whole of Santalige division was governed by Jayakesi (>Jagesi) an ornament of the Santa-rajya-kula, he has presented Isavur as *sese* to Srimara the son of Pubbamiga and Malengi-gamagitti. The inscription is prepared by Singavoja.

Further this inscription is very important in narrating the history of Santara dynasty by giving the details of the nativity of Jagesi (<Jayakesi), who hailed from Kittipur, of which he was the lord. This place Kirttipur may be the ex-capital in Punnadau-6000 (Heggadadevanakote Taluk) the modern Kitturu.

1. ಸ್ವಸ್ತಿ ಸಮಧಿಗತಪ್ರಮಹಾಶಬ್ದಮಹಾಸಾಮನ್ತಾಧಿಪತಿ ಸಕಲ ಪೃಥಿ
2. ವೀವಲ್ಲಭ ನೃಪತುಂಗದೇವಶ್ರೀಮದಮೋಘವರ್ಷದೇವರಾ
ಪೃಥಿವೀರಾಜ್ಯಜೈಯ ಸ್ವಸ್ತಮ
3. ಳಿನದರ್ಶನಸಕಳಭುವನಾಮಣ್ಣಳಾಕ್ರಾಂತ ಕೀರ್ತಿವುರೊಡೆ ದವಳಶ್ರೀಜಗೇಸಿಚಾನ್ತ
4. ರಾಜಕುಲತಿಲಕ ಸಾನ್ತಳ್ಳಿಯ ಸಮಸ್ತಮುಮನಾಳೆ ತೆಂಕಣವಳ್ಳಿಯ ಗುಡ್ಡರಪುಬ್ಬಾ

4. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ (ಲೇ.ದಿ.ಡಾ. ಶ್ರೀ.ಮುಗಳ) ಪು.52 (1953) ಅಲ್ಲಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಇದೇ ನಡೆದುಬಂದಿದೆ.

- 5 ಮಿಗಂಗೆ ಮಾಳೆಜ್ಜಿಗಾಮಿಗಿತ್ತಿಯಾಂಗೆ ಪುಟ್ಟಿದ ಶ್ರೀಮಾರಂ ಈಸವೂಗ್ಗೆ
ಕೊಟ್ಟು ಸೇಸ
6 ಮಿಟ್ಟುಂ ಭೂದಾರುಂ ಬೆಳೆಮತ್ತರುಂ ಕೊಟ್ಟೊಂ ಶ್ರೀಮಾರಗೋಸಳ||
7 ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀಶಿಞ್ಜವೋಜ | ವೆಸಗೆಯ್ತೊ . . . ಆರನೈಮ್

‘ನೈಪತುಂಗ’ ದೊರೆಗೆ ‘ಧವಳ’ ಎಂಬ ಬಿರುದು ಇದ್ದಿಲ್ಲ; ‘ಧವಳ’ ಇಲ್ಲದೆ ‘ಅತಿಶಯಧವಳ’ ಆಗುವುದು ಹೇಗೆ? ನಮಗೆ ಮೇಲ್ಕಾಣಿಸಿದ ಶಾಸನದಿಂದ ಸಾಂತರ ಜಯಕೇಶಿ ರಾಜನಿಗೆ ‘ಧವಳ’ ಎಂಬ ಬಿರುದು ಇದ್ದಿತು. ಮತ್ತು ಆತನ ಮೇಲಿನ ಅಧಿಕಾರಿ ನೈಪತುಂಗನಿಗೆ ‘ಅತಿಶಯಧವಳ’ ಎಂಬುದು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಿದೆ. ಮತ್ತೆ ನೈಪತುಂಗನ ತಂದೆ ಪ್ರಭೂತವರ್ಷಗೋವಿಂದನಿಗೆ “ತ್ರಿಭುವನಧವಳ” ಎಂಬ ಬಿರುದಿದ್ದಿತು:

ನವಜಲಧರ ವೀರಧ್ವಾನ ಗಂಭೀರ ಭೇರೀ
ರವಬಧಿರಿತ ವಿಶ್ವಾಶಾಂತರಾಲೋ ರಿಪೂಣಾಂ
ಪಟುರವಪದಡಕ್ಕಾಕಾಹಲೋತ್ತಾಲ ತೂರ್ಯ್ಯ
ತ್ರಿಭುವನಧವಲಸ್ಯೋದ್ಯೋಗಕಾಲಸ್ಯಕಾಲಃ||⁶

ಸಾಮನ್ತ ಜಯಕೇಶಿ ‘ಧವಲ’ (ಧವಳ); ಮಹಾಸಾಮನ್ತ ನೈಪತುಂಗ “ಅತಿಶಯಧವಲ” (ಅತಿಶಯಧವಳ); ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಪ್ರಭೂತವರ್ಷ “ತ್ರಿಭುವನಧವಲ” ಹೀಗೆ ಒಂದು ಧವಲ ಪ್ರಪಂಚವು ನಮ್ಮ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದೆ. ಈ ‘ಧವಲ’ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದವರು ಆಚಾರ್ಯ್ಯವರ್ಯ್ಯ ವೀರಸೇನಚಾರ್ಯ್ಯರು.⁷

ಆಚಾರ್ಯ ಜಿನಸೇನಾಚಾರ್ಯರು ‘ಜಯಧವಲಾ’ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ. 837ರಲ್ಲಿ ಸಮಾಪ್ತಿಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವೀರಸೇನಾಚಾರ್ಯರು ‘ಧವಲಾ’ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಕ್ರಿ.ಶ.816ಕ್ಕೂ ಮುಂಚೆ ಅಥವಾ ಆ ವರ್ಷ ಸಮಾಪ್ತಿಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬೆಳ್ಳೊಬ್ಬಲಕ್ಕೆ ‘ಧವಳವಿಷಯ’ ಎಂಬ ಪರ್ಯಾಯ ಪ್ರಯೋಗವೂ ಇದೆ.⁸ ಈ ಭೂಭಾಗಕ್ಕೆ (ಬನವಸೆ-12000, ಪುಲಿಗೆರೆ-300 ಹಾಗೂ ಬೆಳ್ಳೊಬ್ಬಲ-300) ಸಾಂತರರು

5. ಈ ಶಾಸನವನ್ನು ಇದುವರೆಗೆ ಯಾರೂ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಈ ವಿಷಯ ಕುರಿತಂತೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿಲ್ಲ.
6. ಸಂಜಾನ ಶಾಸನ
7. “ಧವಲಾ” ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು ವೀರಸೇನಾಚಾರ್ಯರು.
8. ಮುಳ್ಳಂದಶಾಸನ - Ep. Ind, Vol. 15 p. 190& plate, Dt. 902 A.D.

ಒಂದೊಮ್ಮೆ ರಾಜರಾಗಿದ್ದರು. ನೃಪತುಂಗ 'ಅಮೋಘವರ್ಷ' ಆದದ್ದು ಆತ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಕಾಲದಲ್ಲೇ ಆದುದರಿಂದ ಈ ಬಿರುದುಗಳು ಜನ್ಮತಳೆದು ಹೊಸದರಲ್ಲೇ ಆಪ್ರದೇಶದಲ್ಲೇ - ಪುಲಿಗೆರೆ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲೇ "ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಂ" ಕೃತಿಯೂ ರಚನೆಗೊಂಡಿತು. ನೃಪತುಂಗನ ಬಾಲ್ಯ ಅಲ್ಲೇ, ಅಭ್ಯಾಸ - ಆಡಳಿತ, ಮಹಾಸಾಮನ್ಯವಾಗಿ ನಡೆಸಿದುದು ಅಲ್ಲೆ. ಪುಲಿಗೆರೆಯಲ್ಲಿ 'ಧವಳಜಿನಾಲಯ' (ಶಂಖಬಸದಿ- ಧವಳವೆಂಬುದು ಶಂಖಂ - (ವಿವೇಕಚಿಂತಾಮಣಿ) ನಿರ್ಮಾಣ ಏನೆಲ್ಲ ಕ್ರಿ.ಶ. 816ರ ಎಡಬಲದಲ್ಲೇ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದ ಸಂಗತಿಗಳು. ಆದುದರಿಂದ "ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಂ" ಕೃತಿಯು ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

IV

"ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಂ" ಸಂಪಾದನೆ

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಪಲಬ್ಧ ಮೊದಲ ಗ್ರಂಥ: ಕವಿರಾಜ ಮಾರ್ಗಂ¹. ಇದರ ಬಗೆಗೆ ನಾಡಿನ ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಆಗ, ಈಗ - ಆಗಾಗ್ಗೆ- ಅದು ದೊರಕಿದ ಕಾಲದಿಂದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಕೃತಿಯ ಕರ್ತೃ, ಕಾಲ, ದೇಶ, ಆಕರಗಳ ಮುಂತಾಗಿ ಅನೇಕ ವಿಧದಲ್ಲಿ ಚಿಂತನಮಂಥನಗೈದಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಪಾದನೆಯ ಕುರಿತೂ ದಿ.ಎಂ.ವಿ.ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ² ಹಾಗೂ ದಿ.ಡಾ.ಕೆ.ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಅವರು ಇನಿತು ಚಿಂತಿಸಿದ್ದಾರೆ³. ಇವರ ಚಿಂತನ ಮಂಥನ ಏನೆಲ್ಲ ನಡೆದಿರುವುದು ದಿ. ಕೆ. ಬಿ. ಪಾಠಕರ ಅಚ್ಚಾದ "ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಂ" ಕೃತಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ! ಅವರು ಮೂಲ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳನ್ನು

1. "ಮಾರ್ಗಂ" ಶಬ್ದದಲ್ಲಿಯ "ಗ್ಗಂ" ಎಂಬ ದ್ವಿತ್ವರೂಪ ನೋಡಿ, ಇಂದಿನ ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಚ್ಚು ಪಡಬಹುದು; ತಪ್ಪು ತಪ್ಪಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಲಿಪಿ ಶಾಸ್ತ್ರ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ರೇಫ (ರ) ಸಂಯುಕ್ತವಾದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ.1900 ವರೆಗೆ ದ್ವಿತ್ವರೂಪದಲ್ಲೇ ಬರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ರೇಫ (ಃ) - ಅರ್ಕಾವತ್ತು ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಕವಿಗಳಿಗೆ "ಶಿಥಿಲದ್ವಿತ್ವ" ಎಂಬ ಸೌಲಭ್ಯ ಇದ್ದಿತು. ನೋಡಿ ಶಮದ. ಸೂತ್ರಗಳು : 46-55. (ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣಂ ಸಂಪಾದಕರು: ಪ್ರೊ.ಡಿ.ಎಲ್ ಎನ್) ಪು.41-50. (ಮೂರನೆಯಮುದ್ರಣ, 1968)

ದ್ವಿತ್ವ ಇದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ಸೂತ್ರಗಳು ನಿರರ್ಥಕ! ಧರ್ಮ>ಧರ್ಮ; ಕರ್ಮ>ಕರ್ಮ; ಪೂರ್ವ>ಪುಬ್ಬ; ಸ್ವರ್ಗ>ಸಗ್ಗ ಮುಂತಾಗಿ ತದ್ಭವಗಳಲ್ಲಿನ ದ್ವಿತ್ವಕ್ಕೆ ಈಗ ಬರೆಯುವ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ವಿವರಣೆಯೇ ಇಲ್ಲ. 20ನೇ ಶತಮಾನ ದ್ವಿತ್ವವನ್ನು (stress) ನುಂಗಿಹಾಕಿತು.

2. ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಂ' (ಸಂ.ಪ್ರೊ.ಎಂ.ವಿ.ಸೀ) 1968

ನೋಡುವ ಗೋಜಿಗೇ ಹೋಗಿಲ್ಲ!! ಅವರೆಲ್ಲ ಪರಿಷ್ಕರಣಗಳು ಉಹಾತ್ಮಕ. ಕೆ.ಬಿ.ಪಾಠಕ್ ಅವರು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಪ್ರಕಟಿಸಿದಾಗ ದೊರಕಿದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ಕೇವಲ ಮೂರು ಆದರೆ ಈಗ ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಇರುವ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ಐದು.

(i) K.110 No. 264 ಓಲೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪದ್ಯಗಳು III-234

(ii) K.125 No. 265 ಅಸಮಗ್ರ-III-224

(iii) K.175 No. 266 ಕಾಗದಪ್ರತಿ ಸಂಪೂರ್ಣ

(iv) K.A. 288 No. 267-,, -ಅಸಮಗ್ರ

ಪರಿಚ್ಛೇದ (III) ರಲ್ಲಿ 57 ಪದ್ಯಗಳು ಮಾತ್ರ ಇವೆ. ⁴

(v) ಮೈಕ್ರೋಫಿಲ್ಮ ಪ್ರತಿ ಸಂಖ್ಯೆ: 1451 (II53) ⁵

(vi) 'ನೃಪತುಂಗಾಭ್ಯುದಯ' ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಇದು 'ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ' ಎಂದು ಕಪಟರಾಳ ಕೃಷ್ಣರಾಯರು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.⁶ ಹೀಗೆ ಇಂದು ಆರು ಪ್ರತಿಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದವರಾರೂ ಮೂಲ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ನೋಡುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಮತ್ತು ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು, ಹೋಗಿಲ್ಲ. ದಿವಂಗತ ಪ್ರೊ. ಎಂ.ವಿ.ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯನವರು ಪ್ರಾಂಜಲ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ತಾವು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿಲ್ಲ ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ:

Lxxvii

ಪಾಠ ಪರಿಷ್ಕರಣ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದು ಹೆಚ್ಚಿನದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ, ಪಾಠಾಂತರಗಳ ಅನುಬಂಧದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಮಾತು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ. ಪರಿಷ್ಕರಣ ಕಾರ್ಯ ಎಷ್ಟು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿ ಸಾಗಬೇಕೋ ಅಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬುದರ ಪೂರ್ಣವಾದ ಅರಿವು ನನಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಕಾರಣ, ಹೊಸ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ದೊರಕದಿದ್ದುದು. ಅವುಗಳನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಗತ್ಯವಾದಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಬೇಗ ಹೊರಕ್ಕೆ ತರಬೇಕು ಎಂಬ ಆತುರದಿಂದಾಗಿ, ಪ್ರತಿಗಳುನ್ನುಳ್ಳ ಮಹನೀಯರೂ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ಔದಾರ್ಯದಿಂದ ತಾವಾಗಿ

3. 'ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಂ' (ಸಂ.ಡಾ. ಕೆ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ) 1983.

4. ಕನ್ನಡ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ವರ್ಣನಾತ್ಮಕ ಸೂಚಿ:

(ಸಂ.ಎಚ್.ದೇವೀರಪ್ಪ) ಸಂಪುಟ -1 ಪು.266-268 (ಮೈ.ವಿ.ವಿ.ಪ್ರಕಟಣೆ)

5. ಕನ್ನಡ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ "ಮೈಕ್ರೋಫಿಲಂ ಸೂಚಿ (ಮೈ.ವಿ.ವಿ) (ಸಂ.ಬಿ.ಎಸ್.ಸಣ್ಣಯ್ಯ) ಪು.47

6. ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಶೋಧನೆ (ಸಂ.ವಿದ್ವಾನ್ ಕುರಡಿ ಹನುಮಂತಾಚಾರ್ಯ) ಪು. 168 (1970) ಇದು ಈಗ ಮಾಯವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ; ನೋಡಲು ಸಿಕ್ಕುತ್ತಿಲ್ಲ!

ಮುಂದೆ ಬಂದು ಅವುಗಳ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಸಂಪಾದಕನಿಗೆ ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುವ ಕೃಪೆಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಈ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಪಾಠಪರಿಷ್ಕರಣ ಸಂಬಂಧವಾದ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳೂ ಇನ್ನಿತರ ಲೋಪದೋಷಗಳೂ ಮುಂದಿನ ಆವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ಹಾಗೆ ಸಹೃದಯರಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ತಮ್ಮ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿ, ಉಪಕಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಪ್ರಕೃತ ಮುದ್ರಣದ ಸಂಪಾದನ ಕಾರ್ಯ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದ್ದರೆ, ಪೂರ್ವವಿದ್ವಾಂಸರ ಪರಿಶ್ರಮವೇ ಅದಕ್ಕೆ ಮೂಲಾಧಾರ; ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಯ ಪ್ರಣಾಮಗಳು.

ಬೆಂಗಳೂರು

ಎಂ.ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ

೧೨-೨-೧೯೬೮

ಈ ಒಕ್ಕಣೆಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ವಿದ್ವಾಂಸರೆಲ್ಲರೂ ಪಾಠಕರ ಕೃತಿಯನ್ನೇ ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅನೇಕ ಮಾರ್ಪಾಟುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ⁷

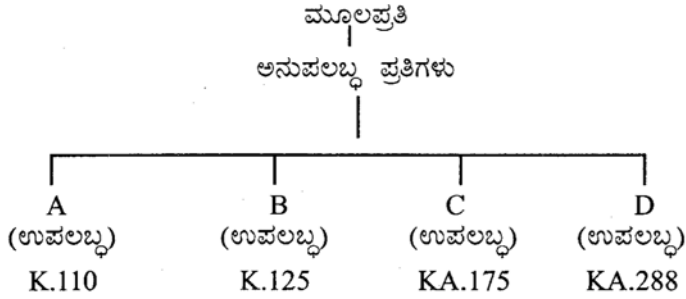
“ಕನ್ನಡ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ಮಾರ್ಗನಾತ್ಮಕಸೂಚಿ” ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ನಾಲ್ಕರಲ್ಲಿ ಎರಡು ತಾಳ ಓಲೆ ಪ್ರತಿಗಳು, ಇನ್ನೆರಡು ಕಾಗದದ ಪ್ರತಿಗಳು.

- A. K.110 (ಸೂಚಿಸಂಖ್ಯೆ: 264) ತಾಳ ಓಲೆಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದದಲ್ಲಿ ಪದ್ಯಗಳು 234 ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಬರೆದಿದೆ.
- B. K.125 (ಸೂಚಿಸಂಖ್ಯೆ: 265) ಅಸಮಗ್ರವಾಗಿದ್ದು ಇದರಲ್ಲಿ ಮೂರನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದದಲ್ಲಿ 224 ಪದ್ಯಗಳು ಇದ್ದುದನ್ನು ನಮೂದಿಸಲಾಗಿದೆ.
- C. K.A.175 (ಸೂಚಿಸಂಖ್ಯೆ: 266) ಇದರಲ್ಲಿ ಮೂರನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದದಲ್ಲಿ ಪದ್ಯಗಳು 234 ಇದ್ದಂತೆ ಸೂಚಿಸಿದೆ. ಇದು ಪ್ರಾಯಃ K.110ರ ನಕಲು ಆಗಿರಬಹುದು. ಇದನ್ನು 30-9-86ರಲ್ಲಿ (1886) ಪ್ರತಿಮಾಡಿದಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.
- D. K.A.288 (ಸೂಚಿಸಂಖ್ಯೆ: 267) ಇದು ಮೂರನೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದದ ಪದ್ಯ 57ಕ್ಕೆ ದಿವಸಕರನುದಯಗಿರಿಶಿಖ
ರವಿಶೇಷಭೂಷಣಂ ತಮೋರಿಪುಬಲಮಂ
ಪ್ರವಿಲೀನಂ ಮಾಡಿದನವ
ಯವದೊಳ್ತಾರಾವಿತಾನ ತೇಜಮನಳಿದಂ ||57||

7. ಡಾ. ಕೆ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯವರ “ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ” ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ನೋಡಬಹುದು. ಅದೂ ಇದೇ ನಗ್ನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಇಡುತ್ತದೆ.

ಎಂಬಲ್ಲಿಗೆ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗಿದೆ.⁸ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನ ಮೂಲದವು.

‘ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ’ ಗ್ರಂಥದ ಆವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು 1968ರಲ್ಲಿ ಹೊರತಂದ ಪ್ರೊ.ಎಂ.ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯನವರು ಮತ್ತೆ 1983ರಲ್ಲಿ ಹೊರತಂದ ಡಾ. ಕೆ.ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಗಳಾಗಲಿ ತಾವು ಅನೇಕ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಊಹಾತ್ಮಕವಾಗಿ ತಿದ್ದಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿರುವುದಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮ ಆವೃತ್ತಿಗಳು “ಮಿಶ್ರಪಾಠ” ಎಂದೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.⁹ ಮಿಶ್ರಪಾಠ ಮೂಲ ಪಾಠವಾಗಲು ಎಂದಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಈ ಇಬ್ಬರು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳ ವಂಶವೃಕ್ಷವನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿಲ್ಲ.¹⁰ ಅದು ಹೀಗಿರಬೇಕು:

ಊಹಾತ್ಮಕಪಾಠಗಳು ಎಷ್ಟೋಸಲ ತಪ್ಪಾಗುತ್ತವೆ. ಸರ್ವಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಪಾಠವೇ ಶುದ್ಧಪಾಠ. ಒಂದೆರಡು ಉದಾಹರಣೆಗಳಿಂದ ನಿರೂಪಿಸಿದರೆ ಇದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಬಹುದು.

8. ಕನ್ನಡ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ವರ್ಣನಾತ್ಮಕ ಸೂಚಿ, ಸಂಪುಟ -1 ಪು. 268
9. ಎ). ಪ್ರೊ. ಎಂ.ವಿ.ಸೀ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಆವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಠಭೇದಗಳನ್ನು ಗ್ರಂಥದ ಪು. 402-418ರ ವರೆಗೆ ತೋರಿಸಿ (ಪು.16 ಪುಟಗಳು) ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೀರ್ಘ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ನೋಡಿ: ಪು. 419-421. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಯುತರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.
ಪ್ರಕೃತ ಮುದ್ರಣಪಾಠ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಪಾಠಗಳ ಉತ್ತಮಾಂಶಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ರೂಪಗೊಂಡ ಒಂದು ಮಿಶ್ರಪಾಠ; ಮಾಡಿರುವ ತಿದ್ದುಪಾಟಗಳು ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಊಹಾತ್ಮಕ, ಇವು ಎಲ್ಲ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕವಿಪಾಠಕ್ಕೆ ಸಮೀಪ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಧೈರ್ಯ (ಧೈರ್ಯ?) ನಮಗಿಲ್ಲ.
ಬಿ). ಡಾ. ಕೆ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಗಳು “ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಂ” ಗ್ರಂಥದ ಪೀಠಿಕೆ ಪು. 4ರಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ: ಪ್ರಕೃತ ಮುದ್ರಣದ ಪಾಠ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಪಾಠಗಳ ಉತ್ತಮಾಂಶಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ರೂಪಗೊಂಡ ಒಂದು ಮಿಶ್ರಪಾಠ.

i ಪಾಠಕರ ಪಾಠ :-

ಅಂತುಂ ಪುರಾಣಕವಿಗಳ
ಸಂತತಿಗತಮಾರ್ಗಗದಿತದೋಷಂಗಳುಮಂ
ಚಿಂತಿಸಿ ಮತ್ತೆನ್ನರಿವುದು
ಮಂತರಿಸದೆ ಬುಧಜನಕ್ಕೆ ಕೆಲವಂ ಪೇಟ್ಟಿಂ|| (I-47)

ಎಂ.ವಿಸೀ. ಪಾಠ:-

ಅಂತುಂ ಪುರಾಣಕವಿಗಳ
ಸಂತ(ತ) ಮಾರ್ಗಗದಿತ ದೋಷಂಗಳುಮಂ
ಚಿಂತಿಸಿ ಮತ್ತೆನ್ನರಿವುದು
ಮಂ ತಟಿಸ (ಲೆ) ಬುಧಜನಕ್ಕೆ ಕೆಲವಂ ಪೇಟ್ಟಿಂ||

ಡಾ|| ಕೆ.ಕೆ. ಮೂರ್ತಿಪಾಠ:-

ಅಂತುಂ ಪುರಾಣ ಕವಿಗಳ ಸಂತ ⁴⁵ ತತ-ಗತ- ಮಾರ್ಗಗದಿತ -
ದೋಷಂಗಳುಮಂ|

ಚಿಂತಿಸಿ ಮತ್ತೆನ್ನರಿಪುದುಮಂ ತ ⁴⁶ ಟಿಸಲೆ ಬುಧಜನಕ್ಕೆ ಕೆಲವಂ ಪೇಟ್ಟಿಂ||
ಈ ಮೂರುಪಾಠಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪಾಠಾಂತರಗಳಿವೆ.

(ಅ) ಸಂತತಿಗತ - ಸಂತತಗತ

(ಆ) ಮಾರ್ಗಗದಿತ - ಮಾರ್ಗಗದಿತ

(ಇ) ಮತ್ತೆನ್ನರಿವುದಮ್ + ಅಂತರಿಸದೆ; ಇನ್ನೊಂದು ಓದು
ಮತ್ತೆನ್ನರಿವುದಮಂ ತರಿಸಲೆ

(ಆ) 'ಇದು ಪುರಾಣಕವಿಗಳ ಸಂತತಿ ಗತ' ಎಂದರೆ ಪ್ರಾಚೀನ ಕವಿಗಳ
ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾದ (ನಿಗದಿತವಾದ) ಮಾರ್ಗ ಮತ್ತು ದೋಷಗಳನ್ನು
ಯೋಚಿಸಿ- ಚಿಂತಿಸಿ ನನಗೆ ತಿಳಿದವುಗಳನ್ನು ಅಂತರಿಸದೆ ಪಾಠಗಳನ್ನು ತದರ್ಥಗಳನ್ನು
ಬದಲಿಸದೆ ಬುಧಜನಕ್ಕೆ ಕೆಲವನ್ನು ಹೇಳುವೆ.

‘ದೋಷಗಳುಮಂ’ ಎಂಬಲ್ಲಿ ‘ದೋಷಗಳಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ’ ಎಂಬುದೂ ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ. ದೋಷದೂರವಾದರೆ ಶುದ್ಧತೆ - ಮಾರ್ಗ - ತಂತಾನೆ ಮುಂದೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಎಂ.ವಿ.ಸೀ. ಅವರು ಕೇವಲ ದೋಷಗಳಿಗೆ ಒತ್ತು ಕೊಟ್ಟು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧತೆಯ ಕಲ್ಪನೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ‘ಸಂತತಿ’ ಎಂಬುದು ಸರ್ವಪ್ರತಿಗಳ ಪಾಠ. ಎಲ್ಲ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಬದಿಗೊತ್ತಿ ಪಾಠಪರಿಷ್ಕರಣೆ ಮಾಡಬಾರದು. ಡಾ. ಕೆ.ಕೆ.ಮೂರ್ತಿ ಅವರು ಎಂ.ವಿ.ಸೀ. ಅವರಪಾಠವನ್ನೇ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ‘ತಪಿಸಲೆ’ ಎಂಬುದನ್ನು ‘ಪಾ’ ಪಾಠ ಎಂದರೆ ಪಾಠಕ್ ಅವರ ಪಾಠ ಎಂದರ್ಥ. ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಅದು ಎಂ.ವಿ.ಸೀ, ಪಾಠ! ಕಂದಪದ್ಯವನ್ನು - ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ದ್ವಿಪದೀ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವುದೂ ಸರಿಯಲ್ಲ.

(ಆ) ಮಾರ್ಗಗದಿತ - ಎಂದರೆ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಾತ್ ಪರಂಪರಾಗತ ಲಕ್ಷಣ ಎಂಬುದನ್ನು ಎಂ.ವಿ.ಸೀ ದೋಷದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದ್ದಾರೆ (ಪುಟ - 136) ಆದರೆ ಡಾ. ಕೆ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಅವರು ‘ಪರಂಪರಾಗತ ಲಕ್ಷಣ ಮಾರ್ಗ’ ಎಂದು ಸರಿಯಾಗಿಯೆ ಅರ್ಥೈಸಿದ್ದಾರೆ.

(ಇ) ‘ಮತ್ತೆನ’ ಇದು ಪಾಠಕ್ ಅವರ ಪಾಠ. ಅವರು ಆಧರಿಸಿದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಮಧ್ಯಕಾಲದ್ದೆಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ‘ಬಿಂದು’ (0) ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ದ್ವಿತ್ವವನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿತು."

(ii) ಜನಪ್ರಿಯ, ಕನ್ನಡ ನಾಡಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ, ಪದ್ಯವೊಂದರ ಪಾಠ ಪರಿಷ್ಕರಣೆ ನೋಡಿ:-

ಪಾಠಕರಪಾಠ :-

ಕಾವೇರಿಯಿಂದಮಾಗೋ

ದಾವರಿವರಮಿದ್ವ ನಾಡದಾ ಕನ್ನಡದೊಳ್

ಭಾವಿಸಿದ ಜನಪದಂ ವಸು

ಧಾವಳಯವಿಲೀನ ವಿಶದ ವಿಷಯ ವಿಶೇಷಂ I-36

-
11. a) ಕನ್ನಡ ಗ್ರಂಥ ಸಂಪಾದನೆ (ಲೇ.ಪ್ರೊ.ಡಿ.ಎಲ್.ಎನ್) ಪು. 80 (ಆವೃತ್ತಿ - 2, 1970)
 b) ಗ್ರಂಥ ಸಂಪಾದನಾ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪರಿಚಯ (ಲೇ.ಸೀತಾರಾಮ ಜಾಗೀರ್‌ದಾರ್) ಪು. 93.
 (ಆವೃತ್ತಿ -2, 2012)

ಎಂವಿಸೀ. ಪಾಠ :-

ಕಾವೇರಿಯಿಂದಮಾಗೋ
ದಾವರಿವರಮಿರ್ಪ ನಾಡದಾ ಕನ್ನಡದೊಳ್
ಭಾವಿಸಿದ ಜನಪದಂ ವಸು
ಧಾವಳಯ ವಿಲೀನ ವಿಶದ ವಿಷಯ ವಿಶೇಷಂ ||

ಡಾ. ಕೆ.ಕೆ. ಮೂರ್ತಿ ಪಾಠ:-

ಕಾವೇರಿಯಿಂದ ಮಾಗೋದಾವರಿವರಮಿರ್ಪ ನಾಡದಾ ಕನ್ನಡದೊಳ್
ಭಾವಿಸಿದ ಜನಪದಂ ವಸುಧಾ-ವಲಯ-ವಿಲೀನ ವಿಶದ ವಿಷಯ ವಿಶೇಷಂ||

(ಆ) ವರಮಿರ್ಪ - ಇದಕ್ಕೆ ಪಾಠಕ್ ಅವರ ಆವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಠಾಂತರಗಳೇ ಇಲ್ಲ.
ಎಂವಿಸೀ. ಅವರ ಆವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ 'ವರಮಿರ್ಪ' ಎಂಬ ಪಾಠವಿದೆ. ಇದನ್ನು
ಅವರು ದೊಡ್ಡ ಕಂಸ [] (Big Bracket) ಚಿಹ್ನೆಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಬೇಕಿತ್ತು 'ರ್ಪ'
ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ 'ರ್ಪ್' ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಿತ್ತು, ಪಾಠಕ್ ಅವರ ದ್ವಿತ್ವಪಾಠವನ್ನು
ಡಾ. ಕೆ.ಕೆ. ಮೂರ್ತಿ 'ವರಮಿರ್ಪ' ಎಂದು ಶಿಫಿಲೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕ್ರಿ.ಶ. 1900
ರವರೆಗೆ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವಿತ್ವರೂಪದಲ್ಲೇ ಬರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಗ್ರಂಥ ಸಂಪಾದನೆ
ಎಂದರೆ ಕವಿಯು ಬರೆದಿರಬಹುದಾದ ಪಾಠವನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಡುವುದು,
ಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಧ್ವನಿ, ಲಿಪಿ ಹಾಗೂ ಅರ್ಥಗಳ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ
ಇರಬೇಕು. ಗ್ರಂಥ ಸಂಪಾದನೆ ಎಂದರೆ ಇಷ್ಟಬಂದಂತೆ ತಿದ್ದಿ ಬರೆಯುವುದಲ್ಲ,
ಹಸ್ತಪ್ರತಿ ಆಧಾರಿತ ಪಾಠಕ್ಕೇ ಮಾನ್ಯತೆ. ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯೇ ಗ್ರಂಥಸಂಪಾದನೆಯ
ತಳಹದಿ; ಮಗುವಿನ ಮೂಲಕ, ಆ ತಾಯಿ ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಕಾಣುವುದು - ಕಂಡು
ಹಿಡಿಯುವುದು.

ಎಂವಿಸೀ. ಈ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನೇ ಬರೆದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಚಿಂತನ ಮಂಥನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಎಡೆ ಇದೆ.¹²

ಡಾ.ಕೆ.ಕೆ. ಮೂರ್ತಿ ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ಹೀಗೆ ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಖ್ಯಾತ ಹೆಸರನ್ನು ತಳೆದ ನಾಡು (=ಕನ್ನಡನಾಡು) ಭೂಮಂಡಲದ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆನಿಸಿ, ಕಾವೇರಿಯಿಂದ ಗೋದಾವರಿಯ ವರೆಗೂ ಇರುವ ನಾಡು.

ಈ ಪದ್ಯದ ಅನುವಾದ ಹೀಗಿರಬೇಕು :

ಕಾವೇರಿಯಿಂದ ಗೋದಾವರೀ ನದಿಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಪ್ರದೇಶ-
ನಾಡು- ಕನ್ನಡನಾಡು. ಆ ಭೂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಜನಪದ, ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯೆ
ಒಂದು ವಿಶೇಷವಾದ ವಿಷಯ. ಆರ್ಥಾತ್ ಈ ವಿಸ್ತಾರದಲ್ಲಿರುವ (ಕಾವೇರೀ-
ಗೋದಾವರೀ ಮಧ್ಯಭಾಗ) ನೆಲ, ಜಲ, ಜನ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೇ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ವರೂಪದ್ದಾಗಿತ್ತು.

(ಆ) ಶ್ರೀ ಪಾಠಕ್ ಹಾಗೂ ಎಂವಿಸೀ. ಆವೃತ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ 'ವಸುಧಾವಳಯ'
ಎಂದಿದ್ದರೆ ಡಾ.ಕೆ.ಕೆ.ಮೂರ್ತಿ. ಅವರ ಆವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ 'ವಸುಧಾವಲಯ' ಎಂಬ
ಪಾಠವಿದೆ. 'ವಳಯ' ಇಲ್ಲಿ ಕ್ಷಳ-ಳ ಪ್ರಯೋಗವಿದ್ದರೆ ಡಾ.ಕೆ.ಕೆ.ಮೂರ್ತಿ. ಅವರಲ್ಲಿ
'ಲಕಾರ ಪ್ರಯೋಗವಿದೆ. ಕನ್ನಡಿಗರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಳಕಾರ ಪ್ರಿಯರು, 'ಕಾಳಿದಾಸ'
ಎಂಬುದೇ ಪ್ರಚುರ.

12. ಇದೊಂದು ಸ್ಥೂಲವಾದ ವರ್ಣನೆ ಕಾವೇರೀ ನದಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೊಡಗಿನ ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಒಂದಷ್ಟು ತಮಿಳು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಬಂಗಾಳಕೊಲ್ಲಿಯನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೆ ಗೋದಾವರೀ ನಾಡಿಕಡಬಳಿ ತ್ರಂಬಕೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಆಂಧ್ರ (ವೆಂಗಿ) ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಬಂಗಾಳಕೊಲ್ಲಿಯನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ. ಎಷ್ಟು ವ್ಯಾಪ್ತಿ?

ಚೋಲಾಃಕಾಲಾಗುರುತ್ಯಾಮ ಕಾವೇರೀ ತೀರ ಭೂಮಯಃ

ಇತಿ ದೇಶವಿರೋಧಿನ್ಯಾ ವಾಚಃ ಪ್ರಸ್ಥಾನಮೀದೃಶಮ್ || III -166 (ದಂಡಿ ಕಾವ್ಯಾರ್ಥ ಡಾ. ಕೆ.ಕೆ.ಮೂರ್ತಿ.)

ಕಾವೇರಿ ತೀರದಲ್ಲಿ ಕರಿಯಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಾಗುರು ತರುಗಳು ಚೋಳರ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ದೇಶವಿರೋಧಿ ದೋಷ. ಕನ್ನಡ ನಾಡು ಆ ಭೂಮಿ ಆ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಕೊಯ್ಮತ್ತೂರು ಸೇಲಂ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಂದ ಮೇಲೆ ವಿದರ್ಭದ ಚಂದ್ರಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯವರೆಗೆ ಹಬ್ಬಿತ್ತು. ಇದು ಕಾವೇರಿಯಿಂದ ಗೋದಾವರೀವರೆಗಿನ ವ್ಯಾಪ್ತಿ.

‘ಕಾಲಿದಾಸ’ ಎಂದು ಹೇಳರು, ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ‘ವಳಯ’ ಇರುವಾಗ ‘ವಲಯ’ ಎಂಬ ಬರೆಹ ಸರಿಯಲ್ಲ. ಇಲ್ಲದ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬಾರದು.; ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಾಧೆ ಬರದಿದ್ದರೂ ಪಾಠ ಬದಲಿಮಾಡಬಾರದು.

(iii) ಗೀತಿಕೆ ಎಂದು ಅಚ್ಚಾಗಿದ್ದು ನಮ್ಮ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಡ್ಡಿದ ಒಂದು ಪದ್ಯ ಹೀಗಿದೆ:

ಪಾಠಕ್ ಅವರ ಪಾಠ:-

ಗೀತಿಕೆ || ತಾರಾಪತಿವತ್ಕೀರ್ತಿ ವಿಹಾರಾ
 ಪ್ರಭಯಾ ನಿಜ ತನು ಪೂರಾ
 ಪೂರಾಶ್ರಿತಹೃತ್ಕೇಶ ವಿದೂರಾ
 ದೂರಿಕೃತ ಬಲವಿಸ್ತಾರ III -235

ಎಂವಿಸೀ. ಪಾಠ:-

ಶ್ರೀಯತರು ಇದನ್ನು ಅನುಬಂಧದಲ್ಲಿ (ಅನುಬಂಧು-1) ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.
 ತಾರಾಪತಿವತ್ಕೀರ್ತಿ ವಿಹಾರಾ
 (ಹಾರಾ) ಪ್ರಭಯಾ ನಿಜತನುಪೂರಾ
 ಪೂರಾಶ್ರಿತ ಹೃತ್ಕೇಶ ವಿದೂರಾ
 ದೂ[ರಾವೃ]ತಬಲವಿಸ್ತಾರ || ಪು. 120 & 378

ಡಾ. ಕೆ.ಕೆ. ಮೂರ್ತಿ ಯವರ ಪಾಠ:-

ಗೀತಿಕೆ|| ತಾರಾಪತಿವತ್ ಕೀರ್ತಿ - ವಿಹಾರಾ
 [ಹಾರ] ಪ್ರಭಯಾ ನಿಜತನು - ಪೂರಾ
 ಪೂರಾಶ್ರಿತ - ಹೃತ್ಕೇಶ - ವಿದೂರಾ
 ದೂರಿಕೃತ ಬಲ - ವಿಸ್ತಾರಾ || III -236

236. [ಅಂತಾದಿಪ್ರಾಸ = ಆದಿ - ಅಂತ್ಯ ಎರಡೂಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲೂ ಒಂದೇ ಅಕ್ಷರದ ಆವೃತ್ತಿ. ದ್ವಿತೀಯಾಕ್ಷರ ಹಾಗೂ ಅಂತಾಕ್ಷರಗಳೆರಡೂ ಇಲ್ಲಿ ರೇಫವೇ ಆಗಿದೆ.]

-ಚಂದ್ರನಂತೆ (ಬಿಳುಪಾದ) ಕೀರ್ತಿಯಿಂದ ನಲಿವವನೆ, ಹಾರದ ಪ್ರಭೆಯಿಂದ ತನುಕಾಂತಿಯ ಪ್ರವಾಹವುಳ್ಳವನೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಶ್ರಿತರಾದವರ ಹೃದಯಕ್ಷೇಶವನ್ನು

ದೂರ ಮಾಡುವವನೇ, ಸೈನ್ಯಬಲದ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ದೂರಮಾಡಿರುವವನೇ! [ಇವೆಲ್ಲ ಒಬ್ಬರಾಜನ ಸ್ತುತಿಯೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ-]

ಈ ಎಲ್ಲ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಗೂ ಒಂದು ವಿಷಯ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಅದೇನೆಂದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಗೀತಿಕೆ ಎಂಬ ಅಂಶಗಣದ ಛಂದಸ್ಸಿಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಮಾತ್ರಾಗಣದ ಚತುರ್ಗಣಗಳಿವೆ; ಒಟ್ಟು 16 ಮಾತ್ರಗಳಿವೆ, ಮುಕ್ತಪದ ಗ್ರಸ್ತಾಲಂಕಾರ ಇದೆ. ಇದೊಂದು ಪದ್ಧತಿ (ಪಜ್ಜಟಿ) ಬಂಧದ ವೃತ್ತ; ಇದರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳು ಸಮನಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಕೃತಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಪಾದದಲ್ಲಿ 16 ಮಾತ್ರಗಳು ಇಲ್ಲ; 14 ಮಾತ್ರಗಳಿವೆ. ಇದನ್ನು ಕೆಳಗಿನಂತೆ ನಾವು ಸರಿಪಡಿಸಬಹುದು:

ತಾರಾಪತಿವತ್ಸಿಕ್ತೈಃಪಿಹಾರಾ

[ಹಾರ] ಪ್ರಭಯಾ ನಿಜತನುಪೂರಾ

ಪೂರಾಶ್ರಿತ ಹೃತ್ಕೇಶ ವಿದೂರಾ

ದೂರೀಕೃತ [ನಿಜ] ಬಲ ವಿಸ್ತಾರಾ||

ಇದು ಸುಕುಮಾರಚರಿತಂ (ಲೇ:ಶಾಂತಿನಾಥಕವಿ; 1068 A.D) ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪದ್ಯ ಪಂಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಛಂದೋಬಂಧದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿರವಾಗಿದೆ; ನೋಡಿ:-

1. ಅರವಿಂದಾಸೈಯ | ನೊಸಲಸ | ಮಾನಂ
ನಿರುಪಮ ಅರ್ಧೇಂ | ದು ಪ್ರತಿ | ಮಾನಂ || ¹³
2. ಆದ್ಯಂತಪ್ರಾಸದರಗಳೆ:
ಆನಿರು | ಪಮಗೃಹ | ಬಹಿರು | ದ್ಯಾನಂ
ತಾನೆಸೆದೊಪ್ಪುಗುಮಪ್ರತಿಮಾನಂ || ¹⁴

ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದ ಪದ್ಯ ಪಜ್ಜಟಿ (ಪದ್ಧತಿ) ವೃತ್ತವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಸು.ಚರಿತ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾಗಶ್ರೀ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ ಕಾರನಿಗೆ ಜಾತಿ ಛಂದಸ್ಸು ಗೊತ್ತಿತ್ತು (I-34).

13. ಸುಕುಮಾರಚರಿತಂ (ಸಂ. ಪ್ರೊ.ಡಿ.ಎಲ್.ಎನ್. ಮತ್ತು ತ.ಸು. ಶಾಮರಾವ್) ಪು. 85 (ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಕನ್ನಡ.ಸಂಘ ಪ್ರಕಟಣೆ)

14. ಕರ್ನಾಟಕ ಕವಿಚರಿತೆ, ಸಂಪುಟ-1 (ಲೇ.ಆರ್.ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯ) ಪು.101 (1961, ಕ.ಸಾ.ಪ. ಪ್ರಕಟಣೆ)

ಗ್ರಂಥಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ-

1. ತಾನು ಸಂಪಾದಿಸುವ ಕೃತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಜ್ಞಾನ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇರಬೇಕು.
2. ಭಾಷೆಯ ಜ್ಞಾನ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇರಬೇಕು. ವೃತ್ತತ್ತಿ ಎಷ್ಟು ಎಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಇರುತ್ತದೋ ಅಷ್ಟು ಅಷ್ಟು ಸಂಪಾದನೆಯ ಕೆಲಸ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೆರವೇರಲು ಸಾಧ್ಯ.
3. ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯಮಾಡದೆ ಯಾವೊಂದು ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಈ ಮೂರನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾಡದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗವನ್ನು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡದ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಅನೇಕ ದೋಷಗಳು ಅಭಿಜಾತ (Classics) ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳ ವಿವರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುಮಳಿಬಂದಿವೆ. ಒಂದೆರಡು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದರೆ ಇದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ:-

1. ಜಡಜನಮುಮೆಲ್ಲಮೋದಂ

ತಡೆಯದೆ ಕಲ್ಲುಂ ಗುರೂಪದೇಶಕ್ರಮದಿಂ

ನುಡಿವಲೈಯಲ್ತದೇಂ ಕ

ಲೊಡನೋದುವುವಲ್ಲೆ ಗಿಳಿಗಳುಂ ಪುರುಳಿಗಳುಂ|| ¹⁵

ಕಲಿತು ಹೇಳುವುದು ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಭೆ ಅಥವಾ ಅಂತಶಕ್ತಿ ಇವು ಬೇರೆ ಬೇರೆ. ಗಿಳಿಗಳು ಮತ್ತು ಪುರುಳಿಗಳು ಕಲಿಸಿದಂತೆ ಕಲಿತು ಪುನರುಚ್ಚರಿಸುತ್ತವೆ. ಗುರುಗಳು ಕಲಿಸಿದ ಪಾಠವನ್ನೇ ಸಾವಿರಾರು ಶಿಷ್ಯಂದಿರು ಜಡಜನರು = ಮಂದಮತಿಗಳು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ; (ಅದನ್ನೇ ತಾವು ಪಾಠಮಾಡುವಾಗ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ) ಅಲ್ಲವೇ? ಅದು ವಾಕ್ ಪರಿಣತಿಯಲ್ಲ.

ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ಡಾ.ಕೆ. ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿ ಅವರು ಹೀಗೆ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ:

ಮಂದಬುದ್ಧಿಗಳಾದ ಜನಕೂಡ ಗುರುಗಳ ಉಪದೇಶಾನುಸಾರ ಎಲ್ಲ ಶಾಸ್ತ್ರವಿದ್ಯೆಯನ್ನೂ ಬೇಗ ಕಲಿಯಬಹುದು. ಆದರೆ ಅದೇನೂ ವಾಕ್ಪರಿಣತಿಯಾಗದು. ಗಂಡುಗಿಳಿ ಹೆಣ್ಣುಗಿಳಿಗಳೆಲ್ಲ ಕಲಿತ ಮಾತನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತವೆಯಷ್ಟೆ?

15. ಕವಿರಾ. I.10 (ಸಂ.ಕೆ.ಬಿ. ಪಾಠಕ್) 1898 A.D.

ಮೇಲು ನೋಟಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ಯೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಅದರಲ್ಲೂ ಪಂಪನಿದ್ದ ಬೋಧನದ ¹⁶ ಹತ್ತಿರದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಾದ ಬೀದರ್, ಗುಲ್ಬರ್ಗ (ಯಾದ್ಗೀರ ಸಹಿತ) ಹಾಗೂ ರಾಯಚೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಪನ ಆ ಕಾವ್ಯಗಳ ಭಾಷೆಯ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳು ಇನ್ನೂ ಜೀವಂತವಾಗಿವೆ. 'ಪುರುಳಿ' ಎಂದರೆ ಹೆಣ್ಣು ಗಿಳಿ ಎಂದು ಅರ್ಥೈಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಪುರುಳಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಿಂಡನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಾಗ ಜಾತ್ಯೇಕವಚನವಾಗಿದ್ದು ಹೆಣ್ಣುಗಂಡು ಕೂಡಿಯೇ ಇರುತ್ತವೆ. 'ಪುರುಳಿ' ಎಂದಾಗ ಗಿಳಿಯಿಂದ ಆ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಬೇರೆಯೆಂದೇ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ; ಪಂಪನ ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ:

ತುಂಬಿ ಗಿಳಿ ಪುರುಳಿ ಕೋಗಿಲೆ
ಯೆಂಬಿವು ವರಸಮರತರುಗಳಿಂದ್ರನ ಬೆಸದಿಂ
ದಂ ಬಂದುವೆಂದೊಡುಪವನ
ಮುಂ ಬಣ್ಣಿಸಲೆನೆಗೆ ನಾಡೆಯುಂ ಕುಟಿಪಲ್ಲೆ || ¹⁷

ಇಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ, ಗಿಳಿ, ಪುರುಳಿ, ಹಾಗೂ ಕೋಗಿಲೆ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಗಂಡುಹೆಣ್ಣು - ಹಿಂಡಿಗೆ ಹಿಂಡೇ - ಬಂದವೆಂದರ್ಥ. ಗಿಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಹೆಣ್ಣುಗಿಳಿಗಳೂ ಬಂದವೆಂದಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ರಾಯಚೂರು, ಗುಲ್ಬರ್ಗ, ಬೀದರ್ ಭೂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬುರಲಿ (<ಪುರಳಿ) ಎಂಬ ಹಕ್ಕಿ ಜಾತಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಇದೆ, ಇದು ಕೌಜುಗದ ಹಾಗೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಬುರಲಿಯಲ್ಲಿ 'ಕೆಂಬುರಲಿ ಮತ್ತು ಕುರುಡ ಬುರಲಿ' (ಮಂದಬುದ್ಧಿಯದು) ಎಂಬ ಎರಡು ವಿಧಗಳಿವೆ. ಮಾಂಸಾಹಾರಿ ಜನರು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬೇಡರು (<ವ್ಯಾಧರು), ಬಲಿಹಾಕಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತಾರೆ ಮನೆಗೆ ತಂದು ಗಿಳಿಸಾಕಿದ ಹಾಗೆ ಸಾಕುತ್ತಾರೆ.¹⁸ 'ಪ' ಕಾರ 'ಬ' ಕಾರ ಆಗುತ್ತದೆಯೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪಂಪನಲ್ಲೇ ಉತ್ತರವಿದೆ; ನೋಡಿ:

-
16. ಪಂಪ ಅರಿಕೇಸರಿಯಿಂದ ಸನ್ಮಾನ ಪಡೆದದ್ದು ಅವನ ರಾಜಧಾನಿ ಬೋಧನದಲ್ಲಿ - ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನವಿಜಯ: ಅ. 1.-17. ಈ ಊರು ನಿಜಾಂಬಾದ್ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಇದೆ.
17. ಆದಿಪುರಾಣ, ಆಶ್ವಾಸ- 6-ಪದ್ಯ 92; ಈ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲೇ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಕಡೆಗೆ ಈ ಹಕ್ಕಿಯ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿದೆ; ಆದಿಪುರಾಣ, ಆಶ್ವಾಸ:4-54; 6-93 ವಿ.ವಿ. ಆಶ್ವಾಸ -3 ಪದ್ಯ 37.
18. 'ಬುರಲಿ'ಹಕ್ಕಿ ಜಾತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿದವರು ಡಾ. ಅಮರೇಶ ಯತ್ಗಲ್ಲು. ಕೆಲವು ಕಡೆಗೆ ಈ ಹಕ್ಕಿಯನ್ನೇ 'ಕೌಜ್ಜ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.
ಕವುಜಗ = The grey partridge (F. Kittel)

ಉ|| ಪಾಡುವ ತುಂಬಿ ಕೋಡುವ ಪುಟಿಲ್ ನಡಪಾಡುವ ರಾಜಹಂಸೆ ಬಂ
ದಾಡುವ ತೊಂಡುವೆಣ್ಣುರುಳಿ ತೀಡುವ ತೆಂಬೆರಲೊಲ್ಲ ನಲ್ಲರೊಳ್
ಕೂಡುವ ನಲ್ಲರಾರ್ದೆಗಮಾರ ಮನಕ್ಕಮನಂಗರಾಗಮಂ
ಮಾಡೆ ಮನಕ್ಕೆ ಬಂದುವರಿಕೇಸರಿಗಲ್ಲಿಯ ನಂದನಾಳಿಗಳ್|| 19

ಭತ್ತಪುರ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬಂದ ಪಾಂಡವರು ಅದರಲ್ಲೂ ದ್ರೌಪದೀ ಸ್ವಯಂವರದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ತವಕದಲ್ಲಿರುವ ಅರ್ಜುನ (ಅರಿಕೇಸರಿ) ಆ ಪರಿಸರವನ್ನು - ನಂದನಾವಳಿಯನ್ನು - ಮನಸಾ ಮೆಚ್ಚುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಇದು ತಕ್ಕದು, ಇಲ್ಲಿಗೆ ಇದು ಸುಂದರ ಎಂದು ತೂಗಿ ತೂಗಿ ಮಾತುಗಳನ್ನು - ಶಬ್ದಗಳನ್ನು - ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಣೆಯುವ ಪಂಪ 'ಪೆಣ್ಣುರುಳಿ' ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುವುದು ಅಚ್ಚರಿಯ ಸಂಗತಿ ಆಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ 'ಪುರುಳಿ' ಎಂಬುದೇ ಮೂಲತಃ ಹೆಣ್ಣು, ಹೆಣ್ಣು ಗಿಳಿಯನ್ನು ಹೇಳುವ ಉದ್ದೇಶ ಇದ್ದರೆ ಬರಿ 'ಪುರುಳಿ' ಎಂದೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ, ಅವನಿಗೆ 'ಪುರುಳಿ' ಎಂಬುದು ಗಿಳಿಜಾತಿಯಿಂದ ಬೇರೆ ಎಂಬುದು ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಆದ ಕಾರಣ ಆಜಾತಿಯಲ್ಲಿ 'ಪೆಣ್ಣು' ಎಂದು 'ಪೆಣ್ಣುರುಳಿ' ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದಾನೆ. 'ಪುರುಳಿ' ಎಂಬುದೇ ಒಂದು ಭಿನ್ನಜಾತಿಯ ಪಂಗಡದ ಹಕ್ಕಿ ಎಂಬುದು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಪ್ರಚಲಿತವಿಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ಅದನ್ನು ಗಿಳಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಸೇರಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ, ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ 'ಪುರುಳಿ' ಅಥವಾ 'ಬುರುಳಿ' ಒಂದು ಬೇಟೆಯ ಹಕ್ಕಿ ಎಂಬುದು ಕನ್ನಡದ ಯಾವ ಕೋಶದಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ. ಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನವಾದ(enteries) ಪ್ರವೇಶಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮುಂದಿನ ಆವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು (Editons)ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.²⁰

2. ಬಯ್ಯಳು ಕೂಡಾ ಒಂದು ಕೃತಿಯ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತವೆ; ಅದರ ಕರ್ತೃವಿನ ಲೋಕಾನುಭವದತ್ತ ಬೆಳಕನ್ನು ಚೆಲ್ಲುತ್ತವೆ; 'ನನ್ನಗನೆ' ಶಬ್ದ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಅದು ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೃತಿ. ಅದೇ 'ಸೂಳೆಮಗನೆ' ಎಂಬುದು ಬಂದಿದ್ದರೆ ಅದು ಉತ್ತರಕರ್ನಾಟಕದ ಕೃತಿ, ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಾವು ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಂ ಕೃತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅಲ್ಲೊಂದು

19. ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನವಿಜಯಂ, ಆಶ್ವಾಸ- 3 ಪದ್ಯ- 37

20. ಕ.ಸಾ.ಪ. ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಬೃಹನ್ನಿಘಂಟುವಿನಲ್ಲಿ 'ಬುರುಳಿ' (>ಬುರಲಿ>ಬುಲ್ಲಿ) ಹಾಗೂ 'ಪೆಣ್ಣುರುಳಿ' ಶಬ್ದಗಳು ಸದೃಶಕಂಠ ಸ್ಥಳಪಡೆದಿಲ್ಲ.

ಹೊಸ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಇದೆ. ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ-

ಗೋಪಾಳಬಾಳ ಲಲನಾ

ಚಾಪಳ ವಾಚಾಳ ಕಿತವ ಬಾಹ್ಲೀಕಾದಿ

ವ್ಯಾಪಾರಂಗಳ್ ಗ್ರಾಮ್ಯಾ

ಛಾಪಂಗಳ್ ಮಾರ್ಗಯುಗಳಪರಿಹಾರ್ಯಂಗಳ್ || II-82

ಗೋಪಾಳಬಾಳ=ದನಕಾಯುವ ಹುಡುಗರು; ಲಲನಾಚಾಪಳರು= ಸ್ತ್ರೀಲೋಲುಪರು; ವಾಚಾಳ=ಹರಟಿಕೋರರು; ಕಿತವ=ಜೂಜುಕೋರರು - ಈಜನ ದನಗಳನ್ನು ಬಾಹ್ಲೀಕಾದಿಗಳಿಂದ (ಹಗ್ಗ, ಕಣ್ಣಿ ಅಥವಾ ದಾರ) ಕಟ್ಟುವ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಭಾಷೆ- ಗ್ರಾಮ್ಯೋಕ್ತಿ- ಕಾವ್ಯರಚನೆಯಲ್ಲಿ ವರ್ಜ್ಯ- ಬಿಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ದನಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವ, ಬಿಡುವ ಮತ್ತೆ ಹಿಡಿಯುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದನಕರುಗಳು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ತೊಂಡುತನದಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತವೆ, ಆಗ ಮೇಲ್ಕಾಣಿಸಿದ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಆ ಪಶುವನ್ನು (ದನವನ್ನು) ಟೊಂಕದ ಕೆಳಗಿನ ಮಾತಿನಿಂದಲೇ ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಬಯ್ಯುಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅವು ತ್ಯಾಜ್ಯ,²¹ ಇಂತಹ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಎರಡೂ ಮಾರ್ಗಗಳವರು ದೋಷವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕ್ರಿ.ಶ. 1894ರಲ್ಲಿ ಕೆ.ಬಿ. ಪಾಠಕರು ಕಾಳಿದಾಸನ ಮೇಘದೂತ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಟ್ಟರು.

ಆ ಸಂಪಾದನೆ ಅಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಮೇಘದೂತ ಕಾವ್ಯದ H.H. Wilson; Dr. Hultzsch ಮೊದಲಾದವರ ಆವೃತ್ತಿಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಾಧಾರಣೂತವಾದ ಕೃತಿ ಆಗಿ ನಿಂತಿತು. ಇಂದಿಗೂ ಮೇಘದೂತಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬೇರಾರೂ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಯುತರು ಮಾಡಿದ ಸಂಶೋಧನೆ ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾಗಿದೆ, ಜೈನ ಕಾವ್ಯ 'ಪಾರ್ಶ್ವಾಭ್ಯುದಯ' ಒಂದು

21. ಪ್ರೊ. ಎಂ.ವಿ.ಸೀ. ಡಾ|| ಕೆ.ಕೆ. ಮೂರ್ತಿ ಹಾಗೂ ಡಾ. ಎಸ್.ಶೆಟ್ಟರ್ ಈ ಪದ್ಯವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥೈಸಿಲ್ಲ. 'ಬಾಹ್ಲೀಕ' ಎಂದರೆ ಒಂದು ದೇಶ ಎಂದೇ ದಂಗಾಗಿದ್ದಾರೆ. 'ಬಾಹ್ಲೀಕ' ಎಂಬುದು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರೀ(ಅಂದಿನ ಕರ್ನಾಟಕದ) ಪ್ರಾಕೃತಶಬ್ದ. ಅದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥ 'ಹಗ್ಗ' 'ಕಣ್ಣಿ' 'ದಾರ' ಇಲ್ಲವೇ ಕಬ್ಬಿಣದ ಸರಪಳಿ- ದನಬಂಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬಳಸುವ ಸಾಧನ. ನೋಡಿ ಮರಾಠೀ ನಿಘಂಟು.

ವಿದ್ವದ್ಲೋಕದ ವಿಸ್ಮಯ. ಕಾಳಿದಾಸನ ಕೃತಿಯ ಪಂಕ್ತಿಯನ್ನೋ ಪಂಕ್ತಿಗಳನ್ನೋ - ವಿರಹ ಕಾವ್ಯದ ವಿಪ್ರಲಂಭ ಶೃಂಗಾರದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು, ಸಂಪೂರ್ಣ ವೈರಾಗ್ಯದತ್ತ ಮುರಿದುಕಟ್ಟಿರುವುದು (Moulding) ಜಿನಸೇನಾಚಾರ್ಯರ ಅದ್ಭುತ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಪಾರ್ಶ್ವಭೃದಯ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಂತರ್ಗತವಾಗಿರುವ ಮೇಘದೂತ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಕೆ.ಬಿ.ಪಾಠಕ್ ಮಹೋದಯರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ, ಶ್ರೀಯುತರು ಆರು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು(Commentaries):

1. ವಲ್ಲಭ	2. ಮಲ್ಲಿನಾಥ
3. ಸಾರೋದ್ಧಾರಿಣಿ	4. ಸರಸ್ವತೀತೀರ್ಥ
5. ಸುಮತಿವಿಜಯ	6. ಮಹಿಮಸಿಂಹಗಣಿ

ಮತ್ತು H.H, ವಿಲ್ಸನ್ ಹಾಗೂ ಡಾ.ಹಲ್ದರ್ ಅವೃತ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೊಸದಾಗಿ ಆ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಸಹಿತ - ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನೂ ಸೇರಿ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವುದು ಶ್ಲಾಘನೀಯವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರು ಈ ಕನ್ನಡ ಲಕ್ಷಣ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಟೀಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದರೆ ಅದೊಂದು ಅದ್ಭುತ ಕಾರ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೂ ಈಗ ಅದು ನಿರಾಭರಣಸುಂದರಿ. ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಸುಂದರವಾಗಿಯೇ 'ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಂ' ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಶುದ್ಧಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪಂಪನ "ಆದಿ ಪುರಾಣಂ" ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವಲ್ಲಿ ದಿವಂಗತ ಪ್ರೊ.ಕೆ.ಜಿ.ಕುಂದಣಗಾರರು ಹಾಗೂ ಅವರ ಜೊತೆಗಾರ ಶ್ರೀ ಚೌಗುಲೆ ಅವರು ಒಂದಷ್ಟು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಕನ್ನಡ ಅಭಿಜಾತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು (Classics) ಕೆ.ಬಿ. ಪಾಠಕರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದನೆಗೊಂಡು ಬರಬೇಕು.

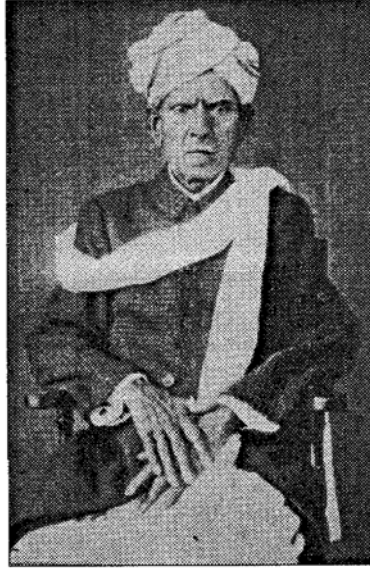
ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಂ

ದಿ. ಡಾ. ಕೆ.ಬಿ.ಪಾಠಕ

(ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳೊಂದಿಗೆ)

ಅರ್ಪಣೆ

ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಂ ಗ್ರಂಥವನ್ನು
ಮೊದಲಬಾರಿಗೆ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ
ಮಾನ್ಯ ಡಿ. ಡಾ. ಕೆ. ಬಿ. ಪಾಠಕ್
ಅವರಿಗೆ
ಸಾದರಪೂರ್ವಕ

ಡಾ. ಕೆ. ಬಿ. ಪಾಠಕ್

ಜನನ
13-10-1850

ನಿಧನ
02-09-1932

ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಂ

(ಶ್ರೀ ನಿರವಧ್ಯಾನ್ವಯ ಶ್ರೀವಿಜಯ ವಿರಚಿತ)

- ಕಂ || ಶ್ರೀ ತಳ್ತರದೊಳ್ಳೊಸ್ತುಭ |
ಜಾತದ್ವೈತಿ ಬಳಸಿ ಕಾಂಡಪಟದಂತಿರೆ ಸಂ ||
ಪ್ರೀತಿಯಿನಾ'ವನನಗಲ |
ಳ್ಳೀತಿನಿರಂತರನುದಾರನಾ ನೃಪತುಂಗಂ || 1
- ಕೃತಕೃತ್ಯಮಲ್ಲನಪ್ರತಿ |
ಹತವಿಕ್ರಮನೊಸೆದು ವೀರನಾರಾಯಣನ ||
ಪ್ರತಿಶಯಧವಳಂ ನಮಗೀ |
ಗತಕ್ಕಿತ್ತೋಪಸ್ಥಿತ ಪ್ರತಾಪೋದಯಮಂ || 2
- ಶ್ರೀವಿಶದವರ್ಣ್ಣ ಮಧುರಾ |
ರಾವೋಚಿತ ಚತುರರುಚಿರಪದರಚನೆ ಚಿರಂ ||
ದೇವಿ ಸರಸ್ವತಿ ಹಂಸವಿ |
ಭಾವದೆ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳೆ ಕೂರ್ತು ಮನ್ಮಾನಸದೊಳ್ || 3
- ಪರಮಾಲಂಕಾರೋಚಿತ |
ವಿರಚನೆಗಳ್ಳೆಗಟ್ಟುಮಾರ ವದನೋದರದೊ ||
ಳ್ಳೆರಮಕ್ಕಾ ಪರಮಕವೀ |
ಶ್ವರರೆಮಗೀ ಕೃತಿಯೊಳಕೃತಕಾಚಾರಪರರ್ || 4
- ಶ್ರುತದೊಳ್ಳಾವಿಸಿ ನೋಟೊಡೆ |
ಸತತಂ ಕವಿವೃಷಭರಾ ಪ್ರಯೋಗಂಗಳೊಳಂ ||
ಕೃತಪರಿಚಯಬಲನಪ್ಪನ |
ನತಿಶಯಧವಳನ ಸಭಾಸದರ್ಮಂನಿರ್ವರ || ಸು/ 5

ಕಂ || ವ್ಯಾಕರಣ ಕಾವ್ಯ ನಾಟಕ |
 ಲೋಕಕಳಾಸಮಯಮಾದಳಂಕೃತಿಗಳೊಳಂ ||
 ವ್ಯಾಕುಳನಲ್ಲದನೇಕೆ ವಿ |
 ವೇಕಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ನಗರಮಂ ಪುಗುತ|ಪ್ಪಂ ||

6

ಮೃಗಪಶುಶಕುನಿಗಣಂಗಳೊ |
 ಆಗಣಿತನಿಜಜಾತಿಜನಿತಭಾಷೆಗಳೆಂದು ||
 ನೆಗಟ್ಟಿಂತಿರೆ ನರರೊಳಮ |
 ಪ್ರಗಲ್ಭವಚನಪ್ರವೃತ್ತಿ ನೆಗಟ್ಟುಂ ಸಹಜಂ ||

7

ಗುಣಮಿದು ದೋಷಮಿದೆಂಬೀ |
 ಗಣಿದಮನೆತ್ತಟೆಗುಮಶ್ರುತಪ್ರಕೃತಿಜನಂ ||
 ತೃಣಸಸ್ಯಫಾಸವಿಷಯ |
 ಪ್ರಣಯಂ ಸಮವೃತ್ತಿಯಪ್ಪವೊಲ್ಬಗಗಣದೊಳ್ ||

8

ಅದಳಿಂ ಪರಮಾಗಮಕೋ |
 ವಿದನಪ್ಪದು ಪೂರ್ವಕಾವ್ಯರಚನೆಗಳಂ ತಾಂ ||
 ಮೊದಲೊಳ್ಳಲ್ತಂಗಳಲ್ಲದೆ |
 ಪದದೊಳ್ಳಾಣುಂ ಬೆಡಂಗುಮಕ್ಕುಮೆ ಕೃತಿಯೊಳ್ ||

9

ಜಡಜನಮುಮೆಲ್ಲಮೋದಂ |
 ತಡೆಯದೆ ಕಲ್ಲುಂ ಗುರೂಪದೇಶಕ್ರಮದಿಂ ||
 ನುಡಿ'ವಲ್ಮೆಯಲ್ತದೇಂ ಕ |
 ಲ್ತೊಡನೋದುವುದಲ್ತೆ⁴ ಗಿಳಿಗಳುಂ ಪುರುಳಿಗಳುಂ ||

10

ಪ್ರತಿ'ಭಾವತ್ವಮುಮಕ್ಕೃತಕ |
 ಚತುರತೆಯುಂ ಪರಮಬುಧಜನೋಪಾಸನಮುಂ ||
 ಕೃ'ತಿಪರಿಚಯಮುಂ ತಕ್ಕುಂ |
 ಪ್ರತೀತಿಯಿ(ಯ)ಂ ವಾಗ್ವಿದಗ್ಧತಾ ನಿಪುಣತೆಯೊಳ್ ||

11

1. B ಪುಗುತಪ್ಪಂ 4. A ವಲ್ತೆ ; B ಬಲ್ತೆ

2. A & B ಮೃಗಪತಿ

5. A ಮತಿಭಾವತ್ವ

3. A ನುಡಿಯಲ್ತೆ

6. A & B ಶ್ರುತ

ಕಂ || ಪಸರಿಸಿದಾ ಬಗೆ ಮನಮಂ |
 ಪೊಸತಾಗಿ ನೆಗಟ್ಟಲೆಯನಾ ರಚನೆಯೊಳೆಂ ||
 ಬಸನಂ ತನಗಿನಿತಟ ಬೇ |
 ವಸಮೇಂ ಕವರ್ದವರುಮೊಳರೆ ಕವಿಯಲ್ಲದರಂ || 12

ಬಗೆಬಗೆದು ಕೇಳ್ವ ಬುಧರೊಲ |
 ವೊಗದಿರೆ ಹೃದಯದೊಳೆ ತಾಳ್ವ ಮಣಿಹಾರಂಬೊಲ್ ||
 ಸೊಗಯಿಸುವ ವಚನವಿರಚನೆ |
 ನೆಗಟ್ಟುಂ ಭಾವಿಸುವೊಡದಟ ಪೆಂಪತಿಸುಲಭಂ || 13

ನೆನೆನೆದು ಪೆಟರ ಮಾತುಗ |
 ಳನೆ ನೆಗಟ್ಟಿರೆ ಕೃತಿಯೊಳಿಡುವನ(ವ)ಂ ನಗದ ಗುಹಾ ||
 ದ್ವನಿಯವೊಲನರ್ಥವಚನಂ |
 ತನಗಾಗಿಸಲಱುಯನುಚಿತವಾಕ್ಯತುರತೆಯಂ || 14

ಕುಟಿವಂತು ಪೆಟರ ಬಗೆಯಂ |
 ತೆಟಿ'ದಿರೆ ಪೆಟಿಗಳ್ ಪಲಾರ್ಪವಂ ಮಾತಟಿವಂ ||
 ಕಿಟಿದೊಟೊಳೆ ಪಿರಿದುಮರ್ಥಮ |
 ನಟಿಪಲ್ಟಿವಾತನಾತನಿಂದಂ ನಿಪುಣಂ || 15

ನುಡಿಯಂ ಛಂದಃಗಳೊಂದಿರೆ |
 ತೊಡರ್ಚ್ಚಲಟಿವಾತನಾತನಿಂದಂ ಜಾಣಂ ||
 ತಡೆಯದೆ ಮಹಾದ್ವೈಕೃತಿಗಳ |
 ನೊಡರಿಸಲಾರ್ಪಾತನೆಲ್ಲರಿಂದಂ ಬಲ್ಲಂ || 16

ಮಾತಟಿವರ್ಕ್ಕಲಬರ್ಜಗ |
 ತೀತಳಗತಮನುಜರೊಳಗೆ ಮಾತಟಿವವರೊಳ್ ||
 ನೀತಿವಿದರಮಳಕವಿತಾ |
 ನೀತಿಯುತರ್ಕ್ಕಲರೆ ಪರಮಕವಿವೃಷಭರ್ಕ್ಕಳ್ || 17

ಪಾಪಮಿದು ಪುಣ್ಯಮಿದು ಹಿತ |
 ರೂಪಮಿದಹಿತಪ್ರಕಾರಮಿದು ಸುಖಮಿದು ದುಃ ||
 ಖೋಪಾತ್ತಮಿದೆಂದಟಿಪುಗು |
 ಮಾ ಪರಮಕವಿಪ್ರಧಾನರಾ ಕಾವ್ಯಂಗಳ್ || 18

1. C ಮನದೊಳ್ 3. C ಡುವರಂ 5. C ಕುರಿತಂತು
 2. B ಬಸನಲತನ 4. A & B ಗೃಹಾ 6. B ಬರದಿರೆ

ಕಂ || ಲೌಕಿಕಸಾಮಯೀಕೋರುವಿ |
 ವೇಕಮುಮಭ್ಯುದಯಪರಮನಿಃಶ್ರೇಯಸಮುಂ ||
 ಪ್ರಾಕಟಮಕ್ಕುಂ ವಿದಿತಾ |
 ನೇಕ ಕವೀಶ ಪ್ರಯೋಗಪದಪದ್ಧತಿಯೋಳ್ ||

19

ಅಧಿಕೃತಸತ್ಪುರುಷಾರ್ಥ |
 ಪ್ರಧಾನ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಷಂಗಳವಾ ||
 ಬುಧಜನವಿವಿಕ್ತಕಾವ್ಯ |
 ಪ್ರಧಾರಿತಾರ್ಥಂಗಳಖಿಳಭುವನ ಹಿತಂಗಳ್ ||

20

ಲೋಕದೊಳದಟೆಂ ಕಾವ್ಯ |
 ಶ್ರೀ'ಕರಣೋದ್ವುಕ್ತನಕ್ಕೆ ಕವಿ ತಂನಟಿವಂ ||
 ತಾಕಲ್ಪಾಂತಸ್ಥಾಯಿ |
 ಶ್ರೀಕೀರ್ತಿವಧೂಪ್ರಧಾನವಲ್ಲಭನಕ್ಕುಂ ||

21

ಕವಿಭಾವಕೃತಾನೇಕ |
 ಪ್ರವಿಭಾಗ ವಿವಿಕ್ತ ಸೂಕ್ತಮಾರ್ಗಂ ಕಾವ್ಯಂ ||
 ಸವಿಶೇಷಶಬ್ದರಚನಂ |
 ವಿವಿಧಾರ್ಥವ್ಯಕ್ತಿವರ್ತ್ತಿತಾಲಂಕಾರಂ ||

22

ನರಲೋಕಚಂದ್ರಮತದಿಂ |
 ಪರಮಾಲಂಕಾರಮುಂ ಶರೀರಮುಮೆಂದಿಂ ||
 ತೆರಡುಕ್ಕುಂ ಭೇದಂ ಬಹು |
 ಪರಿಕರಮಾ ಕಾವ್ಯವಸ್ತುಪುರುಷಂಗೊಂದುಂ ||

23

ಅವಲೋಕನೋರಮೆಂಬುದು |
 ಕವಿಪ್ರಧಾನಪ್ರಯೋಗಪದಪದ್ಧತಿಯೋಳ್ ||
 ದ್ವಿ'ವಿಧಮೆನಿಕ್ಕುಮದತಿಶಯ |
 ಧವಳೋಕ್ತಕಮದೆ ಗದ್ಯಪದ್ಯಾಖ್ಯಾತಂ ||

24

ಪದಪಾದವಿಯುತ ನಿಯಮಾ |
 ಸ್ವದಮಲ್ಲದಳಂಕೃತಂ ಕ್ರಿಯಾಕಾರದೊಳ್ ||
 ಪುದಿದರ್ಥವ್ಯಕ್ತಿಯನೀ |
 ವುದು ಗದ್ಯಮನೇಕರೂಪಭೇದ ವಿವಿಕ್ತಂ ||

25

- ಕಂ || ಸದಮಲ ಸಮಸಂಸ್ಕೃತ ವಾ |
 ಕೃದ ಹೃದಯಂ ಹ'ರ್ಷಚರಿತಕಾದಂಬರಿಗಳ್ ||
 ಮೊದಲಾಗಿ ನೆಗಟ್ಟಿವಿಡಜಿಂಗಳ್ |
 ಸದಳಂಕಾರಂಗಳಿಳಿಕವಿ ವಿದಿತಂಗಳ್ || 26
- ಮಿಗೆ ಕನ್ನಡಗಬ್ಬಂಗಳೊ |
 ಳಗಣಿತಗುಣಗದ್ಯಪದ್ಯಸಂಮಿಶ್ರಿತಮಂ ||
 ನಿಗದಿಸುವರ್ಗದ್ಯಕಥಾ |
 ಪ್ರಗೀತಿಯಿಂ ತಚ್ಚಿರಂತನಾಚಾರ್ಯಕೃಗಳ್ || 27
- ಸಕಲಕಲಾಭಾಷಾಲೌ |
 ಕಿಕಸಾಮಯಿಕಾದಿವರ್ಣನಾನಿರ್ಣೀಕೃ ||
 ಪ್ರಕಟತರವಸ್ತುವಿಸ್ತರ |
 ವಿಕಲ್ಪವಿದನಲ್ಲದಾಗದಾಗದು ಪೇಟಲ್ || 28
- ವಿಮಳೋದಯನಾಗಾರ್ಜುನ |
 ಸಮೇತಜಯಬಂಧುದುರ್ವಿನೀತಾದಿಗಳೇ ||
 ಕ್ರಮದೊಳ್ಳೆ'ಗಟ್ಟಿ ಗದ್ಯಾ |
 ಶ್ರಮಪದಗುರುತಾಪ್ರತೀತಿಯಂ ಕೈಕೊಂಡರ್ || 29
- ಪದ್ಯಂ ಸಮಸ್ತಜನತಾ |
 ಹೃದ್ಯಂ ಪದವಿದಿತಪಾದನಿಯಮನಿವೇದ್ಯಂ ||
 ವಿದ್ಯಾ³ಪಾರಪರಾಯಣ |
 ಮಾದ್ಯಂ ಸದ್ವೃತ್ತಿವೃತ್ತಜಾತ್ಯಾಯ⁴ತ್ತಂ || 30
- ಪ್ರಣತಗುಣಸೂರಿನಾರಾ |
 ಯಣಭಾರವಿಕಾಳಿದಾಸಮಾಘಾದಿಗಳೇ ||
 ಗಣಿದೊಳೆ ಮಹಾಕಾವ್ಯ |
 ಪ್ರಣಯಮನಾಗಿಸಿದರಮಳಕವಿವೃಷಭಕೃಗಳ್ || 31
- ನು⁵ಡಿಗಲ್ಲಂ ಸ⁶ಲ್ಲದಕ |
 ನ್ನಡದೊಳ್ಳತ್ತಾಣಮುಂ ಬೆದಂಡೆಯುಮೆಂದೀ ||

1. A & B ಹರುಷ 2. A & B ನೆಗಟ್ಟಿ

3. A & B ಪಾಪ 4. B ಯುಕಂ

5. This verse is not in A but is quoted in the Sabdamanidarpana, p. 121, ಮೊ. ಡಿ.ಎಲ್. ಎನ್. ಶಮದ, ಸೂ, 108-8

6. C ಸಕವ

ಗಡಿನ ಸೆಗಟ್ಟೆಯ ಕಬ್ಬದೊ |
ಳೊಡಂಬಡಂ ಮಾಡಿದಪ್ಪುರಾತನಕವಿಗಳ್ ||

32

ಕಂ || ಪರಮಶ್ರೀವಿಜಯಕವೀ |
ಸ್ವರಪಂಡಿತಚಂದ್ರಲೋಕಪಾಲಾದಿಗಳಾ ||
ನಿರತಿಶಯವಸ್ತುವಿಸ್ತರ |
ವಿರಚನೆ ಲಕ್ಷ್ಯಂ ತದಾದ್ಯಕಾವ್ಯಕ್ಕೆಂದುಂ ||

33

ಕಂದಮುಮಮಳಿನವೃತ್ತ ಮು |
ಮೊಂದೊಂದೆಡೆಗೊಂದು ಜಾತಿಜಾಣೆಸೆಯೆ ಬೆಡಂ ||
ಗೊಂದಿವಟೊಳಮರೆ ಪೇಟ |
ಲ್ಪಂದರರೂಪಿಂ ಬೆಂದೆಡೆಗಬ್ಬಮದಕ್ಕುಂ ||

34

ಕಂದಂಗಳ್ವಲವಾಗಿರೆ |
ಸುಂದರವೃತ್ತಂಗಳಕ್ಕರಂ ಚವುಪದಿ ಮ ||
ತ್ತಂದಲ್ಲಿ(ಲ್ಲಿ)ತಿಕೆ ತಿವದಿಗ |
ಳಂದಂಬೆತ್ತಸೆಯೆ ಪೇಟೊಡದ ಚತ್ತಾಣಂ ||

35

ಕಾವೇರಿಯಿಂದಮಾಗೋ |
ದಾವರಿವರಮಿದ್ಧ ನಾಡದಾ ಕನ್ನಡದೊಳ್ ||
ಭಾವಿಸಿದ ಜನಪದಂ ವಸು |
ಧಾವಳಯವಿಲೀನವಿಶದವಿಷಯವಿಶೇಷಂ ||

36

ಅದಟೊಳಗಂ ಕಿಸುವೊಟಲಾ |
ವಿದಿತಮಹಾಕೊಪಣನಗರದಾ ಪುಲಿಗೆಟಿಯಾ ||
ಸದಭಿಸ್ತುತಮಪ್ಪೊಕ್ಕುಂ |
ದದ ನಡುವಣ ನಾಡೆ ನಾಡೆ ಕನ್ನಡದ ತಿರುಳ್ ||

37

ಪದನಟಿದು ನುಡಿಯಲುಂ ನುಡಿ |
ದುದನಟಿದಾರಯಲುಮಾರ್ಪುರಾ ನಾಡವರ್ಗ್ಗಳ್ ||
ಚದುರನ್ನಿಜದಿಂ ಕುಟಿತೋ |
ದದೆಯುಂ ಕಾವ್ಯಪ್ರಯೋಗಪರಿಣತಮತಿಗಳ್ ||

38

ಕಂ || ಕುಟಿತವರಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಂ |
 ಪೆಟರುಂ ತಂತಂಮ ನುಡಿಯೊಳ್ಳೆಲ್ಲಂ ಜಾಣರ್ ||
 ಕಿಣುವಕ್ಕಳ್ಳಾಮೂಗರು |
 ಮಟಿಪಲ್ಕಟಿವರ್ವಿವೇಕಮಂ ಮಾತುಗಳಂ || 39

ಜಾಣಕ್ಕಳಲ್ಲದವರುಂ |
 ಪೂಣಿಗರಟಿಯದೆಯುಮಟಿವವೋಲವಗುಣದಾ ||
 ತಾಣಮನಿನಿಸೆಡೆವತ್ತೊಡೆ |
 ಮಾಣದೆ ಪಿಡಿದದನೆ ಕೃತಿಗಳಂ ಕೆಡೆ ನುಡಿವರ್ || 40

ಸಕ್ಕದಮುಂ ಪಾಗದಮುಮ |
 ದಕ್ಕುಂ ಬಗೆದಂತೆ ಸಮಟಿ ಪೇಟಲ್ಮುಂನಂ ||
 ನಿಕ್ಕುವನೊಳವಪ್ಪುದೆಟಿಂ |
 ತಕ್ಕಂತವಟಿವಟಿ ಲಕ್ಕಮಂ ಲಕ್ಕಣಮಂ || 41

ಅರಿದಾದಂ ಕನ್ನಡದೊ |
 ಳ್ಳಿರಿಕೊಂಟಿಗೊಂಡಟಿಯೆ ಪೇಟ್ಟೇನೆಂಬುದಿದಾಗ್ಗಂ ||
 ಪರಮಾಚಾರ್ಯರವೊಲ್ಲ |
 ಯ್ತರಲಟಿಯಕ್ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ನಾಡವರೋಜರ್ || 42

ಅವಗುಣಮಿನಿತಾದೊಡಮಾ |
 ಕವಿತಾಬಂಧಮನಶೇಷಮಂ ದೂಷಿಸುಗುಂ ||
 ಸವಿಳಾಸಲೋಲಲೋಚನ |
 ವಿವರಮನೆಡೆವೆತ್ತ ಕಸದವೋಲನವರತಂ || 43

ಅದಟಿಂದಲಸದೆ ಪೀನಂ |
 ಪದೆಯದೆ ಪಾಂಗಳಿದು ದೋಷಮಂ ಪಿಂಗಿಸಿ ತ ||
 ಪ್ಪದೆ ಬಗೆದು ಪೇಟ್ಟುದಾಗಮ |
 ಮುದಾರನ್ಯಪತುಂಗದೇವವಿದಿತಕ್ರಮದಿಂ || 44

ಗೀತಿಕೆ || ಕಾಣೇಗೆಯ್ತುಂ ತಂನ ದೋಷಮಂ |
 ಕಾಣದಂತೆಂದುಂ ಕಣ್ಣೆತ್ತಮ ಕಾಡಿಗೆಯಂ ||

-
1. C ಜಡಿದವನೆ
 2. B ನೆಪೆ
 3. C ಕಾಣೆಗೆಯ್ತುಂ

ಪೂಣಿಗನಾದುದೆನಿ ಪೆಣರಿಂ ।
ಜಾಣರಿಂ ನೋಡಿಸಿ ಪೇಟ್ಟುದು ಕಬ್ಬಮಂ ॥

45

ಕಂ ॥ ದೋಸಮಿನಿತೆಂದು ಬಗೆದು ।
ದ್ವಾಸಿಸಿ ತಣಿಸಂದು ಕನ್ನಡಂಗಳೊಳೆಂದುಂ ॥
ವಾಸುಗಿಯುಮಟಿಯಲಾಜದೆ ।
ಬೇಸ[ಟಿ]ಗುಂ ದೇಶಿ ಬೇಜಿಬೇಜಪ್ಪುದೆನಿಂ ॥

46

ಅಂತುಂ ಪುರಾಣಕವಿಗಳ ।
ಸಂತತಿಗತಮಾರ್ಗಗದಿತದೋಷಂಗಳುಮಂ ॥
ಚಿಂತಿಸಿ ಮತ್ತೆನಟಿವುದು ।
ಮಂತ್ರಿಸಿದ ಬುಧಜನಕ್ಕೆ ಕೆಲವಂ ಪೇಟ್ಟಿಂ ॥

47

ಕಂ ॥ ನೆಲಸಿದ ಕಾವ್ಯಂ ಕಾವ್ಯ ।
ಕೈ ಲಕ್ಷಣಂ ಸತತಮೆಂದೆ ಪಟಗನ್ನಡಮಂ ॥
ಪೊಲಗೆಡಿಸಿ ನುಡಿವರಾಗಮ ।
ಬಲಹೀನರ್ಥೇಸಿಯಲ್ಲದೆಂದೆದಿದ್ವಂ ॥

48

ಪೊಡವಿಪತಿಗೊರೆವೆನೆನೆ ಬೇ ।
ಛಡೆಯದುವದೆಕರಿಸಿ ಕಬ್ಬಿಗದ್ದೊಣೆನೆಯುಂ ॥
ಹಡುವೆಸುಮಣಿಸೆಟ್ಟಸುಗಂ ।
ಮುಡಿಯೊಳಮಾರ್ಗಂದು ನುಡಿವ ಪಟಗನ್ನಡಮಂ ॥

49

ದೊರೆಕೊಂಡರೆ ಸೊಗಯಿಸುಗಂ ।
ಪುರಾಣಕಾವ್ಯಪ್ರಯೋಗದೊಳ್ತತ್ಕಾಲಂ ॥
ವಿರಸಂ ಕರಮವು ದೇಸಿಗೆ ।
ಜರದ್ವಧೂವಿಷಯಸುರತರಸರಸಿಕತೆವೊಲ್ ॥

50

ಸಮಸಂಸ್ಕೃತಂಗಳೊಳ್ಳ ।
ಯ್ತಮದಿರೆ ಕನ್ನಡಮನಟಿದು ಪೇಟ್ಟಿಂಬುದಿದಾ ॥
ಗಮಕೋವಿದ ನಿಗದಿತಮಾ ।
ಗ್ಗಮಿದಂ ಬೆರಸಲ್ಪಮಾಗದೀ ಸಕ್ಕದದೊಳ್ ॥

51

1. C ಜಾಣರಿಮೋಡಿಸಿ

2. A & B ಬೇಸರುವಂ

3. A & C ಅಂತಟಿಸಲೆ

4. C ಪೇಳ್ವಡೆ

5. C ಹಡವಸಮರೆಸಿಟ್ಟ

6. A ವಾಕ್ಯ

7. A & B ಯೊಳ್

ಕಂ || ಬೆರಸಿರೆ ಕನ್ನಡದೊಳ್ಳಂ |
 ಧುರಮಾಗದು ಕಾವ್ಯರಚನೆ ಪೇಟೊಡೆ ಪೀನಂ ||
 ಪರುಷತರಮಕ್ಕುಮೋದುಂ |
 ಕರಡೆಯ ಮದ್ದಳೆಯ ಜಜ್ಜ್ವರದ್ದನಿಗಳ ವೋಲ್ || 52

ಬಹಿರಂತರುಪೊವನಂಗಳೊ |
 ಳಹರಹಮಾ ಪರಬೃತಂಗಳುಲಿವ ರವಂಗಳ್ ||
 ಸಹಸಾ ತಳಮಳಗೊಳಿಸಿದ |
 ವಹೋ ಮನಂಗಳನಿತಸ್ತಂ ವಿರಹಿಗಳಾ || 53

ವಿದಿತಸಮಸಂಸ್ಕೃತೋದಿತ |
 ಪದಂಗಳೊಳ್ಳುದಿದು ಬೆರಸಿ ಬರೆ ಕನ್ನಡದೊಳ್ ||
 ಮುದಮನವು ತಕ್ಕುಮತಿಶಯ |
 ಮೃದಂಗಳಸಂಗೀತಕಾದಿಮಧುರರವಂಬೋಲ್ || 54

ಬಹಿರುದ್ಯಾನಾಂತರದೊಳ್ |
 ಸಹಸೋದಿತಮತ್ತಕೋಕಿಲೋಚ್ಚೈರ್ಧ್ವಾನಂ ||
 ಮುಹುರಾಕರ್ಣಿಸೆ ಪಡೆದ |
 ತ್ತಹರ್ನ್ನಿಶಂ ಪೆರ್ಚ್ಚನಂತರಂಗಳೆನ್ನಾ || 55

ನೆಗೆಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕನ್ನಡಂಗಳೊ |
 ಳಗಣಿತಗುಣವಿದಿತ ಸಂಸ್ಕೃತೋಕ್ತಮಮಂ ||
 ಬಗದೊಂದು ಮಾಡಿ ಪೇಟೊಡೆ |
 ಸೊಗಯಿಸುಗುಂ ಕಾವ್ಯಬಂಧಮೆಂದುಮನಿಂದ್ಯಂ || 56

ತಟಿಸಂದಾ ಸಕ್ಕದಮುಮ |
 ನಟಿಯದೆ ಕನ್ನಡಮುಮಂ ಸಮಾಸೋಕ್ತಿಗಳೊಳ್ ||
 ಕುಟಿತು ಬೆರಸಿದೊಡೆ ವಿರಸಂ |
 ಮಱುಗುವ ಪಾಲ್ಗೈಯ ಪನಿಗಳಂ ಬೆರಸಿದವೋಲ್ || 57

ಅ'ರಸುಕುಮಾರನನಾಯತ |
 ತರಕಡೆಗಂಣೆಂದೆ ನೋಡಿ ಕೆಳದಿಸಮೇತಂ ||
 ಪರಿಗತನಗೆಯಿಂದಿದ್ದಂ |
 ಗುರುನಾಣ್ಣರದಿಂದಮೆಣಿಗಿ ಮುಖತಾವರೆಯಂ || 58

1. Quoted in the SM. Darpana, p.98 (ಪ್ರೊ.ಡಿ.ಎಲ್.ಎನ್.ಶಮದ.ಸೂ.90-1)

2. B ನಾಣಾಭರದನೆ

ಕಂ || ನರಪತಿತನಯನಾಯತ |
ತರಳಾಪಾಂಗದೊಳೆ ನೋಡಿ ಕೆಳದಿಯರೊಡನಾಂ ||
ಪರಿಗತಹಾಸ್ಯದೊಳಿದ್ದೆಂ |
ಗುರುಲಜ್ಜಾಭರದಿನೆಣಗಿ ಮುಖಸರಸಿಜಮಂ ||

59

ಎಂದಿಂತು ಸಮಾಸೋಕ್ತಿಯೊ |
ಳೊಂದಾಗಿರೆ ಸಕ್ಕದಂಗಳುಂ ಕನ್ನಡಮುಂ ||
ಸುಂದರಮಕ್ಕುಂ ಕವಿಪದ |
ಮೊಂದಿದ ವೊಲ್ಕುನಕರಚನೆಯೊಳ್ಳಣಿನಿಕರಂ ||

60

ಶ್ರುತದುಷ್ಟಮರ್ತ್ಯದುಷ್ಟಂ |
ಶ್ರುತಿಕಷ್ಟಂ ಕಲ್ಪನೋಕ್ತಿಕಷ್ಟಮುಮಂದೀ ||
ಕೃತಕೃತ್ಯಮಲ್ಲವಲ್ಲಭ |
ಮತದಿಂ ನಾಲ್ಕುಕ್ಕುಮಿಲ್ಲಿ ಕೃತಿದೋಷಂಗಳ್ ||

61

ನೀತ್ತೊಳಂ ಬರ್ಪುದು ಸ |
ಯ್ತೊಲ್ಲರುಂದೂರರಮೆಡತುನ'ಮಪ್ಪೂರಂ ||
ಕಲ್ಪಲ್ಲಿಂದೋಡುವಮೆಂ |
ಬಲ್ತುಣಿಂ ತಂದ ಕೂಟನೂ ಸಂಗಮದೊಳ್ ||

62

ನೆರೆದೂರ್ಧ್ವರೇತನೊಳ್ಳುರು |
ಹಿರಂಞ್ಯರೇತೋತಿತೀಪ್ರನೊಳ್ಳುನಿವರನೊ ||
ಳ್ವರಮಭಗಸಹಿತೆ ಮುದದಿರೆ |
ಪರಿಶ್ರಮಕ್ಕೆನ ನಿರ್ವಿಶೇಷನೊಳಾಗಳ್ ||

63

ಪರದಗ್ಗಾಪಾರ್ಬಗ್ಗಾ |
ದ'ರಸಗ್ಗಾಕುಡಿಯರಪ್ಪ ನಾಲ್ವಗ್ಗಾಗಳ್ ||
ಸ್ಥಿರಗೋಪಾಧ್ಯಾಯಕ್ಕಾ |
ಪರಿಪಾಲ್ಪಕ್ಷೇತ್ರಕರ್ಷಣಂಗಳ್ಳಿಯೆಗಳ್ ||

64

-
1. C ನೆಗೆಪ್ಪೂರಂ
 2. C ಪುರ
 3. C ಪಾರ್ವ
 4. C ಯರಸ.
 5. C ಸ್ಥಿರನೊ.

ಕಂ || ಮಸಗಿ ಬೆಸದಿದ್ದು ವಿವರಮ |
 ನಸಿಯದೊಡೆವೊತ್ತಿಪೊಕ್ಕುಕೆಲನಂಕೊಬ್ಬು ||
 ತ್ತೆಸೆದುವಿದಿದಾರ್ದುಮೆ'ಳ್ಳೆ |
 ಳ್ಳೆ ಸಮಂಜಸನಿಕ್ಕಿಮಿಕ್ಕನರಿವಾಹಿನಿಯಂ || 65

ಕುಟಿತಂತೆ ಪೇಟ್ಟಿ ನಾಲ್ಕುಂ |
 ಕುಟುಪುಗಳಿಂದಡೆದು ಪರರ ದೋಷಂಗಳುಮಂ ||
 ಪೆಟವುಮನೀ ಮಾಟಿಯೊಳಿಂ |
 ತೊಟೆವುದು ತೊಟೆವಂತಸಾಧುಜನಸಂಗತಿಯಂ || 66

ಮಿಗೆ ದುಷ್ಟರಕಾವ್ಯಂಗಳೊ |
 ಳಗರ್ಹಿತಪ್ರಾಯಮಕ್ಕುಮಾ ಶ್ರುತಿಕಷ್ಟಂ ||
 ಪಗರಣದೊಳುಟಿದ ಮೂಟುಂ |
 ನಗಿಸುಗುಮಪ್ಪದಟೆನಲ್ಲಿಗಂತವು ದೋಷಂ || 67

ಯತಿಭಂಗಮರ್ತ್ಯಶೂನ್ಯಂ |
 ಸತತವಿರುದ್ಧಾರ್ಥಮುಕ್ತಪುನರುಕ್ತಾರ್ಥಂ ||
 ಚ್ಯುತಯಾಥಾಸಂಖ್ಯಂ ವ್ಯವ |
 ಹಿತಮಚ್ಛಂದಂ ವಿಸಂಧಿಕಂ ನೇಯಾರ್ಥಂ || 68

ಆಗಮಸಮಯನ್ಯಾಯ ವಿ |
 ಭಾಗಕಳಾಕಾಲಲೋಕದೇಶವಿರುದ್ಧಂ ||
 ಭೋಗಿವಿಷಂಬೊಲಾಣ |
 ತ್ಯಾಗಮನಾಗಿಸುಗುಮಮಳಕೃತಿವಧುಗಿನಿತುಂ || 69

ಯತಿಯೆಂಬುದುಸಿರ್ವ್ವತಾಣಂ |
 ಕೃತಾಸ್ವದಂ ವೃತ್ತಜಾತಿಪದಪದ್ಧತಿಯೊ ||
 ಳ್ಳತತಂ ಭಂದೋವಿದಿತ |
 ಪ್ರತೀತ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಮಾರ್ಗದಿಂದಟೆವುದೆ'ದಂ || 70

ಕೇಡಡಸಿ ತಂ'ದು ಬಗೆಯಂ |
 ಕೂ'ಡದು ಕೂಡಿದುದುಮೆಟಿದು ವಿಪರೀತಮುಮಂ ||
 ಮಾಡುಗುಮದಟಿಂ ಕರ್ಮ |
 ಕೋಡಿ ಬರ್ದುಂಕಲ್ಮಮೆ'ಟಿವರಾಬ್ಬಾರ್ತಳದೊಳ್ || 71

1. C ಯಾತಿ 2. B & C ಬಿದಿದಾರ್ದು 3. C ಮೇಳ್ಳೇಳ್ಳೆ
 4. A & B ಕಾಸಾರ್ಥ 5. C ದಿದಂ 6. C ದಂದು 7. C ಮಾಡದು 8. C ಮರಿದ

ಕಂ || ತ'ಡವಡಿಸಿ ಯತಿಯನಿಂತಿರೆ |
 ತೊಡಚ್ಚಿ ಕೆಡೆಪೇ'ಬೊಡಕ್ಕುಮದು ಯತಿಭಂಗಂ ||
 ಸಡಲಿಸದಲಸದರಂ ಪೇ |
 ಟ್ಟಡೆಯೊಳ್ಳಲೆ ಪೇಟಲಾಪೊರ್ವಡಂತದು(ದ) ದೋಷಂ ||

72

ಕೇಡಡಸಿ ತಂದು ಬಗೆಯಂ |
 ಕೂಡದು ಕೂಡಿದುದುಮೆಟಿದು ವಿಪರೀತಮುಮಂ ||
 ಮಾಡುಗುಮದಜಿಂ ಕಮ್ಮ |
 ಕೋಡಿ ಬದ್ಧಂಕಲೈ ಕಲ್ಪರಾಬ್ಬಿಂನಣಮಂ ||

73

ದೋಸಮನೆ ಗುಣದವೋಲು |
 ದ್ವಾಸಿಸಿ ಕನ್ನಡದೊಳೊಲ್ಲ ಪೂರ್ವಾಚಾರ್ಯ ||
 ದ್ವೇಸಿಯನೆ ನಿಟಿಸಿ ಖಂಡ |
 ಪ್ರಾಸಮನತಿಶಯಮಿದೆಂದು ಯತಿಯಂ ಮಿಕ್ಕರ್ ||

74

ನಿರತಿಶಯಮಕ್ಕುಮದು ಬಂ |
 ಧುರಕವಿಜನತಾಪ್ರಯೋಗಸಂಬಂಧನದಿಂ ||
 ಗುರುಜಘನಸ್ತನಭರಮಂ |
 ಥರಲೀಲಾಸವಿಲಾಸಿನೀಚ'ಳಿತಂಬೊಲ್ ||

75

ಅಂತುಂ ಯತಿಯಂ ಪೇಳ್ಗಾ |
 ಪ್ಪಂತಾದ್ಯದೊಳಲಸದಾರ್ಯೊಯೊಳ್ಳಂದದೊಳಂ ||
 ಸಂತಂ ದ್ವಿತೀಯಪಾದಗ |
 ತಾಂತದೊಳಕ್ಕದು ಚತುಷ್ವದೀ ಪದವಿಗಳೊಳ್ ||

76

ಸಮುದಾಯಾರ್ಥಮನಾರಯೆ |
 ಸಮನಿಸುವರ್ತಪ್ರತೀತಿ ತೋಜದೊಡೆಲ್ಲಂ ||
 ಕ್ರಮಮಕ್ಕುಮರ್ತಶೂನ್ಯಂ |
 ಸಮಸ್ತ ಕವಿವೃಷಭ ದೂರದೂಷಿತಮಾರ್ಗಂ ||

77

ಮುನಿವೀತರಾಗನೆಂದುಂ |
 ಜ'ನಮುಂ ಸಾರ್ತಕ್ಕುಮಾವ ತೆಜದಿಂ ಪೋಪಂ ||
 ಮನಮಂ'ಬುಗುಮಟಿಯದವಂ |
 ಮುನಿಗುಂ ಪಗೆವಂಗೆ ಪಾಪಕರ್ಮಂ ಪೊಲ್ಲಂ ||

78

ಕಂ || ಸ್ಥಿರಮರ್ಥಶೂನ್ಯಮೆಂಬುದು |
 ದುರುಕ್ತಮಿದನಿತು ಪೇಟೊಡೆಲ್ಲಂ ಪೀನಂ ||
 ಮರುಳಂ ಮದಿರಾಪರವಶ |
 ಶರೀರನುಂ ಪೇಟ್ಟುಮೆ'ಟೆವನಾವಂ ಪೇಟ್ಟುಂ || 79

ಪರಿಗೀತಾರ್ಥಂ ಪೂರ್ವ್ವಾ |
 ಪರದೊಳ್ಳಗೆವಾಗಳೆಂದುಮೊಂದಟೊಳೊಂದುಂ ||
 ದೊರೆಕೊಂಡೊಂದದೊಡದು ದು |
 ಷ್ಕರಮೆ ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥಮೆಂಬುದಾದಂ ದೋಷಂ || 80

ಅನರಿನ್ಯಪಬಲಮಂ ಗೆಲ್ಲರ್ |
 ಪರಾಕ್ರಮಕ್ರಮದೆ ಶೌರ್ಯಮಂ ಪ್ರಕಟಿಸು ನೀಂ ||
 ನರಮಹಿತಾ ನಿನಗೇನಹಿ |
 ತರುಮೊಳರೇ ಸತತಪರಹಿತಾಚಾರಪರಾ || 81

ಇದು ವಿದಿತವಿರುದ್ಧಾರ್ಥ |
 ಕೃದಾಹೃತಂ ಹರಣಮಾತ್ರಮಿನ್ಮವನುಂ ||
 ಸದಭಿಮತಕಾವ್ಯಪದವಿಧಿ |
 ವಿದೂರಗತಮಾಗೆ ಪರಿಹರಿಕ್ಕೆ ಬುಧರ್ಕ್ಕಳ್ || 82

ಪುನರುಕ್ತಮೆಂಬುದಕ್ಕುಂ |
 ನೆನೆಯದೆ ಪೂರ್ವೋದಿತಾರ್ಥಪದಪದ್ಧತಿಗೊಂ ||
 ದಿನಿಸುಂ ವಿಶೇಷಮಿಲ್ಲದೆ |
 ಜನಿಯಿಸಿದ ಪದಾರ್ಥಮದಟದೀ ದೃಷ್ಟಾಂತಂ || 83

ತ್ರಿದಶಸುರಲೋಕವಾಸಾ |
 ಸ್ವದಮಂ ಪೆಟಿಗುಂ ಮನುಷ್ಯಮನುಜಂ ನಿನ್ನಾ ||
 ಪದಚರಣಯುಗದ್ವಯಮಂ |
 ಮುದದಟ್ಟಿಯೆ ಬಗೆದು ನೆನೆವನನುದಿನಮೆಂದುಂ || 84

ನಿಯತೋದ್ದೇಶಿಯುಮನುದೇ |
 ಶಿಯುಮನನುಮದೆಂತು ಪೇಟಿ ಯಾಥಾಸಂಖ್ಯಾ ||
 ಹ್ವಯಮಕ್ಕುಮಾಗಮೋಕ್ತ್ಯಾ |
 ಶ್ರಯದಿಂ ವ್ಯತಿರೇಕಮಕ್ಕುಮೆ'ಲ್ಲದುವೆಲ್ಲಂ || 85

-
1. C ಮಾವನರಿವಂ	3. C ಮಹಿಪಾ
2. B ಪರ	4. C ಮಲ್ಲಿದು

ಕಂ || ಚ್ಯುತಯಾಥಾಸಂಖ್ಯಾರ್ಥ |
 ಪ್ರತೀತದೋಷಾನುವಸಥಮಂದಟಿಗೆ ಬುಧರ್ ||
 ಸತತಮದಜಯೇ ನಿದರ್ಶನ |
 ಗತಮಿಂತಕ್ಕುಂ ಪ್ರಮೋದದಿಂ ಕವಿಜನದೋಳ್ ||

86

ಅಳಿನಳಿನೋತ್ಪಳರುಚಿಗಳ |
 ನಳಕಾನನನಯನಯುಗಳದಿಂ ಗೆಲ್ಲಿದ್ದುಂ ||
 ಕೊಳದೊಳಗೆಂನಂನೊಗೆ |
 ವಿಳಾಸಿನೀ ನಿಂನ ವೋಲೇನತಿಶಯಮೋ ||

87

ಅಳಕಾನನನಯಂಗಳೊ |
 ಳಳಿನಳಿನೋತ್ಪಳವಿಕಾಸಮಂ ಗೆಲ್ಲದಟಿಂ ||
 ತಿಳಿಗೊಳನಂ ಪೋಲ್ತಿದ್ದುಂ |
 ತಿಳಿಯದಿದೇನೆಂಬುದುಂ ತದನ್ವಯಮದ'ಜೊಳ್ ||

88

ಸವಿಶೇಷಾಲಂಕಾರೋ |
 ದ್ಭವಮಾಗಿಯುಮೊಂದುವ'ರ್ತದೊಳ್ಳಂಬಂಧ ||
 ವ್ಯವಧಾನಮಾದೊಡಕ್ಕುಂ |
 ವ್ಯವಹಿತದೋಷಂ ಪ್ರಯೋಗಮೀ ತೆಪನದಜಾ ||

89

ಮನದೆ 'ನೆನೆದವರ ಕೆಡುಗುಂ |
 ಜಿನಾಧಿಪಾ ನಿಂನ ಪಾಪನಿಚಯಂ ಗುಣಮಂ ||
 ಮುನಿಗಳುಮದಟಿಂ ತ್ವತ್ತೇ |
 ವನೆಯಿಂ ಕೆ'ಡಿಪಲ್ಕೆ ಪತ್ತಿದರ್ಸ್ಸಂಸೃತಿಯಂ ||

90

ಗುರುಲಘುವಿನ್ಯಾಸಕ್ರಮ |
 ವಿರಚನೆಯೂನಾತಿರಿಕ್ತಮಾದೊಡೆ ಕೃತಿಯೋಳ್ ||
 ನಿರುತಂ ಭಂದೋಭಂಗಂ |
 ದುರುಕ್ತತರದೋಷಮದಜ ಪಾಂಗಿಂತಕ್ಕುಂ ||

91

ಮೊದಲಪದನ್ಯೂನಾಕ್ಷರ |
 ಮದಟಿಂದ ಬಟೆಕ್ಕಮರ್ತ್ಯಮಧಿಕಾಕ್ಷರಮಿಂ ||
 ತಿ'ದಟಿಂ ಭಂದೋಭಂಗಂ |
 ಪದನಟಿದದನಿಂತು ಸಮಟಿ 'ಪೇಳ್ವೊಡೆ ಚೆಲ್ಲಂ ||

92

1. C ನೋಳ್ವೇಗ 2. C ಮದರಿಂ 3. C ವರ್ಧ್ವ 4. C ನೆನೆವವರ 5. C ಕೆಡುಗುಂ
 6. C ಕೆಡಿಸಲ್ಕೆ 7. C ತಿವರಿಂ 8. C ಪೇಳ್ವೊಡೆ

ಕಂ || ವನರುಹದಳನಯನೇ ನಿಂ |
 ನನೆ ನೆನೆನೆದಿರುಳೊಳೊಟಗದಿರೆ ಕಡೆಗಣ್ಣ ||
 ಳ್ಳುನಿಸನಭಿನಯಿಪವೊಲೈಂ |
 ಮನೆ ರಕ್ತಾಂಭೋಜರುಚಿಯನಿಟ್ಟುಳಿಗೊಳ್ಳುಂ || 93

ಛಂದಕ್ಕೆ ಬಾರದೆಂದಟಿ |
 ದೊಂದೊಂದೊಳೊಳೊಂದಿ ಬಂದು ನಿಂದಕ್ಕರಮಂ ||
 ಸಂದಿಸದೆ ಪೇಳೊಡೆದು ಕೃತಿ |
 ನಿಂದಿತಮೆಂದುಂ ವಿಸಂಧಿಯೆಂಬುದು ದೋಷಂ || 94

ಜನಪತಿಗೆವೊಸಗೆಯಂ ಪುರ |
 ಜನಮೆಲ್ಲಂ ಬೀಟುತಿರ್ಪರಾಗಳ್ಳಾಮು ||
 ಮನದುತ್ಸವದಿಂ ಕುಣಿವಂ |
 ತನಿಲಾಹತಕೇತನಾಳಿ ಸೊಗಯಿಸಿ ತೋಕ್ಕುಂ || 95

ಮುನ್ನಂ ಪೇಟ್ಟಿದ್ದರ್ಥಂ |
 ಭಿನ್ನಪ್ರಸ್ತಾರಭಿತ್ತಿದೋಷಾನುಗತಂ ||
 ಸನ್ನುತಮಪದರಾರ್ಥಂ ಸಂ |
 ಪನ್ನತ್ತಿಷ್ಠಾಕರೋಪರಚಿತಮದೋಷಂ || 96

ಸಂಧಿಗಳುಂ ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್ |
 ಬಂದು ವಿರೂಪಂಗಳಾಗಿ ಸಮನಿಸೆ ಕವಿತಾ ||
 ಬಂಧನದೊಳಾಗಿ ದೋಷಾ |
 ಬಂಧುಗೆ ಶಶಲಕ್ಷ್ಮದಂತೆ ಕಱಿಯಂ ತಕ್ಕುಂ || 97

ಅರಮರಸಂ ಕೃತಕಾದ್ರಿಯೊ |
 ಆರಮರಮನೆಯೊಳಗೆ ಕಂದುಕ ಕ್ರೀಡೆಗಳೊಳ್ ||
 ಅರಮುದ್ಯಾನವನಂಗಳೊ |
 ಆರಮಂತಃಪುರದೊಳರಮದೆಂದುಂ ನಿಲ್ವಂ || 98

ದೋಷಂಗಳಿಂತು ಮಿಗೆ ಸಂ |
 ಶ್ಲೇಷದೊಳಾದಂದು ಸಕಲವಿದ್ವತ್ಸಭೆಯೊ ||
 ಳ್ಳೊಡ್ಡಿಸುಗುಂ ಕೃತಿವಧುವಂ |
 ಭಾಷಾವಿದರದಟಿ ತೆಪ್ಪಿನನುಟಿಗೀ ದೆಸೆಯಿಂ || 99

-
1. C ಯೊಸಗೆ	2. B ತಿಕ್ಕುಂ	3. C ಪಾರಾತ್ಕುಂ
4. C ನಿಲ್ವಂ	5. C ದೆಸೆಯ	6. C ತೆರದಿಂ

ಕಂ || ಕುಜತಂತೆ ಪೇಟ್ಟ ಪದದೊ |
 ಳೈಱಿಯದೊಡೆಲ್ಲಂ ವಿವಕ್ಷಿತಾರ್ಥಮಶೇಷಂ ||
 ಪೆಜತೊಂದಲ್ಲಿಲ್ಲದುಮುಮೆ |
 ನಟಿವವರಿಟ್ಟಿಟಿಯೆ ಪೇ'ಱ್ಱೊಡದು ನೇಯಾರ್ಥಂ ||

100

ಪರೆದಿರೆ ರಾಗಂ ತಂನೊ |
 ಳ್ಳಿರಂತರಂ ಗಗನವಿವರಮೊಪ್ಪಿತ್ತಾದಂ ||
 ವರಪಾರಿಜಾತಕುಸುಮೋ |
 ತ್ತರಸಾಂದ್ರಪರಾಗವಿಸರಪಿಂಜರಿತಂಬೊಲ್ ||

101

ಪರೆದಿರೆ ಸಂಧ್ಯಾರಾಗಂ |
 ನಿರಂತರಂ ಗಗನವಿವರಮೊಪ್ಪಿತ್ತೆಂದಾ ||
 ದರದಿಂ ಪೇಟಲ್ಪಗೆದಂ |
 ತಿರೆ ಸಂಧ್ಯಾಪದಮನಿಡದೆ ಪೇಟ್ಟುದು ದೋಷಂ ||

102

ರಾಗಾದಿದೋಷವಿರಹಿತ |
 ವಾಗತಿಶಯವಿಳಿವಸ್ತುವಿಸ್ತರವಿಷಯಂ ||
 ಯೋಗಿಗುಣಾನುಗತಂ ಮ|
 ತ್ತಾಗಮವೇತದ್ವಿರುದ್ಧವಚನಂ ದೋಷಂ ||

103

ಆ ಕಪಿಲ ಸುಗತ ಕಣಚರ |
 ಲೋಕಾಯತಿಕಾದಿಮಾರ್ಗಭೇದಂ ಸಮಯಂ ||
 ಪ್ರಾಕಟಮದಂ ವಿರುದ್ಧವಿ |
 ವೇಕದಿನಟಿಪುವೊಡೆ ನಾಡೆ ಸಮಯವಿರುದ್ಧಂ ||

104

ಉಕ್ತವಿಚಾರಂ ನ್ಯಾಯವಿ³ |
 ಮುಕ್ತಂ ಕ್ರಮವಿನ್ನದಕ್ಕೆ ಬಾರದುವೆಲ್ಲಂ ||
 ವ್ಯಕ್ತಂ ನ್ಯಾಯವಿರುದ್ಧಂ |
 ಪ್ರೋಕ್ತ ಮಹಾದೋಷಮಂತು ಪೇಟಲ್ಪಿಂತುಂ ||

105

ನಿರುಪಮಗಂಧರ್ವಗತಿ |
 ಸ್ವರಾದಿಕಕಳಾಗುಣಂ ಚತುಃಷಷ್ಟಿವಿಧಂ ||
 ದೊರೆಕೊಳ್ಳದಲ್ಲೆ ಕಳಾ |
 ವಿರುದ್ಧದೋಷಂ ವಿಶಿಷ್ಟಜನತಾದೂಷ್ಯಂ ||

106

ಕಂ || ಕಾಲಮಹೋರಾತ್ರಾದಿಕ |
 ಮಾ ಲಕ್ಷಿತಭೇದಮದಱೋಳೊಂದೊಂದಕ್ಕುಂ ||
 ಕಾಲವಿರುದ್ಧಂ ದೋಷ |
 ಕ್ಕಾಲಯಮದನಱಿದು ಕೃತಿಯೊಳಿಡದಿಕ್ಕೇ ಬುಧರ್ || 107

ಲೋಕಮದೂರ್ವಾರ್ಥೋ ಮ |
 ಧ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷಿತ ಭೇದರೂಪದಿಂ ಮೂಱಕ್ಕುಂ ||
 ಲೋಕವಿರುದ್ಧಂ ತದ್ವ್ಯತಿ |
 ರೇಕೋಕ್ತಿ ವಿವೇಕಿ ಲೋಕಗರ್ಹಿತಮಾರ್ಗಂ || 108

ದೇಶಂ ವರರಾಷ್ಟ್ರಾದಿನಿ |
 ವೇಶಾಂತಂ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಚನಂ ಮಿಗೆ ಸಂ ||
 ಕ್ಲೇಶಕರಂ ಕೃತಿಕರ್ತೃಗೆ |
 ಕೌಶಲಮಂ ಪಡೆಯದುಕ್ತದೇಶವಿರುದ್ಧಂ || 109

ಇಂತಿಂತೆ ಪೇಟೊಡೆಲ್ಲಮ |
 ನಂತಾತ್ಮಕಮಕ್ಕುಮಾ ವಿರುದ್ಧ ಭೇದಂ ||
 ಸಂತಯಿಸಿ ಬಲಿದು ಮನಮನ |
 ದಂ ತಱಿಸಲೆ ಪೇಟಲಾರ್ಪಣೆಂಬವನೊಳನೇ || 110

ಗೀತಿಕೆ || ದೋಷಮೇನಾನುಂ ಸ್ವಲ್ಪಮಾದೊಡಂ |
 ಮಾಸಿಸಿಕ್ಕುಮ'ಣಂ ಕೃತಿವಧುವಂ ||
 ಪೇಸದೆ ದುರ್ಜ್ಞಾನದೊಳಾದ ಪರಿಚಯಂ |
 ಮಾಸಿಸಿ ಕಿ'ಡಿಸುವವೊಲೊಪ್ಪುವ ಕುಲವಧುವಂ || 111

ವೃ || ಕಾರಕದೋಷಮುಂ ವಚನದೋಷಮುಮಾ ಗುರುದೋಷಮುಂ ಲಘೂ |
 ಚ್ಚಾರಿತಶಬ್ದದೋಷಮುಮದಂತೆ ಸಮುಚ್ಚಯಜಾತದೋಷಮುಂ ||
 ಭೂರಿವಿಕಲ್ಪದೋಷಮುಮದಿನವಧಾರಣದೋಷಮುಂ ವಿಶಂ |
 ಕಾರಚಿತೋರುದೋಷಮುಮನೀ ತೆಱಿದಿಂ ತಱಿಸಲ್ಲೆ ಪಂಡಿತರ್ || 112

ಕಾರಕಮಾಱು ಕರ್ಮಕರಣಾದಿಕದಿಂ ಪ್ರಥಮಾದಿಭೇದನಿ |
 ದ್ವಾರಣದಿಂದದಂ ಪಿಡಿದು ನಿಲ್ವ ವಿಭಕ್ತಿಗಳೇಟಿನಿಕ್ಕುಮಾ ||
 ಚಾರುಗುಣೋದಯಂ ವಚನವೇಕಬಹುಕ್ರಮದಿಂದೆ'ರಬ್ಬಿ||
 ಕ್ಕಾರಯೆ ಪೇಟೊನಿಂತಿವಱ ಜಾತಿವಿಭಾಗ ಗುಣಾಗುಣಂಗಳಂ || 113

ವೃ || ನರಪತಿ ಬಂದನಾ ನೃಪನನಚ್ಚಿಯೆ ಕಾಣ್ಬುದು ತನ್ನರೇಂದ್ರನಿಂ |
 ಧರಣಿ ಸನಾಥ ಭೂಪತಿಗೆ ಕಪ್ಪವನಿತ್ತವನೀಶನತ್ತಣಿಂ ||
 ಪರಿಭವಮಂ ಕಟಲ್ಪುವುದಧೀಶ್ವರನಾ ದಯೆ ಸಾಲ್ಗುಮಾ ಮಹೀ |
 ಶ್ವರನೊಳಿದಪ್ಪದೆಂಬುದಿದು ಕಾರಕಯುಕ್ತವಿಭಕ್ತ್ಯನುಕ್ರಮಂ || 114

ವ'ರವೆಮಗೀಗೆ ದೇವತೆಗಳಾದರದಿಂ ಕರುಣಿಪ್ಪುದಕ್ಕೆ ಬಂ |
 ಧುರಗುಣ ಬಂಧುಸಂತತಿಯನೆಂಬುದು ಕಾರಕದೋಷಮಾಗಳುಂ ||
 ಬರವನಮೋಘಮೀಗೆಮಗೆ ದೇವತೆಗಳ್ಳರುಣಿಪ್ಪುದಕ್ಕೆ ಬಂ |
 ಧುರಗುಣ ಬಂಧುಸಂತತಿಗೆ ನಿಕ್ಕುವಮೆಂಬುದುಷ್ಪಕಾರಣ(ಕ)ಂ || 115

ನಿಕ್ಕುವಮಿಂತುಮಲ್ಲದದಕ ಕ್ರಿಯೆ ಸಾದ್ವಿರೆ ಪತ್ತಿ ಮುಂದೆ ಸ |
 ಯ್ತಕ್ಕುವನುಕ್ರಮಾನುಗತದಿಂ ಬರಮೀಗೆಮಗೆಂಬ ಕಾರಕಂ ||
 ಸಕ್ಕದವೇನೊ ಕಾರಕವಿಭಕ್ತಿಯೊಳೊಂದೆ ಸಮಾಸಯುಕ್ತಿ ಲೇ |
 ಸಕ್ಕುವಭೇದರೂಪಗುಣಮಾಗಿ ತಗುಳ್ಳರೆ ಮೇಣ್ಣಿಯಾಪದಂ || 116

ಬಂದುವು ಪಾವುಡಂ ನೃಪತಿಗೆಂಬುದುಮಾನೆಗಳೀ ಪ್ರದೇಶದೊ |
 ಳ್ಳಿಂದುದಿದೆಂಬುದುಂ ವಚನದೋಷವಿಶೇಷಮನೈಪುಣೋಕ್ತಿಯಿಂ ||
 ಬಂದುದು ಪಾವುಡಂ ನೃಪತಿಗೆಂಬುದುಮಾನೆಗಳೀ ಪ್ರದೇಶದೊ |
 ಳ್ಳಿಂದುವಿವೆಂಬುದುಂ ಬಗೆದು ನೋಡಿ ಗುಣಂ ವಚನಕ್ಕೆ ನಿಕ್ಕುವಂ || 117

ಜಾತಿವಿಭಾಗಮಂ ಬಗೆದು ಪೇಟಿ ಬಹುತ್ವಮನೇಕವಾಕ್ಯ ಸಂ |
 ಜಾತಗುಣಂ ತದೇಕವಚನಂಗಳೊಳಂ ದೊರೆವೆತ್ತು ಕೂಡುಗುಂ ||
 ಮಾತಿನೊಳೇನೊ ಸಂಖ್ಯೆಗಳೊಳೇಕಬಹುತ್ವವಿಪರ್ಯಯಕ್ಕಸಂ
 ಖ್ಯಾತಗುಣಂ ವಿಕಲ್ಪಮದು ಕನ್ನಡದೊಳ್ಳುಣಮಂ ತಗುಳ್ಳುಗುಂ || 118

ಕುದುರೆ ತಗುಳ್ಳುವಾದೆಸೆಯ ಬಿಲ್ಲವರಂ ಸು'ಟುದಾನೆ ನಿಂದು ಮೆ |
 ಟ್ಟಿದುವೆಲೆ ನೋಡಿಮೆಂಬುದಿದು ಜಾತಿಕೃತ್ಯಕಬಹುತ್ವಮೊಂದುಗುಂ ||
 ಕುದಿಕುದಿದತ್ತಣಿಂ ಕುದುರೆ ನೂಜಿಱೊಳಾ ಬಲದಾನೆ ಪತ್ತುತಾ |
 ಗಿದುವೆನೆ ದೋಷಮಾ ಪಿರಿದು ಸಂಖ್ಯೆಯೊಳೇಕಬಹುತ್ವಸಂಗದಿಂ || 119

-
1. C ಬರ	5. A & B ವಿಭಾಗಮುಂ
2. A & C ಗತರಿಂ	6. B ಮಾತುಗಳೇನೊ
3. A & B ಕಾರಣ	7. B ಸುಳಿವಾನೆ
4. C ವಿಶೇಷಿಸಿ	8. C ದೊಂದುಗುಂ

ವೃ || ಬೆರಸಿರೆ ಮುಂ ಸಮುಚ್ಚಯಪದದ್ವಿತಯೋಕ್ತಿವಿಭಕ್ತಿ ಕೂಡೆ ಬಂ |
 ದಿರದೆಯುಮೇಕಕಾವ್ಯದೊಳೆ ಕಾರಕಸಂಪದಮಂ ತಗುಳ್ಳುಗುಂ ||
 ನರಪತಿಯುಂ ನೃಪಾಂಗನೆಯರುಂ ನೆರೆದಟ್ಟಿಯನಾಡಿ ಪೋದರಾ |
 ಪರಿಜನಮುಂ ಮಹೋತ್ಸವದೊಳೊಂದಿದುದೆಂಬುದಿಲ್ಲದೂಷಿತಂ ||120

ಗಣಿತದೊಳೊಂದಿ ಬರ್ಪ್ಪ ಪದಮೊಂದೆಡೆಗೊಂದು ವಿಶೇಷಮುಂ ವಿಶೇ |
 ಷಣಮುಮನೊಂದಲೀಯದಿರೆಯುಂ ಮಿಗೆ ಕಾರಕದೋಷಕಲ್ಪಿದಂ ||
 ಪ್ರಣುತಪದಾಂತರೀಕರಣಮಂತೆ'ದೆ ತಾಣದೊಳಾದೊಡಂ ಮಹಾ |
 ಗುಣಮನೆ ತರ್ಕ್ಕುಮೇಕಬಹುಭೇದವಿಕಲ್ಪಮನಲ್ಲಿ ನೋಡಲಿಂ || 121

ಗುಣಯುತನಪ್ಪನಂ ಸುಭಟನಪ್ಪನನಾಯಧಯುಕ್ತನಪ್ಪನಂ |
 ಪ್ರಣು(ಣ)ತಸಮಸ್ತವೈರಿಗಣನಪ್ಪನನುಜ್ವಲಕೀರ್ತಿಯಪ್ಪನಂ ||
 ಗಣಿದಮನೇನುಮಂ ಬಗೆಯದಾಗದು(ಡು)ಮಂತೆ ಪರೋಪಕಾರ ಕಾ |
 ರಣಪರನಪ್ಪನಂ ಮನದೆ ಮೆಚ್ಚಿದರಾರಭಿಮಾನಿಯಪ್ಪನಂ ||122

ನೆಗೆದ ಮುಗಿಲ್ಲಳುಂ ಸುರಿವ ಪೆಮ್ಮೆಟಿಯುಂ ಮಿಗೆ ನುಂಣನಪ್ಪ ಕೇ |
 ಕಿಗಳ ಸರಂಗಳುಂ ಪೊಳೆವ ಮಿಂಚುಗಳುಂ ಕರಮುಚ್ಚಮಪ್ಪ ಬೆ ||
 ಟ್ಪುಗಳ ತಟಂಗಳಿಂ ಸುರಿವ ನಿಜ್ವರಮುಂ ಪೊಸಗಾ'ರೊಳಿಂತು ಬೆ |
 ಳ್ಳಿಗೆ ಪಥಿಕಾಂಗನಾಜನಮನಂಜಿಸುವಂತಿರೆ ತೋಟಿ ಸುತ್ತಲುಂ || 123

ಗೀತಿಕೆ || ಇಂತು ಕಾರಕಂಗಳೊ |
 ಳ್ಲಂತವಟಿಯೆ ಪೇಟ್ಟ ಗುಣಮುಂದೋ'ಷಮುಮಂ ||
 ಚಿಂತಿಸಿ ಪೆಣವುಮಿನಪ್ಪುವಂ |
 ಭ್ರಾಂತಿಲ್ಲದಡಿದು ಕೊಳ್ಳೆ ಕವಿಗಳ್ಳುತಿಗಳೊಳ್ || 124

ವೃ || ಆರುಮೀ ಗುರುಲಘೂದಿತದೋಷವಿಶೇಷಮಂ |
 ಧೀರಸತ್ವರಣಿದುಂ ಕುಣಿಗೊಂಡು ವಿಭಾಗಿಸರ್ ||
 ಕಾರಣಾಂತರಮನಂತೆ'ವಟಿೊಳ್ಳಟಿಸಂದು ನಿ |
 ದ್ವಾರಿತಕ್ರಮದೆ ಪೇಟ್ಟಿನುದಾಹರಣಂಗಳಂ || 125

1. A&B ಮಾಡಿ

5. C ದೋಷಮುಂ

2. A&B ಳರೆ

6. B ಭ್ರಾಂತಿಯಿಲ್ಲ

3. B ದುದಂ

7. C ತದ

4. C ಕಾರೊ

ವೃ || ಆಗಕುಂ ಗುರುಗಳಲ್ಲದ ತಾಣದೊಳಂ ಗುರೂ |
 ದ್ಯೋಗದಿಂ ಬಗೆಗೆ ಗೌರವದೋಷಮಿದೆಂಬುದಂ ||
 ಬೇಗಮಾ ಲಘುಗಳಲ್ಲದ ತಾಣದೊಳಂ ಲಘೂ |
 ಪಾಗಮಕ್ರಮದೆ ನಂಬುಗೆ ಲಾಘವದೋಷಮಂ ||

126

ಸಾದುಗೆತ್ತುಬಗೆಯಾದವ ನೋಡಲು[ಅ]'ಟ್ಟಿದೇ |
 ನಾದಮಾನುಮಟಿಮಾನಸನಾಗದೆ ಮಾಳದೊಳ್ ||
 ಮೋದದಾನುಡುವ ಸೀರೆಗಮೆನ್ನನ.[ಡ].ಪ್ಪಿಬಾ |
 ರಾದೆ ಪೋದೆಡೆಯೊಳೇ ತಡೆದಾನವನೆಂದಪೆ ||

127

ಇಂತು ಪೇಟೊಡ್ಡಿದು ಗೌರವದೋಷದ ಮಾಟೈ ನಿ |
 ಶ್ಚಿಂತಮೀ ತೆಪದವಂ ಕಳೆಗಾ ಕೃತಿಯತ್ತಣಿಂ ||
 ಮುಂತೆ ಪೇಟ್ಟಕುಟಿಪಂ ಕುಟಿಗೊಂಡು ಕವೀಶರಾ |
 ಪ್ಪಂತು ಪಿಂಗಿಸುಗೆ ಕಾವ್ಯದಿನಾ ಲಘುದೋಷಮಂ ||

128

ನೆರೆದು ಬಂದಪರವರ್ ಸಯಲೋಬಲಮೆಲ್ಲಮೆ |
 ಟ್ಪರಲೆಕೊಂದಪನಿವಂದಿರನೀಗಳೆ ನಿಕ್ಕುವಂ ||
 ಪರಿದು ಬೀಟುವೊಲಿವಂದಿರ ಪಾಡಟಿವಂದಮಂ |
 ತಿರವೆಳೊಡ್ಡೆಯದಂತಿರೆ ನಂಮವರೆಲ್ಲರಂ ||

129

ಬೇಟಿವೇಟೆರೆ ವಿಕಲ್ಪಸಮುಚ್ಚಯ ಯುಗ್ಮದಾ |
 ತೋಟುವೆಂ ಕ್ರಮವಿಕಲ್ಪನೆಯಿಂ ಗುಣದೋಷಮಂ ||
 ಕೀಟಿಕೊಂಡು ಗುಣಮಂ ಕಳೆಗಲ್ಲಿಯ ದೋಷಮಂ |
 ತೋಟಿ ಪಿಂಗಿಸುವವೊಲ್ ಸಾಲೆ ನೆಲ್ಲಿರೆ ಪೊಳ್ಳಳಂ ||

130

ದೇವರುಂ ಗೌರವರುಂ ಗುಣವೃದ್ಧರನಾರತಂ |
 ಕಾವರಕ್ಕರಸನಂ ಪ್ರಜೆಯಂ ಪರಿವಾರಮಂ ||
 ಏವಮಂ ಬಗೆಯದಂತಿರೆ ಪೇಟ್ಟ ಸಮುಚ್ಚಯೋ |
 ದ್ಭಾವಕ ಕ್ರಮವಿಚಾರದೆ ದೋಷಮಿದಗ್ಗಳಂ ||

131

ನೃಪನುಮಂ ಪ್ರಜೆಯುಮಂ ಪರಿವಾರಮುಮಂ ಮಹಾ |
 ಕೃಪೆಯಿನಾ ಗೌರವರುಂ ಸುರರುಂ ಗುಣವೃದ್ಧರುಂ ||
 ವಿಪುಳರಾಗಪರರಾಗಿಸುಗೆಂದು ಸಮುಚ್ಚಯ |
 ಕ್ಕುಪಚಿತೋರುಗುಣಮಂ ಮಿಗೆ ಪೇಟೈ ಕವೀಶ್ವರರ್ ||

132

ವೃ || ಬೇಟೆವೇಟೆ ನಿಲೆ ಕಾರಕದೊಳ್ಳಿಯೆ ತಳ್ಳುಮುಂ |
 ತೋಟೆ ಪೇಟವಗುಣಂ ಗುಣರೂಪದೆ ಪೊದ್ದುಗುಂ ||
 ಸಾಲುಗಾನೆಯವರೆಲ್ಲರುಮಂ ನೃಪನಾ'ನೆ ಮ |
 ತ್ತೇಟುವೆಂ ಪಣಿದೊಡಾನೆಯನಂಬುದು ದೂಷಿತಂ || 133

ಒಸಗೆ ಮೇಣ್ಣಿಗೆ ಮೇಣವರೆಲ್ಲರುಮಂತೆ ಬ |
 ಗ್ಗಿಸುಗೆ ಮತ್ತುಟಿಯಲಾಗದು ನೆಟ್ಟನೆ ಪೂಣ್ಣದಂ ||
 ಪುಸಿವರಾಗಿರದೆ ಮಾ'ನಸರೆಂಬುದನಂತೆ ಶಂ |
 ಕಿಸದೆ ನಂಬುವುದು ಮಿಕ್ಕ ವಿಕಲ್ಪದ ದೋಷಮಂ || 134

ಪಟೆಗೆ ಮೇಣ್ಣೊಗಟ್ಟಿ ಮೇಣ್ ನೆವಮಿಲ್ಲದೊಡಂತು ಕೈ |
 ಗಟೆಯ ಬಗ್ಗಿಸುಗೆ ಮೇಣವರೆಲ್ಲರುಮಂತುಮಾ ||
 ನುಟೆವೆನಲ್ಲನೆನಿತಾದೊಡಮೆಂಬುದು ಚಲ್ವಪಾಂ |
 ಗಟೆಯದಂತಿದನೆಯಂತಿರೆ ಪೇಟೆ ವಿಕಲ್ಪಮಂ || 135

ಗೀತಿಕೆ || ಕುಟುತು ಸಮುಚ್ಚಯದಾ ಬಟು ವಿಕಲ್ಪದಾ |
 ತೆಟದೊಳೆ ದೋಷಮುಮನಂತೆ ಗುಣಮುಮಂ ||
 ಕಿಟೆದಟೊಳೆಯೆ ಪೇಟೆನಂತೆ ಪೆಟವುಮನೀ |
 ಕುಟೆಪನೆ ಕುಟೆ ಮಾಡಿ ಪೇಟೆ ಕಬ್ಬಮಂ || 136

ವೃ || ನಿಯಮಿತಾಸ್ವಿತಜಾತಿಗುಣಕ್ರಿಯಾ |
 ಶ್ರಯಮಿದಾಯವಧಾರಣಲಕ್ಷಣಂ ||
 ನಯನಿಯೋಗವಿಕಲ್ಪನೆಯೊಳ್ಳಿಶಂ |
 ಕೆಯ ವಿಶೇಷಗುಣಕ್ಕುಪಲಕ್ಷಣಂ || 137

ಕುಲಜನೀತನೆ ಪಂಡಿತನೀತನು |
 ಜ್ವಲಯಶೋಧಿಕನೀತನೆ ತಿಬ್ಬಮಂ ||
 ಎಲಸಿ ಪೇಟವಧಾರಣದೋಷಮಂ |
 ನೆಲಸಲೀಯದಿರಿಂ ಕೃತಿನಾರಿಯೊಳ್ || 138

ಶೂರನೀತನೆ ಪಂಡಿತನೀತನೇ |
 ಕ್ಷೀರಗೌರಯಶೋಧಿಕನೀತನೇ ||
 ಧಾರುಣೀತಳದೊಳ್ಳುವಮೆಂಬುದಾ |
 ಧಾರಮಿಂತವಧಾರಣದೊಳ್ಳುಣಂ || 139

ವೃ || ದಿವಿಜನೋ ಫಣಿನಾಯಕನೋ ಮನೋ |
 ಭವನಿವಂಕರಮೊಪ್ಪಿದನೆಂಬುದಂ ||
 ಕವಿಗಳಿಟ್ಟವಿಶಂಕೆಯ ಪಾಟಿಯಂ |
 ತವಿಸಿ ನಿಲೈ ಮನೋಹರಕಾವ್ಯದೊಳ್ ||

140

ಸುರಗಣಾಧಿಪನೋ ಫಣಿನಾಥನೋ |
 ನಿರುತಮಾ ಸ್ಮರನೋ ಸೊಗಯಿಪ್ಪರೀ ||
 ದೊರಯರಿಲ್ಲ ನರಪ್ಪೆಜರೆಂಬುದಾ |
 ಚರದಿನಕ್ಕೆ ಗುಣೋದಯಕಾರಣಂ ||

141

ಅಪರಿಮೇಯಮೆ ದೋಷಗುಣಾಘಮಿಂ |
 ತುಪಚಿತಕ್ರಮದಾರಯೆ ಕಾವ್ಯದೊಳ್ ||
 ವಿಪುಳವೃತ್ತಿಯೊಳೊಂದಿರೆ ಪೇಟೆನೆ |
 ಭೃಪಗಮೋಕ್ತಿ ಗುಣಾವಗುಣಂಗಳಂ ||

142

ಪೊಳೆವ ಮಿಂಚುಗಳಂತಿರೆ ಕೇತುಗಳ್ |
 ಜಳದವೃಂದದವೋಲಿರೆ ಹಸ್ತಿಗಳ್ ||
 ಗಳಿತಧಾರೆಗಳಂತಿರೆ ಪತ್ತಿಗಳ್ |
 ಬಳಸಿ ಕಾರ್ಗಣಾಯಾಯ್ತು ಮಹಾಹವಂ ||

143

ನಿಯಮಿತಾಕ್ಷರದಿಂದುಪಮಾಪ್ರತಿ |
 ಜ್ಞೆಯನೆ ತಿದ್ದುವುದೆಚ್ಚಿಯನಿದ್ದುಮಾ ||
 ಬಯಕೆ ತೀರದ ಕಾರಣದಿಂ ವಿಪ |
 ಯ್ಯಯಮಿದಭ್ಯುಪಮೋಕ್ತೃಪದೂಷಣಂ ||

144

ಉಪಮಿತಾಕ್ಷರಮೆಲ್ಲಿಯುಮೇಕರೂ |
 ಪಪರಿವೃತ್ತಿಯೊಳೊಂದಿದ ಮಾಟಿಯಿಂ ||
 ದುಪಚಿತಕ್ರಮಮು'ಕ್ಕುಮಿದೆಂದುಮ |
 ಭೃಪಗಮಕ್ಕೆ ಗುಣೋದಯಕಾರಣಂ ||

145

ಸಮುಚಿತನ್ಯಪತುಂಗದೇವಮಾರ್ಗ |
 ಕ್ರಮನಮನಾಭಿಮುಖಿರ್ಕಳಪ್ಪ..[ಧೀರರ್] ||
 ಕ್ರಮಸಹಿತಮಗಮ್ಯರೂಪಕಾವ್ಯ |
 ಕ್ರಮಪದಮಂ ನಿರಪಾಯರೆಯ್ದಲಾಪ್ಪರ್ ||

146

ವೃ || ಅತಿಶಯಧವಳೋರ್ವ್ವಿಪೋದಿತಾಳಂ |

ಕೃತಿಮತಿ ನೀತಿನಿರಂತರಪ್ರತೀತಂ ||

ಶ್ರುತಿಯುವತಿಕೃತೋಪಚಾರಸಾರ |

ಸ್ವತಗುಣದಿಂ ಕೃತಕೃತ್ಯ[ಮಾರ್ಗನಕ್ಕುಂ] ||

147

ನುಡಿಗಳೊಡಂಬಡಲ್ಪದವೊಲ್ಪಗೆಯಂ ಮಿಗಲೀಯದೊಂದೆ ನಾ |

ಋಡಿಯ ಬೆಡಂಗೆ ಕನ್ನಡದ ಮಾತಿನೊಳಾ ವಿಕಟಾಕ್ಷರಂಗಳೊ ||

ಳ್ಳೊಡರದೆ ಸಕ್ಕದಂಗಳ ಪದಂ ಪವಣಾಗಿರೆ ಮೆಲ್ಪುವೆತ್ತು ದಾಂ |

ಗುಡಿವಿಡುವಂತೆ ನೀಳ್ಳು ನಿಲೆ ಪೇಟಿದ್ದು ನೀತಿನಿರಂತರಕ್ರಮಂ ||

148

ಸಕಳಾಳಾಪಕಳಾಕಳಾಪಕಥಿತವ್ಯಾವೃತ್ತಿಯೊಳ್ಳೂಡಿ ಚಿ |

ತ್ರಕರಂಬೊಲ್ಪರಭಾಗಭಾವವಿಲಸದ್ವರ್ಣಕ್ರಮಾವೃತ್ತಿಯಂ ||

ಪ್ರಕಟಂ ಮಾಡಿರೆ ಪೇಟ್ಟಿ ಚಿತ್ರಕೃತಿಯಂ ವ್ಯಾವರ್ಣ್ಯಸುತ್ತುಂ ಕವಿ |

ಪ್ರಕರಂ ಶ್ರೀವಿಜಯಪ್ರಭೂತಮನಿದಂ ಕೈಕೊಳ್ಳುದೀ ಮಾಟೈಯಿಂ ||

149*

ಗದ್ಯ || ಇದು ಪರಮಶ್ರೀನೃಪತುಂಗದೇವಾನುಮತಮಪ್ಪ

ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದೊಳ್ ದೋಷಾದೋಷಾನುವ

ರ್ಣನ ನಿರ್ಣಯಂ ಪ್ರಥಮಪರಿಚ್ಛೇದಂ ||

ದ್ವಿತೀಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ

ಕಂ || ಪರಮಶ್ರೀಕೃತಿವಧುವಾ |
 ಶರೀರಶೋಭಾಕರಂಗಳಪ್ಪ ಗುಣಂಗಳ್ ||
 ನಿರತಿಶಯಾಲಂಕಾರ |
 ಪ್ರರೂಪಿತಂಗಳ್ಪುರಾಣಕವಿ ವಿದಿತಂಗಳ್ || 1

ಚಾ¹ ರುಶ್ರೀನೃಪತುಂಗವಿ |
 ಚಾರಕ್ರಮಮಾರ್ಗಗಣನೆಯೊಳ್ಪರಮಾಲಂ ||
 ಕಾರವಿಭಾಗಂ ವಿವಿಧಾ |
 ಕಾರಂ ಶಬ್ದಾರ್ಥಭೇದದಿಂದೆರಡಕ್ಕುಂ || 2

ಅಂನಗಮದಱಿಂಗಳಿಗೆ ಸಮು |
 ತ್ವನ್ನ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಮನ್ಯಮರ್ಥಾಧಾರಂ ||
 ಮುನ್ನಂ ಶಬ್ದಳಂಕಾ |
 ರಂ ನಿಶ್ಚಿತಮಕ್ಕೆ ಪೇಟ್ಟ ಮಾಟಿಯೊಳೆನಾ || 3

ಇಲ್ಲಿಗಿದು ತಕ್ಕುದಿಲ್ಲಗೆ |
 ಮೊಲ್ಲದಿದೆಂದೆಡೆದು ಸಮಟಿ ಬಲ್ಲಂತೆಲ್ಲಂ ||
 ನೆಲ್ಲುಂ ಮೊಸರುಂ ಗುಡಿದಂ |
 ತಲ್ಲದೆ ತಲ್ಲಣಿಸದಲಸದಿಡು ಮೃದುಪದಮಂ || 4

ಗಟಿಯಿಸಿದರ್ಥಂ ಸಲೆ ಪಾಂ |
 ಗಟಿಯದೆಯುಂ ಶಬ್ದಮೊಂದದಿದ್ದೊಡೆ ಮುತ್ತುಂ ||
 ಮೆಟಸುಂಗೋದಂತಿಕ್ಕುಂ |*
 ಕಟಿಳ್ಳಿಕಳೆಗೊಂದಿ ಮುಂದೆ ಬಾರದ ಪದಮಂ || 5

ನಿಲಿಸಿ ಲಘುಪದಮನದನ |
 ಗ್ಗಲಿಸಿರೆ ಮತ್ತೊತ್ತಿ ಬರ್ಪ ಪದಮಂ ತುದಿಯೊಳ್ ||
 ನಿಲೆ ಪೇಟಿಗ್ಗೊತ್ತಿಸಿನ |
 ತಲೆಯೊಳ್ಳಿಕ್ಕೊತ್ತಿಯನಿಟ್ಟವೋಲಸುವಿಕರಂ ||* 6

1. C ಸಾರ

2. A ಟೊಟ್ಟಿ

3. B ಟೊಟ್ಟಿ

* ಶಮದ (ಪ್ರೊ. ಡಿ.ಎಲ್.ಎನ್) ಸೂ. 75-1 ಮತ್ತು ಸೂ. 190-

- ಕಂ || ಬರಿಸಿ ಕ್ಷಿತಿಪತಿಯಂ ಸ |
ಯಿರಿಸಿ ಪ್ರಿಯಕುಶಲವಾರ್ತೆಯಂ ಬೆಸಗೊಂಡು ||
ಸ್ಥಿರಮಿದ್ಧು ಪ್ರಭು ನುಡಿಯೆ |
ಪ್ರರೂಢಮುದನಾದನಾತನೆಂಬುದು ದೂಷ್ಯಂ || 7
- ಕ್ಷಿತಿಪತಿಯಂ ಬರಿಸಿ ಜಗ |
ನ್ನುತನಂ ಸಂತೈಸಿ ಕುಶಲವಾರ್ತಾಂತರಮಂ ||
ಮಿತವಚನಂ ಬೆಸಗೊಂಡತಿ |
ವಿಶೀರ್ಣ್ಯಮುದನಾದನಾತನೆಂಬುದು ಮಾರ್ಗಂ || 8
- ಒಂದಂ ಕ್ರಿಯಾವಿಶೇಷಣ |
ಮಂ ದೊರೆಕೊಳೆ ಸಯ್ತು ಪೇಟದದಱೊಳೆ ಪೆಟತಂ ||
ಸಂಧಿಸಿ ಪೇಟೊಡೆ ಕೃತಿಯೊಳ |
ಗೊಂದಿರದರಡಕ್ಕೆಬಿಟ್ಟಕಣುವಂ ಪೋಲ್ಕುಂ || 9
- ಪರಿವಾರವಾರವನಿತಾ |
ಪರಿವೃತನರಮನೆಯೊಳರಸನಂಬರತಳದೊಳ್ ||
ವರತಾರಾಪರಿಗತಶಶ |
ಧರನಂತೊಪ್ಪಿರೆ ವಿನೋದದಿಂದುರುಮುದದಿಂದ ||* 10
- ಪದನಟಿದೊಂದಂ ಕ್ರಿಯೆಯೊಳ್ |
ಪುದಿದುಟಿದುದನೊಂದಿ ಬರೆ ವಿಶೇಷ್ಯದೊಳೊಂದಂ ||
ಸದಭಿಮತಮಾಗಿ ನಿಲೆ ಪೇ |
ಬ್ಬುದು ಮಾರ್ಗಂ ನಿತ್ಯಮಲ್ಲವಲ್ಲಭಮತದಿಂದ || 11
- ಇನಂತೆ ಮತ್ತೆ ಬಟಿಮಿಗೆ |
ಮುಂ ನಿಲೆ ತಾಂ'ಮೇಣ್ವ(ಣ್ವ)ಿಂ ಗಡಂ ಗಳಮಾದಂ ||
ಕೆಂನ್ನಂ ನಿಲ್ಲಿಂದಿವನೆಂ |
ದುಂ ನಿಜಿಸಲ್ಕಲ್ಲದೆಗಳೊಳ್ಳಿಲ್ಲದಿರಿಂ || 12
- ನೃಪಕನ್ಯಕಾಸ್ವಯಂವರ |
ವಿಪುಳಮಹೋತ್ಸವವಿವಾಹದೊಳ್ಳಂದಿರೆ ಮುಂ ||
ನಪವಾದವಾದುದೆನಗೇಂ |
ಚಪಲ(ಲಾ)ಧ್ವಜನೋಕ್ತಿಯಿಂದಮಿಂ ಬಾರದಿರಿಂ || 13

1. B & C ಲ್ಲಂ 2. C ತಾಲ್ 3. C ಕಲ್ಲದಿರಿಂ

* ಈ ದೋಷ ತಿದ್ದಿದ ಪದ್ಯ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದೆ.

ಕಂ || ಘನಮೆರಡನೆಯದಚೊಳಮಾ |
 ಜನೆಯವಿಭಕ್ತಿಯೊಳಮೊಳವು ಗುರುಲಘುಭೇದಂ ||
 ನಿಯತವೃತ್ತಿಯನಜೆದದ |
 ನನುಮಾರ್ಗಕ್ರಮದೆ ಸಯ್ತು ಮಾಡುಗೆ ನಿ'ಪುಣಂ || 14

ಆದಿಸ್ವರಪದಮಂ²ತದೊ |
 ಳಾದೆಯೊಳ್ಳೀರ್ಗಮಕ್ಕುಮೆರಡನೆಯ ವಿಭ ||
 ಕ್ತಾದಾನಪದಂ ದೀರ್ಘಂ |
 ಪಾದಾಂತದೊಳುಟಿದ ತಾಣದೊಳ್ಳಚ್ಚಂದಂ || 15

ನೃಪನನಭಿಮಾನಧನನನ |
 ನುಪಮನನತಿಶಯವಿಶಾಲಕೀರ್ತಿಧ್ವಜನಾ ||
 ನುಪಚಿತಗುಣನಾನುಚಿತನ |
 ನಪೇತದೋಷನನುದಾರಚರಿತೋದಯನಂ ||* 16

ಎಂದಿಂತು ಪೇಳ್ವಿಮಾಳ್ಕೆಯೊ |
 ಳೊಂದುವುದುಮನೊಂದಿ ಬಾರದುದುವಂ ಪೀನಂ ||
 ಸಂದಯಮಿಲ್ಲದೆ ಸಲೆ ತಜೆ |
 ಸಂದೋಸಟಿಸುವುದು ಕಾವ್ಯರಚನಾಕ್ರಮದೊಳ್ || 17

ಪಲವುಮನೊಡಗೂಡಿರೆ ಸ |
 ಯ್ತುಲಸದೆ ಪೇಟ್ಟಡೆಯೊಳಂ ಸ್ವಪಾದಾಂತದೊಳಂ ||
 ಪಲವಾಜನೆಯ ವಿಭಕ್ತಿಯೊ |
 ಳಲಘೂಚ್ಚಾರಣೆ ಯಥೇಷ್ಟಮುಟಿದೆಡೆಗಳೊಳಂ || 18

ನೃಪನಾ ನೃಪನಂದನನಾ |
 ನೃಪವಧುವರ್ನ್ನೆರೆದು ಸುಖದೊಳಿರೆ ಕೈಕೊಂಡ ||
 ತ್ತಪರಿಮಿತ ರಾಗಮೇರ್ದೆಯಂ |
 ನೃಪಬಾಂಧವರಾ ಸುಮಿತ್ರರಾ ಪರಿಜ³ನದಾ || 19

ನೃಪನ ನರಪಾಲತನಯನ |
 ನೃಪವಧುವರ್ನ್ನೆರೆದು ಸುಖದಿನಿರೆ ಕೈಕೊಂಡ ||
 ತ್ತಪರಿಮಿತರಾಗಮೇರ್ದೆಯಂ |
 ನೃಪತಿಸನಾಭಿಗಳ ಬಂಧುಜನದಾ ಕೆಳೆಯಾ || 20

ಕಂ || ಸಂಬೋಧನೆ ದೀರ್ಘೋಕ್ತಿ ಯೋ |
 ಳಿಂಬಾಗಿರೆ ಬರ್ಕ್ಕುಮದನೆ ಪಲವೆಡೆಗಳೊಳೆಂ ||
 ದುಂ ಬಲ್ಲವರಿಡದಿ'ರ್ಕ್ಕೆಯ |
 ದಂ ಬಾಯಿಡೊಳ್ವೊಲ್ವೊಲರಂ ವಿರಸಕರಂ || 21

ನೃಪತೀ ಪರೋಪಕಾರೀ |
 ವಿಪುಳಗುಣೀ ವಿಶದ ಶಶಧರಾಯತಕೀರ್ತ್ತೀ ||
 ವೃಪಗತಭಯಾ ದಯಾಲೂ |
 ರಿಪುವರ್ಗಮನಲೆದು ಗೆಲ್ಲೆಯಾಗಾಹವದೊಳ್ || 22

ಅಟಿಪಿದವರುಂ ವಿಭೀತರು |
 ಮ'ಟಲ್ವರುಂ ಸಲೆ ವಿಯೋಗದಿಂ ನಿಜಜನದಿಂ ||
 ಕಟಿಯೆ ವ'ರಾರ್ಥಿಗಳುಂ ಬಾ |
 ಯಟಿದೊ'ಳ್ಗಿಂತಿದನೆ ಯುಕ್ತಪುನರುಕ್ತಿಕಮಂ || 23

ಪುಲಿಪುಲಿ ಪರಿಪರಿ ಪೋಪೋ |
 ಗೆಲೆಯೆಲೆ ಪೆಟಪಿಂಗುಪಿಂಗು ನಿಲ್ ನಿಲ್ ಬಾಬಾ ||
 ಬ'ಲಿಮನಮನಂಜದಂಜದೆ |
 ತೊಲತೊಲಗೀ ಮೆಳೆಗೆ ಪುಲಿಯದೆಂಬುದು ಮಾರ್ಗಂ || 24

ರೂಪಕದೊಳಂ ವಿಶೇಷಾ |
 ಳಾಪೋದ್ದೇಶದೊಳಮಲ್ಲದುಟೆಡೆಗಳೊಳಂ ||
 ಚಾಪಳಮತಿಗಳ ವಿರಸಸ |
 ಮೀಪಮನಿಡದಿರ್ಕ್ಕೆ ಬಹುವಿಶೇಷಣಗಣಮಂ || 25

ಸುಭಟರ್ಕ್ಕಳವಿಗಳು |
 ಪ್ರಭುಗಳೆಲ್ಲರ್ಕ್ಕಳ'ಭಿಜನರ್ಕ್ಕಳುಣಿಗಳ್ ||
 ಅಭಿಮಾನಿಗಳತ್ಯುಗ್ಗ |
 ಗ್ಗರ್ಭೀರಚಿತ್ತವ್ವಿವೇಕಿಗಳ್ನಾಡವರ್ಗಳ್ || 26

1. C ದಿರ್ಘದಂ

5. C ದೂಳಿಂ

2. C ತರಂ

6. C ಪುಲಿಮನ

3. C ಮಳಲ್ವರು

7. B ಚಭಿನವ

4. C ಪರಾರ್ಥಿ

ಕಂ || ಅಂತಧಿಕವಿಶೇಷಣಗು(ಗ)ಣ |
ಮಂ ತಡೆಯದೆ ಪೇಟ್ಟೊಡಂಕಚಾರಣೆಗಳೊಳಂ ||
ಸಂತಂ ಪೇ'ಟ್ಟುಟುದಾವೆಡೆ |
ಯಂತರದೊಳಮಾಗದೆಂದನತಿಶಯಧವಳಂ ||

27

ನುತಶಬ್ದಾಲಂಕಾರದೊ |
ಳತಿಶಯಮೀ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಸತತಂ ಪ್ರಾಸಂ ||
ಕೃತಕೃತ್ಯಮಲ್ಲವಲ್ಲಭ |
ಮತದಿಂದದ[ಟಾ] ಪ್ರಪಂಚಮೀ ತೆಟನಕ್ಕುಂ ||

28

ವಿನುತಪ್ರಾಸಂ ಶಾಂತೋ |
ಪನತಂ ವಗ್ಗೋದಿತಂ ಸಮೀಪಗತಂ ಮ ||
ತ್ತನುಗತಮಂ'ತಗತಂ ಸಂ |
ಜನಿತವಿಭೇದೋಕ್ತಿಯಿಂದಮಿಂತಾಟು ತೆಟಂ ||

29

ಪಾದದೊಳೆರಡನೆಯಕ್ಷರ |
ಮಾದರದಿಂದಾದುದಾವುದದನಜಿದನಿತುಂ ||
ಪಾದದೊಳಿಡುವುದದಕ್ಕುಂ |
ಭೇದೋಕ್ತಿಕ್ರಮವಿಚಾರಿತೋರುಪ್ರಾಸಂ ||

30

ಮನೆಗಿಂದು ಬರ್ಕ್ಕುಮೆಂದಾ |
ನನೇಕತರವಸ್ತುವಾಹನಾದಿಯನೊಸೆದಿಂ ||
ಬನೆ ಪಸರಿಸಿ ಕುಡಲಿದ್ದೆಂ |
ಜನೇಶನಿಂ'ತೇಕೆ ಕಟಿದು ಮೋದನೊ ಪೇಟಿಂ ||

31

ಎಂಬುದು ವಿನುತಪ್ರಾಸಂ |
ಸಂಬಂಧಾಕ್ಷರದೊಳೆಲ್ಲಮಾತ್ರಗಳುಂ ತ ||
ಳ್ತೆಂಬಾಗಿ ಬೆರಸಿ ಶೋಭಾ |
ಡಂಬರಮಂ ಪಡೆಗುಮುಚಿತ ಕಾವ್ಯೋಕ್ತಿಗಳೊಳ್ ||

32

-
1. C ಪೇಳ್ಳು
 2. C ಮತ್ಯಂತಗತಂ
 3. C ನಂದೇಕೆ

ಕಂ || ಬೆರಸಿರೆ ಮುಂ ಸಂಯೋಗಾ |
 ಕ್ಷರಂಗಳೇಕಸ್ವರಂಗಳಿಂ ಸುಪ್ರಾಸಂ ||
 ನೆರೆದು ವಿಪರ್ಯಾಸಕ್ರಮ |
 ದಿರೆ ಸತತಂ ಶಾಂತಪೂರ್ವಮಕ್ಕುಂ ಪ್ರಾಸಂ || 33

ಪತ್ತಿಪ್ರಮಾದಫಲಕಮ |
 ನತ್ಯುಗ್ರಾಹನಿವಹಸಂಕ್ಷೋಭಿತದೋಳ್ ||
 ಮತ್ತೀ ರತ್ನಾಕರದೋಳ್ |
 ಪುತ್ರಿಕೆಯನೆ ಬಿಟ್ಟಿಳಿಂತು ಬಾ'ಟ್ಟುದೆ ಚೋದ್ಯಂ || 34

ಶಾಂತಪ್ರಾಸದ ಭೇದಮ |
 ದಿಂತಕ್ಕುಂ ವರ್ಗದಕ್ಕರಂಗಳ್ನಾಲ್ಕುಂ ||
 ಸಂತಮಿರೆ ಪೇ'ಟ್ಟತಾಣದೊ |
 ಳಂತಕ್ಕುಂ ಪ್ರಾಕ್ತನೋಕ್ತವರ್ಗಪ್ರಾಸಂ || 35

ಸಕಲಜನವಿನುತನಂ ಶತ |
 ಮಖಸದೃಶವಿಶಾಲವಿವಿಧವಿಭವೋದಯನಂ ||
 ಪ್ರಗತಗುಣಗಣನನರಿಬಲ |
 ವಿಘಟನನಂ ಕಂಡನಣುವನಾ ರಾಘವನಂ || 36

ಇದು ದಲ್ವರ್ಗಪ್ರಾಸ |
 ಕೃದಾಹೃತಂ ಕುಟಿತು ಶಷಸವರ್ಣ್ಯತ್ರಯಮಂ ||
 ವಿದಿತಪ್ರಾಸವಿವಿಕ್ತಾ |
 ಸ್ವದದೊಳ್ಳಿಲೆ ಪೇ'ಟೊಡದು ಸಮೀಪಪ್ರಾಸಂ || 37

ಶಶಧರಬಿಂಬಾನನೆಯಂ |
 ಝಷಕೇತನಕೇತನಾಭ ತ'ನುತನುವಂ ತಾಂ ||
 ಬಿಸವಿಶದವರ್ಣೆಯಂ ಕಂ |
 ಡೊಸೆದಂ ಬನದೊಳಗೆ ಜನಕತನಯಳನಣುವಂ || 38

ಎಂದಿಂತು ಸಮೀಪಪ್ರಾ |
 ಸಂ ದರ್ಶಿತಭೇದಮಾಯ್ತನುಪ್ರಾಸಮುಮಂ ||
 ಸಂದಿಸಿದೆ'ಣೆಯಕ್ಕರಮೊಂ |
 ದೊಂದಹೊಳಳವಡಿಸಿ ಬಂದೊಡನುಗತಮಕ್ಕುಂ || 39

1. C ಕ್ರಮಮಿರೆ 2. C ಬಿಟ್ಟ 3. C ಬಾಳ್ವು 4. C ಪೇಳ್ವ 5. C ಪೇಳ್ವೊಡ
 6. B ಕರಲೋಚನೆಯಂ 7. C ಯೆಣೆ

ಕಂ || ಜನವಿನುತನನಘನನುಪಮ |
 ನನುನಯಪರನರಸನಿನಿಸು ನೆನೆನೆದು ಮನೋ ||
 ಜನಿತಮುದನನಿಲತನಯನೆ |
 ನನಸ್ಯತವಚನಪ್ರಪಂಚನಿಂತಿರೆ ನುಡಿದಂ ||

40

ಇಂತಿದನುಪ್ರಾಸಂ ಪಾ |
 ದಾಂತದೊಳೊಂದಾವುದಾನುಮಿಟ್ಟಕ್ಕರಮಂ ||
 ಮುಂತಣ ಪಾದಾಂತಂಗಳೊ |
 ಳುಂ ತಡೆಯದೆ ಪೇಟ್ಟೊಡಂ ತದಂತಪ್ರಾಸಂ ||

41

ಅತಿವಿಶದಯಶೋವೃತ್ತಂ |
 ನತಸಕಳಾರಾತಿಜನವಿತಾನಂ ಮತ್ತಂ ||
 ವಿತತಶ್ರೀಸಂಪತ್ತಂ |
 ಸ'ತತಂ ನೃಪತುಂಗದೇವನೊಲವಿಂ ಪೊ'ತ್ತಂ ||

42

ಪ್ರಾಸಾನುಪ್ರಾಸಾಂತ |
 ಪ್ರಾಸಂಗಳೊಳುಮತಿಶಯಂಗಳ್ಳಾಸಾ ||
 ಭಾಸಂಗಳುಟಿದ ಮೂಳುಂ |
 ಭಾಸುರನೃಪತಗುಂಗದೇವವಿದಿತಕ್ರಮದಿಂ ||

43

ಗೀತಿಕೆ || ಅಜಿದು ಪೀನಂ ಮಾರ್ಗಗತಿಯಂ |
 ತಟಿಸಲಾಗದಾರ್ಗಂ ಬಹುವಿಕಲ್ಪದೊಳ್ ||
 ಕುಟಿತು ಪೂರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಪದವಿಯಂ |
 ತೆಟಿದಿರೆ ಪೇಟ್ಟಿನಿನಿಸಂ ಕನ್ನಡದೊಳ್ ||

44

ಕಂ || ಕರಚರಣಶರೀರಶಿರೋ |
 ಧರವದನಾದ್ಯವಯವಂಗಳಿವು ತಂತಂಮೊಳ್ ||
 ದೊರೆಕೊಂಡೆಗಳೊಳೊಳವಾ |
 ಗಿರೆಯುಂ ನರರೋರ್ವರೋರ್ವರಂ ಪೋಲದವೊಲ್ ||

45

ವರಶಬ್ದಾಲಂಕಾರದ |
 ವಿರಚನಗಳ್ಳೊಟ್ಟೊಡೊಂದೆ ತೋರ್ಕ್ಕೆ ಗಳಿತುಂ ||
 ಪೊರೆದಿ'ರಲೊಂದೊಂದಜಿಳಾಳಾ |
 ಪರಮಕವೀಶ ಪ್ರಯೋಗಗತಮಾರ್ಗಂಗಳ್ ||

46

1. C ಶತಮಖದೃಶಾನುಭಾವಪದಮಂವೆತ್ತಂ 2. B ಬೆತ್ತಂ
 3. A & C ಗತಿಯಂ 4. A & C ಪದವಿಧಿಯಂ 5. B ದಿರೆಯೊಂ

ಕಂ || ಕವಿಗಳುಮನಾದಿಲೋಕೋ |
 ದ್ವವರಪ್ಪದಟೆಂದನಂತಗಣನಾನುಗತಂ ||
 ಸವಿತೋಷಕ್ತಿಗಳುಮನಂ |
 ತವಿಧಂಗಳನಂತಭೇದವದಟೆಂ 'ಮಾರ್ಗಂ || 47

ಜನಿತವಿಭಾಗಂಗಳ್ಳಾ |
 ಜ್ಞಾನಸಾತೀತಂಗಳಿಂತು ಮಾರ್ಗೋಕ್ತಿಗಳೋಳ್ ||
 ನೆನೆದಟೆಪಲಾರ್ಪರಾರದ |
 ನನಿಶ್ಚಿತಕ್ರಮವಿಶೇಷಗುಣಯುಕ್ತಕಮಂ || 48

ಅಂತುಂ'ಭೇದಮನಿಸಸಾ |
 ಪ್ಪಂతుತ್ತರದಕ್ಷಿಣೋರುಮಾರ್ಗದ್ವಯದಾ ||
 ಚಿಂತಿತಪುರಾಣಕವಿ ವಿಧಿ |
 ತಾಂತರಮಂ ಪೇಟಿಸೆಟಿವಮಾಟಿಯೊಳೆನ್ನಾ || 49

ನಿಗದಿತಕಾವ್ಯೋಕ್ತಿಗಳೊ |
 ಳ್ಳೆಗಟ್ಟುವು ಮಾರ್ಗಂಗಳಿಂತುಮೆರಡುಕ್ತಿಗಳುಂ ||
 ಬಗೆವಾಗಳೆರಡು ಮಾಟಿಯೊ |
 ಳೊಗೆದುವು ವಕ್ರಸ್ವಭಾವನಿಯತಿಕ್ರಮದಿಂ || 50

ಸತತಂ ದಕ್ಷಿಣಮಾರ್ಗೋ |
 ದಿತೋಕ್ತಿಭೇದಕಗುಣಂ ಸ್ವಭಾವಾಖ್ಯಾನಂ ||
 ವಿದಿತೋತ್ತರಮಾರ್ಗಗತಂ |
 ಪ್ರತೀತವಕ್ರೋಕ್ತಿಕ್ರಮನಲ್ಪವಿಕಲ್ಪಂ || 51

ಸಮ ಮಧುರ ನಿಬಿಡ ಕಾಂತ ಸು |
 ಕುಮಾರ ಸುಸಮಾಹಿತ ಪ್ರಸನ್ನೋದಾರ ||
 ಪ್ರಮಿತಗ್ರಾಮೋಜಸ್ತಿ |
 ಕ್ರಮದಿಂ ದಶಭೇದಮಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣಮಾರ್ಗಂ || 52

ಅವಟಿ ವಿಪರ್ಯಯವೃತ್ತಿ |
 ಪ್ರವಿಭಕ್ತವಿಕಲ್ಪಮಕ್ಕುಮುತ್ತರಮಾರ್ಗಂ ||
 ಸವಿಶೇಷಗುಣಮನತಿಶಯ |
 ಧವಳೋಕ್ತಿಕ್ರಮದಿನಟಿಪುವೆಂ ತದ್ಭವದೊಳ್ || 53

ಕಂ || ಸಮಬಂಧಮೆಂಬುದಕ್ಕುಂ |
 ಸಮನಿಸಿ ಕಿವಿಗಡೆ ಬಾರದಾದಂ'ಮಟ್ಟಂ ||
 ಸಮದ ಪದದಾ ವಿಭೇದ |
 ಕ್ರಮಮೆರಡಕ್ಕುಂ ಮೃದಸ್ಥುತೋಕ್ತಿಯಿನ್'ದಟೆಂ ||

54

ಮೃದುತರವರ್ಣಾನುಗಮಾ |
 ಸ್ವದ ವಿರಚನೆಯೊಳಗೆ ತೋರ್ಪುದದು ಮೃದುಬಂಧಂ ||
 ವಿದಿತಸ್ಥುತಾಕ್ಷರಾಧಿಕ |
 ಪದವಿರಚಿತಮಪ್ಪದಕ್ಕುಮಾ ಸ್ಥುಟಬಂಧಂ ||

55

ದೊರೆಕೊಳೆ ನೋಡಿದನಾಯತ |
 ಕರುಣಾಪಾಂಗದೊಳೆ ಲೋಲಲೋಚನಯುಗೆಯಂ ||
 ಗುರುಜಘನಪಯೋಧರಯುಗ |
 ಭರವಿಧುರೆಯನಾ ಧರಾಧಿಪತಿ ವಿಧುಮುಖಿಯಂ ||

56

ಇಂತಿದು ಸಮಬಂಧದ್ವಿತ |
 ಯಾಂತರಮಾ ವಿಷಮಬಂಧಮಿಂನಿಂತಕ್ಕುಂ ||
 ಚಿಂತ್ಯಕ ಸುಖಾಕ್ರಾಂತ |
 ಸ್ಸಂಶುಷ್ಪಕಾ'ಗ್ರಚಿತ್ತರಾದರ್ಶಮೋಳ್ ||

57

ಸವಿವೊಡೆ ಮಧುರರಸಂಬೊ |
 ಲ್ಲಿವಿಗಿನಿದಾಗಿರ್ಪವಚನವಿರಚನೆ ಮಧುರಂ ||
 ಸವಿಳಾಸಾಳಾಪದಿನವ |
 ಷ ವಿಶೇಷವಿಶೇಷ್ಯಮಂತು ಮಾರ್ಗದ್ವಯದೊಳ್ ||

58

ದೆಸೆಗಳ್ವಿಶಾಲಮಾದುವು |
 ಕೆಸಟೆಂ ಪಿಂಗಿತ್ತು ಧರಣಿ ತಿಳಿದುವು ಕೊಳಗಳ್ ||
 ಶ್ವಸನಪಥಮಮಳಮಾಯ್ತಿಂ |
 ದೊಸೆಗೆಗಳಂ ಬೀಟುವಂತೆ ಶರದಾಗಮದೊಳ್ ||

59

ಇದು ದಕ್ಷಿಣಮಾರ್ಗ ವಿಭೇ |
 ದದ ಮಧುರರಸಪ್ರಯೋಗಮಾಚಾರ್ಯಮನೋ ||
 ಮುದಿತವಿತಾನಂ ವಿದಿತಾ |
 ಸ್ವದಮುತ್ತರಮಾರ್ಗವರ್ಗಮಧುರಾಳಾಪಂ ||

60

ಕಂ || ಧವಳಜಲಧರಕುಲಾಕುಲ |
ಮವಿಕಳಮಂಬರತಳಂ ವಿನೀಲಚ್ಚಾಯಂ ||
ಕುವಲಯಕೀರ್ತ್ತಿಗೆ ಶಾರದ |
ಮವಧೀ'ರಿತಮಾಯ್ದದೆಂಬುದುತ್ತರಮಾರ್ಗಂ || 61

ಮಿಗೆ ನಿಬಿಡಬಂಧಮೆಂಬುದು |
ತಗುಳ್ಳುವು ವರ್ಣ್ಯಂಗಳಗಲದಿರೆ ಮತ್ತಕ್ಕುಂ ||
ನೆಗಟ್ಟಿಲ್ಪಪ್ರಾಣಾಕ್ಷರ |
ನಿಗದಿತಮೇತದ್ವಿಪರ್ಯಾಯೋಕ್ತಂ ಶಿಥಿಲಂ || 62

ಅರವಿಂದೋತ್ಪಲಪುಷ್ಪೋ |
ತ್ವರಂಗಳೊಳ್ಪಾಯ್ಗುಮುದ್ವಮದ್ವಮರಂಗಳ್ ||
ವಿರತಮುದವಾದುವುರುಮದ |
ವಿರಾಮ ವನಕರಿಕಮೋಲಫಲಕದೊಳಾಗಳ್ || 63

ಇದು ನಿಬಿಡಶಿಥಿಲಬಂಧಾ |
ಸ್ವದಮಾರ್ಗದ್ವಿತಯುಗದಿತಲಕ್ಷ್ಯವಿಭಾಗಂ ||
ಸದಭಿಕಮನೀಯಗುಣಮು |
ಪ್ಪುದು ನಿಯತಂ ಕಾಂತಮೆಂಬುದಭಿಗೀತಾರ್ಥಂ || 64

ದಿನಕರಕರನಿಕರಂಗ |
ಳ್ಳನವಿವರಪ್ರಸರಮಾಗಿಯುಂ ತಂಮಂ ಕಂ ||
ಡನಿತಟೊಳೆ ತೆರಳ್ಳೆನ್ನಾ |
ಮನೋಗತಧ್ವಾಂತಬಂಧಮಳಿತ್ತೆಲ್ಲಂ || 65

ಇಂತಿದು ದಕ್ಷಿಣಮಾರ್ಗದ |
ಕಾಂತಮ'ಸಂಭಾವಿತಾರ್ಥಮುದ್ವಾಮೋಕ್ತಂ ||
ಸಂತತಮುತ್ತರಮಾರ್ಗಗ |
ತಾಂತರಮದನಿತು ಕುಟಿತು ತಟಿಸಲ್ಲೆ ಬುಧರ್ || 66

ವಿಲಸಿತಭವದಭ್ಯಾಗಮ |
ಜಲಧಾರೆಗಳೇನುಮುಟಿಯದಂತುಮದಂತ ||
ಮೃಲಮಂ ಕರ್ಚಿದೊಡಾನೀ |
ನೆಲಕೆಲ್ಲಂ ಪಾವನೀಯ ಚರಿತನೆ ಆದೆಂ || 67

ಕಂ || ಸುಕುಮಾರತರಾಕ್ಷರಪದ |
 ನಿಕರವಿಶಿಷ್ಟಪ್ರಯೋಗಗತಮಪ್ಪುದದಾ ||
 ಸುಕುಮಾರಮೆಂಬುದಕ್ಕುಂ |
 ಪ್ರಕಟಿತಮದಱಿ ಪ್ರಯೋಗಮೀ ತೆಱನಕ್ಕುಂ ||

68

ತೊಳಪೆಳವೆಳೆಯುಂ ಮೊರೆವಳಿ |
 ಕುಳಂಗಳುಂ ಮೆಲ್ಲನೆಸಪ ಮಲಯಾನಿಲನುಂ ||
 ಮುಳಿಸಂ ಕಟಲ್ವಿಕಳೆದುವು |
 ಕಳಿಕಾಂಕುರ ಚೂತತತಿಗಳುಂ ಕಾಮಿಗಳಾ ||

69

ಇದಱಿ ವಿಪರ್ಯಯವಿವಿಧಾ |
 ಸ್ವದಾಕ್ಷರವಿಕಲ್ಪಮಿಂತಿದುತ್ತರಮಾರ್ಗಂ ||
 ತ್ರಿದಶಾಧೀಶ್ವರಭೂತ್ಯ |
 ತ್ಯುದಾರವಿವಿಧಾರ್ಥವಿಭವನೀ ಭೂಪೇಂದ್ರಂ ||

70

ಒಂದಱಿ ಮಾತುಗಳಂ ಪೆಱಿ |
 ತೊಂದಱಿಗಳೆದಿಟ್ಟುಕೂಡೆ ಪೇಳ್ತೊಡದಕ್ಕುಂ ||
 ಸುಂದರತರಂ ಸಮಾಹಿತ |
 ಮೆಂದುಂ ಮತ್ತದಱಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಮೀ ತೆಱನಕ್ಕುಂ ||

71

ಮಿನಿಮೀಳಿತಕುಮುದವನಂ |
 ಜನಿತೋನ್ಮಿಲಾರವಿಂದವನಲಕ್ಷ್ಮೀಶಂ ||
 ದಿನಕರನುದಯಂಗೆಯ್ದಂ |
 ವಿನಿಹತತಿಮಿರಂ ವಿಶಿಷ್ಟಸಂಧ್ಯಾಶ್ಲೇಷಂ ||

72

ವಿನಿಮೀಳಾದಿಗಳಿವು ಲೋ |
 ಚನಾದಿಧರ್ಮ್ಯಂಗಳಿವನೆ ಕುಮುದಾದಿಗಳೊ ||
 ಳ್ಳನೆದಿಂತು ಪೇಚ್ಚೊಡಕ್ಕುಂ |
 ವಿನಿಶ್ಚಿತಕ್ರಮಸಮಾಹಿತಾಲಂಕಾರಂ ||

73

ವಿನಿಹಿತ ಸಮಸ್ತ ರಿಪುಕುಳ |
 ನನಿಮಿಷಲೋಚನದೆ ನೋಡಿ ನೀಡುಂ ಪ್ರಿಯೆಯಂ ||
 ವಿನಿಮೀಳಿತಲೋಚನೆಯಂ |
 ಜನಪತಿ ನಿಜಬಾಹುಯುಗದಿನಾಶ್ಲೇಷಿಸಿದಂ ||

74

ಕಂ || ಈ ಕುಟಿಪುಗಳಿಂದಲಿವುದು |
 ನೇಕ ಸಮಾಹಿತ ಪದಪ್ರಯೋಗಾಂತರಮಂ ||
 ಲೋಕಪ್ರತೀತಸುಭಗವಿ |
 ವೇಕಾಳಾಪಂ ಪ್ರಸನ್ನಮದುಮಿಂತಕ್ಕುಂ ||

75

ಶರದಮಲಾಂಬರದೊಳ್ ಹಿಮ |
 ಕರನೇಸದತ್ತಂಬುದಾ ಪ್ರಸನ್ನಮಿದಕ್ಕುಂ ||
 ಕರಮೊಪ್ಪಿತ್ತುಷ್ಟೇತರ |
 ಕಿರಣಂ ವರ್ಷಾಂತಸಮಯಜಳಧರಪಥದೊಳ್ ||

76

ಮಿಗೆ ವಸ್ತುಗತಸ್ಥಿತಿಯಂ |
 ಬಗೆದಗ್ಗಳಮಾ'ಗೆ ಪೇಟೊಡಕ್ಕುಮುದಾರಂ ||
 ಬಗೆವೊಡೆ ಕಾವ್ಯದ ಪದವಿಯ |
 ನೆಗಟ್ಟಿಗೆದು ಮೂಲಮದಟ ಪಾಂಗಿಂತಕ್ಕುಂ ||

77

ಪುರುಷೋತ್ತಮರಾರ್ನ್ವಿನಂ |
 ನರುದಾರಾರಾತಿಸಮಿತಿಯಂ ಕೊಂದಿದ್ದುಂ ||
 ಸುರಸುಂದರಿ ಲೀಲಾಲಸ |
 ಪರಿರಂಭಾರಂಭಸುರತಸುಖದೊಳ್ ನಿ'ಪರ್ ||

78

ಇದು ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಯ ಕವಿಮಾ |
 ಗ್ಗದುದಾರಮು'ದೀಚ್ಯದುರುವಿಶೇಷಣಯುತಮ ||
 ಪ್ಪುದನೊ'ಲ್ಪರಿಂತು ಹೇಮಾಂ |
 ಗದ ಲೀ'ಲಾಂಬುಜ ವಿಚಿತ್ರ ಚಿತ್ರಾಧಿಕಮಂ ||

79

ಗೋಪಾಳಬಾಳ ಲಲನಾ |
 ಚಾಪಳ ವಾಚಾಲ ಕಿತವ ಬಾಹ್ಲಿಕಾದಿ ||
 ವ್ಯಾಪಾರಂಗಳ್ ಗ್ರಾಮ್ಯಾ |
 ಳಾಪಂಗಳ್ ಮಾರ್ಗಯುಗಳ ಪರಿಹಾರ್ಯಂಗಳ್ ||

80

ನೆನೆದಿರುಳುಂ ಪಗಲುಂ ನಿಂ |
 ನನೆ ಪೀನಮೊಟ್ಟು ಮುಗಿ ಕಾತರಿಸುತ್ತುಂ ||
 ಮನದೊಳ್ ಸೈರಿಸಲಾಣಿ |
 ನಿನಗೆ'ನಸುಂ ಕರುಣಮಿಲ್ಲ ಮರವಾನಿಸನ್ನೆ ||

81

ಕಂ || ಎಂದಿಂ¹ತೀ ಗ್ರಾಮ್ಯೋಕ್ತಿಯೊ |
 ಳೊಂದಾಗಿ ಸದದನೆ ಪೇಟ್ಟುದಿಂತೀ ಸ್ಥಿತಿಯೊ ||
 ಳ್ಕಂದಪ್ಪಂ ಚಲದೆನ್ನೊ |
 ಳ್ನಿಂದಂ ಮು²ನಿಸಿಲ್ಲ ನಿನ್ನೊಳಾತಂಗಿನಿಸುಂ ||

82

ಸಮಟಿ ಸಮಾಸಪದಂಗಳ |
 ನಮದಿರೆ ಸಯ್ಯಾಗಿ ಬಗೆದು ಪೇಟೊಡದಕ್ಕುಂ ||
 ಕ್ರಮದೋಜೋಲಕ್ಷಣಮು |
 ತ್ರಮಮಿದು ಗದ್ಯಕೃಲಂಕ್ರಿಯಾನುಸಮೇತಂ ||

83

ಮಿಗೆ ಪದ್ಯದೊಳಂ ಗುಣಮಂ |
 ತಗುಳ್ಳುಗುಂ ಸಮಹಿತಪ್ರಯೋಗಾನುಗತಂ ||
 ಸೊಗಯಿಸುವಂತಿರೆ ಬಗೆದಿದ |
 ನಗಾಧ ಮನರಿಡುಗೆ ಕೃತಿಯೊಳೋಜೋಗುಣಮಂ ||

84

ಕಾರಕಮಂ ಕ್ರಿಯೆಯುಮನಟಿ |
 ದೋರಂತಿರೆ ಮುಂ ತಗುಳ್ಳಿ ಮುಕ್ತಕಪದದೊಳ್ ||
 ಸಾರಂ ಸಮಾಸಪದದು |
 ಚಾರಣೆಯಂ ನೀಳ್ವ ನಿಲೆ ತಗುಳ್ಳಿಗೆ ಕೃತಿಯೊಳ್ ||

85

ಮೊದಲೊಳ್ ಸಮಾಸಪದಮುಮ |
 ನೊದವಿಸಿ ಪೇಟ್ಟದಿಟ ತುದಿಯೊಳಸಮಾಸಪದಾ ||
 ಸ್ವದಮಾಗಿ ನಿ⁴ಟೆಸೆ ಕಬ್ಬಿನ |
 ತುದಿಯಂತಿರೆ ವಿರಸಮಕ್ಕುಮದು ತೊದಳುಂಟೇ ||

86

ಪರಮಾನುಭಾವಭಾಸುರ |
 ಸುರರಾಜೋಪಮಿತ ವಿವಿಧ ವಿಭವೋದಯನಂ ||
 ನರಪತಿಯಂ ಕಪಿವೃತನಾ |
 ಪರಿವೃತನಂ ಜಲಧಿತಟದೊಳಣುವಂ ಕಂಡಂ ||

87

ಎಂದಿಂತು ಪೇಟ್ಟಿಮಾಟಿಯೊ |
 ಳೊಂದುವುದೋಜಸ್ವಿತಾಗುಣಂ ಕೈಕೊಳೆಯುಂ ||
 ಸುಂದರಮಾಗದು ಕವಿಪದ |
 ಮೆಂದುಂ ವೃತ್ತಯದಿನಿಡುವೊಡದು ಸುಕರತರಂ ||

88

ಕಂ || ನರಪತಿಯಂ ಕಪಿಪೃತನಾ |
 ಪರಿವೃತನಂ ಜಲಧಿಠಟದೊಳಣುವಂ ಕಂಡಂ ||
 ಪರಮಾನುಭಾವ ಭಾಸುರ |
 ಸುರರಾಜೋಪಮಿತವಿವಿಧವಿಪ್ರೋದಯಂ || 89

ಬೆರಸಿರೆ ಸಮಾಸದೊಳ್ ಬಂ |
 ಧುರಮಾಗದು ಕಾವ್ಯಬಂಧಮಂದುಂ ಕೃತಿಯೊಳ್ ||
 ದೊರೆಕೊಳ್ಳಪದವಿಶೇಷಾಂ |
 ತರಮದಟೆಂ ವ್ಯಸ್ತಮಾಗಿ ಪೇಟೆದನೆಂದುಂ || 90

ಪರಿದೆಯ್ವಿ ತಾಗಿದಂ ಭಾ |
 ಸುರತರ ರಘಕುಲಲಲಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಿಧರನೊಳ್ ||
 ಪರಿಕೋಪವಿಧೃತವಿಸ್ತುರ |
 ದುರುರಕ್ತಕೋರನಯನಯುತ ದಶವದನಂ || 91

ಇಂತು ವಿಶೇಷಕ್ರಿಯೆಯುಂ |
 ಸಂತಂ ನೋಟ್ಟುದಟೆನಕ್ಕುಮದು ಸಾಪೇಕ್ಷಂ ||
 ಚಿಂತಿಸೆ ಸಮಾಸಮಂ ಪೇ |
 ಟ್ವಂತಪ್ಪ ಪದಂ ಸಮರ್ಥವಲ್ಲಪ್ಪದಟೆಂ || 92

ಸಮನಿಸೆ ಸಾಪೇಕ್ಷಮುಮಾ |
 ಸಮಾಸಮುಂ ಪೆಟಿಗುಮಲ್ಲಿಯಾನುಂ ಗಮಕಂ ||
 ಕ್ರಮಮದಟಿಲೊಳ್ಲಮನಲಿನಿ |
 ತು ಮಾರ್ಗದೊಳ್ಳಮುಗಿಂತು ಕವಿವೃಷಭರ್ಕ್ಕಳ್ || 93

ಪರಿದೆಯ್ವಿ ತಾಗಿದಂ ಭಾ |
 ಸುರತರರಘಕುಲಲಲಾಮನೊಳ್ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೊಳ್ ||
 ಪರಿಕೋಪವಶಭ್ರಮಣೋ |
 ದ್ಧುರ ರಕ್ತಕೋರಲೋಚನಂ ದಶವದನಂ || 94

ಇಂತಿರೆ ಮಾರ್ಗದ್ವಿತಯಗ |
 ತಾಂತರಮಂ ಪೇಟೆನೆಲ್ಲಿಯುಂ ಕ್ಷೀರಗುಡಾ ||
 ದ್ಯಂತರ ರಸಾಂತರಂ ಜಾ |
 ತ್ಯಂತರಮಪ್ಪಂತನಂತಮಂತರ್ಭೇದಂ || 95

ಗೀತಿಕೆ || ಬಗೆದು ಮಾರ್ಗದ್ವಿತಯಗ |
ತಿಗಳಂ ಪ್ರಗುಣಗುಣಗಣೋದಯಕ್ಕೃಷ್ಟತಕ್ಕೃದಿಂ ||
ಸೋಗಯಿಸುವಂತು ವಚನರಚನೆಯಿಂ |
ನೆಗಟ್ಟಿರೆ ಬೆರಸಿ ಪೇಳ್ವ ರಸವಿಶೇಷದೊಳ್ ||

96

ವೃ || ವೀರರಸಂ ಸ್ಫುಟೋಕ್ತಿಯಿನುದಾರತಮಂ ಕರುಣಾರಸಂ ಮೃದೂ |
ಚ್ಚಾರಣೆಯಿಂದಮದ್ಭುತರಸಂ ನಿಬಿಡೋಕ್ತಿಗಳಿಂದಮಲ್ತೆ ಶೃಂ ||
ಗಾರರಸಂ ಸಮಂತು ಸುಕುಮಾರತರೋಕ್ತಿಗಳಿಂ ಪ್ರಸನ್ನಗಂ |
ಭೀರತರೋಕ್ತಿಯಿಂ ಪ್ರಕಟಮಕ್ಕೆ ರಸಂ ಸತತಂ ಪ್ರಶಾಂತದಿಂ ||

97

ಉತ್ಸವದಿಂದೆ ಹಾಸ್ಯರಸಮಾ ಮಧುರೋಕ್ತಿಗಳಿಂದಮಲ್ತೆ ಬೀ |
ಭತ್ಸು ರಸಾಂತರಂ ಶಿಥಿಲಬಂಧನದಿಂ ಸತತಂ ಭಯಾನಕೋ ||
ದೃತ್ಸುರಸಂ ಕರಂ ವಿಷಮಬಂಧನದಿಂ ನೃಪತುಂಗದೇವಮಾ |
ಗೋಗೃತ್ಸವಮೂರ್ಜಿತೋಕ್ತಿಗಳಿನಕ್ಕತಿರೌದ್ರರಸಂ ರಸಾವಹಂ ||

98

ಮಾತುಗಳಾವುವಾನುಮುಪವರ್ಣಿತಮಾರ್ಗಯುತಪ್ರಯೋಗಸಂ |
ಜಾತವಿಭಾಗದಿಂ ನೆಗಟ್ಟಿ ಕನ್ನಡದೊಳ್ಳುಣಮಂ ತಗುಳ್ಳುಗುಂ ||
ನೀತಿನಿರಂತರಾನುಗತವೃತ್ತಿವಿಕಲ್ಪಿತಮಂ ತದೀಯನಿ |
ಣೀರ್ಣತೀಯನೀ ತೆಜತ್ತು ತಟಿಸಲ್ಕೆ ಬುಧೋತ್ತಮರುಕ್ತಪೂರ್ವಕಂ ||

99

ನೋಡುವೆನಾ'ಮಹೀಪತಿಯನರ್ಥಿಗು(ಗ)ಣಾರ್ಥಿತಕಲ್ಪವೃಕ್ಷನಂ |
ಬೇಡುವೆನರ್ತ್ಯಸಂಚಯಮನೆಂಬುದಿದುತ್ತರಮಾರ್ಗವಾಚಕಂ ||
ನೀಡುಮುದಾತ್ತಚಾರುಗುಣನಂ ಮನದೊಳ್ಳೆಱಿ ನೋಟಿನೆಟ್ಟುಯೋ |
ಳ್ಳೂಡಿರವೇಟ್ಟಿನೆಂಬುದಿದು ದಕ್ಷಿಣಮಾರ್ಗವಿಚಕ್ಷಣೋದಿತಂ ||

100

ಸೂಡುವೆನೆಂಬುದಲ್ಲದಣಮಾಗದು ಸೂಟಿನಮೋಘಮೆಂಬುದಂ |
ಕೂಡುವೆನೆಂಬುದಲ್ಲದಿನಿಸಾವುದುಮಾಗದು ಕೂಟಿನೆಂಬುದಂ ||
ಕಾಡುವೆನೆಂಬುದಲ್ಲದೆ ಸುಮಾರ್ಗದೊಳಾಗದು ಕಾಟಿನೆಂಬುದಂ |
ತೋಡುವೆನೆಂಬುದಲ್ಲದಿಡಲಾಗದು ನಿಕ್ಕುವ ತೋಟಿನೆಂಬುದಂ ||

101

ಬರಿಸುವೆನಿಂದು ನಂದನವನಾಂತರದಲ್ಲಿಗೆ ಕಾಂತನಂ ಸಮಂ |
ತಿರಿಸುವೆನಂತನಂತಸುಖಸಂ'ಗತ ಮಂಗಳಕಾರಣಂಗಳಂ ||
ತರಿಸುವೆನಾ ಮನೋನಯನವಲ್ಲಭನೊಳ್ಳನ್ನದೊಂದಲಂಪಿನಿಂ |
ನೆರೆವೆನಮೋಘಮೆಂಬುದಿದು ದಕ್ಷಿಣಮಾರ್ಗವಿಶೇಷಭಾಷಿತಂ ||

102

ವೃ || ಬರಿಪೆನಮೋಘಮಿಂದುಪವನಾಂತರದಲ್ಲಿಗೆ ನಲ್ಲನಂ ತಗು |
 ಛ್ರಿಪೆನನಾರತಂ ಸುರತರಾಗನಿರೂಪಣಕಾರಣಂಗಳಂ ||
 ತರಿಪೆನನಾಕುಳಂ ಮನದಲಂಪಿನೊಳಾ ಮದನೋಪಮಾನನೊ |
 ಛ್ನಿರವೆನ'ಭಂಗದೆಂಬ ವಚನಂಗಳಿವುತ್ತರಮಾರ್ಗವರ್ತಿಗಳ್ || 103

ಅನುಪಮನಂ ಬರಿಪೆನನುರಾಗದೆ ನಲ್ಲನನಿಂದು ಮಿಕ್ಕನಂ |
 ದನವನದಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆ ತರಿಪೆನನಂಗಸುಖೋಚಿತಂಗಳಾ ||
 ನನುನಯದಿಂದಿರಿಪೆನಿನಿತುಂ ಸುರತಾಸವಸೇವನಾಸನಾ |
 ತನಸುಖದಿಂದಿರಿಪೆನನುರಾಗದಿನೆಂಬುದಿತ್ತುರೋತ್ತರಂ || 104

ಪರಸುವೆನ್ನದಾಂ ಪರಪೆನೆಂಬುದಿದಾಗದು ಚಿತ್ತನಾಥನೊಳ್ |
 ಬೆರಸುವೆನ್ನದಾಂ ಬೆರಪೆನೆಂಬುದಿದಾಗದು ಮಾರ್ಗಯುಗ್ಮದೊಳ್ ||
 ನಿರತಿಶಯಾನುಭಾವಭವನಪ್ಪ ಮಹಾನ್ಯಪತುಂಗದೇವನಾ |
 ದರದೊಳಿ ಪೇಟ್ಟಿ ಮಾರ್ಗಗತಿಯಿಂ ತಟಿಸಲ್ದಿನಂತೆ ಕಬ್ಬಿಗರ್ || 105

ಮನದೊಳಗಾಗಳುಂ ನಿಟಿಸದಾ ಮುಳಿಸಂ ಗತರಾಗಮೋಹನೊ |
 ಯ್ಯನೆ ಮುನಿನಾಥನೆಂಬ ವಚನಾಂತರಮಿಂತಿದು ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಯಕಂ ||
 ಮನದೊಳಗಾಗಳುಂ ನಿಟಿಸದೊಯ್ಯನೆ ಮೋಹಮ'ನಂತೆ ರಾಗಮುಂ |
 ಮುನಿಸುಮನೊಲ್ಲದಂ ಮುನಿಪನೆಂಬುದಿದಕ್ಕುಮುದೀಚ್ಯ ವಾಚಕಂ || 106

ತ್ರಿದಶಗಣೇಶಮೌಳಿಮಣಿಪೀಠನಿಷೇವಿಗಳೊಳ್ಳುನೀಂದ್ರನಾ |
 ಪದಯುಗಳಂಗಳೊಳ್ಳುದದೆ ಬಾಗುವೆನೆಂಬುದು ದಕ್ಷಿಣಾಯನಂ ||
 ವಿದಿತಸುರಾಧಿರಾಜಮಕುಟಾಗ್ರಸಮರ್ಪಿತದೊಳ್ಳುನಿಂದ್ರನಾ |
 ಪದಯುಗದೊಳ್ಳನೋಮುದದೆ ಬಾಗುವೆನೆಂಬುದಿತ್ತುರಾಯಣಂ || 107

ವಿಲಸಿತಸಸ್ಯಸಂಪದಭಿರಾಮಗುಣೋದಯ ತಾಳ್ವಿದಳ್ಳರಾ |
 ಲಲನೆ ವಿಶಾಲಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ'ನಾತರಮೆಂಬುದು ದಕ್ಷಿಣಾಪಥಂ ||
 ಜಲನಿಧಿಮೇಖಿಲಾವಲಯತಾಂಗಿ ಕರಂ ಸೊಗಯಿಪ್ಪದಾಯ್ತ ಭೂ |
 ಲಲನೆ ವಿಶಾಲಲಕ್ಷ್ಮಿಯನನಾಕುಳಮೆಂಬುದಿತ್ತುರಾಪಥಂ || 108

ಗೀತಿಕೆ || ನಿಕ್ಕುವಮಿಂತು ಮಾರ್ಗಯುಗದೊಳ್ |
 ತಕ್ಕುದನಟಿಯೆ ಪೇಟ್ಟಿನಿನಿಸೊಂದುದ್ದೇಶಮಂ ||
 ಮಿಕ್ಕಗುಣೋದಯಕ್ಷೃತಿಯದೆಂತು ಸ |
 ಯ್ತಕ್ಕುಮಂ'ತಾಗೆ ಬಗೆದು ಪೇಟ್ಟಿಕಬ್ಬದೊಳ್ || 109

1. B ಮೆಂದು	4. C ಮದಂತೆ
2. C & B ನಭಂಗವೆಂಬ	5. C ಮಗುಟಾಗ್ರ
3. I. B ಗತಿಯಂ	6. C ನನಾಕುಳ

ಮಿಕ್ಕಶಬ್ದಾಲಂಕಾರಮಕ್ಕುಂ ದುಷ್ಕರಂ

- ಶ್ಲೋ ||... ಮುಂ²ಸಯಮಕಂ ಪ್ರೇ¹ಮದಿಂ ಗೋಪಿತಕ್ರಿಯಂ |
ಶ್ರೀಮದ್ಧೃಭ್ರಮಂ ಚಕ್ರನಾಮಂ ಮುರಜಬಂಧಕಂ || 110
- ಇವು ದುಷ್ಕರ ಕಾವ್ಯಂಗಳ್ ಸವಿಶೇಷವಿವರ್ತಿಗಳ್ |
ಸುವಿಚಾರಿತಮೀ ತೋರ್ವ್ವೆಮಿವಣಿ ಲಕ್ಷ್ಯಭೇದಮಂ || 111
- ಪಾದಪಾದಸಮಸ್ತಾರ್ಥಂತದಭೇದಚತುಷ್ಟಯಂ |
ವಿದಿತಾಳಂಕ್ರಿಯಾಧರಂ ಮೊದಲ್ವೇಟ್ಟುದು ದುಷ್ಕರಂ || 112
- ಮುಂನಂತಂನಂತಾನೇತಾನೆ ಕೆಂನೆಂಕೆಂನಂನಿರಂತರಂ |
ಭೀಂನಂ ಬಂದಿಪ್ಪನಂತಿಂನುಂ ತಂನಿಂತನಗೆಮೇವಳೋ || 113
- ಪೀ⁴ನಂಕಾ³ಡುಮದಕ್ಕೇಂಕೆಳನಮಾನಳಿನಂಮದಾ |
ತಾನಿಂತಳಿಜನಂಕನಾ... ನದೆಸನೆದೇನನಾ || 114
- ನಾದಭೇದನನಾದಾನಾದಾದೀ⁶ನಾಮದನೋದನಾ|
ನಾದನೋದಮನಾದೀ⁷ನಾನಾದಾನಾನದಭೇದನಾ || 115
- ನಾನ(ದಿ)ಮಾ (ನಾಂ)ನಮಸೇನಾಸೇನಾಸೇಮನನಾದಿನಾ|
ದಿನಮಾನಮನಾನಾದಿದಿನಾನಾಮನಮಾನದಿ || 116
- ಗತಪ್ರತ್ಯಾಗತೋಪಾತ್ತಚತುಷ್ಟಯವಿಕಲ್ಪಮೀ |
ಪ್ರತೀತಿ ತೋರ್ವ್ವೆನಾ ಗೂಢಚತುರ್ಥಗಳ ಲಕ್ಷ್ಯಮಂ || 117
- ಘನಸ್ತನಿತಮುಂ ಕೇಕಿಸ್ತನಮುಂ ನೀರಧಾರೆಯುಂ |
ಮನಂ ಬೆಚ್ಚಿಕ್ಕುಮಿಂತೆತ್ತಂಮನಮಿಂತು ಘನಸ್ತನಿಂ||ಗೂಢಚತುರ್ಥಂ|| 118
- ನಿಂನಿಂನಿನನನೆನೆನಿನಾನಾನಾನಾನನನಂನನನಂ |
ನೀನೆನಂ ನಂನನಾನಾ⁹ನೆ ನಿಂನೆನೆನನನೂನನಂ || 119
- ಮಾನಿನಿಮುಂನಮಾಂನೀನೆ ನೀನಾನಿನನನುಮಾನಮೆಂ |
ಮಾನಮಾನಾನೇಮುಂನಂನೈಮಾನನಮುಂನಿ¹⁰ನಾ|| ಏಕಾಕ್ಷರದ್ವ್ಯಕ್ಷರಂಗಳ್ || 120

1. B ಮಂತಾಗೆಪೇಳ್ಳೆ 2. B ಮುನಿಯತುತಂ 3. C ಪ್ರೀಯದಿಂ
4. C ಬಿಂನಕಡುದಿದಕ್ಕುಂ 5. B ಕಾಡುವ 6. C ದಾನಾ 7. B ದಾನಾ
8. C ಸ್ತನೀ ; B ಸ್ತನಂ 9. C ನಾನಾನಿನಿನೆ 10. C ನಿಂನಾ

- ಶ್ಲೋ||ಕಿ'ಡಿಪಂ ಬಾ'ರೆಗೇ ಮೆಯ್ಯಂ ಕಿಡಿಪಂ ಕಿಡಿಪಂತೆ ಮುಂ|
ಕಿಡಿಪಂ ಪೋಕುಮೇ ತಾಮುಂ ಕಿ'ಡಿಸಲ್ಲುಡಿಸೋ'ಲಮೇ|| 121
- ಮಾರುತೀಪರಮೋದಾರದಾರನೋಳ್ಕೂಡುನಲ್ಲನೋಳ್|
ಸಾರಕಾದಂಬಿನಿನಾಥನಾರೂಢಗುಣಧಾಮನೋಳ್ || ಅತಾಲವ್ಯಂ || 122
- ನರನಾಯಕನಂನಿಂಆನಿರದೀಗಳೆಕಾಂತನಂ |
ನೆರೆದೇನದಟಿಂದಿಲ್ಲಾ ನೆರೆದಿದ್ದಾಗ್ನಾಗನೆ || ನಿರೋಷ್ಯಂ || 123
- ದಿನಾನದಿನಾದಿನಾನೆನಾನಿನನನಾನೆನಾನೆನಾ |
ದಿನಾದಾನಿದಿನಾದಾನಿನೆನಿಂಮನನಿನೆನಿಂ || ಸರ್ವ್ವತೋಭದ್ರ || 124
- ಪೆಟಿನಾವಂಧರಾಚಕ್ರಕೈಯಂ ಕೆಳೆಯ'ಪ್ಪವಂ |
ನೆಟಿಯಾರೇಣೆಯೆಂಬಂನಂಕುಟಿತಬ್ಬಿಗೇಬಂನಂಮಂ || ನಿರುತ್ತರಂ || 125
- ಜಲದಾಗಮದಿಂಚಿತ್ತಸ್ತುಲಿತಂಕೇಕಿನರ್ತ್ತನಂ |
ಜಲದಾಗಮದಿಂಚಿತ್ತಸ್ತುಲಿತಂಕೇಳನಲ್ಲನಂ || ಗೋಮೂತ್ರಿಕೆ || 126
- ಯಮಕಂತದಪಾ'ದಾರ್ಥ್ಯಂಸಮಶ್ಲೋಕಮಗೋಚರಂ |
ಪ್ರಮಿತಾದ್ಯಂತದೂಷ್ಯೋಪಕ್ರಮಾನೇಕಪ್ರಕಲ್ಪಿತಂ || 127
- ತಾರಾಜಾನಕಿಯಂಪೋಗಿತಾರಾತರಳನೇತ್ರೆಯಂ |
ತಾರಾಧಿಪತಿ ತೇಜಸ್ವಿ ತಾರಾದಿ ವಿಜಯೋದಯಾ || 128
- ಕಟಿಪಂ ತಂದು ನಿಂಕಮಿಂಕಟಿಪಂ ಕಳಿವಂಚಲ |
ಕಟಿವಂಕಂಜನೇತ್ರ.. ಕಟಿವಂಬಟಿಕಾತನಂ || 129
- ದಾರುದಾರುಣನಂ ದಾನವಾರಿ ವಾರಿತಲೋಕನಂ |
ಬಾರಬಾರಣಮುಂನೋಡಾಸಾರಸಾರಾಂಬುದಾಃಭಮಂ|| 130
- ಸಾರಸಾರಸನಾದಾ'ಮಸಾರಸಾರ ನಿ¹⁰ತಂಬೆಯಂ |
ತಾ¹¹ರತಾರತರಂ¹²ಗಾಭಾಕಾರತಾರಮಣೀಯೆಯಂ || 131
- ಅಜೇಯಂಪೋಲ್ವು ಮಾ¹³ ಮತ್ತಗಜಂ ವಾರಿಜನಾಭನಂ |
ತ್ರಿಜಗಮಾ¹⁴[ನೋ]ದನಂ ಮತ್ತಂ ನಿಜನೀಳಘನಾಭನಂ || 132

1. C ಕಿ'ದೆಪಂ
2. B & C ಬಾರಗೇ
3. C ಕಿಡಿಪ
4. B ಸೋಲಮೋ
5. C ಗೆನಾಗನೆ
6. B ಯಪ್ಪವಂ
7. C ಪಾದಾರ್ಥ್ಯಂ

8. B ದಾಭನಂ
9. B ದಾಮಾ
10. A & B ನಿತಂಬಿಯಂ
11. C ತಾರಾತಾರಾ
12. B ರೌಗಾಭಾ
13. B ಮಮತ್ತಾ ; A ಮಮಕ್ತ
14. A & B ದೂದನಂ

ಶ್ಲೋ|| ಲೋಕವೈದಿಕಸಾಮೈಕಲೋಕನಾಕಾರಕಾ'ರಕಾ|
ನಾಕಿ ನೂತಪದವ್ಯಕ್ತಿ ಶ್ರೀಕಾಂತಾ'ಮಮಕಾಮದಾ || 133

ವಾರಿವಾ'ರಿಯೊಳಾದಾನಂವಾರಿವಾರಿವಿತರ್ಕ್ಕಮಂ |
ವಾರಿವಾರಿಜವೊ ದಾನಂ ವಾರಿ ವಾರಿಜನಾಭನೊಳ್ || 134

ಗೀತಿಕೆ|| ವರವಾರನಾರಿಯೊಳನೆ'ರೆದೆವಾನೆಲ್ಲಿನೆ'ನಿದೆ|
ಪ'ರವಾರಾನಾ'ರಿಯೊಳನೆರೆದನಾನೆಲ್ಲಿನೀಂ ||
ಪ'ರದರಿತರಿಸುವರಿಂತರಿಯನೆಲ್ಲಂ |
ಪುರಿದುಮಾಡಿದಕಾ'ಣದಂತಿರಿಸಂ¹⁰ಗಡಿಯೊಳ್ || 135

ತಿಳಿಗೊಳ್‌ನಂ ಪೂಗೊಳನ¹¹ ನದಂ ನೆಗಟಿ
ಮುಳಿದು ಕೊಳ್ಳಬಳಸೆ ನಾನದಂ ನೆ||
ಗಳೆ ತಾನೆಡೆಮನಂಗಜನ¹²ದಪ್ಪಲಾ|
ಗದೇ (ಳ)ನಂ¹³ಬ ವನದೊಪ್ಪುವರವನೇಚರಮದಾ|| 136

ಶ್ಲೋ || ನರದಾ¹⁴ನಪ¹⁵ರೊನೆನೆನರದಾ¹⁶ಕನರಾಕ¹⁷ಮಾ|
ಆರಿದೈತಿದನಾ¹⁸ದರಿಕ್ಕುಂ ಪರಿದಾನಪರಾದಿಯಿ? ಆರ್ಧಭ್ರಮಣಂ || 137

ವರದಾ¹⁹ರುಪರಾದಾನ್ಯಂಪರಿದಾನಪರಾದಮಂ |
ನೆರೆದವದಿರಾಜನ್ಯಂಪರಿಜ²⁰ನನ²¹ರಾದಮಂ || ಮುರಜಬಂಧಂ || 138

ಅರಸಿಯದಿವ್ಯಸೇ²²ನಾದರದಿರದೀಗಡಿನಿಂ |
ನರಸಿಯನೆಯ್ದುವಿನಂ ಪರಿಜನಮಂ ಕ²³ಳುಪಿಂ || ಕ್ರಿಯಾಗೋಪಕ || 139

ವೃ|| ಸಂತಂಬಾಟ್ಟುದು ಮೀಡಿದಾ ನರಪನೊಳ್‌ಸೌಜನ್ಯಲಕ್ಷ್ಮೀಮದಾಂ |
ಧಂತನ್ನಿಶ್ಚಯಮೆಚ್ಚಿನೀಂಪರಗುಣೌದಾರ್ಯಾಭಿಮಾನಂಗಳಿಂ ||
ಪಿಂತಂನೋಡದೆಪಾಟಿಗೆ²⁴ಟ್ಟಿಪಿಂನಿಂಬಾಟ್ಟಂತೆಬಾಟ್ಟಯ್ಯನಾ ||
ಸಂತಂತಾಂಪಸತಂ²⁵ದವಳ್ಳಿಪೆಟಗುಂದಾನಂಗಳಂಭೂಪನಾ||ಚಕ್ರಶ್ಲೋಕ|| 140

1. B ಕೊರಕಾ	13. B ನೆಂಬಂಧನದೊಪ್ಪಮಂ
2. C ಕಾಮ	14. C ದಾರ
3. B ವಾರಿ	15. B & C ಪರಾನೂನೆ
4. A & B ನೆರದಾನೆಲ್ಲಿ	16. C ದಾರ
5. C ನಿನಿದೆ	17. C ರಮಾ
6. A ಪರಾ ; C ಪಾರಾ	18. B & C ವದಾರಿಕ್ಕುಂ
7. C ವಾರಿ	19. C ದಾರ
8. C ಪರಿವಂತರಿವುದುವರಿಂ	20. C ಗೊನ
9. B ನಾಣ	21. C & B ರರಾದಮಂ
10. C ಸುಂಗಡಿ	22. B ಸೇವಾ
11. C ವನದಂ	23. C ಕಳುಪಿಂ
12. C ನೆರಪ್ಪಲಾ ; B ನೆನೆರಪ್ಪಲಾ	24. B ಗಟ್ಟಿಪಿ
	25. B ತಂದನಳ್ಳಿ ; C ತಂಡನಳ್ಳಿ

ಗೀತಿಕೆ|| ಅನುಗತಂಪೂರ್ವಕವಿಗಳ್ |

ನೆನೆದಿಂನುಂಪೇಟ್ಟೊಂದುಷ್ಕರೋಕ್ತಿಯ ||

ನನುಗತ ಕ್ರಮದೆ ಬಗೆದುಹೇಳಿಕೆಯೋಳ್ |

ಜನಿತವಿಭೇದಮುಮಂಪೇಟ್ಟೊಂಕಿಟಿದಂ ||

141

ಭಾವೆಯಂ ನುಸುಳುಮಸ್ಪಷ್ಟಾಕ್ಷರಮು |

ಮಾವರ್ಣ್ಯವೃತ್ತಯಮುಂ ಬಿಂದುಚ್ಚುತಿಯಂ ||

ಭಾವಿಸಿದೊರ್ನ್ನೂಡಿಯಂ ವರ್ಣ್ಯಚ್ಚುತಮಂ |

ಕೇವಳಮವಳಿಭೇದಮಂಸುಸಮಸ್ತಕಮಂ ||

142

ಸವಿಹಿತಮಪ್ಪರ್ಣ್ಯಪೂರೋತ್ತಳಮಂ |

ಧವಳವಿಲೋಕನೆಯ ಗುಣಮಂಸುಂದರಮಂ ||

ಕಿವಿವರಂ ನೀಳ್ವನಯನಯುಗದೊಳೊ |

ಪ್ಪವವಳಾನವಯವದೇಕೆ ಕಳೆಯವೇಟ್ಟೊಂ ಪ್ರಿಯೆಯಂ || ಭಾವೆ || 143

ತಿರಿವುದದೊಂದುಚಕ್ರದೊಳೆನಿಂದುದಿವಾ |

ಕರನೆಮತ್ತೆಡೆದುಕಳೆವೊಡಂತದನಾವಡೆಯಿಂ ||

ದ'ರಮೆಯಾಗಿ ನೆಲಸಿ ಕೆಲಕಾಲದಿಂ |

ಪೊರೆದಿರದಟಿದಬಟಿಕೆ ತಾನೆಲದೊಳ್ || ನುಸುಳು ||

144

ನೆಟ್ಟನೆತಾಂಸವಿಯೊಳೆಂದಿರೆಭೋಜನಮಾ |

ನಟ್ಟುಬ'ಡಿಸುನಾಮಟಿಯದೆನಸುಂ ಸವಿಯಂ ||

ಪುಟ್ಟಿದಾರುಮಟಿಯದದಳಪೆಸರೊ |

ಳ'ಟ್ಟುದಂಪೇಟಿಕೇಳ್ದೆನೆಂದಟಿಯೆಂ || ಅಸ್ಪಷ್ಟಾಕ್ಷರಂ ||

145

ಅ'ವನಾಮಕತ್ವ'ಕ್ಷುಚೆಯಂ |

ಕ್ರವನೊಚರಾಮ'ಯದಷ್ಟಾಪಾ¹⁰ ಯದೆಗಳೊಳ್ ||

ಸವಿಸೆವಮಲಹೈವಸುಮುಕ್ತಿಮಹಾ|

ದೇವನಿ"ನನಂನನನಪ್ಪೊನಸಹಾಯಗುಣಂ || ವರ್ಣ್ಯವೃತ್ತಯಂ || 146

1. C ವಿಲೋಚನೆಯಗುಣಸುಂದರಮಂ

2. C ದರೆಯಮಯೋನಿ

3. A & C ಬಡ್ತಿಸು

4. C ಉಟ್ಟುದಂ

5. C ಕೇಳ್ದರಿಯೆಂ

6. C ಅವ

7. C ತ್ವಕ್ಷ

8. B ಚಯಂ

9. C ಮಾಯೆ

10. C ತಾಯ

11. C ನಿನನ್ನನನ ; B ನಿನನಂನನ

- ಗೀತಿಕೆ || ಸೊಗಯಿಸುಮಿಂದ್ರನೀಲಮಣಿಸನ್ನಿಭದೊಳ್ |
 ಮಿಗೆಜಳನಿಧಿಯೊಳಗುಡಿತದಿಂದಿ(ದ್ವಿ)ರದವೊ ||
 ಲೈಗೆದತಿಧವಳಮೂರ್ತಿಗೆಘನವಳಯಸದಗ್ಧ |
 ಗಗನದೊಳುಟಿದುಟಿದುವಿತಾಳಿತಾಶಾವಳಯಂ ||ಬಿಂದುಚ್ಚುತಕಂ|| 147
- ಆ'ವುದು ಬಾ'ಗಿದುದುಮಧಿಕಂಬಸನಂ |
 ಕೇವಳಮಾಗೆ ನೆ'ಗೆವುದುಚಿತಾವಯವಂ ||
 ದಿವದಿಂ ನಿಂದು ಸಿ'ತಗನಂನುಡಿದುವು |
 ಭಾ'ವಿಸಿಬಗೆಗೊ'ಳ್ಳೊಡುಕೊ'ನ್ನಡಿಯಂ || ಒನ್ನಡಿ|| 148
- ತಳಮಳಗುತ್ತಂ ಜನಿತ ನಿಜಭೀತಿಮನಂ |
 ಗೊಳೆ ಕಳವಳಿಸಿ ಚ'ಲಿತನಿಲಲಣ್ಣದೆಮ ||
 ಕ್ಕಳವೊಳಗೆಸುಟಿದರರಸಂಮನದೊ |
 ಳ್ಳುಡಿದಸಿಯನೆ ನೋಡಿ ಪರಿವಾರದವರ್ || ವರ್ಣ್ಯಚ್ಚುತಕಂ || 149
- ವಿಗಳಿತರಾಗನಾವೊಂ ನಿನ್ನಾವುದಳ |
 ಸೊಗೆಯಿಸುಗುಂ ಕಟಕತ್ವಮಂ ಸಮರ್ಥಬಲಂ ||
 ಬಗೆದನಗೊಯ್ಯನೆಸಗೆಯಿದುವೊದಾ |
 ಲಗಲಲಾಟಿಸುಗುಮದೆ ಪೇಟ್ಟಿಂ ಬನದೊಳ್ || ಸಮಂತಿ || 150
- ವೃ || ಅತಿಶಯಧವಳೋಪನೀ[ತ]ಮಾಗ್ಗೋ |
 ಚಿತಗತಿಭಾವಿತಮಾರ್ಗಗಳಂಕ್ರಿಯಾರ್ಥಂ ||
 ಚತುರಕವಿಜನಾನುಯಾತ ಸಾರ |
 ಸ್ವತಗುಣದೊಳ್ ಬ¹⁰ಗೆದಂತೆ ಕೂಡಲಾರ್ಕುಂ || 151
- ಬುಧಗುಣಗಣನಾತೀತಾಂತರಂ ಶಬ್ದತತ್ವಾಂ |
 ಬುಧಿವಿವಿಧವಿಧಾನಾಲಂಕ್ರಿಯಾವೀಧಿಮಾಳಂ ||
 ವಿಧುರಗತಿವಿಲೋಡ್ಯಂ ತಳ್ಳು ನಿಲ್ಲಿಪ್ಪದಾವಾ |
 ಗಧಿಪವಚನಮಾಲಾಪಾವನೀಯಂಗಭೀತಂ || 152

1. A & B ಆವುದಂ

2. A & B ಬಾಗಿದಂದು

3. B ನೆಗೆದವುಂಚಿತ್ತಾ

4. A ನಿತಗಗನಂ ; B ನಿತಂಗಗನಂ

5. C ಭಾವಿಸೆ

6. C ಗೊಳದಾರ

7. C ಕೊಣ್ಣದಿಯಂ ; B

ಕೊನ್ನಡಿಯಂ

8. C ಚರಿತರೀಲವಣ್ಣದೆಮ

9. C ಗೆಯ್ಯವೊದಾ

10. C ಬಗೆವಂತೆ

ವೃ || ಭಾವಿಸಿ ಶಬ್ದತತ್ತ್ವಸಮಯಸ್ಥಿತಿಯಂ ಕುಟಿತೊಂದಶೇಷಭಾ |
 ಷಾ ವಿಷಯೋಕ್ತಿಯಂ ಬಗೆದು ನೋಡಿ ಪುರಾಣಕವಿಪ್ರಭುಪ್ರಯೋ ||
 ಗಾವಿಳ ಸದ್ಗುಣೋದಯಮನಾ²ಯ್ದವರಿಂ ಸಮೆದೊಂದು ಕಾವ್ಯದಿಂ |
 ಶ್ರೀವಿಜಯಪ್ರಭೂತಮು³ದಮಂ ತನಗಾ⁴ಗಿಸಿದೊಂ ಕವೀಶ್ವರಂ || 153

ಇದು ಶ್ರೀನೃಪತುಂಗದೇವಾನುಮತಮಪ್ಪ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದೊಳ್
 ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರವರ್ಣನಾನಿರ್ಣಯಂ
 ದ್ವಿತೀಯಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ ||

1. C ಕೊಂಡ

2. A & B ನಾಯ್ದವರಿಂ

3. C ಮದಮಂ

4. B & C ಗಾಗಿಸಿದಂ

ತೃತೀಯಪರಿಚ್ಛೇದ

- ಕಂ || ಶ್ರೀವಿದಿತಾರ್ಥಾಲಂಕಾರಾ |
 ರಾವಳಿಯಂ ವಿವಿಧಭೇದವಿಭವಾಸ್ವದಮಂ ||
 ಭಾವಿಸಿ ಬೆಸಸಿದನಖಿಳಧ |
 ರಾವಲ್ಲಭನಿಂತಮೋಘವರ್ಷನೃಪೇಂದ್ರಂ || 1
- ವರಜಾತಿರೂಪಕಾರ್ಥಂ |
 ತರವಿನ್ಯಾಸಾತಿರೇಕಯಾಧಾಸಂಖ್ಯಾ ||
 ಸ್ಥಿರದೀಪಕೋಪಮಾಬಂ |
 ಧುರಾತಿಶಯಸದೃಶಯೋಗಿತಾಕ್ಷೇಪಂಗಳ್ || 2
- ಶ್ಲೇಷೋತ್ತೇಕ್ಷಾಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿ |
 ಶೇಷಸಮಾಹಿತಸಮಾಸಪರ್ಯಾಯೋಕ್ತಾ ||
 ನೈಷವಿರೋಧಾಪ್ರಸ್ತುತ |
 ಶೇಷನಿದರ್ಶನಸಹೋಕ್ತಿ ಸಂಕೀರ್ಣಂಗಳ್ || 3
- ನುತಪರಿವೃತ್ತಿ ವ್ಯಾಜ |
 ಸ್ತುತಿ ಹೇತು ವಿಭಾವನಾ ಲವೋದಾತ್ತಾಪ ||
 ಹ್ನುತಿರಸವದೂರ್ಜಿತವ್ಯಾ |
 ವೃತ್ತಿ ಪ್ರಿಯತರಾದಿಗಳ್ ಕ್ರಮಾದ್ಯುಕ್ತಂಗಳ್ || 4
- ವಿಧಿತಾರ್ಥಾಲಂಕಾರಾ |
 ಸ್ವದಭೇದಂಗಳ್ ಪುರಾಣಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಂಗಳ್ ||
 ತದನುಮತಲಕ್ಷ್ಯಲಕ್ಷಣ |
 ನಿದರ್ಶನಂಗಳನನುಕ್ರಮೋಕ್ತಿಯೆ ಪೇಟ್ಟಿಂ || 5
- ಭಾವಿಸಿ ಸಮಸ್ತವಸ್ತುವಿ |
 ಭಾವಿತ ಜಾತಿ ಕ್ರಿಯಾಗುಣದ್ರವ್ಯಸ್ವಾ |
 ಭಾವಿಕಗುಣಮಂ ಪೇಟ್ಟಿದು |
 ಕೇವಲಮಾ'ಜಾತಿಯೆಂಬಸದಳಂಕಾರಂ || 6

ಕಂ|| ಧವಳಾಪಾಂಗಂ ಕೇಕಾ |

ರವಮುಖರಂ ಹರಿತಶಾಬಲಾಂಕ ಕಳಾಪಂ ||

ನವಿಲಾಟಂ ಸೋಗಯಿಸುಗುಂ |

ಸುವಿನೀಲಾಯತಗಳಂ ಪಯೋದಾಗಮದೋಳ್ || ಜಾತಿಸ್ಥಭಾವಾಖ್ಯಾನಂ || 7

ಅರೆ ಮುಚ್ಚಿ ಕಣ್ಣಳಂ ವನ |

ಕರಿ ಮೆಲ್ಲದೆ ಲಲಿತಸಲ್ಲಕೀಪಲ್ಲವಮಂ ||

ಸ್ಥರವಶದಿಂದಿದ್ದು ನಜ |

ಕರೇಣುಪೇಚಕನಿರೂಪಿತಾಯತಹಸ್ತಂ || ಕ್ರಿಯಾಸ್ಥಭಾವಾಖ್ಯಾನಂ || 8

ಅಮಿಗಳನಮಂ ಕಣ್ಣಳೊ |

ಳಾ ಮನದೊಳೆಗೊಸಗೆಯಂ ಶರೀರದೊಳೆತ್ತಂ ||

ರೋಮಂಚಕಂಚುಕಂ ಮದಿ |

ರಾಮದವಾಗಿಸೆ ತಗಟ್ಟನಾಕೆಯನುಡಿಯೋಳ್ || ಗುಣಸ್ಥಭಾವಾಖ್ಯಾನಂ || 9

ತಳಮಿತಮಧ್ಯೆಯನಾಯತ |

ವಿಳೋಳಲೋಚನೆಯನುನ್ನತಸ್ತನಯುಗೆಯಂ ||

ಲಳಿತವಿಲಾಸಿನಿಯಂ ಕೋ |

ಮಳಾಂಗಿಯಂ ಪೃಥುನಿತಂಬಬಿಂಬೆಯನುಟಿದಂ||ದ್ರವ್ಯಸ್ಥಭಾವಾಖ್ಯಾನಂ || 10

ಅತಿಶಯಧವಳಧರಾಧಿಪ |

ಮತದಿಂದಂ ಜಾತಿಯೆಂಬಳಂಕಾರಮನಿಂ ||

ತತಿನಿಪುಣರಣಿಗೆ ತೋರ್ಪ್ಪಂ |

ಶ್ರುತಿಸುಭಗಮೆನಿಪ್ಪ ರೂಪಕಾಲಂಕೃತಿಯಂ || 11

ರೂಪಕಮೆಂಬುದು ಪೆಟವಟ |

ರೂಪಾದಿಗುಣಂಗಳಾ ನ ಭೇದೋಕ್ತಿಗಳಿಂ ||

ರೂಪಿಸುವುದಿಂತು ಬಾಹುಲ |

ತಾಪಾದಾಂಬುಜಮುಖೇಂದುನಯನಾಳಿಗಳಿಂ || 12

ಸ್ಮಿತಕುಸುಮಮಧರಪಲ್ಲವ |

ಮತಿಶಯನಯನಾಳಿ ಬಾಹುಶಾಖಂ ಕಾಂತಾ ||

ಲತೆಯಿಂದಿಂತು ಸಮಸ್ತಾ |

ಶ್ರಿತಂ ಸಮಸ್ತಂ ಸಮಸ್ತರೂಪಕಮಕ್ಕುಂ || 13

ಕಂ || ಕುಸುಮಂ ಸ್ಥಿತಮಳಿನಯನಂ |
 ಕಿಸಲಯಮಧರಂ ಭುಜದ್ವಯಂ ವಿಟಪಂ ಮ ||
 ತ್ತಸುವಲ್ಲಭೆ ಲತೆಯೆಂಬುದಿ |
 ದು ಸಮಸ್ತಂ ವ್ಯಸ್ತರೂಪಕಂ ಕ್ರಮಮಖಿಲಂ || 14

ಸ್ಫುರಿತಾಧರಪಲ್ಲವೆ ಬಂ |
 ಧುರಲೋಚನಕುಸುಮೆ ಲೋಲಭುಜಶಾಖೆ ಮನೋ ||
 ಹರೆ ಕಾಂತೆಯೆಂಬುದವಯವ |
 ನಿರೂಪಣಕ್ರಮದಿನವಯವಂ ರೂಪಕದೊಳ್ || 15

ತರಳತರಲೋಚನಂ ನಿ |
 ಭೃಗರರಾಗರಸಂ ಮುಖಾರವಿಂದಂ ನಿನಾ ||
 ದೊರೆಕೊಳಿಸಿದೊಸಗೆಯೇಂ ಬಂ |
 ಧುರಮೆಂಬುದಿದವಯವಕ್ರಮಂ ರೂಪಕದೊಳ್ || 16

ಮೃದುತರಕಘೋಲಫಳಕಂ |
 ವದನಾಂಬುಜಮಾಯತೋನ್ನತಭ್ರೂಚಾಪಂ ||
 ಮುದಮಂ ಪಡೆದತ್ತೆನಗೆಂ |
 ಬುದು ವಿಷಮಿತರೂಪವಿಷಮರೂಪಕಮಕ್ಕುಂ || 17

ಜಿನಚರಣನಖಾದರ್ಶಂ |
 ವಿನತಾಮರರಾಜ ರಾಜವದನಪ್ರತಿಮಂ ||
 ಮನದೊಳ್ಳಲೆ ನಿಟ್ಟೆಂಬುದು |
 ವಿನಿಶ್ಚಿತವಿಶೇಷಣೋರುರೂಪಕಮಕ್ಕುಂ || 18

ಕಮಲಾಕರದೊಳ್ ಸಂಕೋ |
 ಚಮನಟಲಂ ಚಕ್ರವಾಕದೊಳ್ಳಾಡದು ನಿಂ ||
 ನಮುಖೇಂದುಬಿಂಬಮಿಂದುಗೆ |
 ಸಮನೆಂಬುದು ಮಿಗೆ ವಿರುದ್ಧರೂಪಕಮಕ್ಕುಂ || 19

ಕುಲಗಿರಿಯೈ ಗೌರವದಿಂ |
 ನೆಲನೈ ಸೈರಣೆಯಿನಿಂದುವೈ ಶಾಂತಿಯಿನಾ ||
 ಜಲನಿಧಿಯೇ ಗುಣ್ಣಿದೆಂ |
 ದಲಸದೆ ಪೇಚ್ಚಿಂತು ಹೇತುರೂಪಕವಿಧಿಯಂ || 20

- ಕುಂ || ಕುಮುದಾನಂದನಕರವತಿ |
 ಕಮಲಾಕರ ರಾಗಹರಮುದಾರಂ ನಿನ್ನಾ ||
 ವಿಮಳಯಶೋವಿಧುವೆಂಬುದು |
 ಕಮನೀಯಂ ಶ್ಲೇಷರೂಪಕಾಲಂಕಾರಂ || 21
- ಪರಿಚಿತ ಸನಾಭಿರಾಗಾಂ |
 ಕುರಜಲಸೇಚಂ ವಿರೋಧಿತರುದವದಹನಂ ||
 ಪರಮೋದಯರವಿಗಗನಂ |
 ಪರಾಕ್ರಮವದನೆ ವಿಭಿನ್ನರೂಪಕಮಕ್ಕುಂ || 22
- ವದನಾಂಬುಜರಂಗದೊಳೀ |
 ಮದಾಲಸಭ್ರೂಲತಾವಿಲಾಸಿನಿ ಲೀಲಾ||
 ಸ್ವದನ್ಯತ್ಯಮನಾಗಿಸಿದ |
 ಪುದಿದೆಂಬುದು ರೂಪಕೋರುರೂಪಕಮಕ್ಕುಂ || 23
- ವದನವಿದಲ್ತಂಬುರುಹಂ |
 ಮದಲೋಲವಿಲೋಚನಂಗಳಲ್ಲಮಿವಳಿಗಳ್ ||
 ಮುದಮಲ್ಲಿದು ವಿಕಸನಮೆಂ |
 ಬಿದಿನಿಂಬನೆ ಬಗೆಗೆ ರೂಪಕಾಪಹ್ನುತಿಯಂ || 24
- ಮೊಗಮೆಂಬಂಬುಜದಲರಾ |
 ನಗೆಯೆಂಬ ವಿಕಾಶಮೋಪ್ಪವದಱೊಳ್ಳುಟಿಗುಂ ||
 ಮಿಗೆ ಕಣ್ಣಿಂಬ ತುಂಬಿಗ |
 ಳೊಗೆದೊಸಗೆಯಿನೆನೆ ಸುಯುಕ್ತರೂಪಕಮಕ್ಕುಂ || 25
- ನಗೆಯೆಂಬನೆವದೆ ಬೆಳಗೀ |
 ಮೊಗಮೆಂಬೀ ನೆವದೆ ತಿಂಗಳೊಳಗೆಸೆದಾದಂ ||
 ಸೊಗಯಿಸಿ ತೋರ್ಕ್ಕುಂ ಲೋಚನ |
 ಯುಗಮೆಂಬೀ ನೆವದೆ ಲಕ್ಷ್ಮಮನೆ ತದ್ವ್ಯಾಜಂ || 26
- ವರರೂಪಕಭೇದಮನಿಂ |
 ತಿರೆ ಪೇಟ್ಟಿಂ ಕಿಟಿದನುಟಿದುದಂ ಲಕ್ಷ್ಯದೊಳಾ ||
 ದರದಣಿಗೆ ತೋರ್ಪ್ಪನರ್ಥಾಂ |
 ತರವಿನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷ್ಯಲಕ್ಷಣಯುಗಮಂ || 27

ಕಂ || ದೊರೆಕೊಳೆ ಪೇಟಿರ್ತ್ತಮನಾ |
 ದರದಿಂ ಸಾಧಿಸಲೆ ವೇಡಿ ಪೆಟತೊಂದರ್ತ್ತಾಂ ||
 ತರಮಂ ಪೇಟ್ಟುದದರ್ತ್ತಾಂ |
 ತರವಿನ್ಯಾಸಾಖ್ಯಮದಹಿ'ದೀ ಭೇದಂಗಳ್ ||

28

ಸಕಲವ್ಯಾಪಿ ವಿಶೇಷ |
 ಪ್ರಕಾಶಕಂ ಯುಕ್ತಕಾರಿಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತಂ ||
 ಪ್ರಕಟಶ್ಲೇಷವಿರುದ್ಧಾ |
 ತ್ಮಕಂ ವಿರುದ್ಧಂ ವಿಪರ್ಯಯಂ ಯುಕ್ತಾರ್ಥಂ ||

29

ಸತತೋದಯನಪ್ರತಿಹತ |
 ಗತೀವ್ರಂ ತದ್ವಿನಾಧಿನಾಥನುಮಸ್ತಂ ||
 ಗತನಾದನಂತೆ ನಿಯತ |
 ಪ್ರತೀತಿಯಂ ಕ²ಳಿಯಲಕ್ಕು ಮೇ ವ್ಯಾಪಕಮಂ ||

30

ಸರಸಿಜಬಾಂಧವನಸ್ತಾಂ |
 ತರಗತನಾಗಿರೆ ಸರೋಜಿನೀವನಮಾದಂ ||
 ಕೊರಗುತ್ತ ಮುಗಿಗುಮಿಶ್ವರ |
 ವಿರಹದೆ ಶೋಕಾಕುಲಂ ವಿಶೇಷಾಪ್ತಜನಂ ||
 ಮಲಯಾನಿಲನುಂ ಮಲಯಜ |
 ಜಲಮುಂ ಶಶಿಕಿರಣಮುಂ ವಿಯೋಗಿಗಳೆ³ದೆಯೊ ||
 ಳ್ಳಿಲಸಿದ್ಧವಟಲೆಪಾಪದ |
 ಫಲಮಾದುವು ಯುಕ್ತಕಾರಿ ಕಾಮುಕಜನದಾ ||

31

32

ಹರಿಣಧರಂ ಸೊಗಯಿಸಿದಂ |
 ತಿರೆ ಕುಸುಮಿತಚೂತವಿತತಿ ಸೊಗಯಿಸಿತನಸುಂ ||
 ಸುರಭಿಸುಮನಸ್ವಿದೋಷಾ |
 ಕರವಿಲಸಿತಮಪ್ಪೊಡಂತು ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತಂ ||

33

ದಿನನಾಯಕನಪರದಿಗಂ |
 ಗನೆಯೊಳ್ಳೆರೆದುದಿತರಾಗನಾದಂ ಪೀನಂ ||
 ಜನಿಯಿಸುಗುಮಧೀಕರಾಗಮ |
 ನೆನಸುಮಪಕ್ರಮದೆ ವಾರುಣೀಸಂಶ್ಲೇಷಂ ||

34

- ಕಂ|| ಸರಿದಧಿಪತಿಯಂ ದೋಷಾ |
 ಕರನಂತರ್ಮುಲಿನನಾಗಿಯುಂ ಪೆಚ್ಚಿಸುಗುಂ ||
 ಪರಿಣತಕಲಾಕಲಾಪಂ |
 ಪರಿವರ್ಧನಮಕ್ಕುಮತಿವಿರುದ್ಧಾತ್ಮಕ[ಮುಂ]¹ || 35
- ಪ²ರಿತಾಪಮನೆನೆಗೆ ನಿಶಾ |
 ಕರನಾಗಿಸುಗುಂ ವಸಂತಸಮಯಾನುಗತಂ ||
 ಸುರಭಿಸಮಯೋದಿತಂ ಹಿಮ|
 ಕರನಟಲಂ ಪಡೆವನೆಂಬುದಿದು ವಿಪರೀತಂ || 36
- ಉರುಪಿತ್ತಶೋಕಪಲ್ಲವ |
 ವಿರಚಿತಶಯನೀಯಮೆನ್ನ ಮೆಯ್ಯಂ ಪೀನಂ ||
 ಸ್ಫುರದನಲಪ್ರತಿನಿಧಿ ತ |
 ತ್ವರೂಪಗುಣಮಕ್ಕುಮೆಂಬುದೆಂದುಂ ಯುಕ್ತಂ || 37
- ಸಂ³ತತವಿಂತೆಸೆವಪ್ಪ |
 ತ್ಥಾಂತರವಿನ್ಯಾಸಭೇದಮಂ ಬಗೆಗೆ ಬುಧರ್ ||
 ಮುಂತಣ ಲಕ್ಷಣಲಕ್ಷ್ಯಯು |
 ಗಾಂತರ್ಗತಭೇದಮಕ್ಕುಮಾವ್ಯತಿರೇಕಂ || 38
- ಆದಿಪ್ರತೀತಿಯ(ಯಿ)ಂ ಶ |
 ಬ್ಬಾದರಿದಿಂ ಸದೃಶಮಾದ ವಸ್ತುದ್ವಯದೊ ||
 ಳ್ಳೇದಮನಟಿಪುವುಚಿತಗು |
 ಣೋದಯಕ್ಕೃತವಾಕ್ಯವಿಸ್ತರಂ ವ್ಯತಿರೇಕಂ || 39
- ಶ್ರೀವನಿತಾಪ್ರಸವದಿನಾ |
 ಲಾವಣ್ಯದಿನತಿಗಭೀರಭಾವದೆ ನೀನಿಂ ||
 ತಾ ವಾರಿಧಿಯಂ ಪೋಲ್ವೈ |
 ಕೇವಲಭೇದಂ ದ್ವಿತೀಯಲಲಿತಾಕಾರಂ || ಏಕವ್ಯತಿರೇಕಂ || 40
- ಪರಮೋದಯರಿಕ್ತಮಲಾ |
 ಕರಭೋದಕರಿದ್ಧಿನೇಶನುಂ ನೀನುಂ ಭಾ||
 ಸ್ಫುರನನಿಯತವೃತ್ತಕ್ರಮ |
 ನರಸಾ ನಿಂನಂತೆ ನಿಯತವೃತ್ತಿಸ್ಥಿತನೈ || ಉಭಯವ್ಯತಿರೇಕ || 41

ಕು|| ಪರಿಣತಗುಣರಿಕ್ತಾಂತೋ |

ತ್ವರರಿನ್ನಿಜಸೌಖ್ಯರಿನ್ನಿಶಾನಾಯಕನುಂ ||

ನರಪಾ ನೀನುಂ ದೋಷಾ |

ಕರನಾ ಶಶಿ ನೀನುದಾರಗುಣಸಮುದಯನೈ ||

42

ಅಲಘುಭುಜನಾಗಿಯುಂ ನಿ |

ಶ್ವಲನಾಗಿಯುಮಖಿಲಭೂಭೃದುತ್ತುಂಗತೆಯೋ ||

ಳ್ಳೆಲಸಿಯುಮೆಯ್ದು ನಿನ್ನಾ |

ವಿಲಸಿತಮಂ ಮೇರುಕಠಿಣಭೋಗಾಧಾರಂ ||

43

ಪಾರ್ಥಿವಗುಣಯುತಮಾಗಿಯುಂ |

ಮರ್ತ್ಯತಫಲದಾಯಿಯಾಗಿಯುಂ ನಿನ್ನೊಳ್ತಾಂ ||

ವೃತ್ತ್ಯತೆಯಂ ಪಡೆಗುಂ ಪರ |

ಮಾರ್ತ್ಯವಚೇತನತೆಯಿಂದೆ ಕಲ್ಪಕುಜಾತಂ ||

44

ಮದಮುದಿತಾಳಿಕದಂಬಂ |

ಮೃದುವಿಲಸಿತಸರಸಕೇಸರಂ ಸರಸಿರುಹಂ ||

ವದನಮಿದು ಲೋಲಲೋಚನ |

ಮುದಿತಂ ಸ್ಥಿತದಶನವಸನ ರಾಗೋಪಚಿತಂ ||

45

ಶರದಂಬರಮುಂ ಮತ್ತೀ |

ಸರವರಮುಂ ವಿಳಸದತನುಧವಳಚ್ಚವಿಗಳ್ ||

ಹರಿಣಾಂಕಾಲಂಕೃತಮಂ |

ಬರಮಾ ಕೊಳಮುಚಿತರಾಜಹಂಸೋತ್ತಂಸಂ ||

46

ಅಮದಾಲಸಲೋಚನಲೀ |

ಲಮಪಾಸ್ತ ಭ್ರೂಲತಾವಿಲಾಸವಿಶೇಷಂ ||

ಕಮಲಮದು ಪೋಲದೀ ನಿಂ |

ನ ಮುಖಮನಿಂತತ್ತಮುಕ್ತಗುಣಭೂಷಣಮಂ ||

47

ಅನಲನಸಾಧ್ಯಾಕಳಂಕ |

ಮನನಿಳತಪನೀಯಧೂಳಿಯಾನಜಲಕ್ಷಾ ||

ಲನಮನನಾಕಲತೋಷ್ಣಮ |

ನನಿಯತ ಕರ್ಧ್ವಮಮನಯಶಮಂ ತೋಟಿಗೆ'ಟಿವಂ ||

48

- ಕಂ|| ವ್ಯತಿರೇಕ ವಿಕಲ್ಪಮನನು |
 ಗತಕ್ರಮವಿಶೇಷಗುಣಕೃತಾಂತಮನಜಿಗೀ ||
 ಮತದಿಂ ಯಾಥಾಸಂಖ್ಯಾ |
 ಪ್ರತಿತೀತಿಯಂ ತೋರ್ಪ್ಪನಸ್ಥಿತಾನಿರ್ನಿತಮಂ || 49
- ಅಳಕಾನನನಯನಂಗಳಿ |
 ನಳಿನಳಿನೋತ್ಪಲವಿಲಾಸಮಂ ಗೆಲ್ಲದಜಿಂ ||
 ಕಳಹಂಸಲೀಲಗಮನೇ |
 ಕೊಳನಂ ನೀಂ ಪೋಲ್ವೆಯೆಂಬುದನುಗತಮಕ್ಕುಂ || 50
- ನಳಿನೋತ್ಪಳಾಳಿರುಚಿಗಳ |
 ನಳಕವಿಲೋಚನಮುಖಂಗಳಿಟ್ಟಿಗೊಳೆ ನೀಂ ||
 ತಿಳಿಗೊಳನನೆ ಪೋಲ್ವಿದ್ದುಂ |
 ತಿಳಿಯದುದೇಕೆಂಬುದಿಂತನನ್ನಯಮದಱೊಳ್ || 51
- ನಿಗದಿತಯಾಥಾಸಂಖ್ಯಾ |
 ನುಗತವ್ಯತಿರೇಕಯುಗಳಲಕ್ಷ್ಮಿವಕ್ಕುಂ ||
 ಬಗೆಗಾ ದೀಪಕದ ವಿಭಾ|
 ಗಗತಿಯನೀ ಭೇದಲಕ್ಷ್ಯಣಲಕ್ಷಣಯುಗದಿಂ || 52
- ಜಾತಿಕ್ರಿಯಾಗುಣದ್ರ |
 ವ್ಯಾತಿಶಯವಿಶೇಷಿಯಪ್ಪ ಪದಮೊಬ್ಬಳಿನಿಂ ||
 ದೀ ತೆಜದಿನುಡಿದ ಕಾವ್ಯಸ |
 ಮೇತಿಗಮುಪಕಾರಯೋಗ್ಯದೀಪಕಮಕ್ಕುಂ || 53
- ಮಲಯಾನಿಲನೊಯ್ಯನೆ ಪ ||
 ಕ್ಷೇಲೆಯಂ ನೆಲೆಯಿಂ ಕಳಲ್ಪುಗುಂ ವಿಟಪಿಗಳೊಳ್ ||
 ವಿಸಿತಕಳಿಕಾಕುಳಕೋ |
 ಮಲಾಂಕುರಮನಂತೆ ಪಡೆಗುಮವಜ್ಜಿಡೆಯೆಡೆಯೊಳ್ || ಆದಿದೀಪಕಂ|| 54
- ತಿರಿತರ್ಕ್ಕುಮಮಳಜಳನಿಧಿ |
 ಪರಿಖಾವೃತಭೂಮಿಭಾಗಮಂಬರದೆ ಜಳಾ ||

1. B ಪ್ರತೀತಿಯಂ

2. C ಪೋಲ್ಗೆ

3. A & B ಗೊಳನನೆ

4. C ತಿಳಿಯದಿ

5. ತಿದವ್ಯಯ

6. B ಗಮ

7. C ಬಗೆದಾ

8. C ವಾಕ್ಯ

9. B ಗಳು

- ಕರವಿಕ್ಷೇಪಕ ಕಕುದಂ ।
ತರಮಂ ಸವಿಶೇಷರುಚಿಯ ಸಂಭವವಿಧಿಯಂ ॥ 55
- ಕಂ ॥ ವಿಶದತರಮಾಯ್ತು ಗುಣಮಣಿ ।
ವಿಶೇಷಭೂಷಣಾದಿನೀ ತ್ವದೀಯಾಕಾರಂ ॥
ಶಶಧರಕಿರಣಾಭಭವ ।
ದೃಶೋವಿತಾನದಿನಶೇಷಮಾಶಾವಳಯಂ ॥ 56
- ದಿವಸಕರನುದಯಗಿರಿಶಿಖಿ ।
ರ ವಿಶೇಷವಿಭೂಷಣಂ ತಮೋರಿಮಬಳಮಂ ॥
ಪ್ರವಿಲೀನಂ ಮಾಡಿದನವ ।
ಯವದೋಳ್ತಾರಾವಿತಾನತೇಜಮನುಜಿದಂ ॥ 57
- ದೀಪಕಮಾ ಜಾತ್ಯಾದಿನಿ ।
ರೂಪಕಮಿಂತಕ್ಕುಮಾದಿಯೊಳ್ಳಧ್ಯಾಂತ ॥
ವ್ಯಾಪಕಮನದಂ ತಟುಸಲಿ ।
ಸೀ ಪೇಟ್ಟವಿಕಲ್ಪಲಕ್ಷ್ಯದೊಳ್ಳಕವಿಮುಖ್ಯರ್ ॥ 58
- ನಾನಾವಸ್ತುವಿಭೇದಮು ।
ನೇನಾನುಂ ತೆಜದೆ ಮೋಲೈ ಮಾಡುವುದುಪಮಾ ॥
ಮಾನಿತಸದಳಂಕಾರಮು ।
ನೂನವಿಕಲ್ಪಪ್ರಪಂಚಮಾ ತೆಜನದಜಾ ॥ 59
- ವನರುಹದಂತೆ ಮುಖಂ ಲೋ ।
ಚನಮೆಸೆವೃತ್ತಳದವೋಲ್ ತಳಂ ತಳಿರಂತೆಂ ॥
ದನುರೂಪಮಾಗಿ ಪೇಟೊಡ ।
ದೆನಸುಂ ವಸ್ತೂಪಮಾನಮೆಂಬುದು ಪೆಸರಿಂ ॥ 60
- ತಳಿಗ್ಗಳವೊಲೈಲ್ಲಿದುವೀ ।
ತಳಂಗಳಳಿಕುಳದ ವೊಲ್ವಿನೀಳಂಗಳ್ಳಿಂ ॥
ನಳಕಾಳಿಗಳೆಂಬುದನಾ ।
ಕುಳಮಿಲ್ಲದೆ ಮಿಬುಧರಣಿಗೆ ಧರ್ಮೋಪಮೆಯಂ ॥ 61
- ನಿಂನ ಮುಖದಂತೆ ಕಮಳಮಿ ।
ದುಂನಿದ್ರಂ ನಿಂನ ತಳದ ವೋಲಾರಕ್ಕಂ ॥
ನಿಂನಯನೀ [ವೀ] ಪಲ್ಲವ ।
ಸಂನುತರೂಪಿಂ ವಿಪರ್ಯಾಯೋಪಮಮಕ್ಕುಂ ॥ 62

ಕಂ|| ಕಮಳಮಿದು ನಿನ್ನ ಮುಖದಂ |
 ತೆ ಮುಖಮುಮಾ ಕಮಳದಂತೆ ನಿಕ್ಕುವಮಂದಿಂ ||
 ತಮದ್ವಿರೆ ಪೇಟ್ಟುದನಟಿಗು|
 ತ್ತಮರನ್ನೋನ್ನೋಪಮಾನನಾಮಾಂಕಿತಮಂ || 63

ಸರಸಿಜದೊಳ್ಳಿನ ಮುಖಂ |
 ತರುಣೀ ಸದೃಶಂ ಸಮಂತು ಪೋಲದು ಪೆಟತಂ ||
 ನಿರುಮಿದೆಂಬುದು ನಿಯಮಾಂ |
 ತರಿತಂ ನಿಯಮೋಪಮಾವಿಕಲ್ಪಿತಭಾವಂ || 64

ಕಮಳಮಿದನೆಗಮಾ ನಿಂ |
 ನ ಮುಖದೊಳೋರಂತೆ ಪೆಟದುಮಿದಳೊಳ್ಸದೃಶಂ ||
 ಸಮವಾಯಮುಳ್ಳೊಡೆಲ್ಲಂ |
 ಸಮನಿಸುಗಂತೆಂಬುದನಿಯಮೋಪಮೆಯಕ್ಕುಂ || 65

ವದನಂ ಮದೀಯಲೋಚನ |
 ಮುದಾವಹಂ ಕಮಳಮಳಿಕುಳೋತ್ಸವಜನಕಂ ||
 ವಿದಿತವಿಭೇದಕ್ರಮಮಿಂ |
 ತಿದಲ್ಲದಿಲ್ಲೆಂಬುದತಿಶಯೋಪಮೆ ಸತತಂ || 66

ಈಕೆಯ ವದನಾಕಾರಮ |
 ನೇಕಾಂತಂ ಪೋಲ್ವೆನೆಂಬುದಕ್ಕಾಗಿ ಕನ ||
 ತ್ಯೋಕನದಕ್ಕಿಂದುಗಮುಂ |
 ಟಾಕಾಂಕ್ಷಣಮದಳೊಳೆಂಬುದುಪಮೋತ್ತೇಕ್ಷಂ || 67

ಕಮಳಂ ಲಲಿತಭ್ರೂವಿ |
 ಭ್ರೂಮಮಂ ವಿಸ್ಮಿತ ವಿಲೋಲ ಲೋಚನಯುಗಮಂ ||
 ಸಮವಾಯಮುಳ್ಳೊಡದು ನಿಂ |
 ನ ಮೊಗಕ್ಕೆಣೆಯೆಂಬುದದ್ಭುತೋಪಮೆ ನಿಯತಂ || 68

ಕಮಳವಿಮೋಹದಿನೀ ನಿಂ |
 ನ ಮೊಗಕ್ಕೆಣಗುವುದು ತೊಣವುದಾ ಸರಸಿಜಮಂ ||
 ಭ್ರೂಮರಂ ವದನಮಿದಲ್ಲಿಂ |
 ದು ಮೋಹದಿಂದೆಂಬುದಿದುವೆ ಮೋಹೋಪಮಿತಂ || 69

ಕಂ|| ಸರಸಿಜಮೋ ಮೋ'ಗಮೋ ಮೇ|

ಣ್ವಿರೇಫಮೋ ಲೋಲನಯನಯುಗಮೋ ಮನದೊ ||

ಳ್ವರಿದುಂ ಸಂಶಯಮೆಂಬುದು |

ನಿರಂತರಂ ಸಂಶಯೋಪಮಾಲಂಕಾರಂ ||

70

ಸರಸಿರುಹಮಿಂದು ದೀಧಿತಿ |

ಪರಾಜಿತಶ್ರೀವಿಲಾಸಮಾ ನಿಂನ ಮುಖಂ ||

ಹರಿಣಧರವಿಜಯಶೋಭಾ |

ಕರಮೆಂಬುದಿದೂರ್ಜ್ವಲತೋಪಮಾನವಿಭಾಗಂ ||

71

ಪರಮಶ್ರೀನಿಳಯಂ ಶಶ |

ಧರಕಾಂತಿವಿರೋಧಿರೋಚಿವದನಂ ನಿಂನಾ ||

ನರಸಿರುಹದವೋಲೆಂಬುದು |

ನಿರುತಂ ಶ್ಲೇಷೋಪಮಾವಿಕಲ್ಪವಿಶೇಷಂ ||

72

ಸರಸೀಜಂ ಸರಜಂ ಶಶ |

ಧರಬಿಂಬಮದತಿಕಳಂಕಿತಂ ನಿಂನ ಮೋಗಂ ||

ನಿರುಪಮಮಾಗಿಯುಮ'ವಜೊಳ್ |

ದೊರೆಯೆಂಬುದನಣಿದುಕೊಳ್ಳೆ ನಿಂದೋಪಮೆಯಂ ||

73

ಅಮೃತಭವಂ ಶಿಶಿರಕರಂ |

ಕಮಳಂ ಜಗದೇಕಪಾವನೀಯಶ್ರೀಕಂ ||

ಸಮನಣೊಳ್ಳಿಂನ ಮೋ'ಗಂ|

ಕ್ರಮದೆಂಬುದನಣಿವುದಾ ಪ್ರಶಂಸೋಪಮೆಯಂ ||

74

ಶರದುದಿತಶಿಶಿರಕರನುಂ |

ಸರಸಿರುಹಮುಖಮಿ ತ್ವದೀಯವದನಮುಮಿನಿತುಂ ||

ದೊರಕೊಳಿಸುವೊಡೆ ಪರಸ್ಪರ |

ವಿರೋಧಿಗಳ್ಳಿರುತಮನೆ ವಿರೋಧೋಪಮಿತಂ ||

75

ಅಳಿಗಳಿವು ಕಣ್ಣಿಗಳ್ಳಿವು |

ನಳಿನಮಿದೀ ವದನಮಲ್ಲು ನಿಜಕಾಮಿನಿಯಾ ||

ತಿಳಿದಿಂತು ಪೇಟೊಡಿದು ಮೊ |

ಕಳ್ಳಮುಪಮಾಖ್ಯಾತಮಪ್ಪ ತತ್ತ್ವಾಖ್ಯಾ'ನಂ ||

76

ಕಂ|| ಹರಿಣಧರಸರಸಿಜಂಗ |

ಳ್ಳೊರೆಯಲ್ಲಿವು ತನಗೆ ತಾನೆ ದೊರೆ ನಿನ್ನ ಮೊ'ಗಂ ||
ನಿರುಪಮಮೆಂಬುದನಟಿವುದು |
ನಿರುತಮಸಾಧಾರಣೋಪಮೋದಯವಿಧಿಯಂ ||

77

ನುತಶಿಶಿರಕಿರಣಕಾಂತಿ |

ಪ್ರತಿಯನೊಡಗೂಡಿ ಮಾಡಿದವೊಲಾಯಿತ್ತಿಂ ||
ತತಿಶಯಮಿಾ ನಿನ್ನ ಮುಖಂ |
ನಿತಾಂತಮೆಂಬಾಗಳೆಗಭೂತೋಪಮೆಯಂ ||

78

ಹರಿಣಧರನೊಳ್ವಿಷಂ ಮಲ|

ಯರುಹದೊಳನಲಾಚ್ಚಿ ನಿನ್ನ ವದನೋದರದೊಳ್ ||
ಪರುಷತ'ರವಚನಮಪ್ಪುದು |
ದುರವಾಪಮಿದಿಂತಸಂಭವೋಪಮಮಕ್ಕುಂ ||

79

ಮಲಯರುಹಶಿಶಿರಕರಶೀ |

ತಲಿಕಾಕರಕೇಂದು ಕಾಂತಜಲಶೀತಳಮಿಾ ||
ಲಲನಾಲಿಂಗನಸುಖಕರ |
ವಿಲಾಸಮೆಂಬುದು ಬಹೂಪಮಾನವಿಕಲ್ಪಂ ||

80

ಜನಿತಪ್ರಗಲ್ಬದೊಳ್ ಮಾಂ |

ತನದೊಳ್ ಮಹಾತ್ಮ್ಯದೊಳ್ ನಿಜೋದಾರತೆಯೊಳ್ ||
ಅನುಪಮಗುಣದೊಳ್ ಶ್ರೀ'ಶಂ |
ಘನಮನೆ ಮಾಲೋಪಮಾನಭೇದಮಿದಕ್ಕುಂ ||

81

ಭವದೀಯವದನಮಾಲೋ |

ಲವಿಲೋಚನಮುದಿತರಾಗಮಣಿವಿಳಸಿತಮಂ ||
ಪ್ರವಿಕಸಿತಾಂಬುಜವನಮಂ |
ಸವಿಶೇಷಂ ಪೋ'ಲ್ಕು ಮೆಂಗಿ ವಾಕ್ಯೋಪಮೆಯಂ ||

82

ವಿಪರೀತಂ ತರುತತಿ ವೊ |

ಲಪರಾಗಂ ಶುದ್ಧಭೂಮಿವೊಲ್ಪದ್ವಿನಿವೋ ||
ಲುಪಗತವಿಭ್ರಮರಹಿತಂ |
ಕುಪಿತಾಕ್ಯತಿಯೆಂಬುದುಪಮೆ ಸಂಧಾನಾಂಕಂ ||

83

ಕಂ|| ಪ್ರತಿವಸ್ತೂಪಮಿತಾಲಂ ।

ಕೃತಮಿಂತಕ್ಕುಂ ಧರಾಧಿಪಾ ನಿಂನನ್ನಂ ॥

ವಿತತಯಶನಿಲಯತಾರಾ ।

ಪತಿದಿನಕರಸದೃಶತೇಜನೆಂಬುದುಮುಂಟೇ ॥

84

ಸುರಗಿರಿವೋಲ್ ಧೈರ್ಯದಿನಂ ।

ಬರಮಣಿವೋಲ್ ತೇಜದಿಂ ಶಶಾಂಕಂಬೋಲ್ ಬಂ ॥

ಧುರಕಾಂತಿಗುಣದಿನಂದಿಂ ।

ತಿರೆ ಪೇಟ್ಟುದನಟಿದು ಕೊಳ್ಳೆ ಹೇತೂಪಮೆಯಂ ॥

85

ಹೀನಾಧಿಕಗುಣದೋಷವಿ ।

ತಾನಮುಮಂ ಲಿಂಗವಚನಭೇದಂಗಳುಮಂ ॥

ಮಾ'ನಧನರಟಿದು ಪೇಟ್ಟನು ।

ಮಾನಕ್ಕವಿರುದ್ಧಮಾಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯಾಗಮದೋಳ್ ॥

86

ನಿನ್ನಂತೆ ಸುರೇಶ್ವರನು ।

ತ್ವನ್ನ ಮಹೈಶ್ವರ್ಯನೆಂಬುದುಂ ಜಲನಿಧಿ ತಾಂ ॥

ಸನ್ನುತಗಭೀರನೆಂಬುದು ।

ಮಿನ್ನದು ಹೀನಾಧಿಕಪ್ರಸಂ(ಶಂ)ನಾ(ಸಾ)ನುಗುಣಂ ॥

87

ಕೊಳದಂತಂಬರಮತಿನಿ ।

ಮೃಳಮೀತಂ ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತನೆಂದುಂ ನಾಯ್ವೋ ॥

ಲಿಳೆಯಂಕರಮೆಂಬುದಿದ ।

ಗ್ಗಳಮಾ ಹೀನಾಧಿಕಪ್ರಶಂಸಾದೋಷಂ ॥

88

ಪುರುಷಂಬೋಲೀಕೆ ಕರಂ ।

ಪುರುಷಾಕೃತಿಯೆಂಬುದಿಂತು ನಾನಾಲಿಂಗಂ ॥

ನಿರುತಂ ಪ್ರಾಣಂಗಳವೋಲಿ

ನೆ(ನ)ರಪಂ ಪ್ರಿಯನೆಂಬುದಿಂತು ನಾನಾವಚನಂ ॥

89

ಇಂತುಪಮಾಕ್ರಮಮನಪ ।

ಯ್ಯಂತಂ ಗುಣಗಣಮನಟಿದು ಪೇಟ್ಟಿ ಕವೀಶರ್ ॥

ಸಂತತಮಿಂತಕ್ಕುಂ ಕಾಂ ।

ತಾಂತಿಕಮತಿಶಯದ ಲಕ್ಷ್ಯಲಕ್ಷಣಯುಗದಿಂ ॥

90

ಕಂ|| ಮೇರೆಗಳೆದರೆ ವಿಶೇಷವಿ |

ಚಾರಮನಧೀಕೋಕ್ತಿಯೊಳ್ ತಗುಳ್ಳುವುದಕ್ಕುಂ ||

ಸಾರತರಮತಿಶಯಾಲಂ |

ಕಾರಂ ಮತ್ತದಟ ಲಕ್ಷ್ಯಮಿ ತೆಟನೆ'ಕ್ಕುಂ ||

91

ಗೈರಿಕರಸಾರ್ಧಮಂ ಸಿಂ² |

ದೂರದೆ ತಲೆವಟಿದುದಂ ಕರಂ ಕಂಡಾಂ ಸಂ ||

ಧ್ಯಾರಾಗದೊಳಟಿಯದೆ ಮದ |

ವಾರಣಮಂ ಸೋಂಕಿ ಕೆಲದೊಳೊಯ್ಯನೆ ಪೋದೆಂ ||

92

ಮಲಯಜ ಚರ್ಚಿತೆಯಂ ಕೇ |

ವಲಧವಳಾಭರಣೆಯಂ ದುಕೂಲಾಂಬರೆಯಂ ||

ಕೆಲದೊಳ್ಳಿಲೆಯುಂ ಜ್ಯೋತ್ಸಾ |

ವಿಲಾಸದೊಳ್ಳಗೆದೆನಿಲ್ಲ ನಲ್ಲಳನಿನಿಸಂ ||

93

ಆಶಾವಳಯಿತಲೋಕಾ |

ಕಾಶಮಿದೇನತಿವಿಶಾಲಮೋ ನಿಂನ ಯಶೋ ||

ರಾಶಿಯನಿಂದುದ್ಯುತಿಯನಿ |

ಕಾಶಮನೊಳಕೊಳ್ಳುಮಳವಿಗಟಿದಿದ್ದುಮಂ ||

94

ಸ್ತುತಿನಿಂದೆಗಳಿಂ ಸವಿವ |

ಕ್ಷಿತಗುಣದೊಳ್ ಸದೃಶಮಾಗಿ ಪೇಟ್ಟುದು ಪೆಟತಂ ||

ನುತಸದೃಶಯೋಗಿತಾಲಂ |

ಕೃತಿಲಕ್ಷಣಮಕ್ಕುಮಿಂತು ತದುದಾಹರಣಂ ||

95

ಅಮರಾಧಿರಾಜಹುತವಹ |

ಯಮನೈರ್ಮೃತವರುಣವಾಯುಯಕ್ಷೇಶಾನ ||

ಕ್ರಮದಿನವರೆಣ್ಣರಂತು |

ತ್ತಮನೈ ನೀಂ ನವಮಲೋಕಪಾಳನೆ ಅವರೊಳ್ ||

96

ಜಲದದ ನೆಟಿಲುಂ ಪ'ರಮಂ* |

ವಿಲಾಸಮುಂ ಬೆಳಗುವುದಿತವಿದ್ಯುಲ್ಲತೆಯುಂ ||

ನೆಲಸವು ಚಲಂಗಳಾದಂ |

ವಿಲಾಸಿನೀಜನದ ನಲ್ಲೆಯುಂ ಸಂಗಮಮುಂ ||

97

1. C ನೆಂದುಂ

3. A & B ಪರಮಂ*

2. B ಸಿಂಧೂರದೆ

- ಕಂ|| ಉಪಮಿತಭೇದೋಕ್ತಿಕ್ರಮ |
ಮಪರಿಮಿತಾಖ್ಯಾಕೃತಿಪ್ರಯೋಗಾನುಗತಂ ||
ನೃಪತುಂಗದೇವಮತದಿಂ |
ದುಪಮಾ ಭೇದಂಗಳಿಂದೆ ತಟಿಸಲ್ಗಟಿವಂ || 98
- ವಿದಿತಾರ್ಥವಿಪರ್ಯಾಸಾ |
ಸ್ವದಮೆ ದಲಾಕ್ಷೀಪಮೆಂಬಳಂಕಾರಂ ಮ ||
ತ್ವದಱಿ ವಿಶೇಷವಿಭಾಗಮ |
ನುದಾಹರಣಮಾರ್ಗದಿಂ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ತೋರ್ಪ್ಪೆಂ || 99
- ಮೃದುತರಮಾರ್ಗದೆ ಕೆಂನಂ |
ಮದನಶರಾನೀಕಮೊಯ್ಯನೊಲವಂ ಪಡೆಗುಂ ||
ಹೃದಯಮನಳವಳವಿಂದುಟಿ |
ವಿದಾರಿಸುವುದಿಂತು ಕುಸುಮಮಯಮಲ್ತದಟಿಂ || 100
- ಧನಮಂ ನೆರಪದೆ ವಿದ್ಯಾ |
ಧನಮಂ ಮಾಡದೆ ತಗುಳ್ಳನೆಗಟದೆ ತಪದೊಳ್ ||
ಮನುಜತ್ವಮಫಲಮಾಯ್ತೆಂ |
ತೆನಗೆಂಬುದನಟಿವುದತಿ(ನು)ಶಯಾಕ್ಷೇಪಕಮಂ || 101
- ಸರಸಿಜವಿರೋಧೀ ಕಾಂತ್ಯಾ |
ಕರಮಮೃತಮಯಂ ತ್ವದೀಯಮುಖಶಶಿಯುಂಟಾ ||
ಗಿರೆ ಶಶಿಯದೇವುದೆಂಬುದು |
ನಿರುತಂ ಶ್ಲೇಷಾನುವಿದ್ಧಮಪ್ಪಾಕ್ಷೇಪಂ || 102
ವರಹಂಸಕದಂಬಕಮದು |
ಶರದಂಬುದಮಲ್ತು ಮುಖರನೂಪುರಸಂವಾ ||
ದಿರವಂ ನೆಗಟ್ಟಿಪ್ಪುದು ಬಂ |
ಧುರಮದಟಿಂದಿದಱಿಊಳಿಂಬುದುಪಮಾಕ್ಷೇಪಂ || 103
- ಮದಕರಿಯೋ ಘನಸಮಯಾಂ |
ಬುದಮೋ ಘನಮಲ್ತು ನೆಗಟ್ಟಿದದಱಿಊಳ್ ಸಪ್ತ ||
ಚ್ಚದಗಂಧಸುರಭಿಪದುಳಂ |
ಮದಕರಿಯನೆ ನೆನೆಗೆ ಸಂತಯಾಕ್ಷೇಪಕಮಂ || 104

- ಕಂ || ಮಾನಧನಾ ಪೊಗಟಿಸಲೇಂ |
 ದಾನಿಯೆ ನಿನ್ನಂತೆ ನಿನ್ನ ಕಸವರಮೆಂದುಂ ||
 ದೀನಾನಾಥರ ಕೆಯ್ಯದು |
 ದಾನಿಯದೆಂತೆಂಬುದಿಂತು ಹೇತ್ಯಾಕ್ಷೇಪಂ || 105
- ವೃತ್ತಿರೇಕ ವಿಕಲ್ಪಮಿದಂ |
 ದತಿಶಯಧವಳೋಪದೇಶಮಾರ್ಗಕ್ರಮದಿಂ ||
 ದತಿನಿಪುಣರಜಿದು ಕೊಳ್ಳನು |
 ಮತಿಯಿಂದಾಕ್ಷೇಪಮೆಂಬಳಂಕಾರಮುಮಂ || 106
- ಗೀತಿಕೆ || ಪ್ರತಿಪದಾರ್ಥತತ್ತ್ವಭೇದದೊಳ್ |
 ಪ್ರತಿಷೇಧಮಂ ನೆಗೆಬ್ಬುಮನಿತೆ ಮಾಚ್ಚಿಯಿಂ ||
 ದತಿಶಯಾಕ್ಷೇಪಗಣನಾವೃತ್ತಿ |
 ಗತಿ ನೃಪತುಂಗದೇವಮಾರ್ಗದೊಳ್ || 107
- ಕಂ || ನಾನಾರ್ಥಮೇಕರೂಪಾ |
 ಧೀನ ವಚೋರಚಿತಮಪ್ಪೊಡಕ್ಕುಂ ಶ್ಲೇಷಂ ||
 ಮಾನಿತಮಳಂಕ್ರಿಯಾನುವಿ |
 ಧಾನಂ ಮತ್ತಿಂತು ತದುಪಲಕ್ಷ್ಯವಿಕಲ್ಪಂ || 108
- ಉದಯಾರೂಢಂ ಕಾಂತ್ಯಾ |
 ಸ್ವದನನುರಕ್ತಾತ್ಮಮಂಡಲಂ ಕುಮುದಕರಂ ||
 ಮೃದುತರಕರಂಗಳಿಂದತಿ |
 ಮುದಮಂ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಪಡೆಗುಮಿಂತೀ ರಾಜಂ || 109
- ವಿಪುಳತರ ಕಟಕನುದ್ಯ |
 ದ್ವಿಪಹ[ರಿ]ಮಹಿಷೀನಿಷೇವ್ಯನುನ್ನತಪಾದಂ ||*
 ವ್ಯುಪನೀತಶ್ರೀಫಲದಂ |
 ವಿಪರೀತಕನಪ್ಪನಂತು ಭೂಭೃನ್ನಾಥಂ ||
- ನೆರೆದ ವಿಸಂವಾದಂ ಪಂ |
 ಜರಶುಕತತಿಯೊಳ್ಕುಲಾಲಗೇಹಂಗಳೊಳಂ ||
 ಪರಚಕ್ರಭ್ರಾಂತಿಗಳ |
 ಧ್ವರದೊಳೆ ನೆಗೆಬ್ಬುಂ ಮಹಾಹವಧ್ವನಿನಿಯತಂ || 111

1. C ವ್ಯುಪನೀತ * ಕಕಮೂ. 'ದ್ವಿಪ' ಎಂಬ ತಪ್ಪು ಪಾಠ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕಂ|| ಅರಿಗೋತ್ರಭೇದಿ ವಿಭುಧೇ |

ಶ್ವರನಲ್ಲಂ ಧೃತಕಳಾಕಳಾಪಂ ದೋಷಾ ||

ಕರನಲ್ಲಂ ವಿದಿತೋಮಾ |

ವರನಾತ್ಮಭೂಜಂಗನಲ್ಲನೀ ಭೂಪಾಳಂ ||

112

ವರರೂಪಕಾದ್ಯಳಂಕಾ |

ರರಚನೆಯೊಳ್ಳುನೆ ಪೇಚ್ಚು ಬಂದೆಂ ಕೆಲವಂ ||

ದೊರೆಕೊಳೆ ಬಗೆಗೀ ತೆಪದಿಂ |

ನಿರಂತರವಿರುದ್ಧನಿಯಮಿತಶ್ಲೇಷಗಳಂ ||

113

ತಟಿಸಂದು ಪಲವು ತೆಪದಿಂ |

ತೆಪದಿರೆ ನೆಗಟ್ಟಿದ್ದೊಂದು ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯಂ ||

ಮಹಿಸಿ ಪೆಪತೊಂದು ಮಾಚ್ಚಿಯಿ |

ನಟಿಪುವುದುತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆಯೆಂಬುದಿಂತದಪ ತೆಪಂ ||

114

ನಡುವಗಲ ಬಿಸಿಲ್ದನಂ |

ಸುಡೆ ವನಕರಿ ಕಮಳಬಂಧುವೊಳ್ಳಿನಕರನೊಳ್ ||

ಕಡುಗಾಯ್ತೆನೆ ಸರಸಿಜಮಂ |

ಕಿಡಿಸಲ್ತಾಂ ಪೊಕ್ಕುದಾಗ ಬಗೆಗಾ ಕೊಳನಂ ||

115

ನೆಲಸಿ ಕಿವಿಯೊಳ್ಳದಾಯತ |

ವಿಲೋಕ(ಪ)ದೊಳ್ಳೊಳೆವುದೊಳ್ಳನೆಂದೀ ಕಣ್ಣೋ ||

ತ್ವಲಮುಮನಾಕ್ರಮಿಸುವುದಿದು |

ವಿಲಾಸಿನೀ ನಿನ್ನ ಲೋಲಲೋಚನಯುಗಳಂ ||

116

ಬಗೆದಿಂಗಿತಜೇಷ್ಠಾಕಾ |

ರಗತಂಗಳಿನಂತರಂಗದೊಳ್ಳೆಪಿಸಿದುದಂ ||

ಮಿಗೆ ಸೂಚಿಸುವುದು ಸೂಕ್ಷ್ಮ |

ನುಗತಾಳಂಕಾರಮಿಂತು ತದುದಾಹರಣಂ ||

117

ತಿಳಿಪಲಡಿಗೇಪಿದೋಪನ |

ತಳಂಗಳಾ ತೀಟದಿಂ ಪದಂಗಳೊಳೊಗೆದಾ ||

ಪುಳಕಚಯಂಗಳ್ಳೆದುವು |

ಮುಳಿಸಂ ನಲ್ಲಳ್ಳೆ ಬೆಳ್ಳೊಗಂ ಗೆಯ್ವಿರೆಯುಂ ||

118

- ಕಂ|| ಪರುಷಾಳಾಪಮುಮತಿನಿ |
 ಪ್ಪೂರವೀಕ್ಷಣಮುಖವಿಕಾರಮುಂ ಮುಷಿಸಿರೆಯುಂ ||
 ತರಳಾಪಾಂಗಮುಮಾಕೆಯ |
 ದರಹಸಿತಮುಮಟೆಯ ಪೇಟ್ಟು[ಮ]ಟಕಮನೆದೆಯೋಳ್ || 119
- ಗುಣಜಾತ್ಯಾದಿಗಳೊಳಗನು |
 ಗುಣಮಾಗಿರೆ ಪೇಟದವಟಿ ವಿಕಳತೆಯಂ ಸ ||
 ಯ್ವೇಣಿಸಿ ವಿಶೇಷಮನಟಿಪುವ |
 ಗಣನೆ ವಿಶೇಷಾನುಭಾವಸದಳಂಕಾರಂ || 120
- ಅಲರಂಬು ಕಬ್ಬುವಿಲ್ಲೋ |
 ಮಲಸರಸಿಜನಾಳತಂತು ತಿರು ಮತ್ತಿವಟಾ ||
 ಬಲದಿನಗಲ್ಲರನೆಚ್ಚಾ |
 ತ್ರಿಲೋಕಮಂ ಕಂತು ಬಸಕೆ ಬರಿಸುವನೆಂತುಂ || 121
- ಸ್ಫುರಿಯಿಸದೆ ದಶನ ವಸನಾಂ |
 ತರಮಾರಕ್ತಂಗಳಾಗದೆನಸುಂ ಕಣ್ಣೋ ||
 ಭರಿತಭೂಕುಟಿ ಕಲಮಾ |
 ಗಿರದೆ ಮುಖಂ ಗೆಲ್ಲನಿಂತುವರಿನೃಪಬಲಮಂ || 122
- ಪರ(ವ)ಸದ ಬಗೆಯೊಳೊಂದಂ |
 ದೊರೆಕೊಳಿಸುವುದಟಿಗತರ್ಕ್ಕಿತ್ತೋಪಸ್ಥಾನಂ ||
 ನಿರುತಂ ಸಮಾಹಿತಾಳಂ |
 ಕರಣಾಂತರಮಕ್ಕುಮಿಂತು ತದುದಾಹರಣಂ || 123
- ಮುಳಿದಿದ್ದ ನಲ್ಲಳಲ್ಲಿಗೆ |
 ತಿಳಿಪಲ್ಲೋಪೆನ್ನ ಬಗೆಗೆ ದೊರೆಕೊಳೆ ಮತ್ತಿಂ ||
 ತೆಳವೆಟಿ ಗಗನಾಂತರದೊ |
 ಳೊಳೆದತ್ತೆತ್ತಂ ವಸಂತಸಮಯೋತ್ತಂಸಂ || 124
- ತಡೆತಡೆದು ಕಾಂತನಲ್ಲಿಗೆ |
 ನಡೆಯಲ್ಬಗೆದೆನೆಗೆ ಕಾರಕಾರಿರುಳೊಳ್ ಸ ||
 ಯಡವಡಿಕೆಗಳಂ ತೊಡೆದ |
 ತಡೆವಟಿಯದೆ ಪೊಳೆವ ಮಿಂಚು ಮುಗಿಲೆಡೆಯೆಡೆಯೋಳ್ || 125

ಕಂ || ತಟಿಸಂದು ಮನದೊಳೊಂದಂ |

ಪೆಟತಂ ಮತ್ತದನೆ ಪೋಲ್ವುದಂ ಕುಟಿಪುಗಳಂ ||

ಕುಟಿಮಾಡಿ ಮಾಡಿ ಪೇಟ್ಟುದು |

ನೆಜೆಯೆ ಸಮಾಸೋಕ್ತಿಯೆಂಬುದಿಂತದಟ ತೆಟಂ ||

126

ತಾಮರೆಯರಲೊಳ್ ಸರಸ ನಿ |

ಜಾಮೋದದೊಳೊಂದಿ ನಲಿದು ಮಕರಂದರಜೋ ||

ವ್ಯಾಮುಗ್ಧದೊಳೀ ಮುಗುಳೊಳ್ |

ಮಾ ಮಾಚ್ಚೆಯನಟಿಸಿ ಸುಟಿವುದಳಿ ಕೆಲಕೆಲದೊಳ್ ||

127

ನೆರೆದತಿವಿರು(ದ)ದ್ಧ(ಗ್ಧ)ಗಣಿಕಾ | *

ಸುರತಾಸವಸೇವನಾಕೃತೋ(ತೌ)ದನನಾಗಿ ||

ದ್ವಿರದೆ ತರುಣೀರತಾಂತ ರ |

ಸರಾಗಮಂ ಪೇಟ್ಟುದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಯ ನೆವದಿಂ ||

128

ದಾನಪರನಂ ನಿಜೋನ್ನತ |

ಮಾನನನಾರೂಢವಿಪುಳವಂಶನನಂತೊಂ ||

ದಾನೆಯನಪಾಯಪಂಕದೊ |

ಳೇನುಂ ತಳ್ಳಲ್ವದಿದ್ದುಂ ಕಾಣಿಸಿದಂ ||

129

ತ್ಯಾಗಾದಿಗುಣಗಣೋದಯ |

ಭಾಗಿಯನೇನಾನುಮೊಂದುಪಾಯಾಂತರಮಂ ||

ನೀಗಲ್ಲೆಣೆಯದೆಯನುಪಮ |

ನೀ ಗಣಿದದಿನಾನೆ ಮಾಡಿ ನುಡಿದಂ ಬಗೆಯಂ ||

130

ಬಗೆದರ್ಥಮನಟಿಪದೆ ಮೆ |

ಲ್ಲಗೆ ತಿದ್ದುವ ಬಗೆಯನದಟ ನೆವದಿಂ ಪೆಟತಂ ||

ನಿಗದಿಸುವುದು ಪರ್ಯಾಯೋ |

ಕ್ರಿಗತಾಳಂಕಾರಮದಟ ಪಾಂಗಿಂತಕ್ಕುಂ ||

131

ನೀಮಿಬ್ಬ(ವ್ವ)ರುಮಂನೆಗಮಿಂ |

ತೀ ಮಾಚ್ಚೆಯೊಳಿನಿಸು ಪೊಟ್ಟು ನುಡಿವು(ಯು)ತ್ತಿರಿಮಾ ||

ನಾಮೋದಕುಸುಮಸಮಿತಿಯ |

ನಾ ಮರಗಳೊಳಾಯ್ದು ಕೊಯ್ತುಮಿಲ್ಲಿಗೆ ಬರ್ಪೆಂ ||

132

- ಕಂ || ಕೆಳದಿಯಮಭಿಮತಮುಮನೊ |
 ಬ್ಬುಳಿಗೂಡೆ ವಿ'ದಗ್ಗೆ ಸುರತಸೇವನಮಂ ಮೊ ||
 ಕ್ಕಳಮವರ್ಗ್ಗೆ ಮಾಡಲೆಂದಾ |
 ಗಳೆ ಪೋಗಲ್ಬಗೆದು ನುಡಿದಳಿಂತೀ ಮಾತಂ || 133
- ಒಂದೊಂದಜೊಳೊಂದದುವಂ |
 ತಂದೊಬ್ಬುಳಿ ಮಾಡಿ ತದ್ವಿಶೇಷಾಂತರಮಂ ||
 ಸಂದೇಹಮಿಲ್ಲದಜೆಪುವು |
 ದೊಂದೆ ವಿರೋಧಾಭಿಧಾನಮದುಮಿಂತಕ್ಕುಂ || 134
- ಶರದಾಗಮದೊಳ್ಳಳಹಂ |
 ಸರವಂ ಪೆಚ್ಚಿತ್ತು ಕಿವಿಗೆ ಸೊಗಯಿಸಿ ಪೀನಂ ||
 ವಿರಳತರಮಾಯ್ತು ಬರ್ಹಿಣ |
 ವಿರಾವಮುರುಮುದವಿರಾಮವಿರಸವಿರಾಗಂ || 135
- ಮಲಯಾನಿಲನೆಸಕದಿನುಡಿ |
 ವ್ವರ್ಲರ್ಗ್ಗಳ ಮಕರಂದಮಾಲೆಗಳ್ವರೆದೆತ್ತಂ ||
 ನೆಲದೊಳ್ಳಿಟ್ಟುಂ ಪಡೆದುವು |
 ವಿಲೋಚನಾಂಬುಗಳನಗ್ಗಳಂ ವಿರಹಿಗಳಾ || 136
- ದೊರೆಕೊಳ್ಳಂತಿರೆ ಮುಂನಂ |
 ವಿರೋಧಿಗತಮಾರ್ಗ್ಗಭೇದಮಂ ತೋಜಿದೆನಾ ||
 ದರದಿನುಪಮಾದಿಗಳೊಳಂ |
 ನಿರುತಮನುಕ್ತಮುಮನಜೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಾಂತರದೊಳ್ || 137
- ಪ್ರಸ್ತುತಮಲ್ಲದುದನೆ ಮಿಗೆ |
 ವಿಸ್ತಾರಿಸಿ ನೆಗಟಿ ಪೇಟೊಡಕ್ಕುಂ ಮತ್ತ ||
 ಪ್ರಸ್ತುತಮೆಂಬುದಳಂಕೃತಿ |
 ವಿಸ್ತರಮಿಂತಕ್ಕುಮದಜಿ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಭಾಗಂ || 138
- ಮೃಗಗಣಮೆ ಸುಖಂ ಬಾಟ್ಟುಂ |
 ಸೊಗಯಿಸುವ ವನಾಂತರದೊಳ್ಳಹುತ್ಯದೊಳ್ ||
 ಬಗೆದಳಿಪಿ ಸುಟಿದು ನೋಡದೆ |
 ಮೊಗಮಂ ವಸುಮದವಿರಾಮಕಲುಷಾಯ(ಯಿ)ತರಾ || 139

ಕಂ || ಸಂತಂ ಮೃಗಗುಣವೃತ್ತಿಯ |
 ನಿಂತಪ್ರಸ್ತುತಮನಟಿಪಿದಂ ಪರಸೇವಾ ||
 ಚಿಂತಾವಿಷಾದಿತಾಂತ |
 ಸ್ವಾಂತಂ ಸಂತೈಸಲೆಂದು ತನಂ ತಾನೇ ||

140

ಗುಣದೋಪಾದಿಗಳಿಂದನು |
 ಗುಣಮಾಗಿರೆ ಪೇಟ್ಟು ತದನುಸದೃಶದಿನೊಂದಂ?
 ಪ್ರಣೀತನಿದರ್ಶನಕ್ರಮ |
 ದೇಣಿಸುವುದಕ್ಕುಂ ನಿದರ್ಶನಾಲಂಕಾರಂ ||

141

ಅಮಳಿನಗುಣವೃತ್ತಿಗಳಿಂ |
 ಸಮುಪಸ್ಥಿತ ಸಕಳಜನಗತೋಚಿತ ಗುಣಮಂ ||
 ಸಮನಾಗಿಸುವರ್ಕ್ಕಂನಡಿ |
 ಕಮನೀಯಾಕಾರಬಿಂಬಮಂ ತಾಳ್ಪುವವೋಲ್ ||

143

ಜನುಮಟಿಯದಂನೆಗಂ ಮುಂ |
 ನಂ ನಯಮಟಿದಟಿಪಲಾರ್ಪೊಡದು ಮಂತ್ರಿಗುಣಂ ||
 ಜನವಾದಂ ನೆಗಟಿ ನಗ |
 ಧ್ವನಿವೋಲನುಕರಣವಾರ್ತೆ ಮಂತ್ರಿಯ ಗುಣಮೇ ||

143

ತಲೆಸೂಡಿ ಮುಂನೆ ಕಜ್ಜದ |
 ಫಲಮಂ ಬೆಸಗೊಂಡುಮೇವನಲ್ಲಿಂ ಬಟಿಯಂ ||
 ತಲೆಯಂ ಕಿರಿಯಿಸಿ ದಿವಸಮ |
 ನಲಸದೆ ಬೆಸಗೊಳ್ಳನಂತು ಗಾವಿಲನಕ್ಕುಂ ||

144

ಪ್ರತಿಕೂಲನಾಗಿ ನಿಲೆ ವಿಧಿ |
 ಮತನಯಮನುಕೂಲಮಾಗಿ ನಿಲೆಯುಂ ಕಾರ್ಯ ||
 ಸ್ಥಿತಿಯಂ ಸಾಧಿಸಲಾಗದು |
 ಮೃತಕೃತೋಪಕೃತಿಯವೊಲನರ್ತ್ಥಾಯಾಸಂ ||

145

ಪದೆದುದಯಿಸಲೆಂದುಂ ಕಾ !
 ಲದೊಳ್ಳಲ್ಲದುದಾರತೇಜನರ್ಕ್ಕನುಮಲ್ಲಂ ||
 ಸದುದಿತಗುಣನದಟಿಂ ನಯ |
 ವಿದನಪ್ಪಂ ಕಾಲಮಂ ನೆರಂ ತೋರ್ಕ್ಕ ನೃಪಂ ||

146

- ಕಂ || ಪಡೆಯಲಿಯಲಾದೊಡಲಿಯಂ |
 ಕಿಡಿಸುಗುಮಂತಕಳಂಕನೃಪಮಂಡಲಮಂ ||
 ತಡೆಯದೆ ತಮಸ್ವಭಾವಂ |
 ಕಿಡಿಸುವವೋಲಲಿದು ರಾಹು ಶಶಿಮಂಡಲಮಂ || 147
- ಕಿಟಿದೆಂದೇಳಿಸಿ ಪಗೆಯಂ |
 ಪಟಿಪಡೆ ಕಿಡಿಸದೊಡೆ ಪೆತ್ತು ಕಾಲದ ಬಲಮಂ ||
 ನೆಣಿದಿಟಿಗುಂ ನೆಣಿದನುವಂ |
 ಮುಟಿಸುವವೊಲಿದವಸಕರನನಂಬುದನಿವಹಂ || 148
- ಒಳಗಿದ್ದ ವೈರಿಗಳ್ ಮೊ |
 ಕ್ಕಳಮೀಯರ್ಪೆಚ್ಚಲಧಿಕವಿಭವರ್ಕ್ಕಳನುಂ ||
 ತಳರದೊಡನಿದ್ದು ಬಡವಾ |
 ನಳನೆಂದುಂ ಪೆಚ್ಚಲೀಯ[ದಂ]ತಂಬುಧಿಯಂ || 149
- ಪರಪಕ್ಷಮುಳ್ಳಿನಂ ತನ |
 ಗಿರವುಬ್ಬಸಮದಟಿನಟಿವುದದನೇಗೆಯ್ದುಂ ||
 ಪರೆದು ಪುಡಿಯಿಲ್ಲಮಂ ನೀ |
 ನ್ನೇರೆದು ಕೆಸಮ್ಮಾರ್ಡದಂನೆಗಂ ನೆಲಸುಗುಮೇ || 150
- ಕುಟಿಗೊಂಡು ನೆಗಟ್ಟಿನಿಚ್ಚಿಯ |
 ನಟಿಯದೆ ತನಿಚ್ಚಿಯಿಂದ ಕಜ್ಜಂ ಬೇಟ್ಟುಂ ||
 ದಟಿಸಲಿಸಲಾ'ಟನಾರ್ತನ |
 ತೆಟಿನಟಿಯದೆ ಮದ್ದುರ್ವೇಟ್ಟ ಬೆಜ್ಜನ ತೆಟಿದಿಂ || 151
- ಪರಿಣಾಮಪಥ್ಯಮಂ ಸುಖ |
 ಪರಿಕರಮಂ ಮೆಚ್ಚದಂನರಾರೀ ಮಾತಂ ||
 ನಿರತಿಶಯರಸಸಮೇತಮ |
 ನರೋಚಕಂ ಮೆಚ್ಚದಂತೆ ಸೊಗಯಿಸುವುಣಿಸಂ || 152
- ಇಂತುದಿತಭೇದಮಂ ದೃ |
 ಷ್ಣಾಂತಾಳಂಕಾರಮಾರ್ಗಮಂ ಕನ್ನಡದೊಳ್ ||
 ಸಂತತಗುಣಮಂ ಕೈಕೊ |
 ಳ್ವಂತಾಗಿರೆ ಬಗೆದು ಪೇಟ್ಟಿ ಪರಮಕವೀಶರ್ || 153

ಕಂ || ಗುಣಜಾತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದೊರೆ |

ಯೇಣಿಸುವುದು ಸಹೋಕ್ತಿಯೆಂಬುದಕ್ಕುಂ ನಾನಾ ||

ಗಣನಾವಿಶೇಷಮಾಗೀ |

ಗಣದದಿನಾರೈದು ಕೊಳ್ಳೆ ಲಕ್ಷಮನದಜಾ ||

154

ಅತಿಧವಳಮಾಯ್ತು ಗುಣಸಂ |

ತತಿಯೊಡನೆ ಯಶೋವಿತಾನಮಾಶಧೀನಂ ||

ಸತತಂ ಬೆಚ್ಚಿತ್ತು ನಿಜಾ|

ಯತಿಯೊಡನೆ ಮಹಾವಿಭೂತಿ ಪರಮೋದಯನಾ ||

155

ಸಂಕೀರ್ಣಮೆಂಬುದುಕ್ತಾ |

ಳಂಕಾರಸಮೂಹಸಂಕರ ಕ್ರಮಮಕ್ಕುಂ||

ಶಂಕಾವಿರಹಿತಚಿತ್ತರ |

ದಂ ಕಾವ್ಯದೊಳಿಂತು ಪೇಟ್ಟಿ ಕವಿವೃಷಭರ್ಕ್ಕಳ್ ||

156

ಅಪರಾಗಂ ಮುನಿಪತಿವೋ |

ಲಪಗತಗುಣನಾಗಿಯುಂ ನಿಜಾಯತದೋಷಂ ||

ವಿಮಳಯಶೋಧನಲೋಭಂ |

ನೃಪವೃಷಭನರಾತಿನಿಕರತರುದವದಹನಂ ||

157

ಪರಿವೃತ್ತಿಯೆಂಬುದಕ್ಕುಂ |

ನಿರುಪಮಮರ್ತ್ಯಸ್ವರೂಪವಿನಿಮಯವಚನಂ ||

ಪರಮಗುಣೋದಯಮದಜಾ |

ಸ್ವರೂಪಮಂ ಬಗೆದು ಕೊಳ್ಳೆ ಮತ್ತೀ ತೆಲದಿಂ ||

158

ಅರಿಗೆ ದುರಾವಹರಂಗಾಂ |

ತರದೊಳಭೀತಂ ನಿಜಾರಿಸಮಿತಿಗಳಿಂದಂ ||

ನೆರೆದ ಜಯಂಗೊಂಡಾಗಡೆ |

ಸುರಾಂಗನಾಸುರತವಿಷಯಸುಖಮಂ ಕೊಟ್ಟಂ ||

159

ಅತಿಶಯಮಾಗಿರೆ ಗುಣಸಂ |

ತತಿಯಂ ದೋಷಮನೆ ಪೇಟ್ಟವೊಲೈಟ್ಟುದು ನಿ ||

ಶ್ವಿತಶಬ್ದಾರ್ಥಂ ವ್ಯಾಜ |

ಸ್ತುತಿಯೆಂಬುದುಮದಜ ಮಾಚ್ಚಿ ಮತ್ತಿತಕ್ಕುಂ ||

160

- ಕಂ || ಜಲರಾಶಿಪ್ರಭವೆಯನವಿ |
 ಕಲಕೃಷ್ಣಗುಣಾನರುಕ್ತಿಯಂ ಮಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ||
 ಲಲನೆಯನಾಂತುಂ ವಕ್ಷ |
 ಸ್ಥಲದೊಳ್ವೇಟಿಂತುದಾರಚರಿತನೆ ಅಪ್ಪೈ || 161
- ಸತತಂ ಭುಜಂಗಭೋಗಾ |
 ಶ್ರಿತೆ ನಿನ್ನ ಕಳತ್ರಮೀ ಧರಾವಧು ಮತ್ತೆಂ ||
 ತತಿಶಯದೆ ಮಹಾಪುರುಷ |
 ಬ್ರತಮಂ ತಾಳ್ವವಳುದಾರಚರಿತಕ್ರಮದಿಂ || 162
- ಕಾರಣಮಾಗಿರ್ಪುದಳಂ |
 ಕಾರಂ ಹೇತೂಕ್ತಿಯೆಂಬುದದು ತಾಂ ನಾನಾ ||
 ಕಾರಂ ಜ್ಞಾಪಕಸದಳಂ |
 ಕಾರಸುಮಾರ್ಗಪ್ರಯೋಗಮೀ ತೆಱನದಜಾ || 163
- ಇಂದುಕಿರಣಂಗಳಿಂದಂ |
 ಚಂದನರಸದಿಂದೆ ಮಾಗಿಯಾ ನೀರಿಂದಂ ||
 ನಂದದು ಪರಿತಾಪಾನಳ |
 ನಿಂದಜಿದೆಂ ನಿನ್ನ ಮೆಯ್ಯ ಕಾಮಜ್ವರಮಂ || 164
- ಅಜಿವುಳ್ಳವರೊಳ್ಳೆರಸು(ಸ)ವು(ದು) |
 ದಜಿಂದಮಟಿಯದರೊಳಪ್ಪಪರಿಚಯದಿಂದಂ ||
 ನೆಜಿಯಿಂದ್ರಿಯಮಂ ಗೆಲ್ಲದು |
 ದಜಿಂದಮಕ್ಕುಂ ಜನಕ್ಕೆ ಪೀನಂ ಬೆಸನಂ || 165
- ಬೆಳೆದೊಳಗಿದ ಕಟಮೆಗಳುಂ |
 ತಿಳಿಗೊಳದೊಳಗಲರ್ಧ ಸರಸಿಜಪ್ರತತಿಗಳುಂ ||
 ಕಳಹಂಸೆಗಳ್ಗೆ ಕೋಮಳ |
 ವಿಳಾಸವತಿಗಳ್ಗೆ ಪಡೆಗುಮೊಸಗೆಯನಾಗಳ್ || 166
- ತಿಳಿಗೊಳಗಳುಮಮಳಾಶಾ |
 ವಳಯಮುಮತಿಧವಳಜಳದಜಳಧರಪಥಮುಂ ||
 ತೊಳಪೆಳವೆಜಿಯುಂ ಕಳೆದುವು |
 ಮುಳಿಸಂ ಕಾಮಿಗಳ ಚಿತ್ತದೊಳ್ಳೆಲಸಿದುದಂ || 167

ಕಂ || ಕಾರಣಮನುಷಿಪೆ ನಿಜಸಂ |

ಸ್ಕಾರಗುಣಾತಿಶಯದೊಳ್ಳುಗುಳ್ಳುವುದಕ್ಕುಂ ||

ಸಾರಂ ವಿಭಾವನಾಳಂ |

ಕಾರಂ ಮತ್ತದಳಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ತೆಜನಕ್ಕುಂ ||

168

ಸಮಱುಗೆಯಿಲ್ಲದ ಮಱುಕಮು |

ಮಮರ್ಧಿರೆ ಕೈಗೆಯ್ಯದೊಪ್ಪುವಂದಮುವವಳಾ ||

ನೆವಮಿಲ್ಲದ ದರರ(ಹ)ಸಮುಂ |

ಸಮದಾಲಸಲಿತಗಮನಮುಂ ಸೊಗಯಿಸುಗುಂ ||

169

ಗುಣದೊಳಮಳಿಪುವುದಿನಿಸವ |

ಗುಣಮಂ ದೋಷದೊಳಮಿನಿಸು ಗುಣಮಂ ತಂದಿ ||

ದ್ವೇಣಿಸುವುದು ಲೇಶಮೆಂಬುದು |

ಗಣಿದದಿನಿತಕ್ಕುಮವ(ದ)ಳಿ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಭಾಗಂ ||

170

ಮಾನಿಯುಮುದಾರಚರಿತನು |

ಮಾನತರಿಪುನಿಕರನುಂ ಮನಸ್ವಿಯುಮಂತಾ ||

ಮಾನಸರನಾರುಮಂ ಮನ |

ಕೇನುಂ ಮುಟ್ಟಲ್ಲದಂತು ಬಗೆವುದು ದೋಷಂ ||

171

ಕುಲಜನುಮಲ್ಲಂ ನಣ್ವಿನ |

ಬಲಮುಂ ತನಗಿಲ್ಲ ಕಣ್ಣಮೇಳಿದನಾರೊ ||

ಳ್ಳೆಲಸಿರನೆಲ್ಲಿಯುಮನವಂ |

ಚಲವೆಂದುಂ ಪತ್ತುವಿಡದದೊಂದುಂಟು ಗುಣಂ ||

172

ಮಿಗೆ ಮನದ ಪೆಂಪುಮಂ ಕೈ |

ಮಿಗೆ ವಿಭವದ ಪೆಂಪುಮಂ ವಿಶೇಷಿಸಿ ಪೇಟ ||

ಲ್ಬಗೆವುದುದಾತ್ತಾಲಂಕಾ |

ರಗುಣೋದಯಮದಳಿದಿಂತು ಸದುದಾಹರಣಂ ||

173

ಚಲದೆಡೆಗೆ ಪಿರಿದು ರಜಮುಂ |

ನೆಲನುಂಪ್ರಿಯದೆಡೆಗೆ ಕಿಳಿದು ಕೊಳಲುಂ ಕಡಲುಂ ||

ಚಲಮುಂ ಪ್ರಿಯಮುಂ ಬಲಿ ಸಮ |

ಬಲಮಾಗಿರೆ ನೆಗಳ್ಳ ಬಗೆಗೆ ಕಿಳಿದೇಂ ಪಿರಿದೇಂ ||

174

ಕಂ|| ಅಟಿದರಿಪಿ ಬಟಿಯನುಟಿಯದೆ |
 ಪಟಿವರುಮಂತವಿಸಿಕಳಿಯದುಳಿವಳನಾದಂ ||
 ಪಟಿಕೆಯ್ತು ತೊಟ್ಟನುಟಿದಂ |
 ತುಟಿದಮಹಾಪುರುಷರಟಿಯದುಟಿದರೆ ಸಿರಿಯಂ || 175

ಕಸವರಮೆಂಬುದು ನೆಟಿ ಸೈ |
 ರಿಸಲಾಪೊಡೆ ಪರವಿಚಾರಮುಂ ಧರ್ಮಮುಮಂ ||
 ಕಸವೇಂ ಕಸವರಮೇನು |
 ಬ್ಬಸಮಂಬಸಮಲ್ಲದಿದ್ದುಮಾಡುವರೆಲ್ಲಂ || 176

ಪಾಟಿ ನಿಲೆ ನೆಗಟಿ ಬಾಟ್ಟುದು |
 ಬಾಟಿಂಬುದು ನಿಕ್ಕುವಂ ಗುಣಾಗ್ರಾಮಿಣಿಗಳ್ ||
 ಪಾಟಿಗೆ ತೆಗಟಿ ಬಾಟ್ಟಾ |
 ಬಾಟೀನಾ ಚಂದ್ರತಾರಮೋ ಮಾನಸರಾ || 177

ಪೊಲ್ಲಮೆಯುಂ ಗುಣಮುಂ ತಮ |
 ಗಲ್ಲದೆ ಪುದುವಲ್ಲ ಮತ್ತೆ ತನಗುಂ ಪೆಣಗ್ಗಂ ||
 ನಿಲ್ಲದೆ ಜನಮುಂತಾಗಿಯು |
 ಮೆಲ್ಲಂ ಮುನಿಸೊಸಗೆವರಸು ಪಟಿಗುಂ ಪೊಗಟ್ಟುಂ || 178

ಮಿಗೆ ಪಟಿವರೆನ್ನನೆಂದೆ |
 ಪೊಗಟ್ಟನ್ನೆರೆದೆಲ್ಲರೆನ್ನನೆಂದೆ ತನ್ನೊ ||
 ಳ್ಗೆದುಭಯಲೋಕಹಿತದೊ |
 ಳ್ಗೆಗಟಿ ಜವಂ ಪಟಿಗೆ ಪೊಗಟ್ಟಿ ತನಗೇನದಟಿಗಳ್ || 179

ಪ್ರಣತಾರಿತ್ಯಟಿತಮುಕ್ಕಾ |
 ಗಣಗ(ಗು)ಣಗಣನೋ(ನುತ್ತಂಸದಿಂ) ಕಟಿಲ್ಪು(ಲ್ಪು) ||*
 ಗಣಮೊಪ್ಪೆ ವೀರನಾರಾ |
 ಯಣನಾ ತಾರಕಿತನಭದವೊಲ್ ಸೊಗಯಿಸುಗುಂ || 180

ಪರಚಕ್ರಭೂಪರಟ್ಟಿದ |
 ಕರಿಗಿಳ್ಳಿಡುತಪ್ಪ ಮದದ ಪೊನಲಿಂದೆತ್ತಂ ||
 ನರಲೋಕಚಂದ್ರನಾ ಮಂ |
 ದಿರದೊಳಗೊಳಗೆಲ್ಲಕಾಲಮುಂ ಕೆಸಜಕ್ಕುಂ || 181

1. B ವಿಭಾರ

2. ತಾರಮೇ

* ಗಣ[ಗುಣನು]ತ್ತಂಸದಿಂ[ಕಟಿಲ್ಪು]ದುರೆಸಭಾಂ|

ಕಂ|| ಅತಿಶಯಿತವಸ್ತುವಿಷಯ |

ಪ್ರತೀತಿಯಂ ಮುಷಿಸಿ ನಿಟಿಸಿ ಪೇಟ್ಟುದು ಪೇಟತಂ ||

ಸತತಮಪಹ್ನುತಿಸದಳಂ |

ಕೃತಿ ಮತ್ತಿತಕ್ಕುಮದಳಿ ಲಕ್ಷ್ಯವಿಕಲ್ಪಂ ||

182

ಅಮೃತಮಯಕಿರಣನೆಂಬುದು |

ಮಮರದು ಶಿಶಿರಾಂಶುವೆಂಬುದುಂ ಶಶಿಗೇಂದುಂ ||

ಸಮನಿಸಿ ವಿಷಕಿರಣನುಮನ |

ಲಮರೀಚಿಯುಮೆಂದೆನಲೈ ಮೋಹಾಪೋಹಂ ||

183

ಕುಸುಮಂಗಳೆಂಬ ಮಾತದು |

ಮುಸಿ ದಹನಮಯಂಗಳಂಬುಗಳ್ಳನಸಿಜನಾ ||

ಜಸಮಟಿಯೆ ಸುಡುವುದೆ(ವೆ)ದ್ವೇಯಂ |

ಬಿಸಿಯವಿವೆಂದಿಂತೆ ಪೇಟರೆ ಧರ್ಮಾಪೋಹಂ ||

184

ಸ್ಮರನಸ್ತಸಮಿತಿಯದು ನಿ|

ಬೃಹರಮಂಗಮನುಚ್ಚ್ಛೇದ ಪೋಗೆಯುಂ ಪೋಬಟಿಯಂ ||

ದೊರೆಕೊಳಿಸಲಾಗದದಟಿಂ |

ಶರತತಿಯಲ್ಲಿಂಬುದಿಂತು ಧರ್ಮಾಪೋಹಂ ||

185

ಸ್ಮರನೈದಂಬುಗಳಲ್ಲಿವು |

ಶರಕೋಟಿಗಳಿಲ್ಲದಾಗಳಂತೀ ಲೋಕಾಂ ||

ತರವರ್ತ್ತಿವಿರಹಿಗಣಮಂ |

ನಿರುತಂ ಮರ್ದಿಸು[ವು]ವ(ವೆ)ನೆ ಸುಗುಣಾಪೋಹಂ ||

186

ನವವಿಧರಸಂಗಳಂ ಮನ |

ಕೆ ವರೆ ನಿರೂಪಿಸುವವಚನವಿರಚನೆ ರಸವ ||

[ತ್ರಿ]ವಿಧಾಳಂಕಾರಂ ಕುಟಿ |

ತು ವಿಕಲ್ಪಿಸಿ ತೋರ್ಪೆನದಳಿ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ರಮಮಂ ||

187

ವೀರಾದ್ಭುತಕರುಣಾ ಶೃಂ |

ಗಾರಭಯಾನಕಸರೌದ್ರಬೀಭತ್ಸಮಹಾ ||

ಸಾರತರಹಾಸ್ಯಶಾಂತಾ |

ಧಾರಂ ನವವಿಧವಿಕಲ್ಪಮಾ ರಸಮಾರ್ಗಂ ||

188

ರಾವಣನಂ ಕೊಂದು ಜಯ |
 ಶ್ರೀವಧುವಂ ತಾಳ್ವಿಮುಯ್ವಿನೊಳ್ವರಸೀತಾ ||
 ದೇವತೆಯಂ ತಪ್ಪಂನೆಗ |
 ಮೋವದೆ ಪುರುಷಬ್ರತೋಚಿತಂ ವೀರರಸಂ || 189

ಜಲನಿಧಿಯಂ ಪಾಯ್ವೊರ್ವನೆ |
 ನಿಲಿಸಿ ದಶಾನನನ ಪೊಟಲನಾ ಲಂಕೆಯನಾ ||
 ಕುಲಮಿಲ್ಲದಿಡಿದ(ದು) ನಿಂದಂ |
 ಕಲಿಯಾವಂ ಬಗೆದು ನೋಡುಡದ್ದುತಮಾದಂ || 190

ಕರೆಕರೆದು ಮನೋಧೃತಿಯಂ |
 ನೆರೆವಾಸೆಯೊಳ್ವರ್ಧುಳಲ್ಲದುಡಿದೊಡೆ ನಿನ್ನಾ ||
 ವಿರಹಾನಳನಾ ತಾಪದೆ |
 ಕರಗುಗುಮಿನ್ನಾಕೆಗಿನಿಸು ಕರುಣಿಸು ಮನದೊಳ್ || 191

ಮಳಕಿತಕಮೋಳಪಳಕಂ |
 ವಿಳಸಿತಮದಿರಾರುಣೇಕ್ಷಣಂ ಸ್ಫುರಿತೋಷ್ಠಂ ||
 ಕೆಳದೀ ನಿನ್ನ ಮುಖಂ ತಳ |
 ಮಳಗೊಳಿಸುಗುಮಿಂತು ನಿಭೃತಶೃಂಗಾರರಸಂ || 192

ತಾಳತರುವಿತತಿಯೊಳ್ ಬೇ |
 ತಾಳಂಗಳೊಳ್ವಿದು ತೆಣಿದು ಬಾಯ್ಗಳನಾ ಪಾ ||
 ತಾಳಬಿಲಂಗಳವೊಲ್ವಳ |
 ತಾಳಲಯಕ್ರಮದೆ ಕುಣಿಯೆ ಭಯಮಯನಾದೆಂ || 193

ಕೊಂದು ಜಟಾಯುವನಾತಂ |
 ಮುಂದಿಟ್ಟಾ ಜನಕಸುತೆಯನೊಯ್ದುಂ(ಯ್ದಂ)ಮತ್ತಾ ||
 ಪಂದೆಯನಂತಕಮುಖದೊಳ್ ||
 ತಂದಿಟ್ಟಂದಲ್ಲದುಟಿಗುಮೇ ರೌದ್ರರಸಂ || 194

ನವವಿವರಾವೃತಪೂತ |
 ದ್ರವತ್ವಗಾವೃತವಿಮಿಶ್ರಮಾಂಸೋಪಚಿತಂ ||
 ದೃ(ಧ್ರು)ವಮಸುಚಿತ್ರಭ್ರಮಿತ |
 ಕ್ರಿ ವಹಂಮೈಬಗೆವೊಡೆಂತು ಕಿಸುಗುಳಮಾದಂ || 195

ಕಂ || ಪರಪುರುಷಸೇವನಾಕೃತ |
 ಸುರತವಿಕಾರಂಗಳೆಲ್ಲಮಂ ನಿಜಪತಿಯೊಳ್ ||
 ನೆರೆದಾಗಳೆ ಮಹಿಯಲ್ಲಗೆ |
 ದಿರವದು ನಗಿಸಿತ್ತು ಪೀನಮಭಿಸಾರಿಕೆಯಾ ||

196

ಮೃಗಗೂಡೊಳ್ ಪರಿಚಿತಮಂ |
 ದ್ವಿಗುಣಮದೋರಂತೆ ಮಟ್ಟಮಿದ್ದುಡು ಮತ್ತಂ ||
 ವಿಗತವಿಕಾರಾಕಾರಂ |
 ಸೊಗಯಿಸುಗುಂ ನಿನ್ನರೂಪು ಶಾಂತಾಧಾರಂ ||

197

ಆರೂಢನಿಜಮನೋಹಂ |
 ಕಾರೋತ್ಕರ್ಷಪ್ರಕಾಶಮೂರ್ಜಿತಸದಳಂ ||
 ಕಾರಂ ತದಿ ವಿ |
 ಚಾರಮನೀ ತೆಹದಿನೆಹಿದು ಕೊಳ್ಳೆ ಕವೀಶರ್ ||

198

ಕೊಲ್ಲೆಂ ಬಿಸುಡಾಯುಧಮಂ |
 ಪುಲ್ಲಂಕಚ್ಚೇಳು ಪುತ್ತನಡಿಗಿಣಗಿಂನಾ ||
 ನಿಲ್ಲದೆತೊಲಗಿದಿರಿಂದಂ |
 ತಲ್ಲದೊಡೆಟ್ಟಾದ್ದುಕೈದುಗೆಯ್ಯನೀಗಳ್ ||

199

ಮಗುಟ್ಟುಂ ಮ ಮಾತಂ |
 ನೆಗಟ್ಟಿರೆ ಪೇಟಾದ್ದಗಳಕ್ಕುಮಾ ವ್ಯಾವೃತ್ತಿ ||
 ಸ್ವ (ತ್ವ)ಗತಾಳಂಕಾರಂ ಬಗೆ |
 ಗಗಾಧಮನರದಳಿ ತೆಹನನೀ ಕುಣುಪುಗಳಿಂ ||

200

ವಿರಹಂ ಪರಿತಾಪಮನಾ |
 ಪರಿತಾಪಮುಮನಳಿಪನಳಿಪು[ದು]ವಲ್ಲಭನೊಳ್ ||
 ಬಗೆದಿರ್ಪುಬಗೆಯನಾನೆರ |
 ದಿರವುಂ ಸುರತಾನುರಾಗಮಂ ಪೆಚ್ಚಿಸುಗುಂ ||

201

ನುಡಿಯಂ ತಗುಳ್ಳಿ ನೋಟಂ |
 ನುಡಿಪರಿಚಯಮಂ ತಗುಳ್ಳಿ ಪರಿಚಯಮಳಿಪಂ ||
 ತಡೆಯದೆ ತಗುಳ್ಳಿ ಮನದಳಿ |
 ಮೊಡಗೂ[ಡಿದು] ದಂ ತಗುಳ್ಳುಗುಂ ಕಾಮಿಗಳಾ ||

202

- ಕಂ || ಪ್ರಿಯಕುಶಲಪೂರ್ವಕೋಚಿತ |
 ನಯವಿನಯೋದಾರರುಚಿತ(ರ) ವಚನಪ್ರಾಯಂ ||
 ಪ್ರಿಯತರಮೆಂಬುದು ಸಕಳ |
 ಕ್ರಿಯಾನುಗಮಿತಾರ್ಥಮಿಂತುಟದುದಾಹರಣಂ || 203
- ಗು[ರುಜನ]ದಪರಕೆಯಂ ಬಂ |
 ಧುರಪುಣ್ಯಫಲಾನುಬಂಧಮಂ ನೆರೆದೆನ್ನೊ ||
 ಕ್ಷರಮಾಣುಭಾವಭರಮಂ |
 ದೂರೆಕೊಂಡ(ಡು)ವದಿಂದು ಬರವಿನೊಳ್ಳಿಂಮಡಿಯಾ || 204
- ದೂರೆಕೊಂಡು ಮನದ ಬಗೆಯಂ |
 ಪಿರಿದಾಗಿರೆ ಪಿರಿಯರೊಸಗೆಯಂ [ಬಯಸುವು] ದುಂ ||
 ಪರಮಾಶೀರರ್ಥ್ಯಂ |
 ಕರಣಾಂತರಮದಟ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ತೆಟನಕ್ಕುಂ || 205
- ಆಯುಂ ಶ್ರೀಯುಂ ವಿಜಯಮು |
 ಮಾಯತಿಯುಂ ನೃಪತಿ ನಿನಗೆ ನಿಜಸಂತತಿಯುಂ ||
 ನ್ಯಾಯದ ಪೆಚ್ಚುವುದಕ್ಕೇ |
 ತೋಯಧಿಧರ [ಣೀಧ] ರಾಧರಸ್ಥಿತಿವರೆಗಂ || 206
- ಗೀತಿಕೆ || ಭಾವಮೆಂಬುದಕ್ಕುಂ ಕವಿಗಳಾ |
 ಭಾವಿಸಿ ಮನದ ಬಗೆಯೊಂದಿದರ್ಥಂ ||
 ಕೇವಲಮದಟ[ಳ]ಳಂಕೃತಿ |
 ಭಾವಕಮೆಂಬುದಕ್ಕುಂ ನೃಪತುಂಗದೇವಮತದಿಂ || 207
- ಕಂ || ಧ್ವನಿಯೆಂಬುದಳಂಕಾರಂ |
 ಧ್ವನಿಯಿಸುಗುಂ ಶಬ್ದದಿಂದಮರ್ಥದೆ ದೂಷ್ಯಂ ||
 ನೆನೆವುದಿದನಿಂತು ಕಮಳದೊ |
 ಇನಿಮಿಷಯುಗಮೊಪ್ಪಿ ತೋರ್ಪುದಿಂತಿದು ಚೋದ್ಯಂ || 208
- ವೃ || ಅತಿಶಯಮಿತಿಹಾಸೋಪಾತ್ರಮಂ ಮೇಣ್ವಥಾವಿ |
 ಶ್ರುತಚತುರವಿ[ಕಾ] [ಸೋ]ತ್ಪಾದಿತಾರ್ಥೋತ್ಕರಂ ಮೇ ||
 ಣತಿಕುಶಲ[ಸು]ಲೀಲಾಚಾರ ಲೋಕೋಪಕಾರೋ |
 ದಿತಪರಮಗುಣೈಕೋದಾರಧೀರಾಧಿಕಾರಂ || 209

ವೃ|| ಪರಮಸುಖಪದಶ್ರೀಧರ್ಮಕಾಮಾರ್ಥಮೋಕ್ಷ |
 ಸ್ಥಿರವಿಷಯವಿಶೇಷಾಖ್ಯಾನವಿಖ್ಯಾತತತ್ತ್ವಂ ||
 ಪುರಜನಪದಶೈಲಾದಿತ್ಯಚಂದ್ರೋದಯಾಸ್ತಂ |
 ತರಸಮೃಗಗಣಾಬ್ಯಾವರ್ಣ್ಯನಾನಿರ್ಣಯಾರ್ಥಂ || 210

ಸಮುದಿತಕುಸುಮಾಮೋದೋದಯೋದ್ಯಾನಲೀಲಾ |
 ಕ್ರಮವಿಹಿತಜಲಕ್ರೀಡಾವಿನೋದಾ(ವ್ಯ)ನೀ ಕಂ ||
 ಪ್ರಮದಮದನಮಾದ್ಯದ್ಯಾವನೋದ್ಯಾನರಾಮಂ |
 ರಮಣರಣಿ[ತ]ಗೋಷ್ಠೀಬಂಧಸಂಧಿಪ್ರಬಂಧಂ || 211

ವಿವಿಧವಿಭವಶೋಭಾರಂಭಲಂಭಪ್ರಲಂಭೋ |
 ದ್ಭವವಿಹಿತವಿವಾಹೋತ್ಸಾಹಸಾಕಲ್ಪಕಲ್ಪಂ ||
 ಪ್ರವರನೃಪಕುಮಾರಾತ್ಮೋದಯಾವಿಪ್ರಮೋದಾ |
 ಸವಸಮುದಿತಸೇವಾರಾಶಿವೃತ್ತಾಂತವೃತ್ತಂ || 212

ನಯವಿನಿಮಯನಾನಾಮಂತ್ರದೂತಪ್ರಯಾಣಾ |
 ಕ್ಷಯಸಮಯವಿಳಾಸೋಲ್ಲಾಸಿಸಂಗ್ರಾಮಿತಾಂಗಂ ||
 ಭಯವಿರಹಿತವೀರ್ಯೈರ್ದಾಯ್ಕಗಂಭೀರಕಾರ್ಯೈಃ |
 ಶ್ರಯವಿಶದಗುಣಶ್ರೀನಾಯಕೋತ್ಕರ್ಷವೇದ್ಯಂ || 213

ವಿಲಸಿತಸದಳಂಕಾರಾದಿಸಂಸಾಧಿತಾರ್ಥಂ |
 ಕುಲವಿದಿತಪದೋದ್ಯತ್ಕೋಮಳಾಳಾಪಶೀಲಂ ||
 ಸುಲಲಿತಗುಣನಾನಾವೃತ್ತ ಜಾತಿಪ್ರವೃತ್ತಾ |
 ಸ್ವಲಿತರಸವಿಶೇಷೋಪಾಶ್ರಯಶ್ರೀನಿವೇಶಂ || 214

ನಯವಿದುದಿತಯುಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಲೋಕ ಪ್ರತೀತ್ಯಾ |
 ಶ್ರಯಸಕಳಕಳಾಲೀಲಾಕರಾಲೋಪಜಲ್ಪಂ ||
 ನಿಯತಸಮಯಸಾರಾಸಾಧನೀಯಾದಿತಾರಾ |
 ನ್ವಯಪರಮತಪೋನುಷ್ಠಾನನಿಷ್ಠಾರ್ಥಸಿದ್ಧಂ || 215

ವಿಗತಮಳಮುಪಾತ್ತಾರಾತಿರಾ(ಸಾ)ರ್ಥಾರ್ಥವೀರಂ |
 ಸ್ಥಗಿತಮಮಿತ ನಾನಾಶಬ್ದವೀಚಿಪ್ರ(ಪಂ)ಚಂ ||
 ನಿಗದಿತಗುಣರತ್ನೈಕಾಕರಾ(ರಂ)ಸಾಗರಂಬೋಲ್ |
 ಸೋಗಯಿಸಿ ಧರಿಣೀ [ಚಕ್ರಾಂಬ]ರಾಕ್ರಾಂತಮಕ್ಕುಂ || 216

ಕಂ* ||ಇಂತಾ ಮಿಕ್ಕವರ್ಣನೆಗಳ್ |
 ಸಂತತಮೊಂದಾಗಿ ಪೇಟ್ಟ ಕಾವ್ಯಂ ಧರೆಯೊಳ್ ||
 ಸಂತತಿ ಕೆಡದೆ ನಿಲ್ಲುಮಾಕ |
 ಲ್ಪಾಂತಂಬರಮಂತಮೋಘವರ್ಷಯಶಂಬೊಲ್ || 217

ವೃ|| ಸಕಳಲೌಕಿಕಸಾಮಯಿಕೋರುವೈ |
 ದಿಕವಿಶೇಷವಿವೇಕಪರಾಯಣಂ ||
 ಪ್ರಕಟಿತೋಕ್ತಿವಿವಿಕ್ತಿಕಳಾಕಳಾ |
 ಪಕಮುಖಾಹಿತಸಾಹಿತವಿದ್ಯೆಯೊಳ್ || 218

ಅತಿಶಯಪ್ರಮಿ(ತಿ) ಭಾವಿಭವಂ ಮಹಾ |
 ಚತುರವೃತ್ತಿನಿಶಾಂತಮನಾಕುಳಂ ||
 ಪ್ರತಿವಿತರ್ಕ್ಕಿತಲಕ್ಷಣಲಕ್ಷ್ಮಮಾ |
 ಶ್ರಿತಮಹಾನೃಪತುಂಗಸಭಾಸದಂ || 219

ಭಾವಿಸಲ್ಪಗಿದವಂ ಮಿಗೆ ಜಾಣನಶೇಷಭಾ |
 ಷಾವಿಶೇಷವಿಷಯಾತಿಶಯಾಮಳಕೌಶಳಂ ||
 ದೇವತಾಗುರುಗುಣೋದಯವೃದ್ಧ ಜನೋಪಸಂ |
 ಸೇವನಾಪರನಾಪಾಕೃತವೈಕೃತಚಾಪಳಂ || 220

ಪರಮಕಾರ(ರು)ಣಿಕನಪ್ಪನಪಾಕೃತದೋಷನಾ |
 ದರಮನಾಗಿಸುವವನಪ್ಪನಶೇಷಜನಂಗಳೊಳ್ ||
 ಪರಗುಣಾಸ್ತ(ಸ)ಹನನಲ್ಲದನಾತ್ಮಗುಣೋದಯಾಂ |
 ತರಸರೂಪನ ಪಾರಪರಾಯಣಂ || 221

ಬಗೆದು ಮೇಣ್ಣರಮಧರ್ಮಮನರ್ಥಿಯಿನನ್ನಯ |
 ಪ್ರಗಣಿತಾಭ್ಯುದಯಮೋಕ್ಷಸುಖಾಶ್ರಯಹೇತುವಂ ||
 ನೆಗಟಿ ಮೇಣುದಿತನಿರ್ಮಳಕೀರ್ತಿವಿತಾನಮಂ |
 ಜಗದಗಾಧವಿವರೋದರದೀಪವಿಕಲ್ಪಮಂ || 222

*ಗೀತಿಕೆ || ಕೂಡೆ ಪೇಟ್ಟ ನುತಕಾವ್ಯಮನಿಂತಭಿಮಾನಿತಾನಿರ |
 ಗೀಡಿತಮಹಾಪುರುಷವ್ರತನಿಶ್ಚಿತಂ ||
 ಕೂಡದಂತೆ ಪೆಜರೊ ಮೆ(ಳ್)ಚ್ಚಿನೊಳ್ ತೆಜನಪ್ಪೊಡಂ |
 ನೋಡದಂ ಕುಟಿತಾವನಮೇನುಮಂ || 223

* 'ಗೀತಿಕೆ' ಎಂದು ತಪಾಗಿ ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ 'ಗೀತಿಕೆ' ಎಂದು ಬರೆಯಲಾಗಿದೆ. Xvii-viii ಗೀತೆ

ವೃ|| ಅಂತು [ಪೇಟ್ಟ]ತೆಟದಿಂ ವರಗೀತಗುಣೋದಯ್ಯೆ |
 ಕಾಂತ . . . ವಿಷಯಾಶಯರಾಗಿ ನಿರಾಕುಳಂ ||
 ಸಂತತಂ ನುಡಿಗಳೊಳ್ ಬಗೆ ಪೆಚ್ಚೆರೆ ಪೇಟವರ್ ||
 ಸಂತಸಂಬಡಿಸುವರ್ ನೃಪತುಂಗಸಭಾ [ಸದರ್] || 224

ಗೀತಿಕೆ || ಪಾರ್ಥಿವಲೋಕನಪ್ಪನೆಂದುಂ ಕವಿ ವರ್ಣಿಕುಂ |
 ಸ್ವಾರ್ಥಚಯಂ ನುತಸರಸ್ವತೀ ||
 ತೀರ್ಥಾವತಾರಮಾರ್ಗನಸಕಂ |
 || 225

ವೃ || ಕುಲಜಾತಿದೇಶವಿಶದಂ ವಿನಯೋಪಚಾರಂ |*
 ನಿಲಯೈಕವೃತ್ತಿ ||
 ವಿಲಸದ್ಗುಣಾಗುಣವಿವರ್ತಿಗುರೂಪದೇಶಾ |
 ಮಲಿನಾವಬೋಧವಿದಿತಾಖಿಳಜೋದ್ಯವಿ[ದ್ಯಂ] || 226

ಮದಮಾನಮಾಯಭಯಲೋಭವಿಷಾದಹರ್ಷಾಫ |
 ಭೃದಿತಾಂತರಂಗ ರಿಪುವರ್ಗ್ಗ ಜಯಾವತಾರಂ ||
 ವಿದಿತ ವಿಭವಭಾವಿತ ವಿಶ್ವಲೋಕಂ |
 ಬುಧಗೋತುಕಾವನನುನೀತಗೃಹೀತವಾಕ್ಯಂ || 227

ಪರಮಾನುಭಾವನಭಿಮಾನಿ ವಿನೋದಶೀಲಂ |
 ಪರನತ್ಯುದಾರಚರಿತೋದಯನೇಕರೂ [ಪಂ] ||
 ಸರಸಾಶ್ರಯಪ್ರವರಮೂರ್ತಿಪರೋ [ಪಕಾರಂ] |
 ನಿರುತಂ ಗುಣೋದಯನಕಾರಣಧುರ್ಯುಮಿತ್ರಂ || 228

ಅಸಹಾಯಸಾಹಸವಿನೋದಿ ವಿವಿಕ್ತ ಚಿತ್ತ |
 ಪ್ರಸಹಪ್ರಕಾಶಿತಮಹೋದಯತತ್ತ್ವಸತ್ತ್ವಂ ||
 ವ್ಯಸನವ್ಯಪೇತಮುಪನೀತಕಲಾಕಲಾಪಂ |
 ಶಶಿ(ಸಿ)ಖಂಡ ನಿರ್ಮಲಯಶೋವಿವಿಧಾವತಂಸಂ || 229

ಪರಿವೃತನೃಪತುಂಗದೇವಮಾರ್ಗಾಂ |
 ತರಗತಬೋಧವಿಶೇಷಯಾನಪಾತ್ರಂ ||
 ಪರಮಗುಣಪರೀತಕಾವ್ಯರತ್ನಾ |
 ಕರದುರುಪಾರಮನೆಯ್ದುಗುಂ ಮಹಾತ್ಮಂ || 230

ಕಂ || ದ್ವಿಪ್ರಾಸಂ ಸುಭಗದ್ವಂ |
 ದ್ವಪ್ರಾಸಂ ಕಾವ್ಯರಚನೆಘಟಿ(ಗುಚಿ)ತಮ(ಮೆ)[ನಿ]ಪ್ಪಾ ||
 ತ್ರಿಪ್ರಾಸಂ [ಸಲೆಯಂತಾ] |
 [ದಿಪ್ರಾಸಂ] ಬೇಟಿ ನಾಲ್ಕು ತೆಟನಾಗಿಕ್ಕುಂ || 231

ಅರಸರೊಳೆಲೆನೀಂ ಸರಸಮ |
 ನರಸಿಯವೋಲಾಡುತಿರ್ಪ್ಪ ನಿನಗಿದು ಗುಣಮೇ ||
 ಅರಸರ್ ಸರಸಮನಟಿವರೆ |
 ಸರಸಮನಾಡರಸರಲ್ಲದವರೊಳ್ ಮಗಳೇ || 232

ಒಂದೊಂದಜ ಸೌಂದರ್ಯಮ |
 ನೊಂದೊಂದೀಕ್ಷಿಸಲೊಡಚ್ಚೆ ನಾಸಿಕಮಡ್ಡಂ ||
 ಬಂದಂದಮನೀಕ್ಷಿಸಿ ಪೆಟ |
 ನಿಂ[ದಂ] ದೀಕ್ಷಿಸು[ವು]ವವಳ ನಿಡಿಯೆಸಳ್ಳಣ್ಣಳ್ || 233

ನುಡಿಸಿದನೆಂನಂ ನಲ್ಲಂ |
 ಬಿಡಿಸಿದನೆಂನಂತರಂಗದನುತಾಪಮನೊ ||
 ಲ್ಪುಡಿಸಿದನೊಳ್ಳೊಳ್ಳುಡೆಯಂ |
 ತುಡಿಸಿದನೆನಗಟಿಕೆಯಪ್ಪ ಮಣಿಭೂಷಣಮಂ || 234

ಗೀತಿಕೆ * || ತಾರಾಪತಿವತ್ಕೀರ್ತಿವಿಹಾರಾ |
 [ಹಾರ] ಪ್ರಭಯಾ ನಿಜತನುಪೂರಾ ||
 ಪೂರಾಶ್ರಿತಹೃತ್ಕ್ಷೇಶವಿದೂರಾ |
 ದೂರೀಕೃತ[ನಿಜ]ಬಲವಿಸ್ತಾರಾ || 235

ವ || ಇವು ಕ್ರಮದಿಂ ದ್ವಿಪ್ರಾಸ ದ್ವಂದ್ವಪ್ರಾಸ ತ್ರಿಪ್ರಾಸ ಅಂತಾದಿಪ್ರಾಸ ಈ ನಾಲ್ಕು
 ಬೇಟಿ ಅನ್ಯಮಾರ್ಗಲಕ್ಷಣಂ ||
 ವೃ || ನಿರವದ್ಯಾನ್ವಯನುದ್ಧಮುದ್ಧತಮ[ಹಾಕ್ಷೀ]ರಾಬ್ಧಿಡಿಂಡೀರಪಾಂ |
 ಡುರಮಾಕ್ರಾಂತ[ಸು]ಶೈಲಸಾಗರಧರಾಶಾಚಕವಾಳಾಂಬರಂ ||
 ಪರಮಶ್ರೀವಿಜಯಪ್ರಭೂತಿಜಯಶ[ಂ]ಸ್ತ್ರೀಬಾಲವೃದ್ಧಾಹಿತಂ |
 ಪರಮಾನಂದಿತಲೋಕಮೊಪ್ಪೆ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳಾಚಂದ್ರತಾರಂಬರಂ || 236

ಇದು ಪರಮಸರಸ್ವತೀರ್ತ್ಯಾವತಾರ ನೃಪತುಂಗದೇವಾನುಮತಮಪ್ಪ
 ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದೊಳರ್ಥಾಲಂಕಾರಂ ತೃತೀಯಪರಿಚ್ಛೇದಂ ||
 ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಾಲಂಕಾರಂ ಸಮಾಪ್ತಂ ||

* ಇದು ಪ್ರಾಕೃತ ಮಾತ್ರಾಭಂದ : ಜಾತಿ; ಗೀತಿಕೆ ಅಲ್ಲ.

ಕವಿಕುಂಜ ಪ್ರಕಾಶನದ ಯಾದಿ (ಪಟ್ಟಿ)

ಪುಸ್ತಕ	ವರ್ಷ	ಲೇಖಕ
1) ಮುಂಬೆಳಗು (ಕವನ ಸಂಕಲನ)	1987	ಶ್ರೀ ಡಿ.ಎನ್. ಅಕ್ಕಿ
2) ಸಗರ ನಾಡ ಸಿರಿ	1996	ಶ್ರೀ ಡಿ.ಎನ್. ಅಕ್ಕಿ
3) ಹಡೆದವ್ವ ಹಾಡ್ಯಾಳ	1999	(ಸಂ. ಡಿ.ಎನ್. ಅಕ್ಕಿ)
4) ಜೈನ ವಿಗ್ರಹಗಳು	2000	ಶ್ರೀ ಡಿ.ಎನ್. ಅಕ್ಕಿ
5) ವರ್ಧಮಾನ ಮಹಾವೀರ (ರೇಡಿಯೋ ನಾಟಕ)	2000	ಶ್ರೀ ಡಿ.ಎನ್. ಅಕ್ಕಿ
6) ಬಾನರಂಗ (ರೇಡಿಯೋ ನಾಟಕ)	2001	ಶ್ರೀ ಡಿ.ಎನ್. ಅಕ್ಕಿ
7) ಪ್ರಭೇದವಳಿಸಿದ ಪ್ರವಾದಿ ಕೊಡೇಕಲ್ಲ ಬಸವೇಶ್ವರ (ರೇಡಿಯೋ ನಾಟಕ)	2004	ಶ್ರೀ ಡಿ.ಎನ್. ಅಕ್ಕಿ
8) ಸಗರ ಶ್ರೀ (ಶ್ರೀ ಸಗರ ಕೃಷ್ಣಾಚಾರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ ಅಭಿನಂದನ ಗ್ರಂಥ)	2002	ಸಂಪಾದಕರು ಶ್ರೀ ಎಂ.ಡಿ. ಧೋತೆ ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಉಪ್ಪಿನ ಶ್ರೀ ಡಿ.ಎನ್. ಅಕ್ಕಿ ಶ್ರೀ ಡಿ.ಎನ್. ಅಕ್ಕಿ
9) ಮಾಯೆ ಮುದ್ದಲೆ (ಕವನ ಸಂಕಲನ)		ಶ್ರೀ ಡಿ.ಎನ್. ಅಕ್ಕಿ
10) ಯಕ್ಷಪ್ರಶ್ನೆ (ನಾಟಕ)	2008	ಶ್ರೀ ಡಿ.ಎನ್. ಅಕ್ಕಿ
11) ಶಿಕ್ಷಕನ ಮನದಾಳದಿಂದ (ಅಂಕಣ ಬರಹಗಳು)	2008	ಶ್ರೀ ಡಿ.ಎನ್. ಅಕ್ಕಿ
12) ಹಕ್ಕಲು ತೆನೆ (ಸಂಶೋಧನಾ ಲೇಖನಗಳ ಸಂಗ್ರಹ)	2011	ಶ್ರೀ ಡಿ.ಎನ್. ಅಕ್ಕಿ
13) ಗಂಧೋದಕ (ಜೈನ ಸಂಶೋಧನ ಲೇಖನಗಳ ಸಂಗ್ರಹ)	2011	ಶ್ರೀ ಡಿ.ಎನ್. ಅಕ್ಕಿ
14) ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಂ (ಶ್ರೀವಿಜಯ)	2015	(ಸಂ) ಶ್ರೀ ಸೀತಾರಾಮ ಜಾಗೀರ್‌ದಾರ್

ಕವಿಕುಂಜ ಪ್ರಕಾಶನ

ಗೋರಿ (ಹೇರ) - 585 309

ತಾ: ಶಹಾಪುರ, ಜಿ : ಯಾದಗಿರಿ